NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJIŽNICA
Č 28
66 936 d1
030005487 COBISS

Dr. M. ČERNIČ

KLINIČNI BESEDNIAK

Dr. MIRKO ČERNIČ

KLINIČNI BESEDNJAK

V LJUBLJANI MCMXLI

S PODPORO BIVŠE KRALJ. BANSKE UPRAVE V LJUBLJANI
IN AKADEMIJE ZNANOSTI IN UMETNOSTI
JE IZDAL TO KNJIGO
KONZORCIJ ZDRAVNIŠKEGA VESTNIKA V LJUBLJANI

66936

Biblioteca della R. Università di Lubiana
Biblioteka kr. univerze v Ljubljani

N. (Fol.)
29. 11. 41.
0300054187

KNJIGO JE OPREMIL STUD. ARH. ČERNIČ DUŠAN
TISKALA TISKARNA MERKUR V LJUBLJANI (PREDSTAVNIK O. MIHALEK)

„KDOR DOBRO RAZLIKUJE,
TA DOBRO POUČUJE.“

ŽIVLJENJSKI SOBOJEVNICI
SVOJI ŽENI
MARIJI

K A Z A L O

PREDGOVOR 1

O RABI MEDNARODNIH STROKOVNIH OZNAČB 7

SPLOŠNE PRIPOMBE 11

O NOVI LATINSKI TERMINOLOGIJI V ANATOMIJI 13

KRAJI ALI MESTA NA ČLOVEŠKEM TELESU (REGIONES CORPORIS HUMANI) . . . 27

NEKATERE BOLNIŠKE IN ZDRAVNIŠKE POTREBŠČINE 35

NAVODILA ZA LAŽJO UPORABO KLINIČNEGA BESEDNJAKA 47

BESEDNJAK 49

PREDGOVOR

V slovenščini imamo doslej tri poskuse sistematične medicinske terminologije:

1. Dr. Al. Homan: »Sodno zdravniška terminologija«, Ljubljana 1904;

2. Dr. Leopold Ješe: »Nekaj slovenske terminologije iz okulistike«, Liječnički vijesnik 1920;

3. Dr. Mirko Černič: »Iz kirurške terminologije«, L. v. 1921.

Skladno s tedanjo stopnjo slovenske zdravstvene kulture vsi trije nemške in mednarodne zdravstvene oznake na slovensko prestavljajo. Odkar pa smo se Slovenci zdravstveno osamosvojili in dobili pred več kot dvajsetimi leti lastno medicinsko fakulteto v Ljubljani, ne smemo zgolj prestavljati tujih označb in prevajati tujih misli, marveč treba nam je slovensko zdravniško besedo ustvarjati, zdravstvene pojme po slovensko oblikovati — treba nam je torej slovenskega zdravstvenega besedja (terminologije), pa nič manj slovenskega zdravstvenega izrazja (frazeologije). Temu kot onemu je osnova slovensko zdravstveno mišljenje in občutje — dokler ne bomo znali strokovno po slovensko misliti in občutiti, tako dolgo se ne bomo znali po slovensko izražati.

»Klinični besednjak« mednarodne zdravstvene oznake sloveni in zdravstvene pojme po slovensko oblikuje: za mednarodno oznako skuša najti primerno že obstoječo slovensko, če je ne dobi, tedaj mednarodno dobesedno prestavi, če ima taka prestava v slovenščini smisel, kadar ne, tedaj jo sloveni smiselno.

Pri slovenjenju mednarodne zdravstvene terminologije in oblikovanju slovenskih zdravstvenih pojmov se opiram na nemške zdravniške šole, kajti kolikor imamo že doslej slovenske zdravstvene terminologije, je zrasla po veliki večini na osnovi nemške, in ne bilo bi prav, to tradicijo kar naenkrat pretrgati, ko je vendarle rodila že marsikak dober sad. Razen tega mi to opiranje velevata praktičnost in pa potreba po primerjanju označb, ki je nujna vse dotlej, dokler slovenske niso ustaljene — latinščina namreč nima za sedanje zdravstvene pojme dovolj oznak.

Klinični besednjak je potemtakem prvi poskus, da se iz slovenskega besedja in izrazja ustvarja slovenska zdrav-

stvena beseda. Da ima slovenščina svojo posebno izrazno tvornost in prožnost, s katerima dosega veliko pomensko različnost in bogastvo, sem deloma že pokazal v svoji razpravi »Slovar slovenskega jezika in naše vsakdanje zdravniške potrebe« (Zdravniški vestnik 1937) in v »Vejališču za naše strokovno besedje in izrazje« (Zdravniški vestnik od 1939 dalje). Danes naj to izpopolnim na témle primeru!

Iz osnove »zelen« imamo:

1. 3 pridevnike: zélen, zelénkast, zelénkljat;

2. 2 glagola: zelénim, zeléniti (zeleno barvati) in zelením, zelenéti (zelen postajati);

3. 28 samostalnikov:

zelén, zeléna m. (trta) in zelén, zeléni ž. (das Grün)

zeléna (kozje ime) in zélena (povrtnina) — zadnja je tudi lahko grškega izvora (σέλινον)

zelénčec (trta)

zelénček (kuščar, ptič)

zelénec (kuščar; zelen konj; tič; neki hrast, ki ostaja tudi čez zimo zelen; zelen kamen)

zelének (goba)

zeleníca (oaza v puščavi; zelena prst; volk na kovini; der Buchsbaum)

zeleníčje, zelenjáva, zelenjád

zeleník (vinska trta)

zeleníka (vinska trta; jabolko; der Buchsbaum; nezrelo sadje; zelen človek)

zelenikovína (das Buchsbaumholz)

zelenílo (barvilo)

zelenína (das Grün)

zelenínar, zelenjávar

zeleníntvo

zelenjáča (zelena prst; zeleno jabolko)

zelenják (zelena žolna; vinska trta; zelen kamen; pomladni dež, po katerem narava zazeleni)

zelenjáv (nezrelo sadje)

zelénje (zeleno listje in brstje)

zelénka (zlatovranka; ribica; sadež; steklenica)

zelénko (zelen konj)

zelénost (lastnost)

zelénščica (kozje ime)

Kje je tisti med nami, ki je dosihmal za slovensko strokovno besedo izrabil te čudovite zaklade, zakopane v Pleteršnikovem Slovensko-nemškem slovarju? Na te neizrabljene zaklade opozarjati, da bomo iz njih ustvarjali slovensko strokovno besedo, to je temeljni kamen mojega jezikovnega prizadevanja.

Klinični besednjak ni in noče biti zbirka slovenskih jezikovnih posebnosti; nisem se trudil izčrpati vseh slovenskih zdravstvenih spisov in navesti njihovih izrazov, nisem stikal za izrazitimi lokalizmi in za zastarelimi besedami, za katere imamo žive oznake; izbiral in zbral sem marveč sodobne strokovno točne in jezikovno dobre oznake in izraze ter si prizadeval z njimi nakazovati smernice za razvoj.

Komu je Klinični besednjak namenjen?

Predvsem zdravniškim tovarišem, starejšim, mlajšim in najmlajšim, medicincem; pôtlej vsem, ki imajo ali v svojem poklicu posla z zdravstvom (lekarnarjem, živinozdravnikom, juristom, vzgojiteljem), ali pa kako drugače (jezikoslovcem, publicistom, javnim delavcem nasplóh).

Kaj vse sem sprejel vanj?

Najprej to, kar je z zdravstvom in zdravništvom v neposredni zvezi, pôtlej deloma tudi ono, kar le v posredni — vse vrste športa, pri katerem se človek lahko poškoduje, so v kaj tesni zvezi s tem; zaradi tega sem navedel tudi marsikaj športnega, česar do sedaj še nisem zasledil v naših občih slovarjih, pa sem hotel izpodbuditi slovenske športnike, da opuste grde spakedranke ter rabijo lepe in točne domačinke, ki so jih zapisali najboljši med njimi. Od mednarodne zdravniške terminologije sem jemal najbolj vsakdanje in tudi med nezdravniki rabljene označbe; dal sem jim slovensko obliko in spol, dodal mednarodno obliko in terminološko osnovo; s tem zadnjim hočem doseči čim boljše razlikovanje včasih jako malo se razlikujočih označb, ki pa pomenijo diametralna nasprotja, ter možnost, da si jih tako laže zapomnimo. Prepričan sem, da bo s tem olajšan uk in pouk v zdravstvu.

Klinični besednjak ni in ne more biti popoln — le stopnja v razvoju slovenske zdravniške besede je! Njegov namen: nuditi čim več uporabnega za vsak dan; njegove osnove: strokovna točnost, preprostost in jasnost, jezikovna pravilnost.

Pri sestavljanju Kliničnega besednjaka sem jemal iz raznih slovenskih knjig in sestavkov, kar se mi je zdelo dobro in prav, največ iz Zdravniškega vestnika. Prav posebno sem črpal iz Pleteršnikovega Slovensko-nemškega slovarja iz l. 1895., deloma tudi iz Glonarjevega Poučnega slovarja iz l. 1931. Od neslovenskih strokovnih virov sem poleg najrazličnejših strokovnih knjig uporabljal zlasti Dornblüth-Pschyrembl »Klinisches Wörterbuch« iz l. 1940. ter Guttmanns »Medizinische Terminologie« iz l. 1939. Mednarodne in nemške oznake za anatomijo sem jemal iz Rauber-Kopscha »Lehrbuch und

Atlas der Anatomie des Menschen« 1939. in Kopscha »Nomina anatomica« iz l. 1938., njihovo razlago pa iz Triepel-Stieveja »Die anatomischen Namen, ihre Ableitung und Aussprache« 1940. Oblikovno sem se opiral na Breznik-Ramovšev »Slovenski pravopis« iz l. 1935., kolikor se je dalo, če ne, sem si pomagal sam, n. pr.: radius, radiusa (kost kožéljnica; žarek); radium, radiuma, radiumsko zdravljenje (kemična prvina); radij, radija (polumer); radio, radia (prenos zvokov po zračnih valovih).

Pri sestavljanju kliničnega besednjaka so me na marsikaj opozorili kolegica in kolegi:

Dr. Božena Merljak, asistentka interne klinike v Ljubljani,

dr. Jernej Demšar, dermato- in venerolog v Ljubljani,

dr. Mirko Kajzelj, zdravnik Bratovske skladnice v Zagorju ob Savi,

dr. Al. Kraigher, zobozdravnik v Ljubljani,

dr. Emanuel Pertl, sekundarij Splošne bolnice v Mariboru,

dr. Franjo Smerdu, banovinski zdravnik v Cerknici,

dr. Alojz Zalokar, profesor Šole za babice v Ljubljani.

Vseučiliški profesor dr. Fran Ramovš mi je dal ne le pobudo za sestavo Kliničnega besednjaka (Zdrav. v. 1940. št. 2), marveč je rokopis tudi pregledal in odobril. Na koncu svojega pisma z dne 14. decembra 1940. pravi:

»Po zgornjih pripombah morem skratka reči, da daje Vaš besednjak, čeprav še nepopoln, primerno bogat izbor besedi in kaže, koliko domačih besedi se more s pridom uporabiti za zdravstveno terminologijo; obenem je trdno začrtana smernica, kdaj in kako more domača beseda služiti kot strokovni izraz in kdaj mora in sme priskočiti tujka mednarodne terminologije na pomoč. Namen, osnova in uporabnost besednjaka kažejo dognano obliko; v ti smeri bo treba besedje le še dopolnjevati. Morem Vam samo čestitati, da ste zasnovali in izdelali besednjak na pravilni osnovi, in želim, da bi ga Vi in Vaši tovariši sproti dopolnjevali. Potreba po strokovni terminologiji je pri nas od dneva v dan večja in prepričan sem, da bodo prej ali slej tudi druge stroke pričele na podoben, pregleden način svojo terminologijo utrjevati in takó obliko našega knjižnega jezika dopolnjevati.«

Navedene misli prof. Ramovša so izpodbudne in usmerjajoče ne le za zdravnike, marveč za slovenske strokovnjake nasplóh. Zaradi tega jih tu objavljamo.

Pri zbiranju besed in vejanju mi je mnogo pomagal inž. Francè Urbas, potlej profesor Tehniške srednje šole

v Ljubljani Janko Juranč i č; podrobno jezikovno obdelavo in tiskarske korekture je prevzel Ivan Koš t iá l, prof. v pok. v Novem mestu.

Šef Anatomskega instituta vseučilišča v Zagrebu prof. D. Perović je dovolil ponatisk svojega članka O novi latinski terminologiji v anatomiji.

Vsem navedenim moja najiskrenejša zahvala!

Klinični besednjak ni in ne more biti dokončán. V praksi bo pokazal marsikatero pomanjkljivost. Prosim vsakogar, ki bo te pomanjkljivosti opazil, da jih ali objavi ali pa sporoči meni, da jih morem pri morebitni drugi izdaji upoštevati in tako besednjak izpopolniti.

Zakaj »Klinični besednjak«?

Za mojega mlada smo rabili skoro izključno »besednjake«; zdaj imamo večinoma »slovarje«. »Besednjak« je lepa beseda in škoda bi bilo, da bi izginila.

In »klinični«?

Κλίνη pomeni postelj, med zdravniki seveda bolniško postelj. Kar koli je v zvezi s tem, označamo za »klinično«: klinično opazovanje, klinični znak, klinično zdravljenje itd. Vse naše zdravniško mišljenje in delo mora biti klinično, če ne, je neznanstveno! Imamo vseučiliške klinike, privatne klinike, poliklinike (πόλις mesto). Ker sloni tudi besednjak na kliničnih osnovah, zaradi tega se imenuje »klinični«.

V Mariboru, januarja meseca 1941.

Dr. MIRKO ČERNIČ.

O RABI MEDNARODNIH STROKOVNIH OZNAČB

Mednarodni terminus technicus vzamemo v mednarodni obliki, v imenovalniku ednine kot slovensko besedo ter jo po slovenskih slovničnih načelih spólimo in sklanjamo, v kolikor nimamo že ustaljenih slovenskih oblik.

A. I. Mednarodne označbe na -s (za soglasnikom), -x, **1**
-as, -es, -is, -os, -us, -um, -ium postanejo moškega spola:

agens, agensa (učinkovina); glans, glansa (glávica); plebs, plebsa (drhal); forniks, forniksa (obok); kaliks, kaliksa (kelih); variks, variksa (krčna žila);

aciditas (kiselnost); graviditas (nosečnost); sterilitas (jálovost); rigiditas (tógost); lividitas (plávost); malignitas (zločestost); benignitas (nezločestost); nervositas (živčnost); te besede slovenimo tako, da jim na osnovo pritikamo slovensko končnico -nost: acidnost, gravidnost, sterilnost, rigidnost, lividnost, malignost, benignost, nervoznost.

Pomni: extrémitas (okončina) — ekstremiteta; capacitas (vsebina) — kapaciteta; auctoritas (veljavnost) — avtoriteta; curiositas (nenavadnost) — kurioznost (lastnost), dočim je kurioziteta = curiosum (potvora); multiplicitas (pogostnost) multipliciteta.

Diabetes, diabetesa (sladkorna bolezen); lues, luesa (spolna bolezen); ascites, ascitesa (trebušna vodenica); karies, kariesa (kostna gniloba);

penis, penisa (sram); lapis, lapisa (kamenček); appendicitis, appendicitisa (vnetje slepiča); peritonitis, peritonitisa (vnetje trebušne mrene); syphilis, syphilisa in sifilis, sifilisa (spolna bolezen); parotis, parotisa (podušésna slinavka); parotitis, parotitisa (vnetje podušesne slinavke);

dermatosis (kožna bolezen nasploh), psychosis (duševna bolezen nasploh), stasis (zastoj), menopausis (izguba perila), avitaminosis (obolenje pri pomanjkanju vitaminov), chlorosis (bledičnost) — vse te besede slovenimo takóle: dermatoza, psihoza, staza, menopavza, avitaminoza, kloroza. Tem podobne so sledeče že popolnoma ustaljene oblike: anamneza, baza, diagnoza, doza, kriza, liza, narkoza, prognoza, sepsa, tuberkuloza.

Muskulus, muskulusa (mišica); nervus, nervusa (živec); artikulus, artikulusa (sklep); radius, radiusa (kost koželjnica); uterus, uterusa (maternica); abortus, abortusa (splav);

status, statusa (stanje); eksitus, eksitusa (konec); ulkus, ulkusa (razjeda); korpus, korpusa (telo, glavína); íleus, íleusa (neprehodno črevo). Nekatere besede na -us imajo že slovensko obliko: pulz, pulza (pulsus utrip žile); bacil, bacila (bacillus bolezenska klica); sarkazem, sarkazma (sarcasmus zbadljivost); organizem, organizma (organismus ustroj); meteorizem, meteorizma (meteorismus napihnjenost); orgazem, orgazma (orgasmus višek spolnega užitka).

Ligamentum, ligamentuma (vez); serum, seruma (sókrvica, zdravilo); separatum, separatuma (posebni odtisk); individuum (posameznik), individuuma, spektrum, spektruma.

Delirium (duševna iztirjenost); konsilium (posvèt); sanatorium (zdravilišče); spermium (seme); ovarium (jajčnik); suspensorium (podloga); elevatorium (neki instrument); puerperium (otroška postelja). Te besede imajo v slovenščini tákole obliko: delirij, konzilij, sanatorij, spermij, ovarij, suspenzorij, elevatorij, puerpérij.

Pomni: radium, radiuma, radiumsko zdravljenje (kemična prvina); bakterium, bakteriuma ali bakterija, bakterije (bolezenska klica).

Enozložnice: os, oris (usta); os, ossis (kost), crus (golen); pes (noga) rabimo ali v rodilniku, n. pr. tuberculum ossis (kostna hrga); vestibulum oris (ustna duplina), carcinoma oris (rak v ustih), ulcus cruris (razjeda na goléni), dorsum pedis (nart) ali v zvezi s pridevnikom, o čemer glej pozneje. Sámih v imenovalniku mednarodna zdravniška beseda navadno ne rabi.

2 II. Besede na druge soglasnike prevzemamo takisto kot moške in jih po slovenskih slovničnih pravilih sklanjamo: lumen, lumena (zev); femur, femurja (stegno); tumor, tumorja (bula); fluor, fluorja (tok).

3 III. Besede na -a so ženskega spola: struma (golša); arterija (žila utripálnica); vena (žila dovodnica); temperatura (toplota); skarlatina (škrlatinka); stigma (znamenje); sperma (seme); koma (vejica, nezavest).

Pomni: urín (urina seč); karcinóm (carcinoma rak); ateróm (atheroma kašnjak); lipóm (lipoma mastnjak); angióm (angioma žiljak); fibróm (fibroma vezjak).

4 IV. Besede na -tio so v latinščini ženskega spola, v slovenščini spreminjamo njihovo končnico v -cija: bifurkacija (bifurcatio razcép); porcija (portio mera, del, konica maternišnega vratu); perforacija (perforatio prejéda); degeneracija (degeneratio izrojenje); komunikacija (communicatio povezanost).

5 V. Označbe na -o so v latinščini moškega in ženskega spola; v slovenščini jih sklanjamo po vzgledu dečko, torej

moško: lumbago, lumbaga (bolečina v križu); kartilago (hrustanec); intertrigo (kožno vnetje v pregibih); margo (rob); umbo (popek, sleme); lanugo (puh); libido (poželenje), embryo (zametek) — tega tudi: embrij, embrija.

Pomni: virgo (devica, oseba ženskega spola), virge, virgi, virgo, pri virgi, z virgo.

VI. Označbe na -e so v latinščini ženskega in srednjega **6** spola. Prve sklanjamo takóle: ákna (acne mozoljávica), akne, akni itd.; flegmóna (phlegmone vnetje podkožja), menárha (menarche začetek prvega perila); amenoréja (amenorrhoë izostanek perila); farmakopéja (pharmakopóë uradni predpis o zdravilih), diareja (diarrhöe driska); druge pa tako: genitale (spolovilo), genitala; parere (izvedeniško mnenje), paréra.

VII. Besede na -u sklanjamo po vzgledu Smerdu: génu, **7** génuja (koleno); kornu, kórnuja (rog).

Označbe, ki jih rabimo samo v množini (pluralia tantum) — mensis, faeces, nares, natés — so moškega spola: ménsesi, ménsesov (perilo); fécesi, fécesov (blato); náresi, náresov (nos); nátesi, nátesov (zadnjica). V slovenščini nimamo ničesar, kar bi mogli vzporediti s temi označbami, zaradi tega jih moramo vzeti kot izjeme: redni mensesi, rednih mensesov itd., vodéni fecesi, široki naresi, obilni natesi.

B. Samostalnik z določilnim pridevnikom.

I. Samostalnik in pridevnik se končujeta skladno, tedaj **8** se sklanjata oba: kaliks renalis, kaliksa renalisa; diabetes mellitus, diabetesa mellitusa; lues latens, luesa latensa; muskulus deltoídes, muskulusa deltoídesa; uterus myomatosus, uterusa myomatosusa ali miomatoznega uterusa; abortus artificialis, abortusa artificialisa ali artificialnega abortusa; status praesens, statusa praesensa; exitus letalis, eksitusa letalisa; ligamentum decussatum, ligamentuma decussatuma.

Struma nodosa, strume nodose ali nodozne strume; arteria interossea, arterije interosee; vena spermatica, vene spermatike ali spermatične vene; virgo intacta, virge intakte ali intaktne virge; genitale infantile, genitala infantila ali infantilnega genitala.

Pri nepopolni skladnosti samostalnika in pridevnika sklanjamo zgolj samostalnik, pridevnik ostane neizpremenjen: radius sinister, radiusa sinister; tumor malignus, tumorja malignus; fluor albus, fluorja albus; korpus alienum, korpusa alienum; genu valgum, genuja valgum; cornu cutaneum, kornuja cutaneum, corpus luteum, korpusa luteum.

II. Pridevnik se v končnici ne sklada s samostalnikom, **9** tedaj postopamo takóle: plebs misera — mizerni plebs, mizernega plebsa; graviditas extrauterina — ekstrauterini graviditas ali ekstrauterina gravidnost; appendicitis acuta —

akutni apendicitis; peritonitis diffusa — difuzni peritonitis; syphilis hereditaria — hereditarni sifilis; parotitis phlegmonosa — flegmonozni parotitis; psychosis acuta — akutna psihoza; arteria temporalis — arterije temporalis ali temporalne arterije ali arterije temporalke; stigma hystericum — histerična stigma; coma diabeticum — diabetična koma; sperma humanum — humana sperma; carcinoma gelatinosum — gelatinozni karcinom; atheroma inflammatum — inflamirani, vneti aterom; perforatio recens — perforacija recens ali recentna, sveža perforacija; lumbago rheumatica — revmatični lumbago; cartilago articularis — kartilago artikularis ali artikularni kartilago; intertrigo interdigitalis — intertriga interdigitalis ali interdigitalnega intertriga.

10 III. Če sta dva določilna pridevnika in se oba skladata s samostalnikom, tedaj sklanjamo vse tri besede: arteria colica sinistra — arterije kolike sinistre; arcus dorsalis superficialis — arkusa dorsalisa superficialisa; pes planus traumaticus — pesa planusa traumatikusa.

11 IV. Pomni: musculus pectoralis maior — muskulusa pektoralisa maior; arteria carotis externa — arterije karotis eksterne; potatrix strenua — potatrix strenue; corpus delicti — korpusa delikti; status idem — statusa idem; caries dentis — kariesa dentis; ulcus cruris — ulkusa cruris; fractura radii — frakture radii; exitus in tabula — eksitusa in tabula; labium maius pudendi — labiuma maius pudendi.

12 V. Nesklanjano ostane: os temporale (kost senčnica); os leporinum (zajčja ustnica); pes equinovarus (konjska noga); crus rachiticum (kriva golén); množina: crura rachitica.

13 VI. Dura mater sklanjamo dure mater itd., navadno pa rečemo samo »dura« in si mater v mislih pristavljamo.

Pleuritis sicca sklanjamo tako, da rečemo najprej bolezen in pristavimo pleuritis sicca, n. pr. pri bolezni pleuritis sicca.

14 VII. Nasploh pomni: kjer koli imamo za bolezni, organe itd. jasne in točne slovenske označbe, bomo rabili te, sicer pa mednarodne strokovne oznake po zgoraj obrazloženih načelih, te pa tako, da ne bomo mešali v raznih sklonih mednarodnih in slovenskih oblik: torej ali ovarium ovariuma ali pa ovarij ovarija, centrum centruma ali center centra, Proteus Proteusa ali Protej Proteja!

SPLOŠNE PRIPOMBE

15 Udov in organov imamo mnogo po dvoje. Slovenščina pri njih ne pozna dvojine: **gledam z očmi, poslušam z ušesi, prijemam z rokami, hodim z nogami!** Izjema je le takrat, če je pristavljen številnik: **slep na obe očesi, gluh na obe ušesi, zagrabim z obema rokama, hrom na obe nogi!** Pri udih in organih, katerih imamo samo dvojico, uporabljamo številnik oba obe, pri drugih, katerih imamo več, pa dva dve: **na nogi sem si ranil oba gležnja in dva prsta!** Različno od mednarodne nomenklature uporabljamo besedo obojestranski in ne dvostranski: **obojestranska dimeljska kila** (hernia inguinalis bilateralis).

16 Inačic besednih in po pomenu imamo več: **bólnica** in **bolnišnica, škrlática** in **škrlatina** in **škrlatínka, božjást** in **pádavica, kap** in **božje, jétika** in **súšica, otók** in **oteklína** in **zateklína** itd.

17 Zdravstvene označbe moškega spola, prevzete iz živalstva, imajo tožilnik enak rodilniku: **zdravim raka, operiram slepiča, podvežem polipa, odstranim kukca.** Takisto seveda pri oznakah, ki so prevzete po osebah: **motrim Röntgena, zdravim Basedowa.**

18 Označbe po osebah rabimo lahko na dvojen način: 1. da jih pišemo in sklanjamo kot osebe: **napravim Pirogova** ali **Pirogovljo amputacijo, vložim Mikulicza** ali **Mikuliczev tampon**; 2. po vzgledu vat (Watt, izumitelj parnega stroja): **rentgen, rentgenski aparat, rentgenska slika, rentgenizirati.**

19 Diagnoze v slovenščini se mnogokrat razlikujejo od mednarodnih — mednarodne so samostalniške, slovenske po večini deležniške: impressio cranii — **vdrta lobanja,** ptosis ventriculi — **povešen želodec,** prolapsus uteri — **izpadla maternica,** ablatio retínae — **odlóčena mrežnica,** fractura radii — **zlomljena koželjnica.**

20 Vnetje organov izraža mednarodna terminologija tako, da vzame osnovo grške oznake in tej pridene obrazilo -itis:

οὖς, ὠτός uho: ot+itis = otitis (vnetje ušesa)

ὀφθαλμός oko: ophthalm + itis = ophthalmitis (vnetje očesa)

μαστός dojka: mast+itis = mastitis (vnetje dojke)

γαστήρ, γαστρός želodec: gastr+itis = gastritis (želodčni katar)

μήτρα maternica: metr+itis = metritis (vnetje maternice)

Osnove so torej iz grških besed in ne iz latinskih: auris, oculus, mamma, ventriculus, uterus.

21 Izjemoma pa imamo osnovo tudi iz latinske oznake, pri čemer nastanejo tako zvane hibridne oblike (hybridus = mešanec) t. j. na latinski osnovi grško obrazilo:

tonsilla (mandelj): tonsillitis (vnetje mandeljnov)

appendix, appendicis (slepič): appendicitis (vnetje slepiča).

Take hibridne tvorbe imamo tudi drugod in ne samo pri oznaki vnetja:

febrilis (z vročino) + *ἀ* = afebrilis (brez vročine);

balneum (kopel) + *λόγος* (nauk): balneologia (nauk o kopelih, zdravljenju s kopelmi).

O NOVI LATINSKI TERMINOLOGIJI V ANATOMIJI

PROF. DR. D. PEROVIĆ

Že nekoliko let uporabljamo v anatomiji novo latinsko terminologijo, ki se v mnogočem razlikuje od one, katero so za svojega študija spoznali vsi današnji zdravniki. Tretjino vseh izrazov so spremenili v večji ali manjši meri. Zato bo zanimivo, če tu na kratko pokažemo, za kaj gre in kateri so bili razlogi, da se tako dalekosežno spremeni to, kar se je zdelo, da je ustaljeno enkrat za vselej.

Že dolgo so čutili potrebo po spremembah v anatomskem besedju. Često je dajala anatomska terminologija imena po daljni sličnosti, ker so jo osnovali in gradili že v času, ko o pravem pomenu mnogih delov telesa niso mnogo znali, pa so vendar morali vse novo nekako krstiti, da so vedeli, o čem se govori, in da ne bo zamenjave. Do leta 1895. pa mimo tega ni bila niti enotna. Tega leta so na kongresu anatomov v Baslu po dolgem pripravljanju končno to stvar uredili s fiksiranjem t. zv. Baselske nomenklature, ki se je hitro razširila po vsem svetu in je bila priznavana brez prigovorov celih 40 let.

Ali niti ona, čeprav je pomenila velik napredek napram prejšnjemu stanju, ni zadovoljevala popolnoma, kakor je to pozneje postajalo vse bolj očitno. N. pr.: izraz ligamentum uporablja za popolnoma raznorodne stvari: za vezi, ki varujejo sklepe, za dele mesenteriuma, za gube peritoneuma, za zakržljate krvne žile, za gube synovialne membrane v sklepih. Ugovori proti Baselski nomenklaturi so se zaradi tega vse bolj kopičili in v toliki meri, da je l. 1928. Anatomsko društvo (Anatomische Gesellschaft, v katerem so včlanjeni poleg nemških anatomov tudi anatomi vseh drugih narodov), priznalo potrebo po spremembi in izbralo med svojimi člani posebno komisijo za nomenklaturo z nalogo, da vse ugovore in predloge novih izrazov sprejme, kritično prouči njihovo upravičenost ali razloge za njihovo zavrnitev in da po dovršitvi dela sama predlaga in obrazloži, kaj naj spremenijo.

Opomba: Prevedel iz Liječničkega vestnika 1939, br. 11, in s staro nomenklaturo vzporedil cand. med. Mirko Černič. Ponatisk iz Zdrav. v. 1940 št. 2 in 3.

Po 12 letnem delu in po mnogih peripetijah, pa tudi ostrih borbah je komisija slednjič na letni skupščini v Jeni l. 1935. predložila Anatomskemu društvu svoj definitivni predlog. Ta predlog so sprejeli. Na IV. Zvezinem internacionalnem kongresu anatomov v Milanu l. 1936. so principielno sprejela novo nomenklaturo tudi ostala anatomska društva: Anatomical Society of Great Britain and Irland, Association des Anatomistes, Sociéte Anatomique Luso-Hispano-Americaine, Société Anatomique Néerlandaise, Société Anatomique Portugaise, Società Italiana di Anatomia, American Association of Anatomists, Poljsko društvo za anatomijo in zoologijo, Japonsko anatomsko društvo. Tu so ustanovili tudi stalno komisijo sestavljeno od po enega člana vsakega teh društev, ki naj skrbi za daljnjo izpopolnitev nomenklature.

S tem so novo Jensko nomenklaturo definitivno sprejeli in tako je postala obvezna. Konsekventno jo izvajajo v vseh od tedaj izišlih anatomskih učnih knjigah in atlasih.

H. Stieve, berlinski anatom, je kot poslednji predsednik komisije za nomenklaturo objavil v imenu Anatomskega društva novo besedje (Nomina anatomica), kjer je detajlno objavil principe, po katerih so se ravnali sestavljalci pri uvajanju sprememb. V dodatku imamo tudi posamezno obrazložitev za vsako novo ime, kjer bi bralec mogel biti v dvomu glede njegove upravičenosti. Malo kasneje je objavil korekture neznatnih lapsusov, ki so se prikradli v prvo publikacijo, tako da šele to dvoje tvori popolno enoto. Nato je Kopsch l. 1937. kot izpopolnitev svojega atlasa izdal novo besedje po abecednem redu obenem s starim in s tem napravil orientacijo lahko tudi za onega, ki mu anatomija ni stroka.

Da vidimo, v čem obstojijo te spremembe! Dovolj bo, ako tu podamo sistematski pregled principov, po katerih se je ravnala komisija pri uvajanju sprememb, in ako nato navedemo nekoliko primerov, ne vseh, ker jih je preko 1200, a z manjšimi korekturami še mnogo več.

Te spremembe lahko razdelimo v štiri skupine:

1. Odpravili so vsa imena avtorjev v anatomskem besedju. Galenos, Fallopia, Vidius, Sylvius, Malpighi, Santorini, Winslow, Vicq-d'Azyr, Hunter, Monro, Purkinje in vsa plejada dragih in slavnih imen bo tako izginila kmalu iz anatomskega pouka. Razlogi, navedeni za to ukinitev, so v mnogočem upravičeni. Vendar mnogo avtorjev smatra, da je to škoda. Toda tako je ostalo. Dolžnost pouka iz zgodovine medicine bo, da to nadomesti.

2. Druga skupina sprememb zajame one, ki pomenijo popravek stvarnih napak v besedju. Na pr.:

plica lata uteri namesto ligamentum latum uteri, zato, ker to ni zveza, marveč duplikatura peritoneuma;

pars gastromesocolica mesogastrii dorsalis namesto ligamentum gastrocolicum, zato, ker tudi to ni zveza, marveč del dorzalnega mesogastriuma. Takisto:

chorda uteroinguinalis namesto lig. teres uteri;

plica suspensoria ovarii namesto lig. suspensorium ovarii;

chorda venae umbilicalis namesto lig. teres hepatis;

chorda ductus arteriosi namesto lig. arteriosum Botalli;

mesohepaticum ventrale namesto lig. falciforme hepatis;

chorda urachi namesto lig. umbilicale medium;

chorda arteriae umbilicalis namesto lig. umbilicale laterale itd.

Spremembe te skupine so najvažnejše in one so bile prvotni in glavni povod, da so začeli spreminjati oznake. Veliko število anatomov je tudi želelo, da se samo to spremeni. Toda ko so že bili začeli z delom, tedaj so stvar tudi temeljito opravili, kakor je to že običaj. To je vsekakor tudi bolje. Često menjati nomenklaturo posebno tako ogromno, kakor je anatomska, ni dobro, zato, ker vsakokrat nastanejo za nekaj časa motnje.

3. Tretja skupina zajema jezikovne popravke, ki so jih izvedli po posvetovanju s filologi. Izrečno so popravili mnogo končnic pridevnikov, kakor je treba. Na pr.:

musculus deltoides namesto m. deltoideus;

os sphenoides namesto os sphenoidale;

processus coracoides namesto pr. coracoideus;

vertebra thoracica namesto vert. thoracalis;

crista ilica namesto c. iliaca;

musculus fibularis longus in brevis namesto m. peronaeus long. in brev.;

nervus fibularis communis, superficialis in profundus namesto n. peronaeus comm., superfic., prof.;

nervus glossopharyngicus namesto n. glossopharyngeus;

promunturium namesto promontorium.

Do sedaj često rabljeno končnico -ideus, ki je označevala sličnost, so zamenjali povsod z jezikovno pravilno končnico -ides. Obdržali so jo samo tam, kjer naj ne označi sličnosti, marveč pripadnost. Na pr.:

cartilago thyreoides namesto cart. thyreoidea, toda glandula thyreoidea, arteria thyreoidea.

4. Četrta skupina sprememb je posebno obsežna. Tiče se v anatomiji tako često rabljenih oznak položaja enega organa ali njegovega dela napram drugemu. V Baselski nomenklaturi tako česti oznaki superior in inferior so eliminirali, kjer koli je bilo mogoče, prav tako tudi oznaki anterior in posterior. Poglejmo, zakaj gre. Dosedanja

Baselska nomenklatura je jemala za oznako, kako en del telesa leži napram drugemu, pokončno stojo človeka. V tej stoji leži ono, kar je bliže temenu, zgoraj, ono, kar je bliže tlom, spodaj: superior in inferior. Toda, kakor hitro se človek vleže, kakor pri operaciji ali za zdravniško preiskavo, tedaj ne veljata več ti oznaki, ker sta sedaj oba konca telesa v isti višini. Pri poševni legi z glavo navzdol pa nista samo napačni, marveč bi morali biti obratni.

Namesto superior in inferior so zaradi tega vzeli cranialis in caudalis, ki veljata vedno, pa naj bo človeško telo v katerem koli položaju. Odtod torej novi izrazi:

arteria thyreoidea cranialis in caudalis namesto a. thyr. superior in inferior;

arteria mesenterica cranialis in caudalis namesto a. mesen. superior in inferior;

vena mesenterica cranialis in caudalis namesto v. mesenterica sup. in inf.;

vena cava cranialis in caudalis namesto v. cava superior in inferior;

pars cranialis et caudalis duodeni namesto p. superior et inferior duodeni.

Samo v predelu glave so deloma obdržane stare oznake (pri gornji in dolnji očesni mišici in pri nosnih školjkah), deloma pa so uvedli nove nekoliko izpremenjene:

colliculus rostralis in caudalis namesto coll. superior in inferior;

nucleus rostralis thalami namesto nucl. anterior thal.

Oznaki superior in inferior so opustili razven iz gori navedenega razloga v veliki meri tudi z ozirom na komparativno anatomijo, zlasti na anatomijo domačih živali. Radi horizontalnega položaja hrbtenice leži tam zgoraj ono, kar pri človeku zadaj, a spredaj ono, kar pri človeku zgoraj. Novi oznaki uvajata v to popolno harmoničnost. To je bil tudi povod, da so eliminirali oznaki anterior in posterior, kjer koli je bilo mogoče, in zamenjali z oznakama ventralis in dorsalis. Na pr.:

spina ilica ventralis namesto sp. iliaca anterior superior;

musculus scalenus ventralis, medius in dorsalis namesto m. scal. anterior, medius in posterior.

Ta poslednja sprememba, čeprav, kakor vidimo, ni sama po sebi bistvena, je povzročila izpremembo mnogoštevilnih izrazov, ker baš te topografske oznake uporabljamo v anatomiji zlasti često.

To so torej glavni principi, katerih so se držali v novi terminologiji. Samo po sebi pa se razume, da so tudi izven

tega poedine stare izraze zamenjali z novimi, kjer koli je bilo mogoče najti kakšen boljši izraz. Tako imenujejo: sklep articulus namesto articulatio, limfno žlezo lymphonodus namesto lymphoglandula, da navedemo samo ta dva primera. Na gornjih udih so konsekventno zamenjali topografski oznaki medialis in lateralis z radialis in ulnaris in to ne samo na podlehtju, marveč tudi na komolcu in na nadlehtju. Na dolnjih udih zopet in to v vsej dolžini dosledno do kraja i na kolenu i na stegnu so uporabili oznaki tibialis in fibularis. Eliminirali in zamenjali so tudi pridevnik peronaeus s fibularis. Tako imamo sedaj:

musculus vastus tibialis in fibularis namesto m. vast. medialis in lateralis;

condylus fibularis in tibialis namesto cond. lateralis in medialis na kosti stegnenici;

meniscus fibularis in meniscus tibialis namesto men. lateralis in medialis itd.

Nove generacije zdravnikov, ki prihajajo z naših in tujih medicinskih fakultet, bodo torej prinesle s seboj nove anatomske nazive. Zato je potrebno, da tudi oni zdravniki, ki so predelali anatomijo v času stare nomenklature, spoznajo nove izraze vsaj toliko, kolikor posegajo v njihovo posebno disciplino, da se tako izognejo nesporazumu. Pa tudi zato, da ne bi dali z uporabo starega besedja — razume se neupravičeno — impresijo nekakšne zaostalosti.

Zato bom navedel v sledečem za poedine medicinske discipline samo po nekaj novih nazivov, le kot primer in opozorilo. Iz spodaj navedene literature se bo mogel vsakdo lahko, hitro in popolnoma orientirati o tem, kar ga specialno interesira. Poglejmo torej te primere.

Interna in pediatrija:

Po novem (I. N. A.: Jena)	*Po starem (B. N. A.: Basel)*
costae sternales	costae verae
costae arcuariae affixae	costae spuriae
costae arcuariae fluctuantes	
pulmo:	pulmo:
lobus ventrocranialis	lobus superior
lobus dorsocaudalis	lobus inferior
fissura accessoria pulmonis dextri	
rami bronchales	rami bronchiales
bronchuli respiratorii	bronchioli respiratorii
lymphonodi bronchales	lymphoglandulae bronchiales

Po novem (I. N. A.: Jena)	*Po starem (B. N. A.: Basel)*
lymphonodi pulmonales;	lymphoglandulae pulmonales;
mesopneumonium	
mediastinum:	
pars cranialis	
pars ventralis	mediastinum anterius
pars dorsalis;	mediastinum posterius;
cor:	cor:
nodus sinuatrialis	
fasciculus atrioventricularis;	
nodus	
truncus	
crura;	
trabeculae carneae	musculi pectinati
valvula tricuspidalis:	v. tricuspidalis:
cuspis septalis	cuspis medialis
cuspis ventralis	cuspis anterior
cuspis dorsalis;	cuspis posterior;
valvula a. pulmonalis:	valvulae semilunares a. pulmonalis:
velum semilunare dorsale	valvula semilunaris sinistra
velum semilunare dextrum	valvula semilunaris dextra
velum semilunare sinistrum	valvula semilunaris anterior
noduli velorum semilunarium	noduli valvularum semilunarium
lunulae velorum semilunarium;	lunulae valvularum semilunarium;
falx septi	
valvula bicuspidalis (mitralis):	valvula bicuspidalis (mitralis):
cuspis ventralis	cuspis anterior
cuspis dorsalis;	cuspis posterior;
musculus papillaris dexter	
musculus papillaris sinister	
valvula aortae:	valvulae semilunares aortae:
velum semilunare dextrum	valvula semilunaris posterior
velum semilunare ventrale	valvula semilunaris dextra
velum semilunare sinistrum;	valvula semilunaris sinistra;
truncus brachiocephalicus	arteria anonyma
vena brachiocephalica dextra	vena anonyma dextra
vena brachiocephalica sinistra	vena anonyma sinistra
vena thoracica longitudinalis dextra	vena azygos
ventriculus = gaster:	ventriculus (gaster):

Po novem (I. N. A.: Jena)	*Po starem (B. N. A.: Basel)*
paries ventrocranialis	paries anterior
paries dorsocaudalis;	paries posterior;
duodenum:	duodenum:
pars cranialis	pars superior (duodeni)
flexura duodeni cranialis	flexura duodeni superior
pars descendens	pars descendens (duodeni)
flexura duodeni caudalis	flexura duodeni inferior
pars caudalis	pars horizontalis ali inferior (duodeni);
pars tecta duodeni;	
mesostenium (nov naziv za prosti mesenterium tankega črevesa):	
intestinum ilium	intestinum ileum
colon sigmoides	colon sigmoideum
ren:	ren:
arteriae corticales radiatae	arteriae interlobulares renis
arteriola afferens	vas afferens
arteriola efferens;	vas efferens;
vesica urinalis	vesica urinaria

Kirurgija in ortopedija:

vertebrae thoracicae	vertebrae thoracales
vertebrae caudales ali coccygicae	vertebrae coccygeae
processus spinalis	processus spinosus
ramus ossis pubis:	
pars acetabularis	ramus superior ossis pubis
pars symphysica;	ramus inferior ossis pubis
ramus ossis ischii:	
pars acetabularis	ramus superior ossis ischii
pars pubica;	ramus inferior ossis ischii
spina ilica ventralis	spina iliaca anterior superior
tuberculum ilicum	spina iliaca anterior inferior
spina ilica dorsalis cranialis	spina iliaca posterior superior
spina ilica dorsalis caudalis	spina iliaca posterior inferior
promunturium	promontorium
os femoris:	femur:
condylus tibialis	condylus medialis
condylus fibularis	condylus lateralis
epicondylus tibialis	epicondylus medialis
epicondylus fibularis;	epicondylus lateralis;
malleolus tibiae	malleolus medialis

Po novem (I. N. A.: Jena)	*Po starem (B. N. A.: Basel)*
malleolus fibulae	malleolus lateralis
articulus	articulatio
labium articulare	labrum glenoidale
discus intervertebralis	fibrocartilago intervertebralis
ligamenta decussata genus	ligamenta cruciata genu
ligamentum bipartitum	ligamentum bifurcatum
musculus biventer mandibulae	musculus digastricus
musculus serratus lateralis	musculus serratus anterior
musculus deltoides	musculus deltoideus
musculus supra spinam	musculus supraspinatus
musculus infra spinam	musculus infraspinatus
musculus fibularis longus	musculus peronaeus longus
musculus fibularis brevis	musculus peronaeus brevis
mesohepaticum ventrale	ligamentum falciforme
pars hepatoduodenalis (omenti minoris)	ligamentum hepatoduodenale
pars gastrolienalis (mesogastrii dorsalis)	ligamentum gastrolienale
pars gastromesocolica (mesogastrii dorsalis)	ligamentum gastrocolicum
mesostenium	mesenterium
radix mesostenii	radix mesenterii
plica duodenomesocolica cranialis	plica duodenojejunalis
recessus duodenomesocolicus cranialis	recessus duodenojejunalis
colon sigmoides	colon sigmoideum
mesosigmoideum	mesocolon sigmoideum
arteria mesenterica cranialis	arteria mesenterica superior
arteria mesenterica caudalis	arteria mesenterica inferior
arteria facialis	arteria maxillaris externa
arteria maxillaris	arteria maxillaris interna
arteria meningica media	arteria meningea media
arteria thyreoidea cranialis	arteria thyreoidea superior
arteria thyreoidea caudalis	arteria thyreoidea inferior

Ginekologija:

portio vaginalis:	portio vaginalis (cervicis ali uteri):
labium ventrale	labium anterius
labium dorsale;	labium posterius;

Po novem (I. N. A.: Jena)	*Po starem (B. N. A.: Basel)*
*isthmus uteri	
canalis isthmi	
orificium internum canalis isthmi	orificium uteri internum
orificium externum canalis isthmi	
plica lata uteri	ligamentum latum uteri
chorda uteroinguinalis	ligamentum teres uteri
chorda uteroovarica	ligamentum ovarii proprium
plica suspensoria ovarii	ligamentum suspensorium ovarii
pars interstitialis tubae uterinae	pars uterina (tubae uterinae)
columna rugarum ventralis	columna rugarum anterior
columna rugarum dorsalis	columna rugarum posterior

Neurologija:

pars medialis fasciculi dorsalis	funiculus gracilis Golli
pars lateralis fasciculi dorsalis	funiculus cuneatus Burdachi
fasciculi pyramidici	fasciculi pyramidales
corpus trapezoides	corpus trapezoideum
fossa rhomboides	fossa rhomboidea
aquaeductus mesencephali	aquaeductus cerebri (Sylvii)
nucleus niger	substantia nigra
colliculus rostralis	colliculus superior
colliculus caudalis	colliculus inferior
crus cerebri	pedunculus cerebri
fasciculus opticus	nervus opticus
chiasma fasciculorum opticorum	chiasma opticum
nucleus rostralis thalami	nucleus anterior thalami
sulcus collateralis	fissura collateralis
sulcus parietooccipitalis	fissura parietooccipitalis

---

* **Opomba prevajalca:** Nova nomenklatura deli uterus na tri dele: corpus, isthmus in cervix; tem delom odgovarjajo tri šupljine: cavum corporis uteri, canalis isthmi in canalis cervicis; meja med cavumom corporis uteri in canalisom isthmi je orificium internum canalis isthmi, za mejo med canalisom isthmi in canalisom cervicis je nova nomenklatura uvedla naziv orificium externum canalis isthmi ali orificium internum canalis cervicis, canalis cervicis pa sega do orificiuma externuma canalis cervicis, kateremu odgovarja stari naziv orificium externum uteri.

Po novem (I. N. A.: Jena)	*Po starem (B. N. A.: Basel)*
sulcus calcarinus	fissura calcarina
gyrus occipitotemporalis medialis	gyrus lingualis
gyrus occipitotemporalis lateralis	gyrus fusiformis
pars lateralis ventriculi telencephali	ventriculus lateralis
capsula interna nuclei lentiformis:	capsula interna:
crus frontale	pars frontalis
genu	genu capsulae internae
crus occipitale;	pars occipitalis;
granula meningica	granulationes arachnoidales (Pacchioni)

Pri možganskih živcih ne navajamo več vidnega živca kot drugega, ker de facto ni pravi živec, marveč del možgan, pa ga zaradi tega imenujemo z novim imenom: fasciculus opticus. Na njegovo mesto so postavili — v glavnem radi tega, da ne bi mešali reda ostalih — rudimentaren živec nervus terminalis in ta bo odslej fungiral kot drugi možganski živec. Tako torej ostane red ostalih še naprej neizpremenjen, čeprav smo izpustili opticus. Ime devetega nervus glossopharyngeus so izpremenili v nervus glossopharyngicus. Že zgoraj smo omenili, da so prekrstili nervus peronaeus v nervus fibularis (communis, superficialis, profundus).

Dermatovenerologija in urologija:

vesica urinalis	vesica urinaria
periorchium	tunica vaginalis propria testis
tunica vaginalis testis et funiculi spermatici	tunica vaginalis communis
musculus intervaginalis testis	
glandula vesiculosa	vesicula seminalis
pars praeurethralis prostatae	
urethra masculina se deli na:	urethra virilis se deli na:
pars intramuralis (leži v muskulaturi mehurja)	
pars prostatica (portio interna do mesta, kjer vstopajo ductusi ejaculatoriusi in portio externa)	pars prostatica
pars diaphragmatica	pars membranacea

Po novem (I. N. A.: Jena)	*Po starem (B. N. A.: Basel)*
pars cavernosa (ampulla urethrae, portio intermedia, fossa navicularis);	pars cavernosa (fossa navicularis urethrae Morgagni);
glandulae paraurethrales	glandulae urethrales Littrei
urethra feminina se deli na:	urethra muliebris
pars intramuralis	
pars cavernosa;	
glandulae paraurethrales	glandulae urethrales

Otorinolaringologija:

tuba pharyngotympanica	tuba auditiva Eustachii
ostium pharyngicum tubae pharyngotympanicae	ostium pharyngeum tubae (auditivae)
ostium tympanicum tubae pharyngotympanicae	ostium tympanicum tubae auditivae
promunturium	promontorium
zato, ker pride beseda od prominere, a ne od mons	
ductus endolymphaceus	ductus endolymphaticus
saccus endolymphaceus	saccus endolymphaticus
sinus nasales	sinus paranasales
cartilago septodorsalis:	
lamina septi	cartilago septi
lamina dorsi nasi;	cartilago nasi lateralis
cartilago apicis nasi	cartilago alaris maior
recessus sphenoethmoideus	recessus sphenethmoidalis
meatus nasopharyngicus	meatus nasopharyngeus
os ethmoides:	os ethmoidale:
lamina mediana	lamina perpendicularis
lamina orbitalis	lamina papyracea
lamina cribriformis;	lamina cribrosa;
sinus ethmoidei	cellulae ethmoidales
sinus sphenoideus	sinus sphenoidalis
pars cutanea (septi nasi)	septum mobile nasi
prominentia laryngica	prominentia laryngea
cartilago thyreoides	cartilago thyreoidea
cartilago cricoides	cartilago cricoidea
cartilago arytaenoides	cartilago arytaenoidea
musculus cricoarytaenoideus dorsalis	m. cricoarytaenoideus posterior
nervus laryngicus cranialis	n. laryngeus superior
nervus laryngicus caudalis	n. laryngeus inferior

Oftalmologija:

Po novem (I. N. A.: Jena)	*Po starem (B. N. A.: Basel)*
fasciculus opticus	nervus opticus
area cribriformis sclerae	lamina cribrosa sclerae
lamina limitans externa	lamina elastica anterior (Bowmani)
lamina limitans interna	lamina elastica posterior (Descemeti)
stratum perichorioideum	lamina suprachorioidea
lamina capillarium	lamina choriocapillaris
lamina basialis	lamina basalis
spongium anguli iridicornealis	ligamentum pectinatum iridis
papilla fasciculi optici	papilla nervi optici
apparatus suspensorius lentis	zonula ciliaris Zinni
fibrae suspensoriae lentis	fibrae zonulares
arteriae chorioideae	aa. ciliares posteriores longae
arteriae iridis medialis in lateralis	aa. ciliares posteriores breves
venae chorioideae majores = vv. vorticosae	venae vorticosae
fissura orbitalis cerebralis	fissura orbitalis superior
fissura orbitalis sphenomaxillaris	fissura orbitalis inferior

Odontostomatologija:

processus articularis	processus condyloideus mandibulae
processus muscularis	processus coronoideus
septa intraalveolaria	
labium maxillare	labium superius
labium mandibulare	labium inferius
papilla salivaria sublingualis	caruncula sublingualis
ductus parotidicus	ductus parotideus (Stenonis)
papilla salivaria buccalis	

Pri zobeh z več koreni smatramo vse korene kot celoto, katero delimo na ramuse radicis, pa imamo sedaj tudi apex rami radicis, canalis rami radicis, foramen apicis rami radicis.

Kakor vidimo iz navedenih primerov, so vse v izrazje vpeljane spremembe upravičene, jasne, logične, razumejo se same po sebi in zapomnimo si jih zaradi tega že za prvega

čitanja brez truda. Oni, ki jih je enkrat spoznal, ni več voljan, da bi se vračal na staro. Anatomija jih je sprejela in jih je uvedla v pouk in v dela. V klinične stroke pa bodo pronicale počasi, kar se že dogaja, dokler ne bo zavladala zopet popolna harmoničnost.

Slovstvo

Stieve, H.: Nomina anatomica. Zusammengestellt von der im Jahre 1923 gewählten Nomenklatur-Kommission unter Berücksichtigung der Vorschläge der Mitglieder der Anatomischen Gesellschaft, der Anatomical Society of Great Britain and Irland, sowie der American Association of Anatomists überprüft und durch Beschluss der Anatomischen Gesellschaft auf der Tagung in Jena 1935. endgültig angenommen. G. Fischer, Jena 1936. — Stieve, H.: Verbesserung an den Nomina anatomica, Anatomischer Anzeiger 83 Band 1936/37. — Triepel, H.: Die anatomischen Namen, Ihre Ableitung und Aussprache. 18. Auflage von H. Stieve. J. F. Bergmann, München 1936. — Kopsch Fr.: Die Nomina anatomica des Jahres 1895 (B. N. A.) nach der Buchstabenreihe geordnet und gegenübergestellt den Nomina anatomica des Jahres 1935. (I. N. A.) G. Thieme, Leipzig 1937.

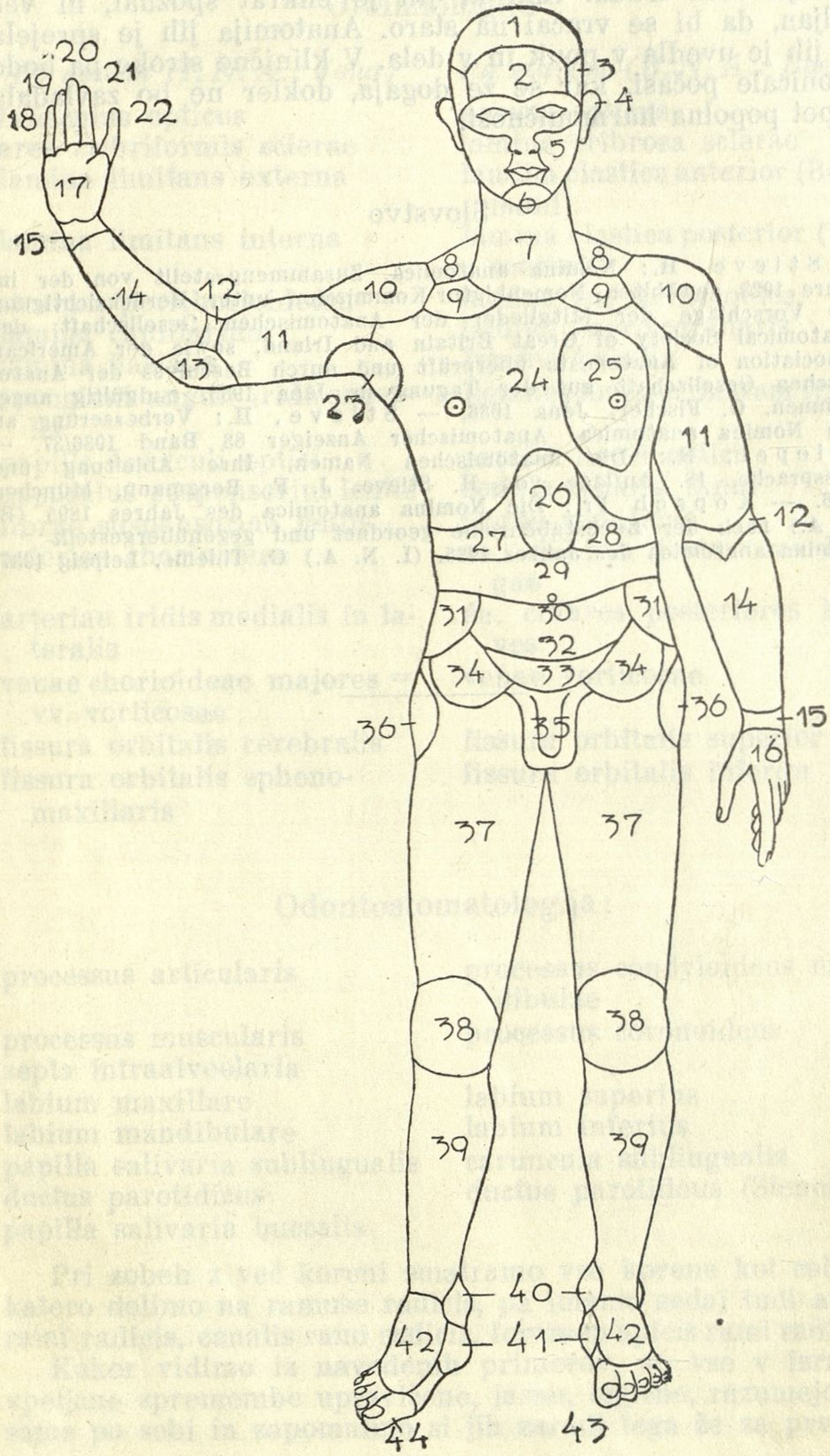
1
2
3
4
5
6
7
8
8
9
9
10
10
11
11
12
12
13
14
14
15
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
31
32
33
34
34
35
36
36
37
37
38
38
39
39
40
41
42
42
43
44

KRAJI ALI MESTA NA ČLOVEŠKEM TELESU

regiones corporis humani, die Gegenden am menschlichen Körper

I. OD SPREDAJ:

1. **téme,** regio parietalis, die Scheitelgegend
2. **čélo,** regio frontalis, die Stirngegend
3. **sencè,** regio temporalis, die Schläfengegend
4. **úhelj,** auricula, die Ohrmuschel
5. **líce,** bucca, die Backengegend
6. **bráda,** mentum, die Kinngegend
7. **vrat,** collum, der Vorderhals
8. **nadključničje,** fossa supraclavicularis maior, die Oberschlüsselbeingrube
9. **podključničje,** regio infraclavicularis, die Unterschlüsselbeingrube
10. **raménska okroglina,** regio acromialis, dei Schulterhöhe
11. **nadlèhtje,** brachium, der Oberarm
12. **komólčni zgib,** fossa cubiti, die Ellenbogengrube
13. **komólec,** regio olecrani, der Ellenbogen
14. **podlèhtje,** antebrachium, der Vorderarm
15. **zapéstje,** carpus, die Handwurzel
16. **hrbtíšče róke,** dorsum manus, der Handrücken
17. **dlan,** vola manus, die Hohlhand
18. **mezínec,** digitus minimus (dig. V), der Kleinfinger
19. **prstanec,** digitus anularis (dig. IV), der Ringfinger
20. **sredinec,** digitus medius (dig. III), der Mittelfinger
21. **kazálec,** index (dig. II), der Zeigefinger
22. **pálec,** pollex (dig. I), der Daumen
23. **pázduha,** fossa axillaris, die Achselgrube
24. **oprsje,** thorax, der Brustkorb (vordere Ansicht)
25. **osrčje,** regio cardiaca, die Herzgegend
26. **žlička,** pars medialis regionis abdominis cranialis, die Magengrube
27. **desno podrébrje,** pars lateralis dextra regionis abdominis cranialis, die rechte Rippenbogengegend
28. **levo podrébrje,** pars lateralis sinistra regionis abdominis cranialis, die linke Rippenbogengegend
29. **pas = v pasu,** regio abdominis media, die Gürtelgegend
30. **pópek,** umbilícus, der Nabel
31. **bok,** regio coxae, die Hüftgegend
32. **podtrebúšje,** pars caudalis abdominis, die Unterbauchgegend
33. **nadsrámje,** regio pubica, die Schamgegend
34. **dimlje** mn. ž., regio inguinalis, die Leistengegend
35. **osrámje,** regio pudendalis, die Geschlechtsgegend
36. **kolk,** regio trochanterica, die Rollhügelgegend
37. **stégno,** femur, der Oberschenkel
38. **koléno,** regio patellaris, die Kniegegend
39. **golén,** crus, der Unterschenkel
40. **gléženj** (notranji), regio malleolaris tibiae, die innere Knöchelgegend
41. **péta,** regio calcanearis, die Fersengegend
42. **nárt,** dorsum pedis, der Fussrücken
43. **nóžni prsti,** digiti pedis, die Zehen
44. **nóžni pálec,** hallux, die grosse Zehe

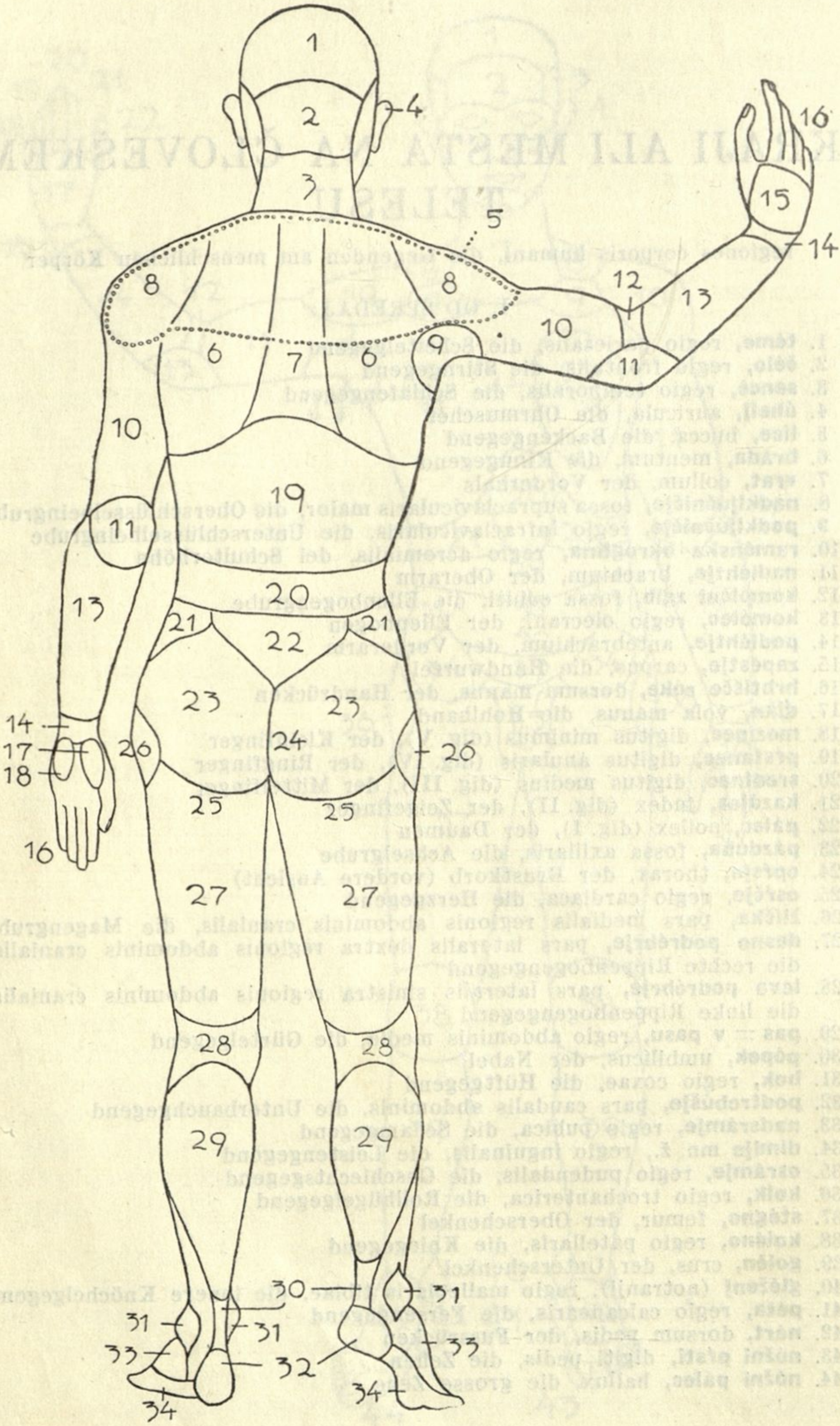
1
2
3
4
5
8
8
6
7
6
9
10
11
12
13
14
15
16
10
11
13
19
20
21
22
21
23
23
14
17
18
16
26
24
26
25
25
27
27
28
28
29
29
30
31
31
31
33
33
32
34
34

II. OD ZADAJ:

1. **téme,** regio parietalis, die Scheitelgegend
2. **zatílje,** regio occipitalis, die Hinterhauptsgegend
3. **tílnik,** regio colli dorsalis, die Nackengegend
4. **úhelj,** auricula, die Ohrmuschel
5. **ráma,** regio acromialis, die Schulter
6. **pléče,** regio scapularis, die Schulterblattgegend
7. **medpléčje,** regio interscapularis, die Zwischenschulterblattgegend
8. **opléčje,** regiones suprascapulares, die Schultergegend
9. **pázduha,** fossa axillaris, die Achselgrube
10. **nadléhtje** (hrbtiščna stran) regio brachii dorsalis, die hintere Oberarmgegend
11. **komólec,** regio olecrani, der Ellenbogen
12. **komólčni zgib,** fossa cubiti, die Ellenbogenbeuge
13. **podléhtje,** antebrachium, der Vorderarm
14. **zapéstje,** carpus, die Handwurzelgegend
15. **hrbtíšče roke,** dorsum manus, der Handrücken
16. **prsti na roki,** digiti manus, die Finger
17. **veliki peščáj,** thenar, der Daumenballen
18. **mali peščáj,** hypothenar, der Kleinfingerballen
19. **lédje,** regio lumbalis, die Lendengegend
20. **pas = v pasu,** die Gürtelgegend
21. **bok,** regio coxae, die Hüftgegend
22. **križ,** regio sacralis, die Kreuzgegend
23. **rítnica,** natis, die Hinterbacke
24. **rítni jarek,** crena ani, die Gesäßspalte
25. **rítnična brázda,** sulcus glutaeus, die Gesässfurche
26. **kolk,** regio trochanterica, die Rollhügelgegend
27. **stégno,** femur, der Oberschenkel
28. **podkolenica,** fossa poplitea, die Kniekehle
29. **méča,** sura, die Wade
30. **Ahílova tetíva,** tendo Achillis, die Achillessehne
31. **gléženj** vnanji, malleolus fibulae, der äussere Knöchel
32. **péta,** regio calcanearis, die Ferse
33. **nárt,** dorsum pedis, der Fussrücken
34. **podplát,** planta pedis, die Fussohle

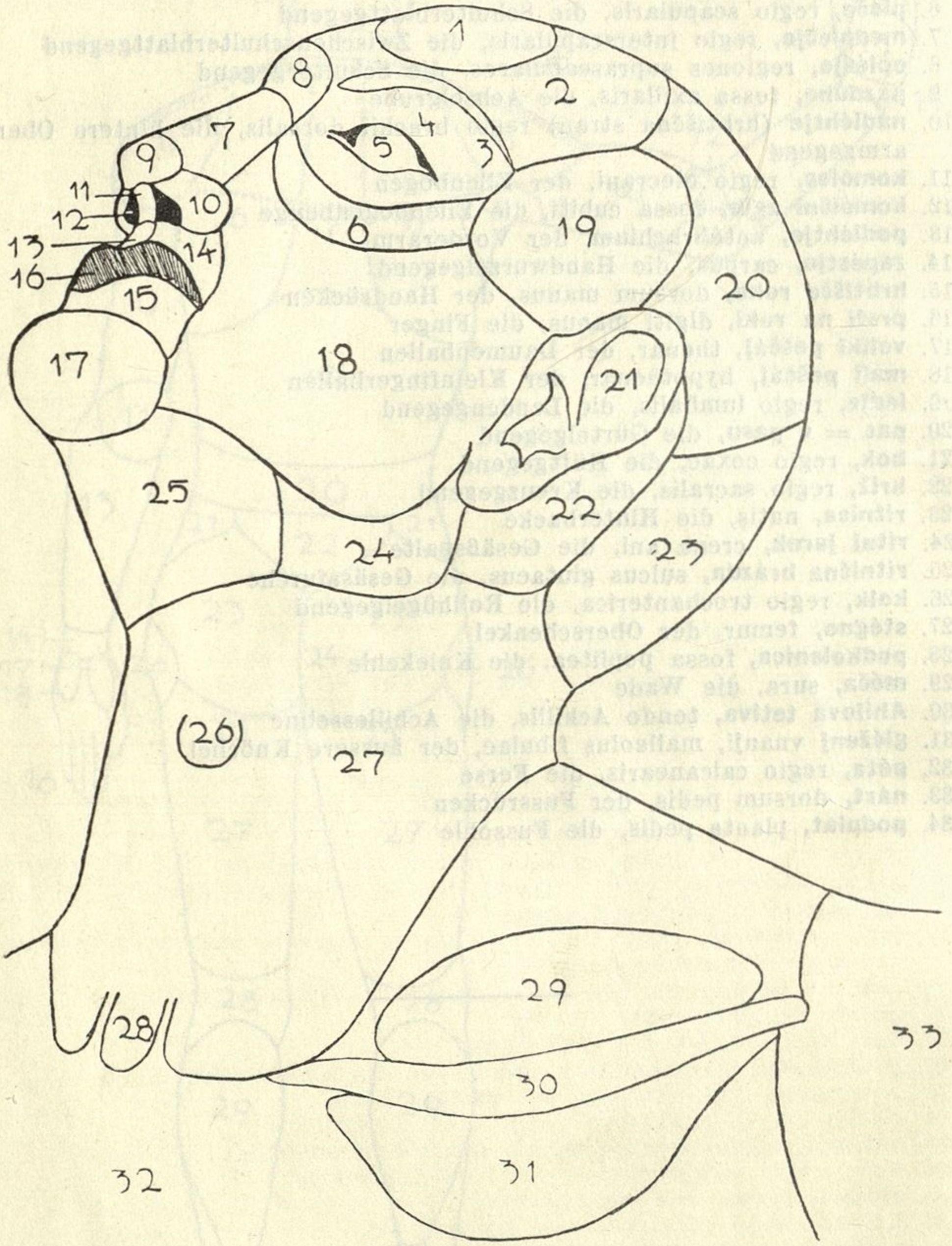
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
(26)
27
(28)
29
30
31
32
33

III. GLAVA

caput, der Kopf in **vrat,** collum, dar Hals

1. **čélna hŕga,** tuber frontale, der Stirnhöcker
2. **čélo,** frons, die Stirn
3. **obŕv,** supercilium, die Augenbraue
4. **zgornja trepálnica,** palpebra superior, das obere Augenlid
5. **očésna ráza,** rima palpebrarum, die Lidspalte
6. **podóčje,** regio infraorbitalis, die Unteraugengegend
7. **nósni grebén,** dorsum nasi, der Nasenrücken
8. **medóčje,** regio interocularis, die Nasenwurzelgegend
9. **nósna konica,** apex nasi, die Nasenspitze
10. **nózdrv,** ala nasi, der Nasenflügel
11. **nósni pretín,** septum nasi, die Nasenscheidewand
12. **nosnica,** naris, das Nasenloch
13. **ústnični žleb,** philtrum, die Nasenrinne
14. **górnja ústnica,** labium maxillare, die Oberlippe
15. **spódnja ústnica,** labium mandibulare, die Unterlippe
16. **ústnična rdečína,** rubor labii, das Lippenrot
17. **bráda,** mentum, das Kinn
18. **líce,** regio buccalis, die Wange
19. **sencè,** regio temporalis, die Schläfengegend
20. **téme,** regio parietalis, die Scheitelgegend
21. **úhelj,** auricula, die Ohrmuschel
22. **zaúšje,** regio mastoidea, die Hinterohrgegend
23. **zatílje,** regio occipitalis, die Hinterhauptsgegend
24. **podčeljústje,** regio submandibularis, die Unterkiefergegend
25. **podbrádje,** regio submentalis, die Unterkinngegend
26. **jábolko,** prominentia laryngica, der Adamsapfel
27. **vrat,** collum, der Hals
28. **jámica,** fossa jugularis, die Kehlgrube
29. **nadključnìčje,** fossa supraclavicularis maior, die obere Schlüsselbeingrube
30. **ključnica,** clavicula, das Schlüsselbein
31. **podključnìčje,** regio infraclavicularis, die untere Schlüsselbeingegend
32. **opŕsje,** thorax, der Brustkorb
33. **ráma,** regio acromialis, die Schultergegend

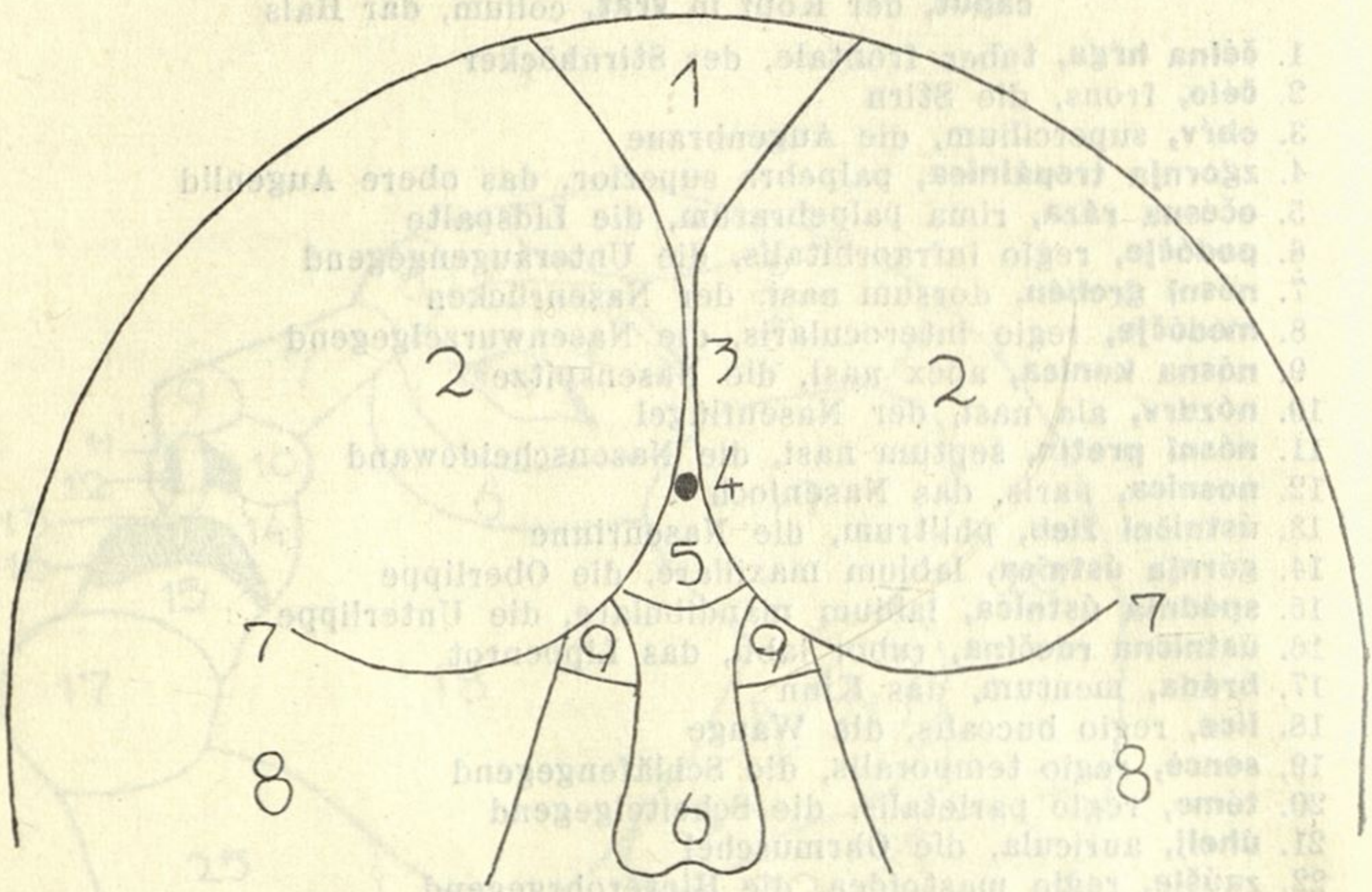
1
2
3
2
4
5
7
7
9
9
8
8
6

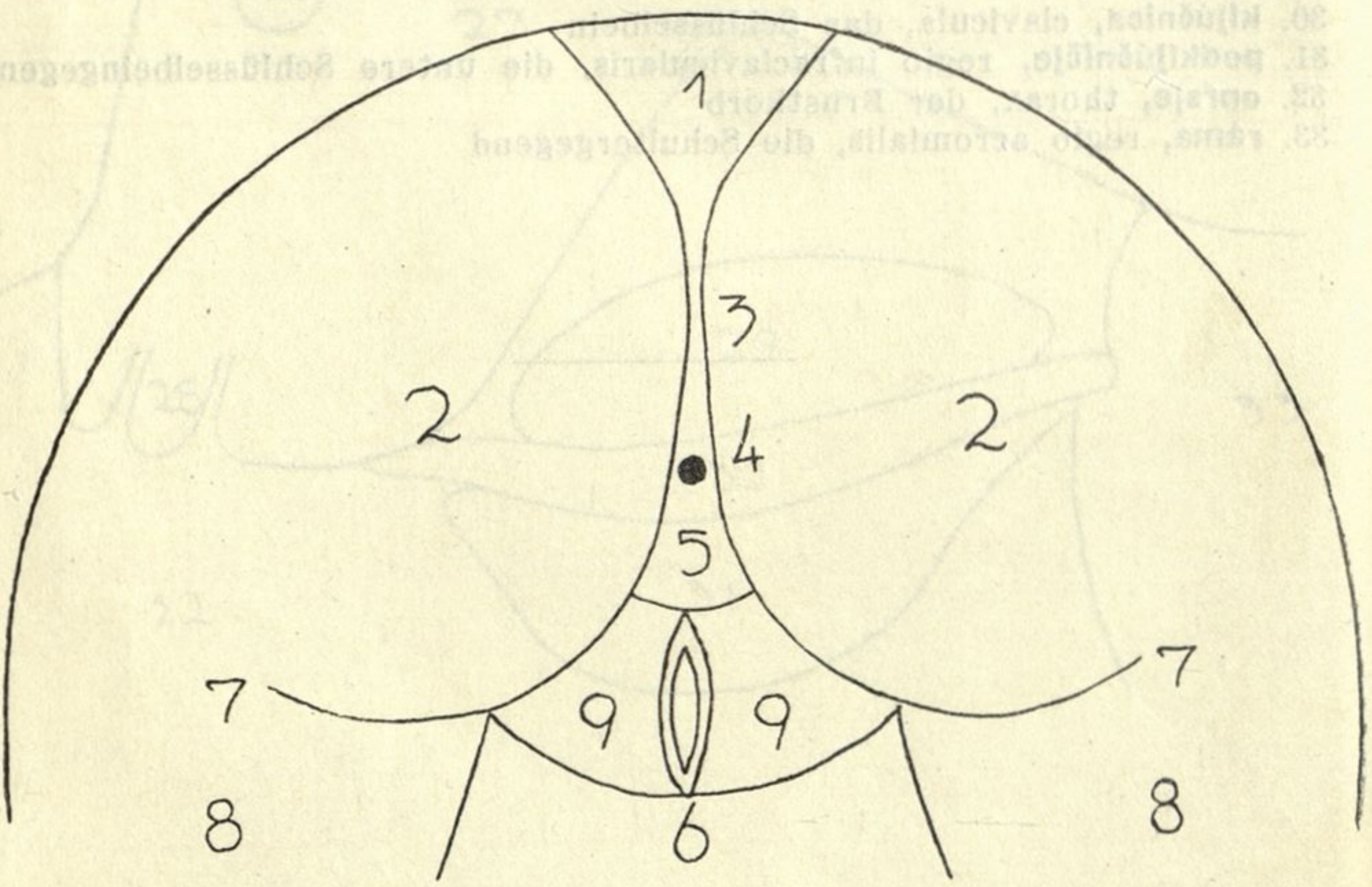
1
3
2
2
4
5
7
7
9
9
8
8
6

IV. MEDNOŽJE PRI MOŠKEM

regio perinealis, die männliche Dammgegend

1. **križ,** regio sacralis, die Kreuzgegend
2. **rítnica,** natis, die Hinterbacke
3. **ritni, zadnični járek,** crena ani, die Gesässpalte
4. **rítnik,** anus, der After
5. **presrédek,** perineum, der Damm
6. **módnik,** scrotum, der Hodensack
7. **rítnična brázda,** sulcus glutaeus, die Gesässfurche
8. **stégno** (od zadaj), femur, der Oberschenkel
9. **osrámje,** regio pudendalis, die Geschlechtsgegend

V. MEDNOŽJE PRI ŽENSKI

regio perinealis, die weibliche Dammgegend

1. **križ,** regio sacralis, die Kreuzgegend
2. **rítnica,** natis, die Hinterbacke
3. **ritni, zadnični járek,** crena ani, die Gesässpalte
4. **rítnik,** anus, der After
5. **presrédek,** perineum, der Damm
6. **nadsrámje,** regio pubica, die Schamgegend
7. **rítnična brazda,** sulcus glutaeus, die Gesässfurche
8. **stégno** (od zadaj), femur, der Oberschenkel
9. **osrámje,** regio pudendalis, die Geschlechtsgegend

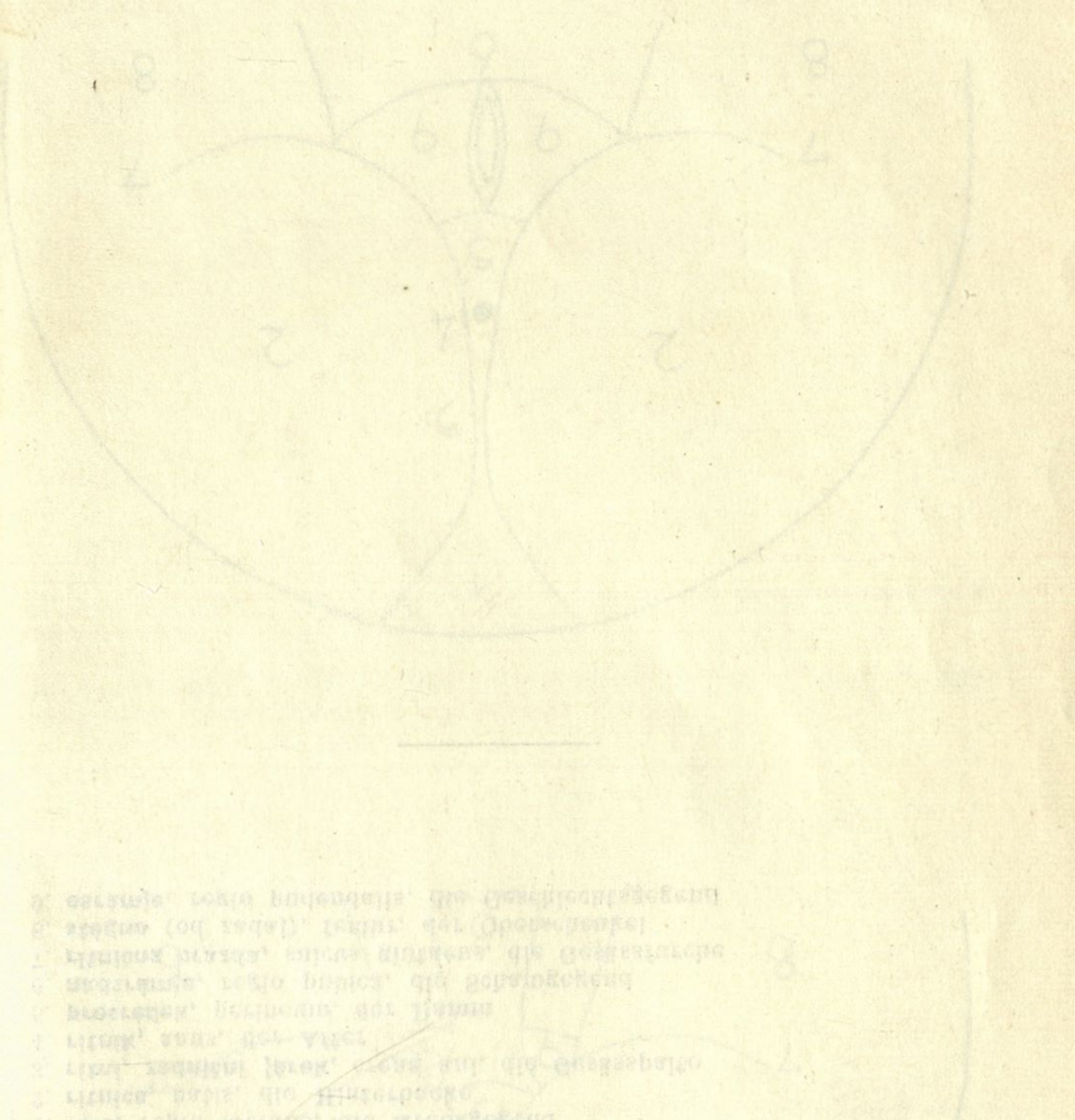

NEKATERE BOLNIŠKE IN ZDRAVNIŠKE POTREBŠČINE

1. **bolniški postelnják,** das Krankenbettgestell — a) oprijemalo, b) naslonjalo, c) nožna opora
2. **iztrebljeválnik,** der Leibstuhl
3. **pósteljna posóda,** die Leibschüssel
4. **káhla = počepáča,** der Nachttopf
5. **izpirálnik,** irigator, der Spülapparat
6. **rebrnják = locnják,** die Reifenbahre
7. **kápalka,** das Tropfrörchen
8. **kapálna steklenica,** die Tropfflasche
9. **brizgálka,** die Spritze
10. **epruvéta,** éprouvette, das Reagenzglas
11. **lopática,** spatula, der Spatel
12. **platínska bábica,** die Platinöse
13. **konj,** der Reitstuhl
14. **obvezílne škárje,** die Verbandschere
15. **mavčne škarje,** die Gipsschere
16. **zapónka,** die Sicherheitsnadel
17. **spónka,** die Tuchklemme
18. **lócen,** der Eisenbügel
19. **pincéta anatómična**
20. **pincéta kirúrgična**
21. **prijemálka,** die Kornzange
22. **óstra prijemálka,** die Fasszange
23. **precépka,** die Gefässklemme
24. **kirúrgični nož,** skalpél
25. **bódež,** das Stichmesser
26. **držálo** (za kirurgične šivanke), der Nadelhalter
27. **tope grábljice,** mehrzinkiger stumpfer Wundhacken
28. **trebúšni** kávelj, der Laparatomiehacken
29. **kóžni kávelj,** der Einzinker
30. **strgálka,** kiréta, curette
31. **dumdúmska nabója**

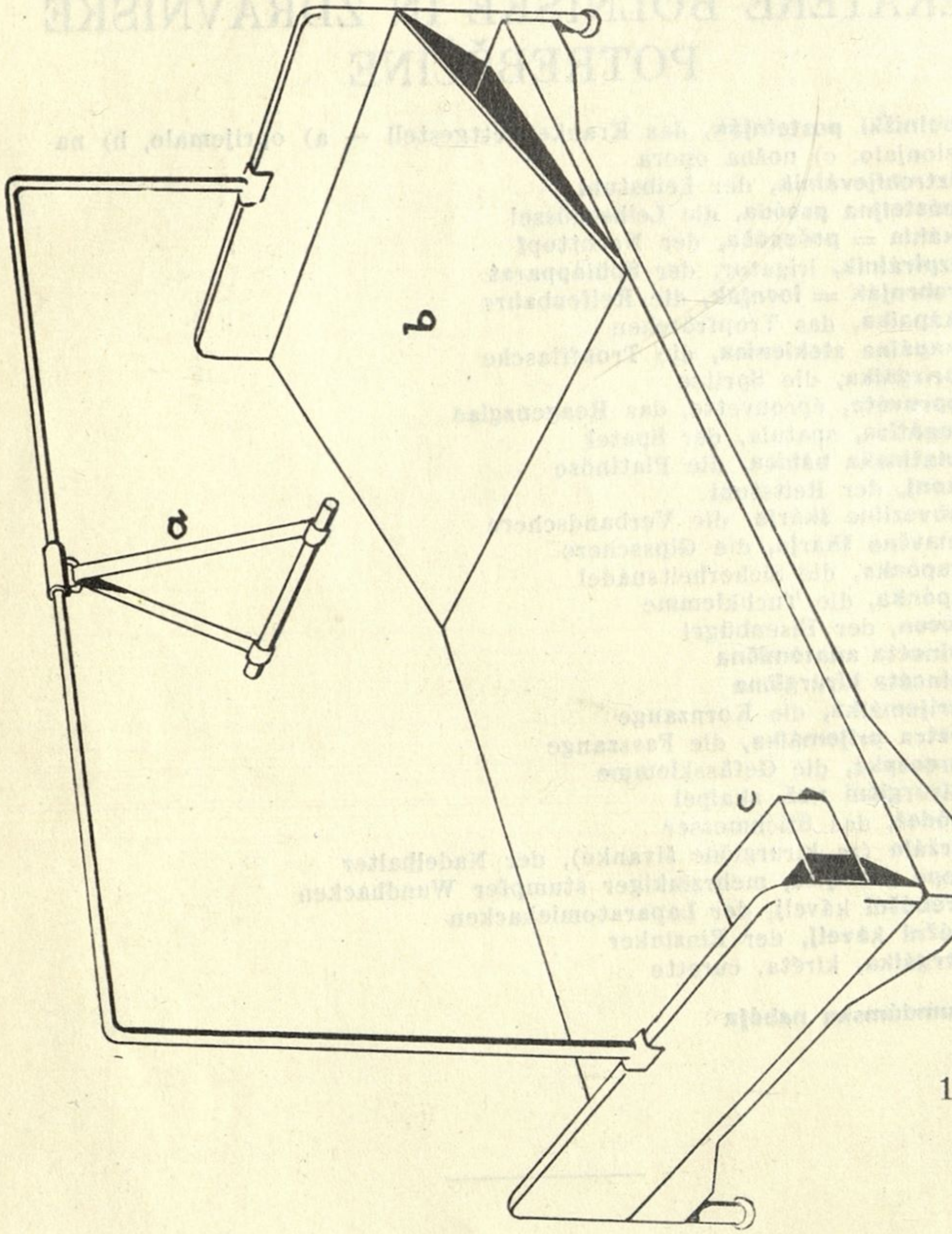

1

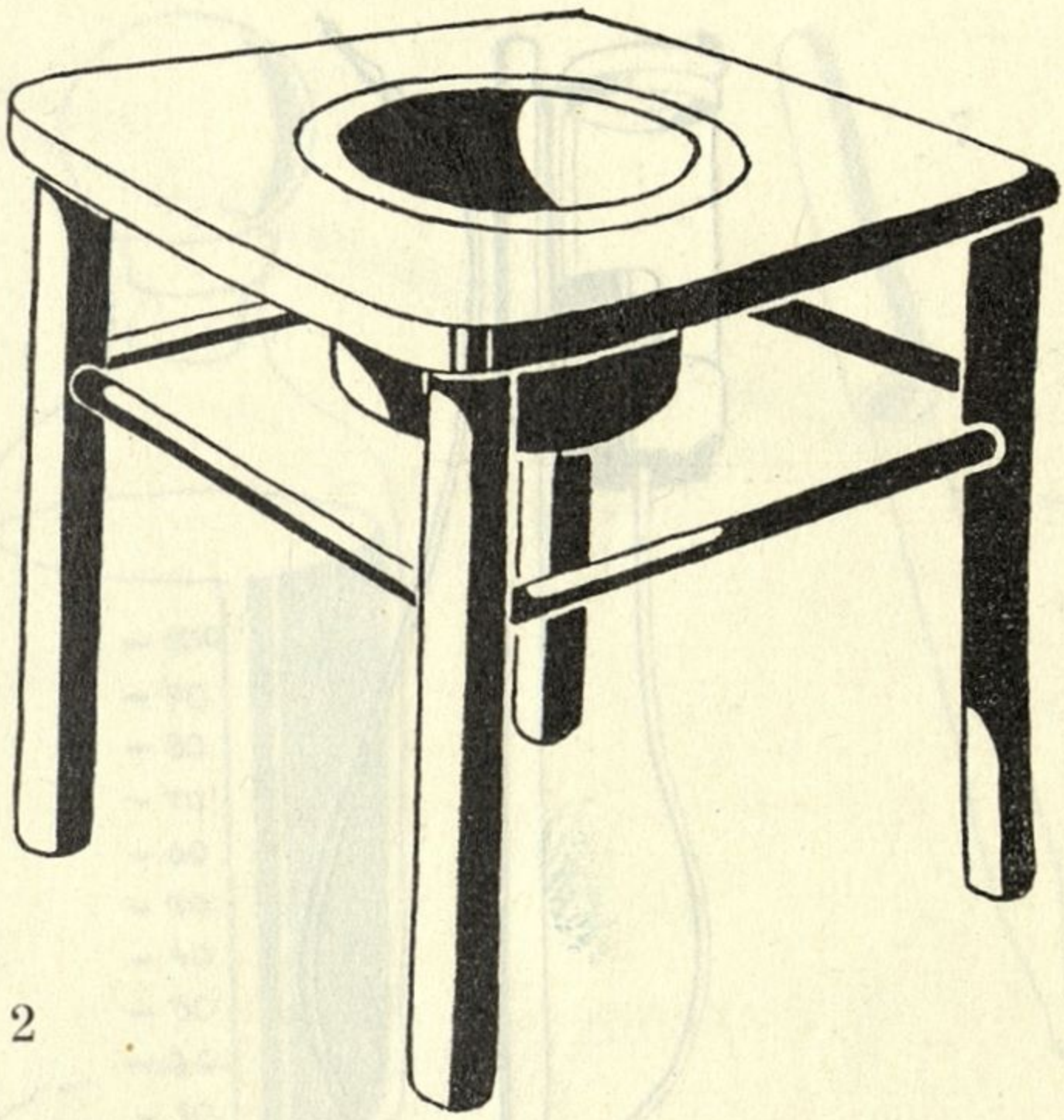

2

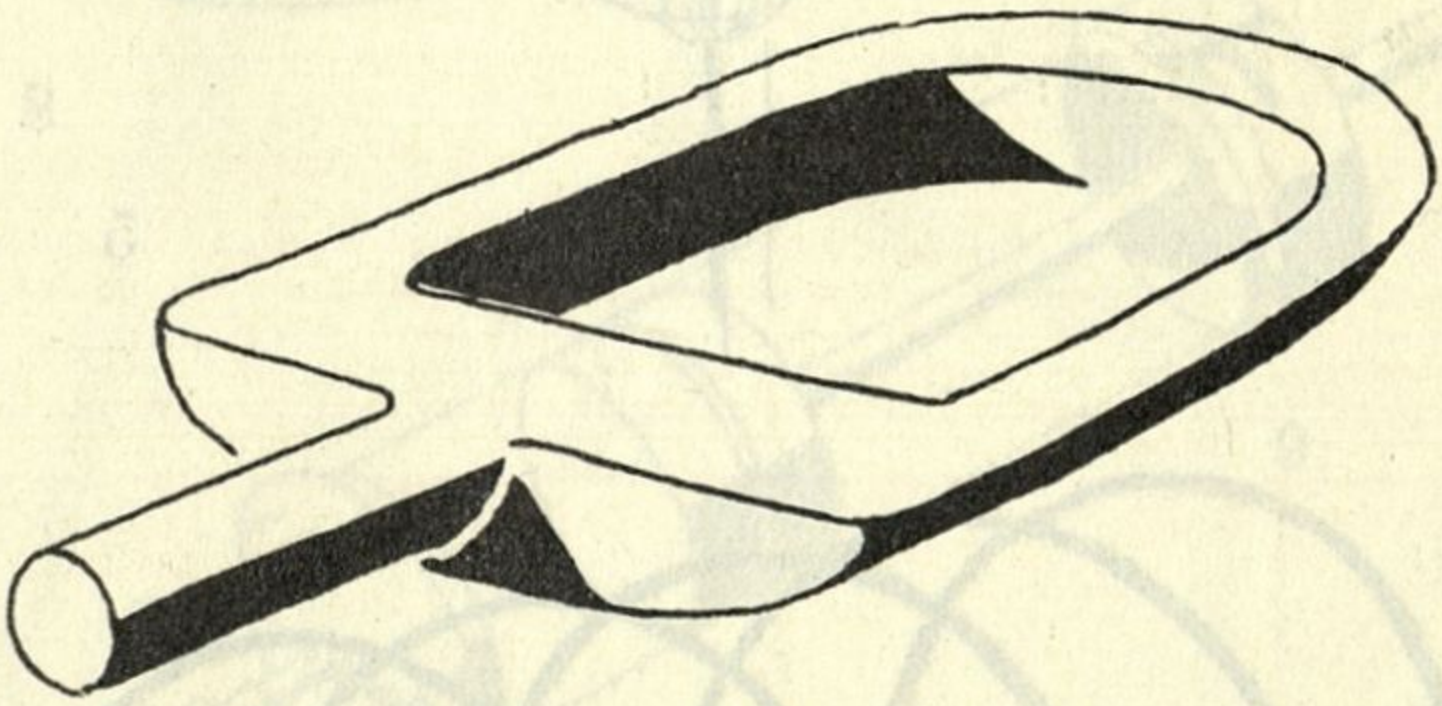

3

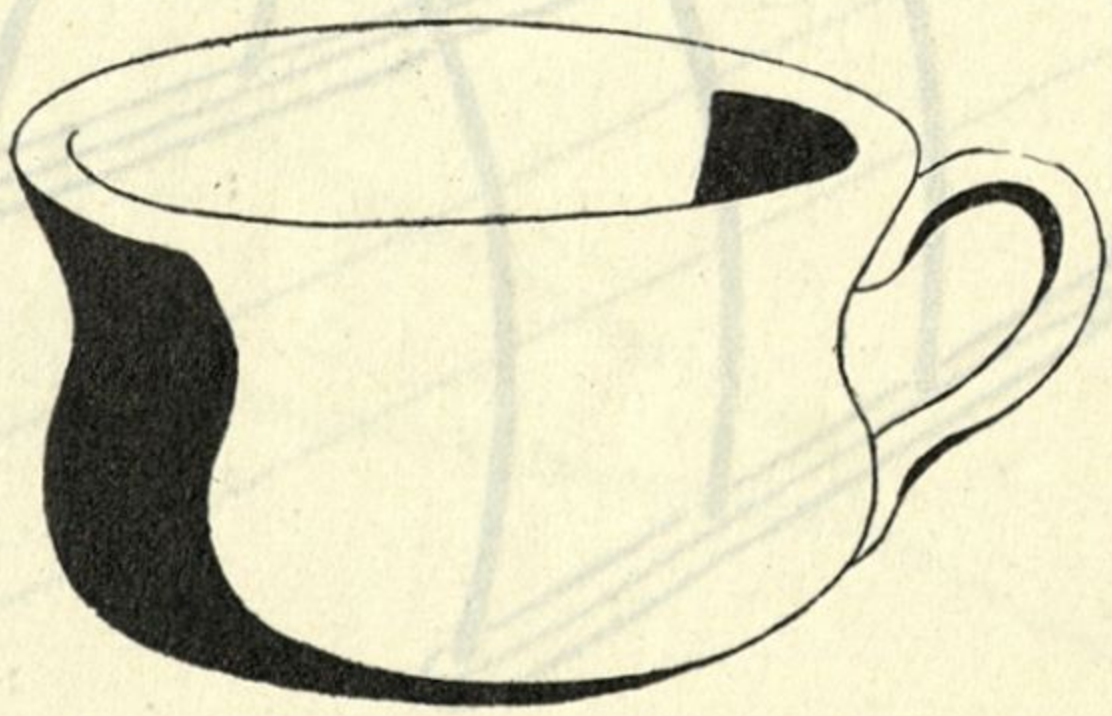

4

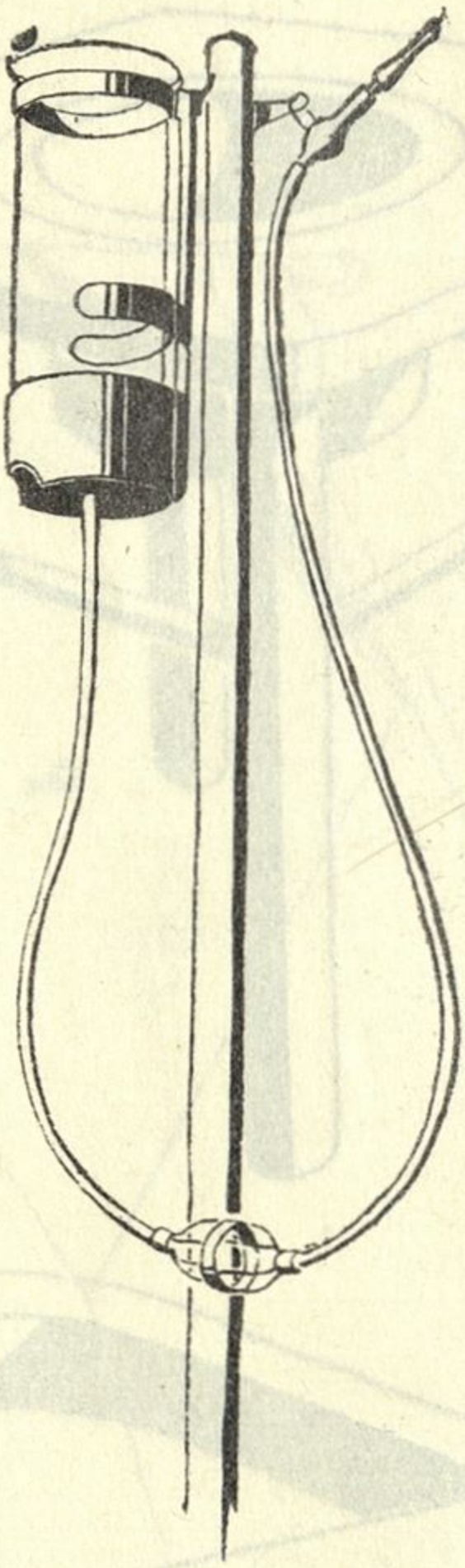

5

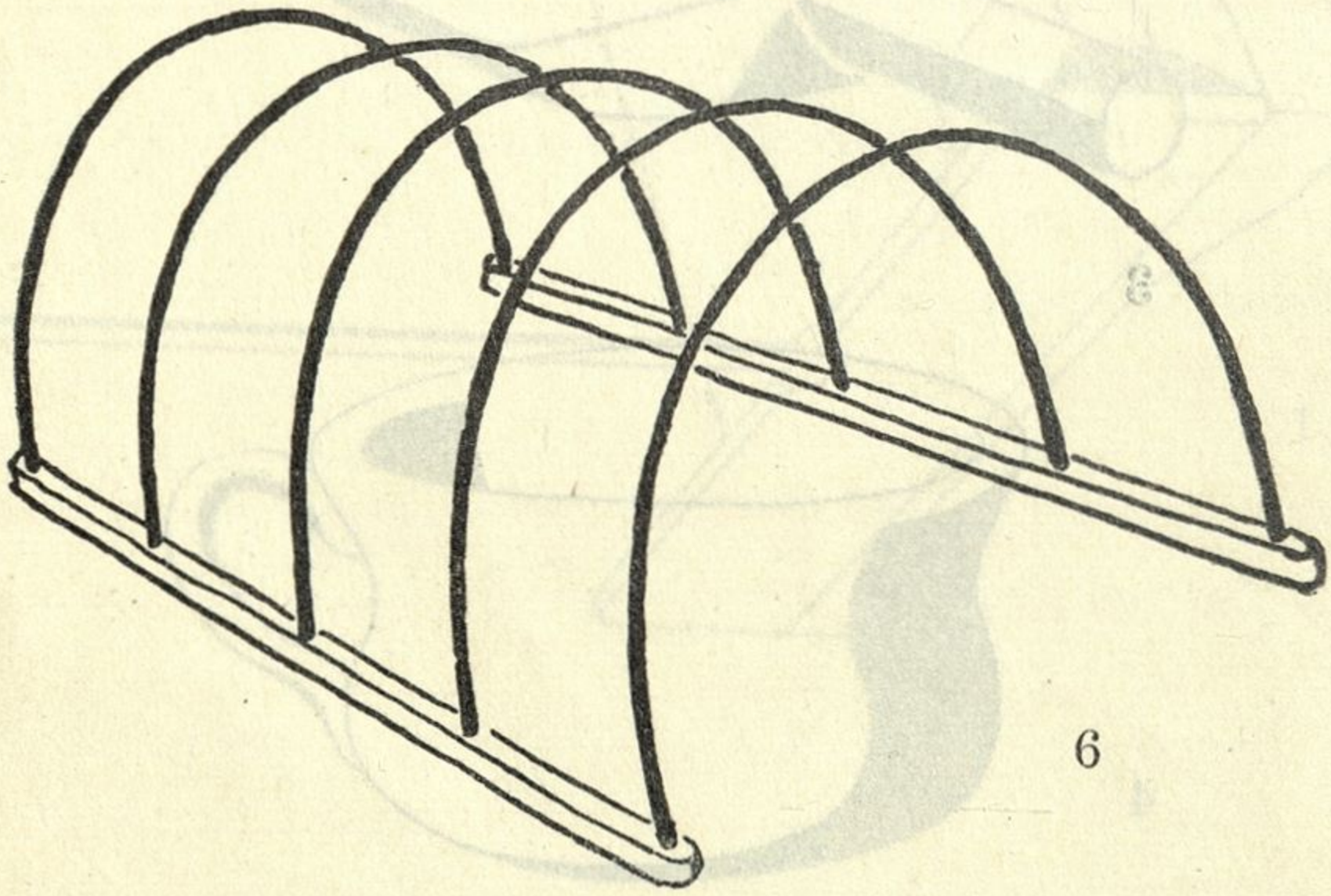

6

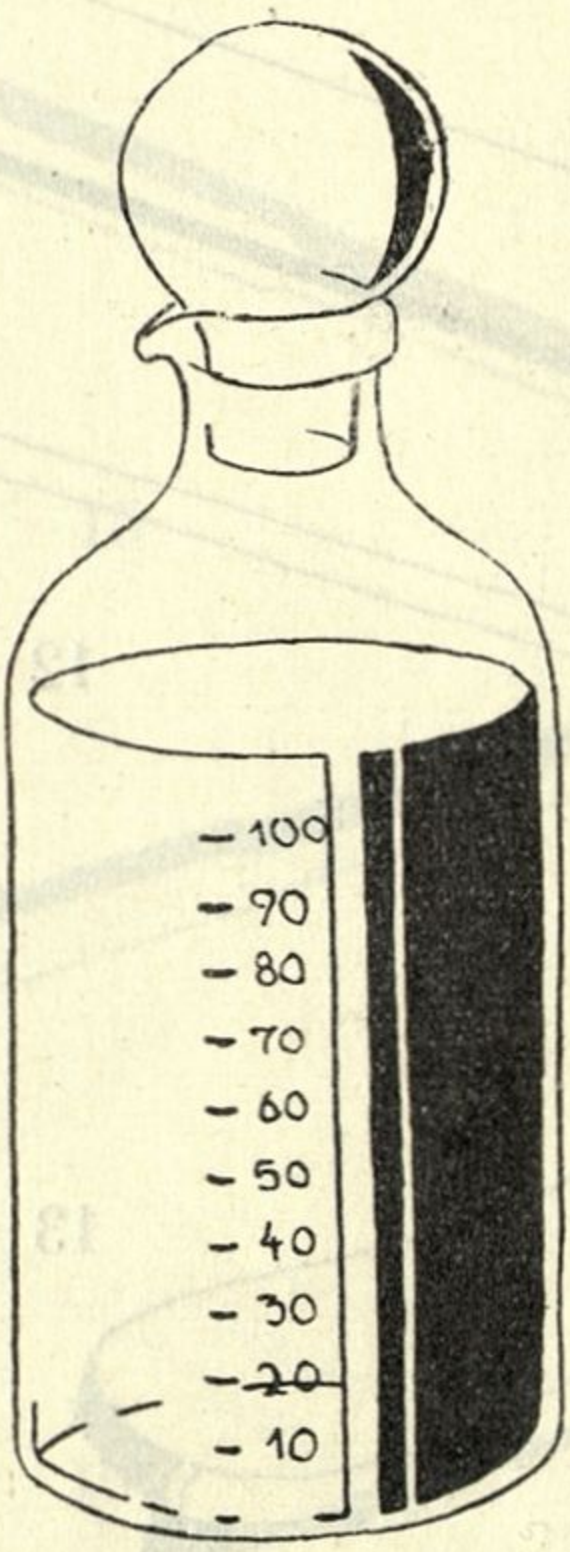

8

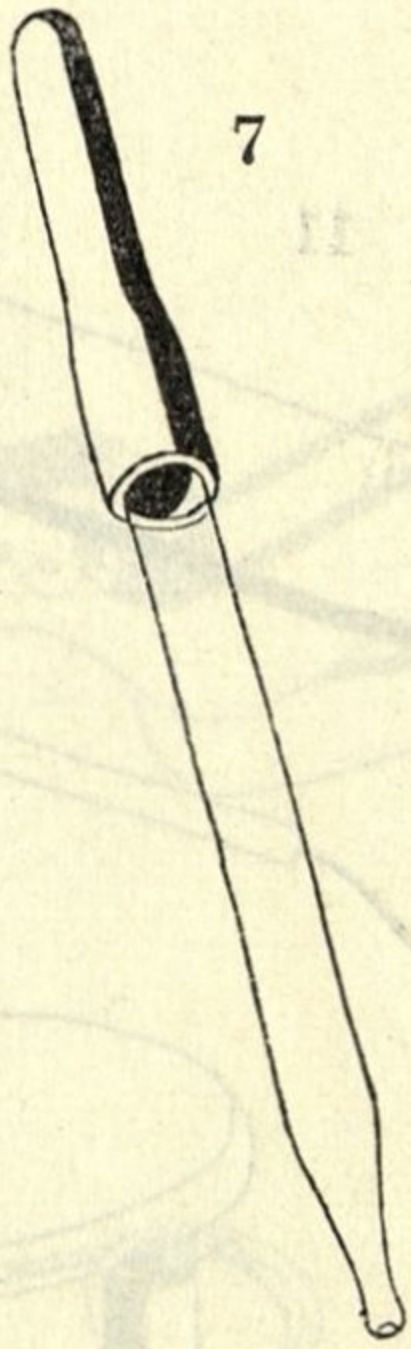

7

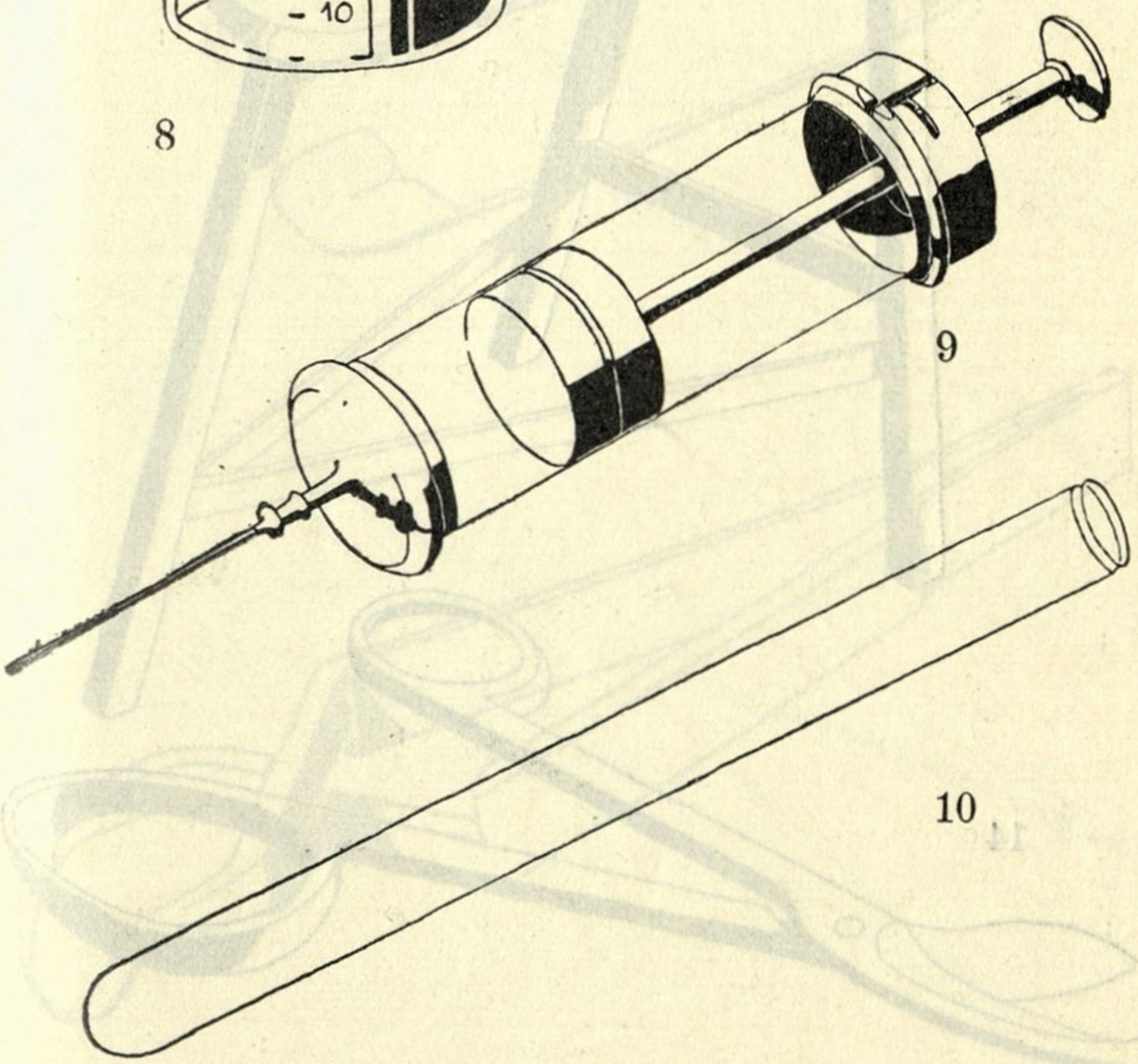

9

10

11

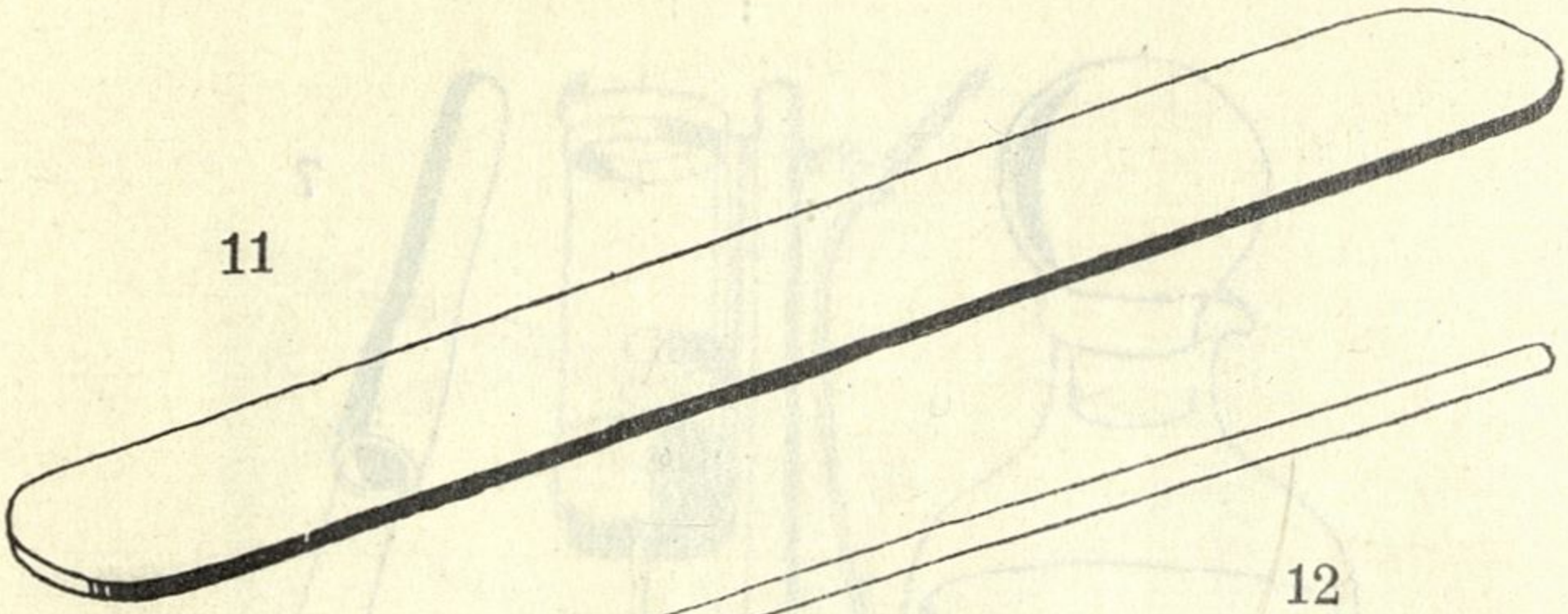

12

13

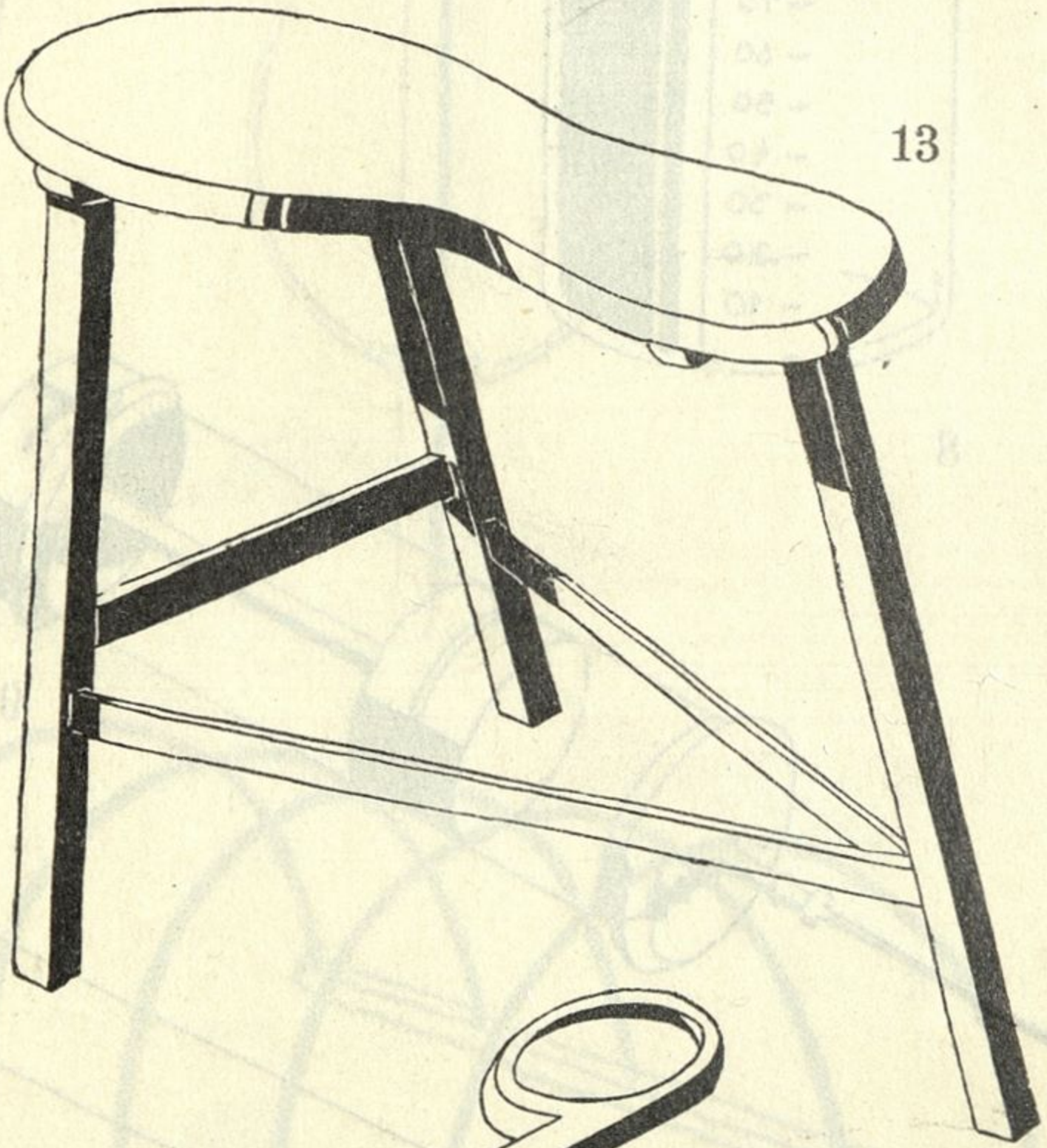

14

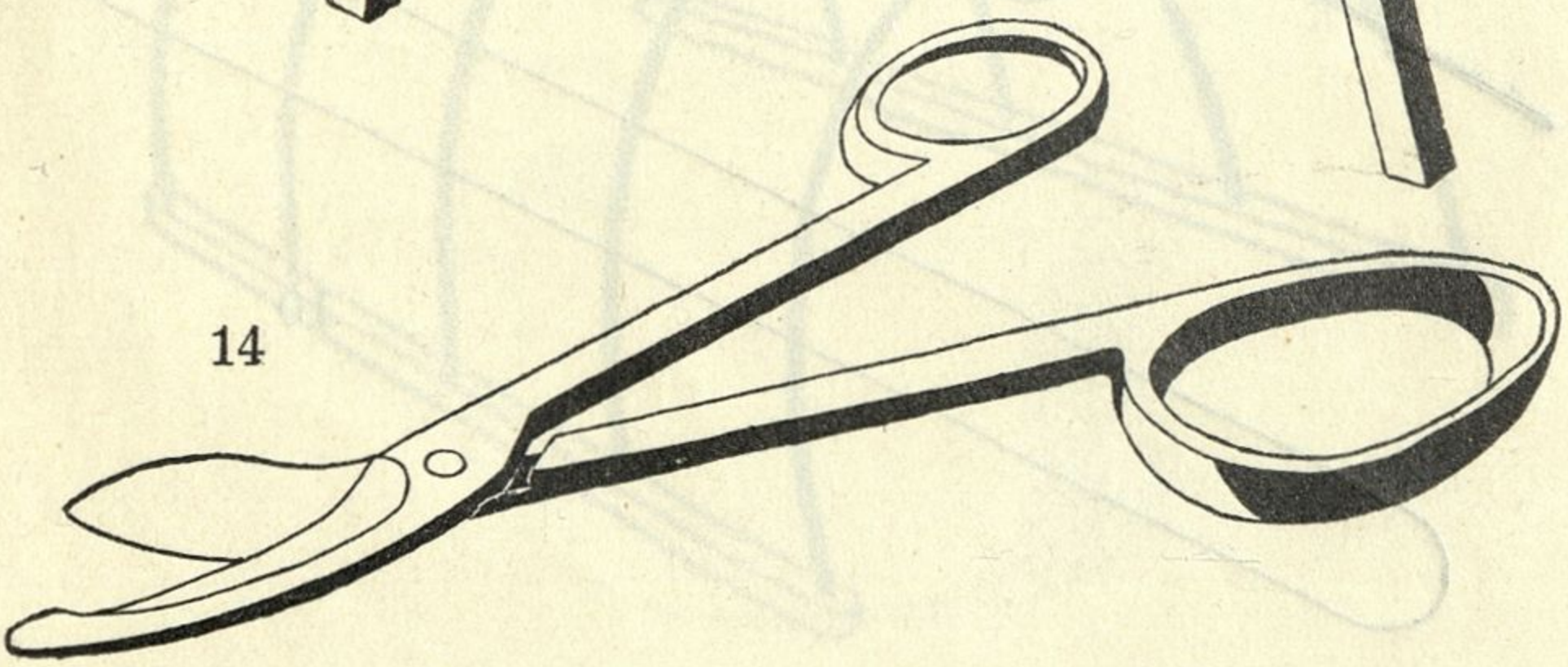

15

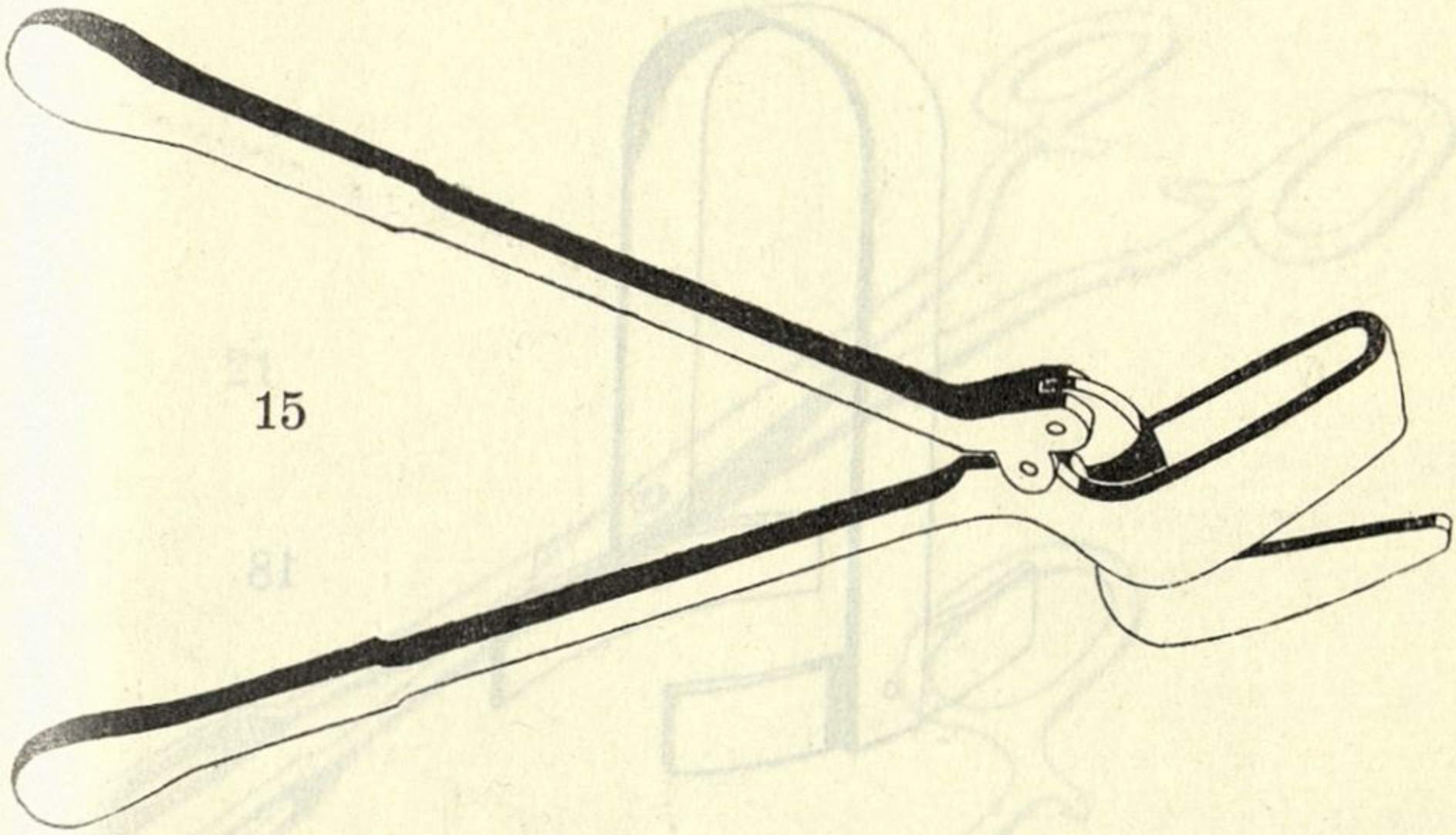

16

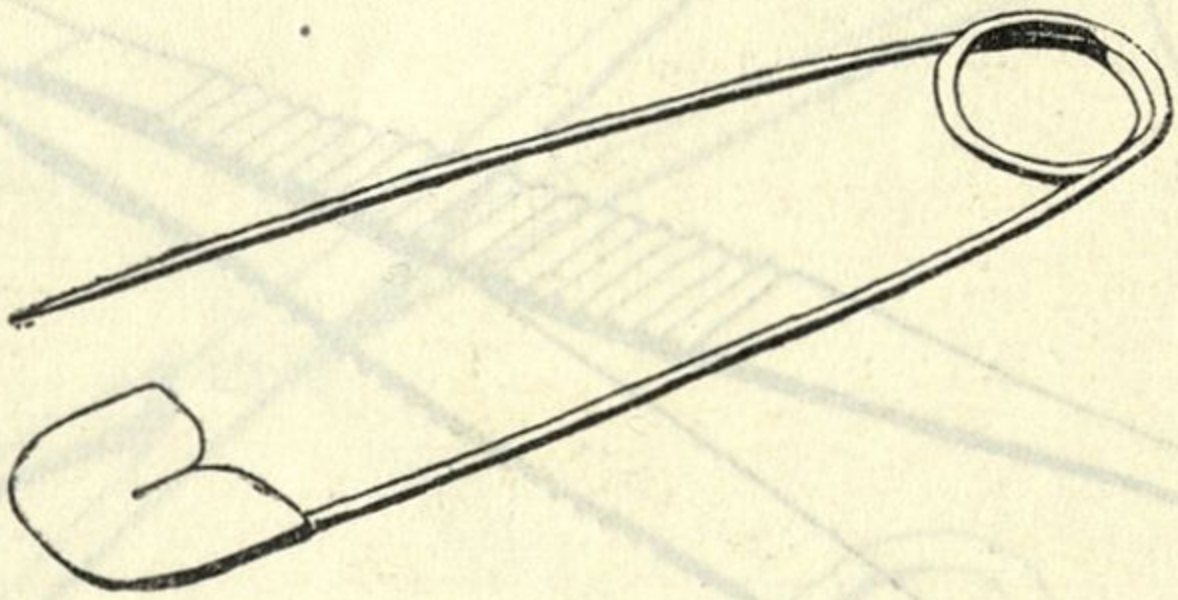

17

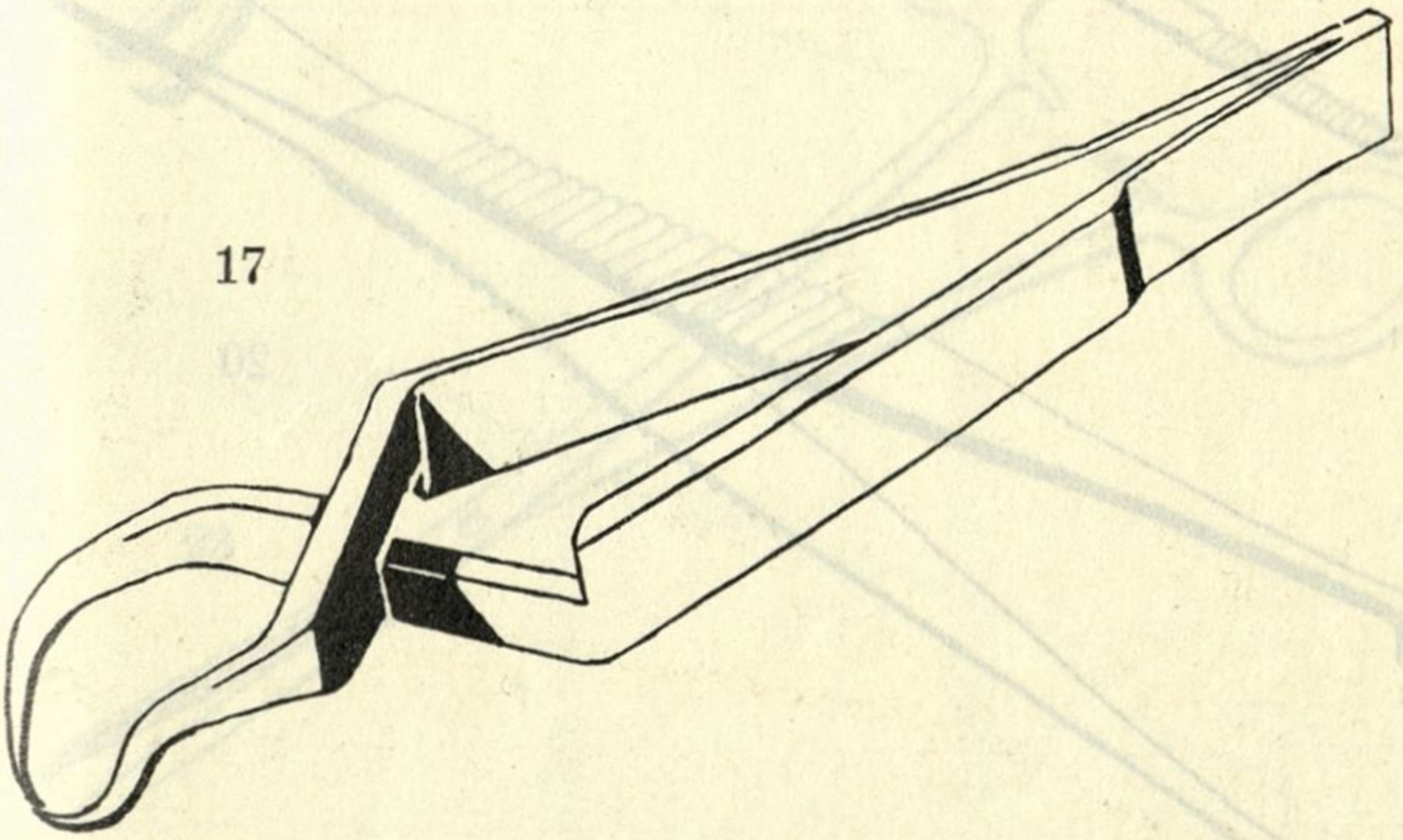

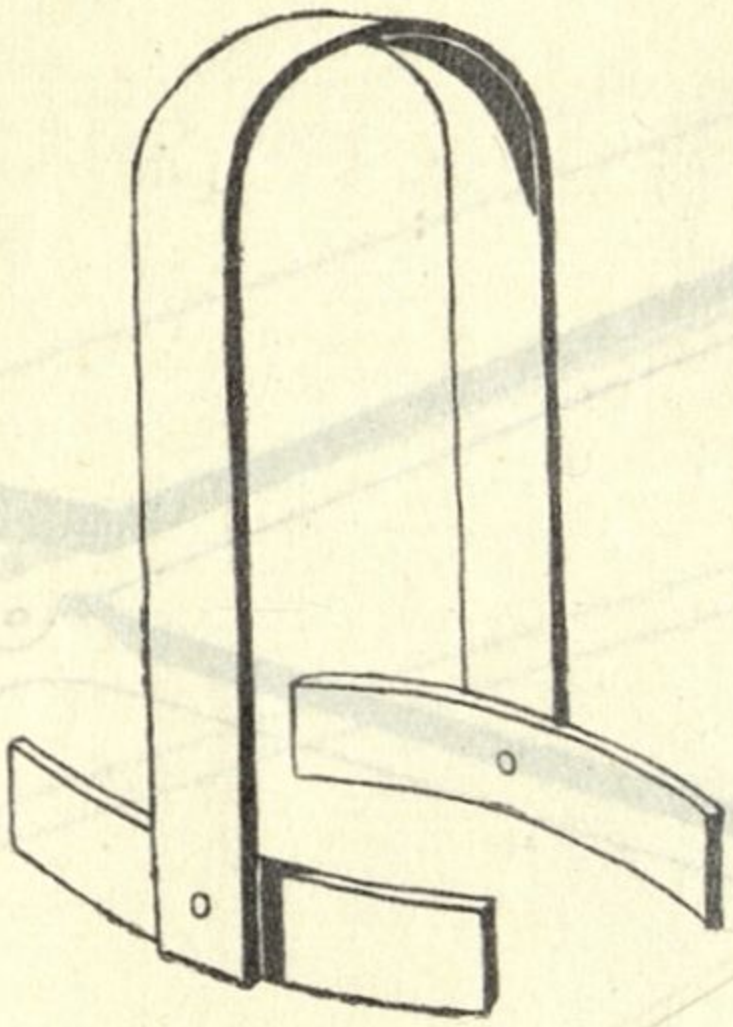

18

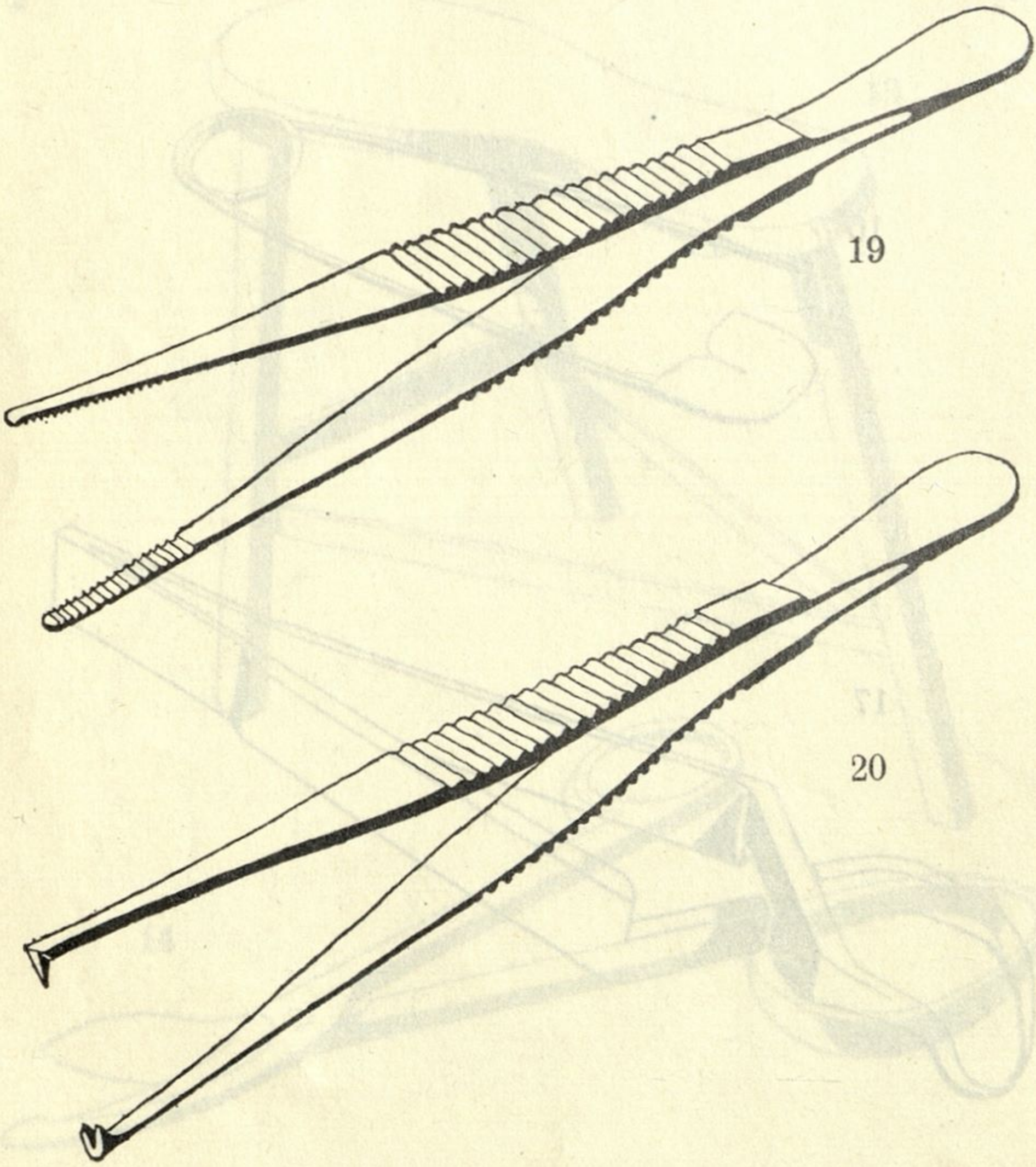

19

20

21

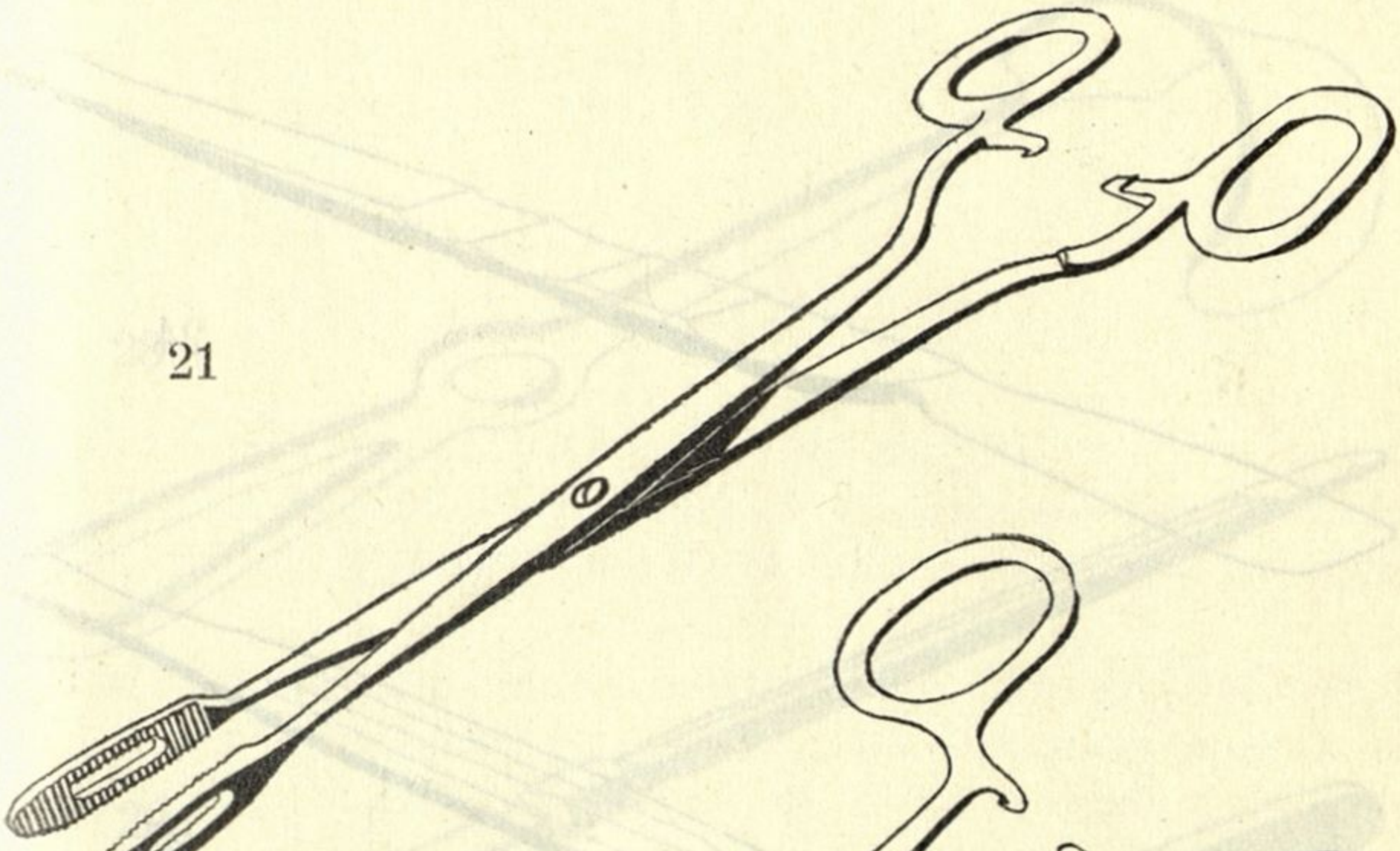

22

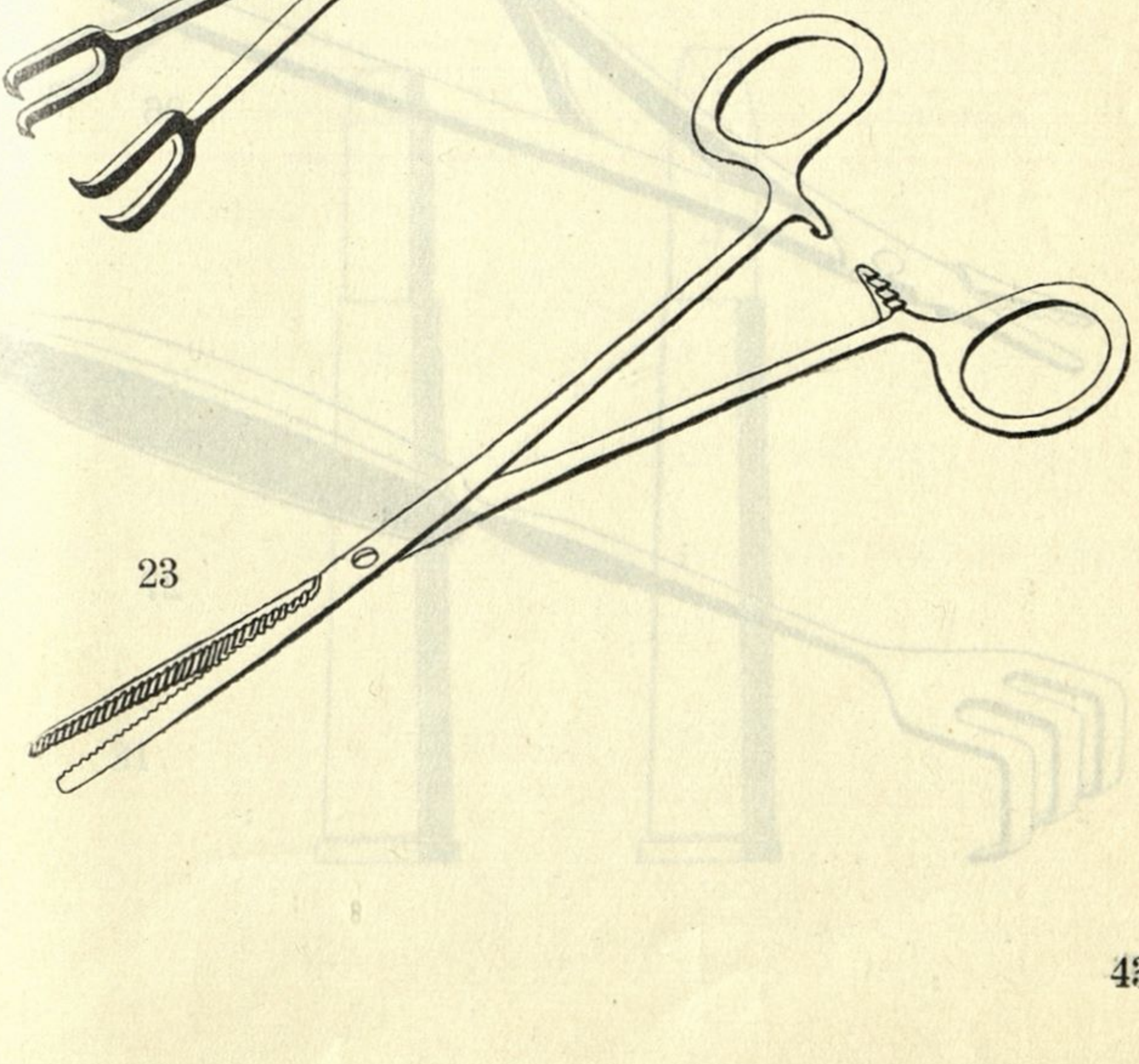

23

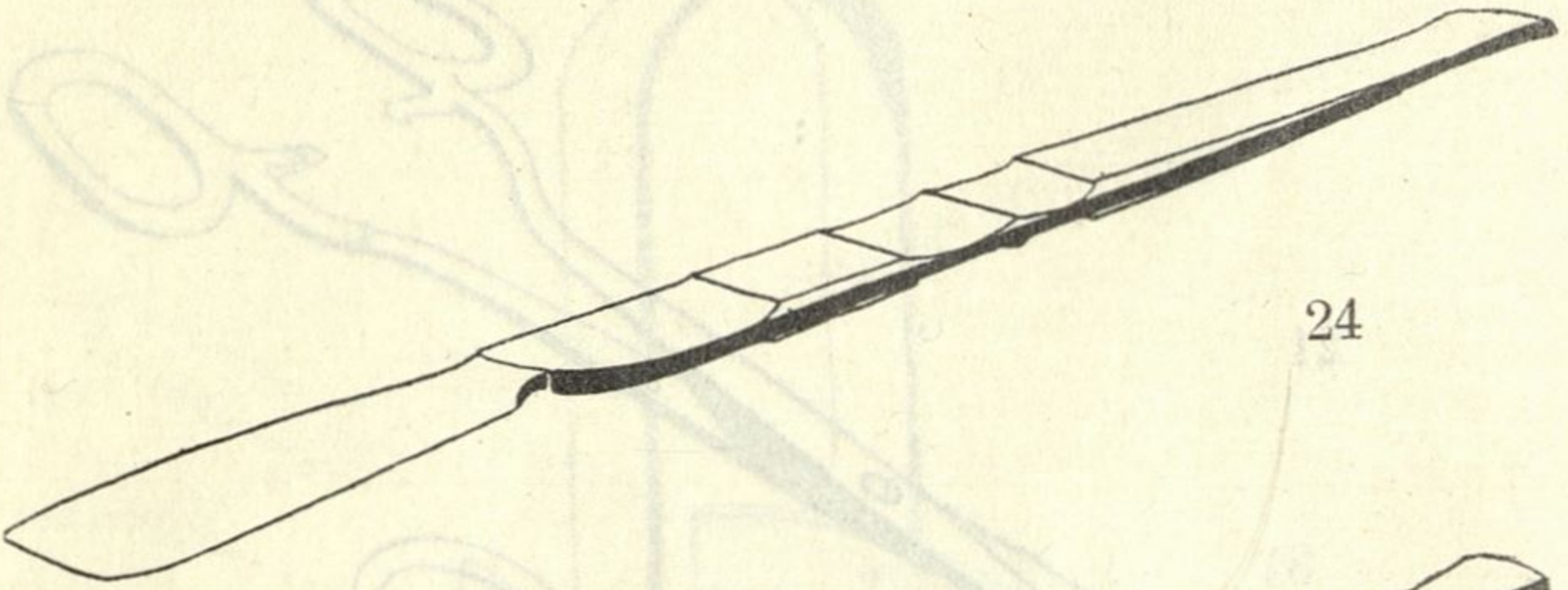

24

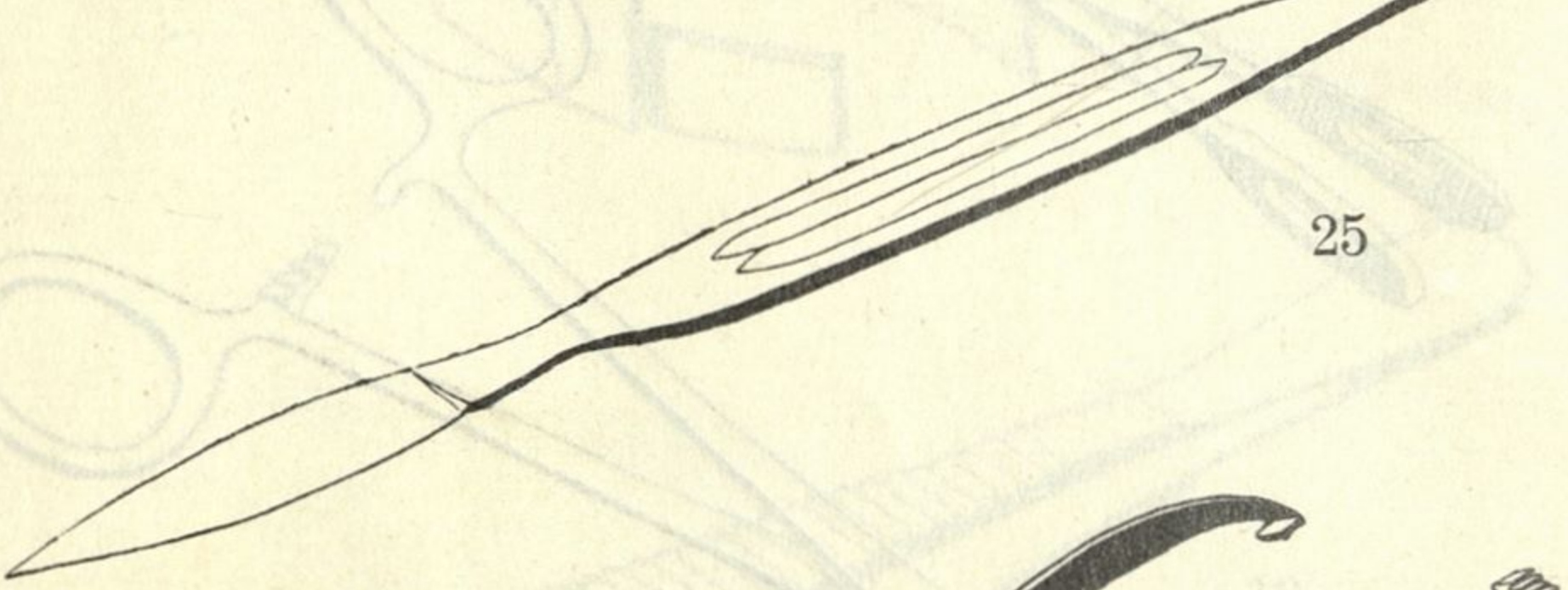

25

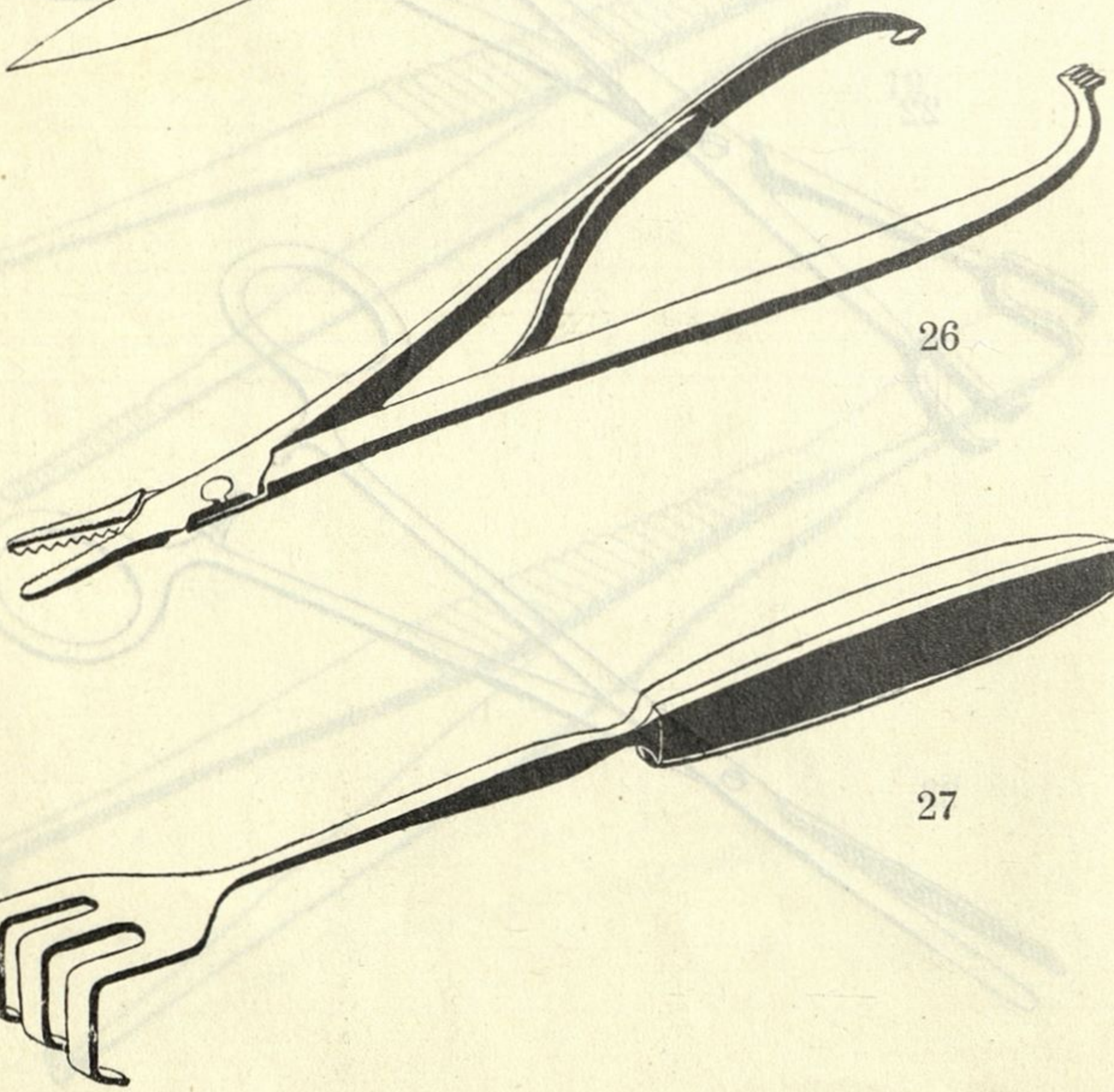

26

27

28

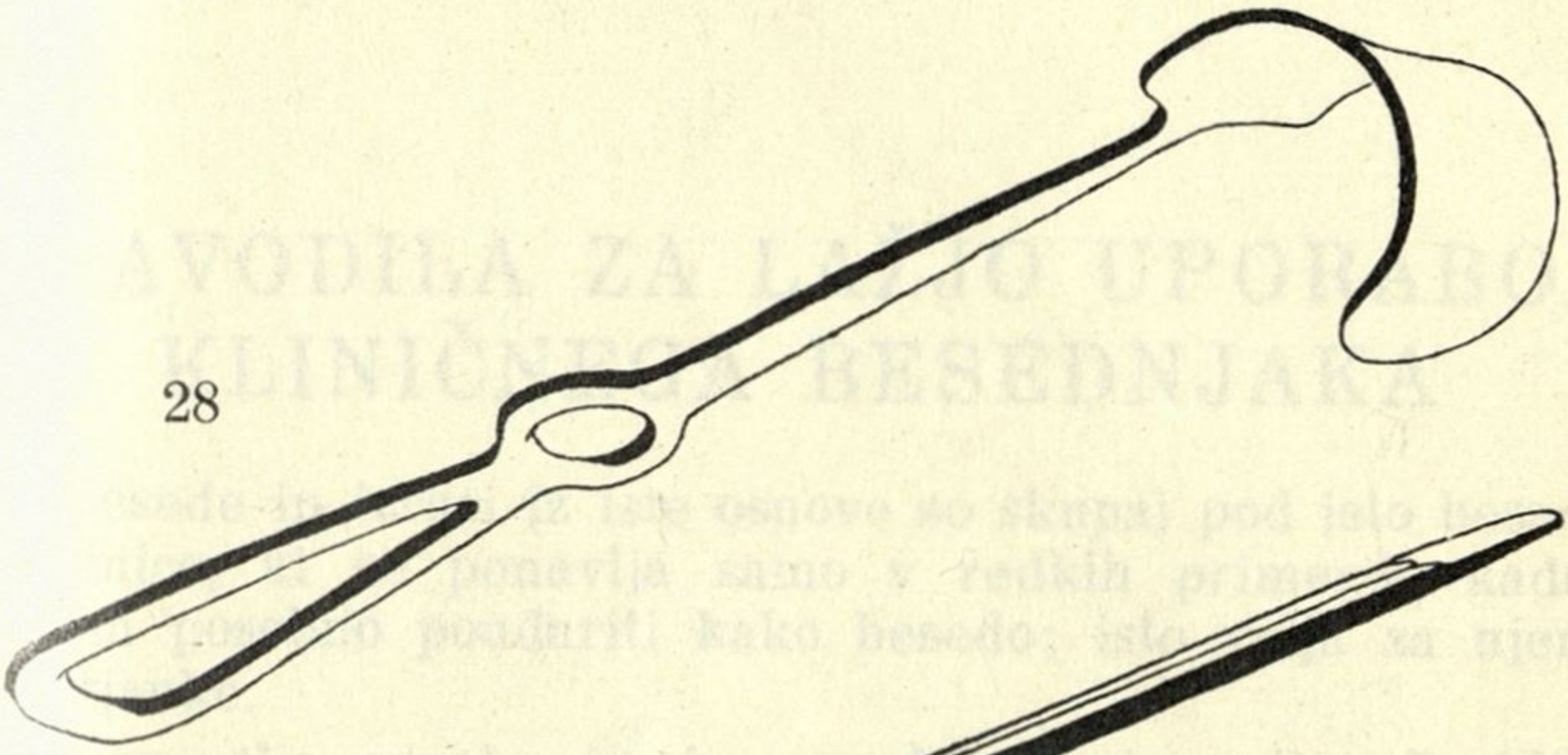

29

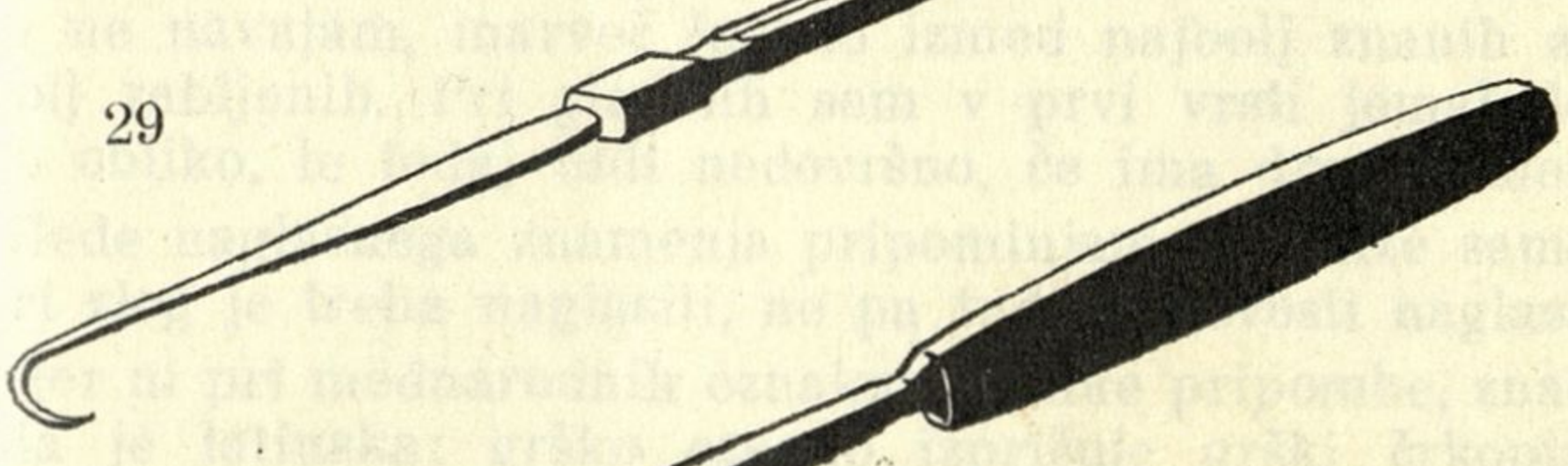

30

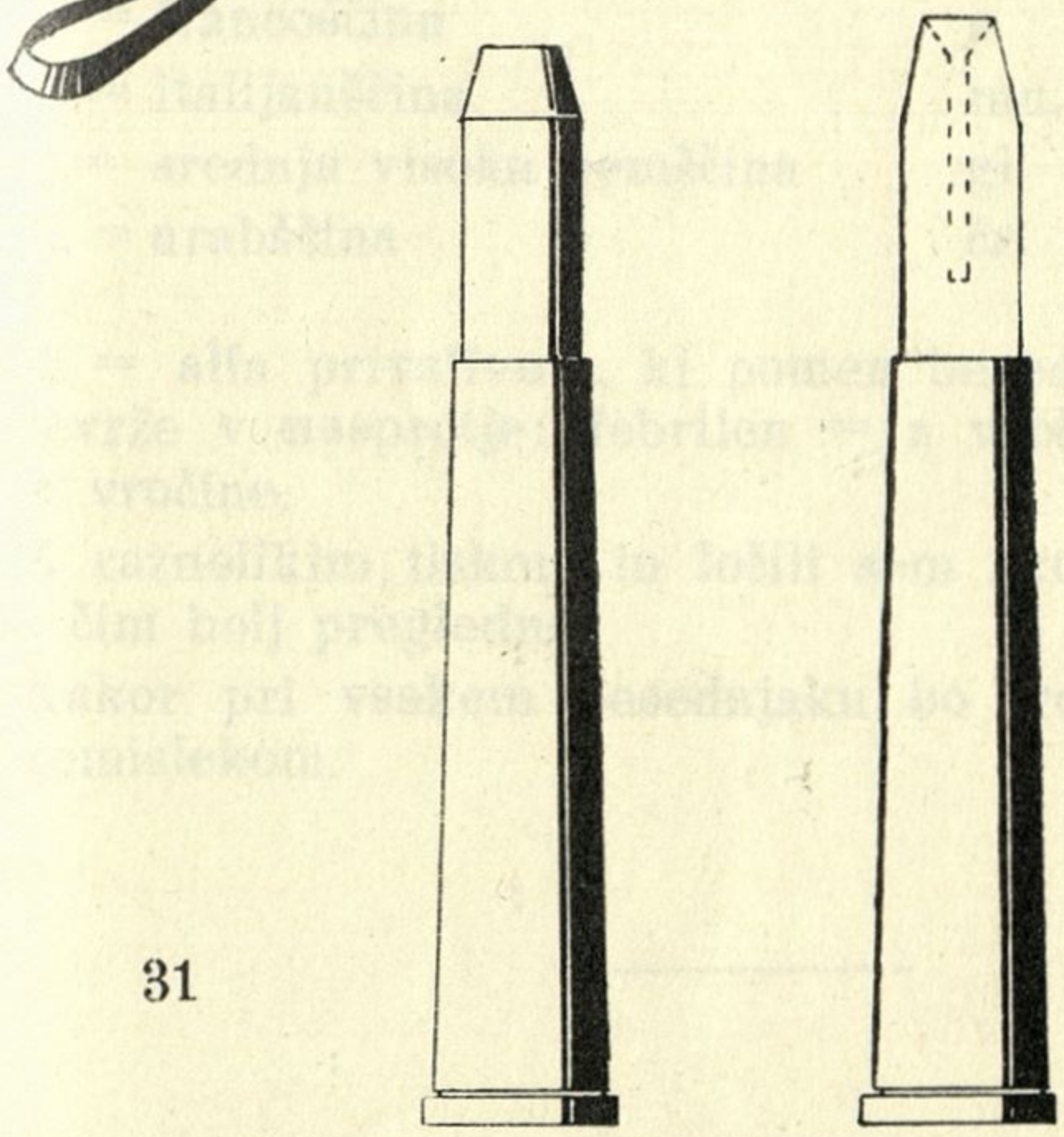

31

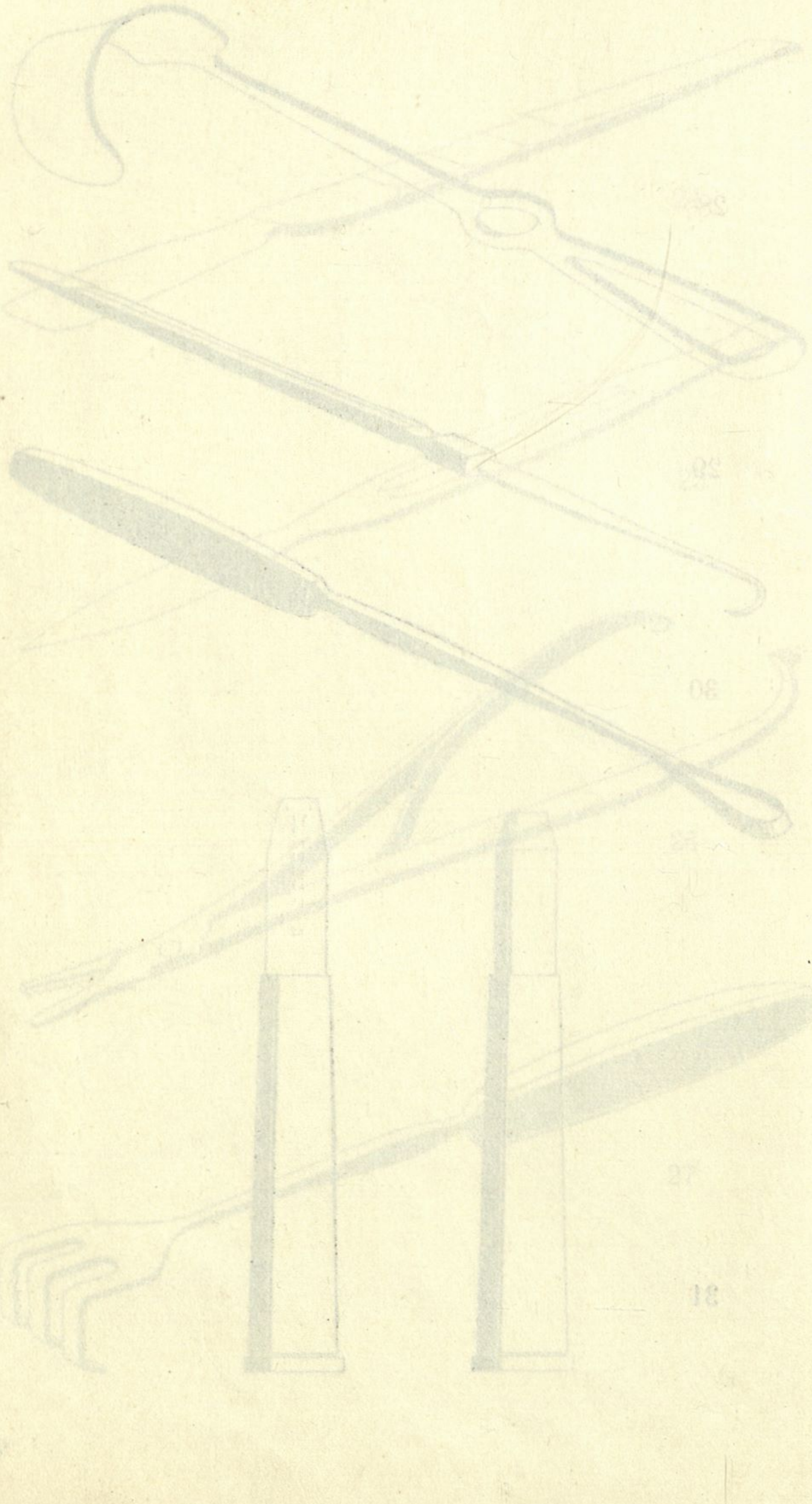

NAVODILA ZA LAŽJO UPORABO KLINIČNEGA BESEDNJAKA

Besede in izrazi iz iste osnove so skupaj pod isto besedo uvodnico, ki se ponavlja samo v redkih primerih, kadar hočem posebno poudariti kako besedo; isto velja za njene izpeljanke.

Slovenske oznake imajo nemalokrat dve ali več oblik. Vseh ne navajam, marveč le eno izmed najbolj znanih ali najbolj rabljenih. Pri glagolih sem v prvi vrsti jemal dovršno obliko, le tedaj tudi nedovršno, če ima drug pomen.

Glede naglasnega znamenja pripominjam, da kaže samo, kateri zlog je treba naglasiti, ne pa tudi kakovosti naglasa.

Kjer ni pri mednarodnih oznakah nikake pripombe, znači to, da je latinska; grško oznako izpričuje grški črkopis; nemško pri samostalnikih spolnik; drugače pa pomni:

r.	= ruščina	m.	= moški spol
angl.	= angleščina	ž.	= ženski spol
fr.	= francoščina	s.	= srednji spol
it.	= italijanščina	mn.	= množina
svn.	= srednja visoka nemščina	gl.	= glej
arab.	= arabščina	čr.	= črtež

ά = alfa privativum, ki pomen besede, pred katero je, izprevrže v nasprotje: febrilen = z vročino : afebrilen = brez vročine.

Z raznolikim tiskom in ločili sem skušal napraviti tvarino čim bolj pregledno.

Kakor pri vsakem besednjaku bo treba tudi tu iskati s premislekom.

KLINIČNEGA BESEDNJAKA
NAVODILA ZA LAŽJO UPORABO

BESEDNJAK

BESEDNJAK

A

abazíja *ž.* (abasia; *ἀ+βαίνω* hodim) nezmožnost hoje, ohromélost, nehodnost; **abátičen** hrom

abdómen, -ena *m.* trebuh, lamp; **abdominálen** trebušen: **obolenje, operacija**

abdúkcija *ž.* (abductio; ab proč, duco vodim) 1. gibanje uda vstran od središnice, 2. položaj uda od središnice; **abducírati; abdúktor** (musculus) odmikalka (mišica)

aberácija *ž.* (aberratio; ab+erro blodim) odklon, stranpot svetlobnih žarkov radi različnega lomljenja

abnormálen, -lna, -o (abnormalis; ab od, nórma prava mera) poseben: **človek, pojav; abnormálnost = abnormnost** nenavadnost, izrednost; **abnormen:** število

abórtus, -usa *m.* (ab+orior odidem) splav: **criminalis** zločinski, **artificialis** umetni, **spontaneus** sam od sebe (brez človekovega sodelovanja), **imminens** grozeči, **incipiens** začetni, **incompletus** nepopolni; **abortírati** splaviti; **abortívum,** -vuma *m.* 1. splavilo (sredstvo za odpravo plodu), 2. sredstvo za skrajšanje bolezni

abrahámovec, -vca *m.* človek, ki je videl oziroma se srečal z Abrahamom: petdesetletnik

ábrnk *m.* 1. skybalon, harter Kotballen (suho blato na dlaki živali, zasušeno blato v gomoljih v črevesu), 2. pri zlati žili: krtica ob ritniku (nodulus haemorrhoidalis externus ali internus prolapsus); nav. mn. **ábrnki** (v velikosti oreha), manjši so **bobki: zajčji bobki, bobki v slepiču** (Koprolith, der Kotstein)

absánsa *ž.* (fr. absence) nézavest za hip

abscés, -ésa *m.* (abscessus; abscedo izločim se) mesto, kjer se zbira gnoj, ognójek, gnojávica, gnojíšče; **vroči** = akutni, **mrzli** = kronični = tuberkulozni; **zamehúrjeni, zalepljeni** (saccatus) z mehurjem okoli gnoja; **pronicajoči,** der Senkungsabscess, pronica med organi kakor voda v zemlji

absórpcija *ž.* (absorptio; absorbeo popijem) vsrkanje žarkov skozi barvano steklo, plinov skozi tekočine in trdine; **absorbírati** vsrkati, vsesati

abstinénca *ž.* (abstinentia; abstineo vzdržim se) vzdržnost od alkohola, od spolnosti; **abstinént; abstinéntka; abstinénčni** = vzdržnostni **pojav** pri ljudeh v začetku abstinence (slabost, razdražljivost)

abúzus, -usa *m.* (ab + utor zlorabljam) zloraba, napačna raba

acídnost *ž.* (aciditas; acidum kislina) količina kisline v tekočini, kiselnost, kisloba; **hípacídnost** (*ὑπό* pod) zmanjšana; **hiperacidnost** (*ὑπέρ* nad) povečana kiselnost; **anacidnost** (bolje: **inacidnost**) nekiselnost

acidóza *ž.* (acidosis; acidus kisel) motnja v presnovi plinov s kislinami v izredni množini, zakisnjenost

Adamovo jabolko, pomum Adami, der Adamsapfel (pri odraslem moškem na vratu vidni ščitasti hrustanec) prominentia laryngica

adaptírati, -am (adapto prilagodim) 1. prilagoditi, privaditi oči temi, 2. uravnati robove rane pri šivanju

ádde (ad + do dodam, na zdravniških receptih): dodaj!

adenóm *m.* (adenoma; *ἀδήν* žleza) bula v žlezi, bula iz žleznega tkiva, žléznjak, die Drüsengeschwulst

adhezíja *ž.* (adhaesio; ad pri, haereo lepim, sem zraščen) zrastlina (pljučne in prsne mrene, trebušnih organov); **adherenten** zlepljen, zraščen; **adhezivni proces** = zráščanje

adipóznost *ž.* (adipositas; adeps maščoba) zamaščénost, tolščávost; **adipozen** tolst

ádjuvans, -nsa *m.* (adiuvo pomagam) pomožen, podporen (dodatek h glavnemu zdravilu kot njegova podkrepitev) pomagalo, podkrepilo

adnéksi, -sov mn. *m.* (adnexus; adnecto privežem) maternični priveski (jajčni odvodniki, jajčniki itd.)

adsórpcija *ž.* (adsorptio; ad + sorbeo vsrkam) vsrkanje na fino zdrobljenih tvarin v vrhnje plasti drugih tvarin: črevo s svojimi resicami **adsorbira** živalsko oglje

adúkcija *ž.* (adductio; ad + duco primaknem) 1. pritegnitev uda k središnici, 2. položaj uda ob središnici; **aducírati; adúktor** (musculus) mišica primikalka, pritegovalka

ad usum proprium = za lastno uporabo (na receptih opozorilo lekarnarju na zdravniku pripadajoči popust)

Aeskulapijeva palica (Aesculapius = bog zdravstva) palica z ovijajočo se kačo — simbol zdravniške vede in umetnosti

afebrílen, -lna, -o (*ἀ* + febris vročina) brez vročine; **afebrilnost**

afékcija *ž.* (affectio) napad bolezni, bolezen; **aficíran** napaden, bolezensko izpremenjen

afékt, -kta *m.* (affectus bolezensko stanje), razdraženo močno čustvo ali zanos, ki se naglo pokaže, pa ne traja dolgo: **sténični** (močni) = **ekscitirajoči afékti** so: jeza, togota, sovraštvo, veselje; **astenični** (nemočni) = **deprimirajoči**: bojazen, strah, sramežljivost, zaskrbljenost, žalost; **v afektu** = brez premisleka, iz

strasti, razdražen, v zanosu; **afektíran** nenaraven, narejen, izumetničen, spakujoč se; **afektácija** nenaravno, prisiljeno vedenje, spakovanje

afrodizíja *ž.* (aphrodisia; *Ἀφροδίτη* boginja lepote in ljubezni) prekomerni spolni nagon, čezmerna spolnost

ágens, -nsa *m.* (ago gibljem) učinkujoča snov ali sila, učinkovina, gibalo; **agéncije** mn. *ž.* kemično delujoče snovi, kemikalije

agílen, -lna, -o (agilis) gibčen, prožen, delaven

agitácija *ž.* (agitatio; agito živahno gibljem) nemirnost, vznemirjenost, premetavanje

aglobulíja *ž.* (*ἀ*+globulus kroglica) zmanjšano število rdečih krvničk

aglutinácija *ž.* (agglutinatio; agglutino prilepim) sprijemanje, sprimek stanic (bakterije, krvničke se sprimejo); **aglutiníni** tvarine v sókrvici, ki povzročajo aglutinacijo; **aglutinírati**, -am 1. povzročiti zlepljenje, 2. zlepiti se

agnozíja *ž.* (*ἀ*+*γνῶσις* spoznava) nezmožnost zaznano spoznati, duševna slepota: **akústična** (duševna gluhota), **optična, taktílna** — slišati, videti, otipati, pa ne spoznati

agonía *ž.* (*ἀγωνία* boj) smrtni boj, umiranje; **agonálni stadij bolezni** = stanje umiranja, smrtno stanje; **preagonálni znaki** = predsmrtni znaki, znaki umiranja

agranulocitóza *ž.* (agranulocytosis; *ἀ*+granulocyti) huda sepsa, ki granulocite (leukocite z granulirano protoplazmo) uniči notri do kostnega mozga in povzroči nekrozo v žrelu, črevju, na sramnici itd.

agravácija *ž.* (gravis težak) pretiravanje; **agravírati**, -am slikati bolezen hujšo, kot je

agripnía *ž.* (*ἀγρυπνία*) nespečnost, die Schlaflosigkeit

ahilía *ž.* (achylia; *ἀ*+*χῦλος* sok): želodčna **(gástrica)**: v želodcu ni solne kisline in pepsina

Ahilova tetiva die Achillessehne (tetiva, ki veže kost petnico z mečo)

ahromátičen, -čna, -o (*ἀ*+*χρῶμα* barva) brezbarven

akcidénčen = **akcidentálen** (accidens prigoden) slučajen, postranski: **srčni zvok** akzidentelles Herzgeräusch

ákcija *ž.* (actio; ago delam) delo, delovanje: **srčna**; **áktiven** 1. delaven: **aktivno gibanje**; 2. učinkujoč: **radiumsko aktiven, aktivna imunizácija**; **aktivni toki** = električni toki, ki nastajajo v delujočih mišicah, živcih itd.

akinezíja *ž.* (*ἀ*+*κινέω* gibljem) negibnost, motorična hromost, hromota

akiurgía *ž.* (*ἀκίς* ostrina, *ἔργον* delo) krvava kirurgija; **akiurgično zdravljenje** = zdravljenje s krvavo operacijo

aklimatizácija *ž.* (acclimatisatio; ad+*κλῖμα* okolje)

prilagoditev novemu podnebju

ákma *ž.* (*ἀκμή* vrh) vrhunec bolezni

ákna *ž.* (acne) mozoljávica (vnetje žlez lojnic v koži)

akomodácija *ž.* (accomodatio; accomodo prilagodim) 1. prilagodljivost očesne leče za gledanje v različno razdaljo, 2. očesa temi; **akomodírati se**

akratotérma *ž.* (*ἄκρατος* nemešan, *θέρμη* topla kopel) zdravilni vrelec nad 20° C, ki ima v 1 kg vode manj od 1 g raztopljenih snovi in obenem prost ogljikov dioksid

akréten, -tna, -o (accresco prirastem se) priraščen, zlepljen

akromegalíja *ž.* (*ἄκρος* štrleč, *μέγας* velik) obolenje hipofize, ki se kaže v zadebelelosti štrlečih udov: nosú spodnjih čeljusti, rok in nog; orjaška rast

aktinográm = **rentgenográm** (*γράμμα* pisanje)

aktinomikóza *ž.* (actinomycosis; *ἀκτίς* žarek, *μύκης* gliva) nalezljivo, gnojno obolenje čeljusti, sopil, prebavil, kože, povzročeno po aktinomicesu, žarni plesni (der Strahlenpilz, **aktinomyces**)

aktíven, -vna, -o (activus) 1. delaven, nehrom, 2. živ: bolezenski proces **(néaktíven** = neživ, ugasel)

akústičen, -čna, -o (acusticus) 1. zvočen: **dvorana,** 2. slušen: **trauma** (poškodba živcev vsled močnega zvoka)

akúten, -tna, -o (acutus): **obolenje,** ki hitro nastane in se hitro razvija; **izpuščaj** pri nalezljivih boleznih; **stadij bolezni** (glej subakuten)

akvirírati, -am (acquiro dobim): **bolezen** = nalezem; **akvirirana bolezen** = dobljena, nalezena bolezen (glej prirojena)

alabáster, -stra *m.* fino kristalizirani mavec (sadra) za povoje; **alabástrska** = **alabástrna obveza**

alarmánten, -tna, -o (it. allarme krik, poziv k orožju) kričeč, svareč: **znak obolenja**

albinízem, -zma *m.* (albinismus; albus bel) prirojeno pomanjkanje barvila v koži in laseh, beličnost; **albíno** *m.* beličnik; **albína** *ž.* beličnica

albúmen, -ena *m.* beljakovina; **brez beljakovine** = albumenfrei; **albuminurija** (*οὖρον* seč) izločevanje beljakovine v seči

álibi, -ija *m.* navzočnost koga kje drugje ob nekem času

alimentáren, -rna, -o (alo hranim) prehranjevalen; **obolenje** povzročeno po prehrani; **aliménti** mn. *m.* prispevki za vzdrževanje, vzdrževalnina

alkálij *m.* (alkalium) hidroksid alkaličnih kovin; **alkáličen** (z lastnostmi alkalijev): **spojina; alkálijski: reakcija**

alkaloíd *m.* (arab. al - kali, sódi podoben rastlinski zdrob; *-εἰδης* podoben) ja-

ko učinkujoča lužna organska spojina živalskega in rastlinskega porekla

álkohol *m.* (arab. al-kohol to, kar je fino); **alkohólna pijača; alkoholičen bolnik; alkoholizírati** = opojiti z alkoholno pijačo; **alkoholik; alkoholizem**

áloa *ž.*; **áloin cvet; aloín** grenčica iz áloe; **aloínska poskušnja** na kri v blatu

alterácija *ž.* (alteratio; altero predrugáčim) drugačnost: **srčnega utripanja** = spremenjeno

altruízem, -zma *m.* (altruismus; alter drugi) smisel za bližnjega, nesebičnost; **altruíst** *m.*; **altruístka** *ž.*; **altruístičen**

alumínij *m.* (aluminium) kemična prvina; **aluminijeva posoda** = iz aluminija

ambulánten, -tna, -o (ambulo hodim): **bolezen, zdravljenje** (bolniku ni treba ležati); **ambulánca** *ž.* 1. vojna bolnica, ki je po potrebi prestavljiva, 2. voz za prevažanje bolnikov in ranjencev, 3. kraj za ambulantno zdravljenje; **ambulatórij** (ambulatorium) zavod za zdravljenje neležečih bolnikov; **ambulatórijski** = ambulanten

amnezija *ž.* (*ἀ*+*μνῆσις* spomin) nespominjanje, izguba spomina, der Erinnerungsverlust

ámor, -rja *m.* ljubezen; **lésbicus** lesbična ljubezen (sladostrastje med ženskami)

ampúla *ž.* (ampulla steklenica), 1. hruškasta steklenička s stekleno zalitim vratom za zdravila, 2. razširjeni del votlega organa: **-recti** razširína danke

amputírati, -ram (amputo odrežem) odrezati kak večji ud izven sklepa (roko, nogo, dojko); **amputácija** (amputatio); **amputacíjski nož, štrcelj** ali **krn** ali **štula** (der Amputationsstumpf), **neuróm** (boleča nabreklina živca v amputacijskem štrclju), živčnják

anacídnost *ž.* (*ἀ*+acidus kisel) — bolje **inacidnost** — nekiselnost, brezkiselnost

analíza *ž.* (analysis; *ἀναλύω* razčlenim) razčlemba: 1. **kemična:** razkrojitev v sestavine - **kvalitativna** (katere sestavine), **kvantitativna** (koliko od vsake sestavine po teži in koliko po prostornini), 2. **bolezenska:** razčlenitev bolezenske slike v posameznosti; **analizírati; analítično postopanje**

analogíja *ž.* (*ἀνάλογος*) podobnost, nalíka; **analógen** = **analógičen** podoben, primeren **(analogni organi:** pljuča in škrge)

anamnéza *ž.* (anamnesis; *ἀναμνήσκω* spominjam se) navedbe bolnika ali njegove okolice o postanku bolezni; **anamnéstičen podatek**

anatomíja *ž.* (*ἀνατέμνω* razrežem) 1. raztelesenje, razúdba, 2. nauk o sestavi in obliki organizma; knjiga o tem, 3. zgradba za anatomijo; **deskriptivna** = **specialna** = **sistematska** se

bavi s posameznimi organi in z organskimi sistemi; **topografska = kirurgična** opisuje medsebojno lego organov; **primerjalna = komparativna** proučuje razmerje med človeškimi in živalskimi organi; **plastična** je za umetnike; **anatóm** *m.*; **anatómka** *ž.*; **anatómičen, anatomski**

andromaníja *ž.* (andromania; *ἀνήϱ* moški, *μανία* divjanje) žensko norenje za moškimi

anemíja *ž.* (anaemia: *ἀ+αἷμα* kri) malokrvnost (zmanjšano število rdečih krvničk): **primárna = esenciálna** (pri kateri ne najdemo vzroka: kloroza, progresivna, perniciozna); **sekundarna** (vsled krvavitve, pri zastrupljenju, pri mnogih organskih in splošnih obolenjih); **anémičen** malokrven

anestezíja *ž.* (anaesthesia; *ἀ+αἴσθησις* občutek) brezčutnost, omrtvíčenje; **anestétičen** brezčuten, omrtvíčen

anevrízma *ž* (aneurysma; *ἀνευϱύνω* razširim) na enem mestu razširjena arterija

angína *ž.* (ango = zožim) 1. vnetje mandeljnov in žrela, 2. — **pectoris** srčni krč, der Herzkrampf

animáličen, -čna, -o (animal žival) živalski: **opravilo** (gibanje, občutenje, predstavljanje) — gl. vegetativen

anófeles, -esa *m.* (anopheles; *ἀνωφελής* škodljiv) komar, prenašalec malarije

anomálen, -lna, o (*ἀνόμαλος* neenak) nepravilen

anorgáničen, -čna, -o = **anorgánski** (*ἀ+ὄϱγανον* orodje) neživ, mineraličen

antagonízem, -zma *m.* (*ἀντί* proti, *ἀγωνίζομαι* tekmujem) 1. nasprotno delovanje dveh mišic, dveh zdravil, 2. medsebojna izključitev; **antagoníst** nasprotnik; **antagonístičen** nasproten

antiséptika *ž.* (ne antisepsa! *σήπω* gnijem) razkužba s kemikalijami (alkoholom, sublimatom itd.); **antiséptičen; antiséptikum** = kemično razkužilo

antitoksín *m.* (*ἀντί* proti, *τόξον* strup) protistrup proti toksinom (ne pa proti bakterijam!)

antropologíja *ž.* (anthropologia; *ἄνθϱωπος* človek, *λόγος* nauk) veda o človeku, njegovih telesnih, duhovnih, duševnih, socialnih in političnih razmerah; **antropológ, antropológinja; antropológičen, -loški**

ánus, -usa *m.* ritnik, der After; — **praeternaturalis = artificialis** nenaravna, umetna odprtina za blato; **análen** = ritnikov: **odprtina, obroč** der Analring

aórta *ž.* (*ἀοϱτή; ἀείϱω* vzdigujem — namreč srce) glavna telesna utripalnica, ki se boči iz levega srca navzgor: **ascendens,** se zaokrene v loku: **arcus aortae** navzdol skozi oprsje: **thoracica** in trebuh: **abdominalis** v medenico: **caudalis**

aparát *m.* stroj, priprava; **aparatoterapíja** (*θεϱαπεύω*

zdravim) zdravljenje z aparati

apatíja *ž.* (*ἀ*+*πάθος* trpljenje) brezčutje, otopelost, bolezensko nezanimanje; **apátik**; **apátkinja**; **apátičen**

apéndiks, -ksa *m.* (appendix; ad+pendo obesim na kaj) 1. privesek nasplóh; 2. slepič, der Wurmfortsatz; **apendicitis**, -tisa *m.* vnetje slepiča; **apendikalno obolenje** = v slepičevju

apercipírati, -am (ad+percipio zaznavam) spoznati; **apercépcija** *ž.* (apperceptio) zavestna zaznava vtisov in občutkov

apetít *m.* (appeto imam poželenje) slast do jedi, poželenje po čem, tek; **imeti, ne imeti:** jed mi diši, ne diši

apicítis, -isa *m.* (apex vrh) vnetje pljučnih vršičkov (tuberkulozno)

aplikácija *ž.* (applicatio; applico približam) uporaba, nameščanje, prilagoditev, naprava; **aplicírati** -am napraviti (ovitek, injekcijo, fistulo)

ápno *s.* der Kalk; **apnéna voda** das Kalkwasser; **poapnéti**, -ím verkalken: **žile poapné, so poápnjene** — **poapnénje žil** arteriosclerosis, die Arterienverkalkung

aponevróza *ž.* (aponeurosis: *νεῦρον* prvotno: kita) plahtasta kita, kitna plahta, die Sehnenhaut

apopleksíja *ž.* (apoplexia; *ἀποπλήσσω* poderem) napad bolezni, pri katerem se bolnik sesede; **cerebri** možganska kap, božje, der Hirnschlag; **apoplektični napad**

apotéka *ž.* (*ἀποτίθημι* odložim) skladišče zdravil, lekarna; **apotékar** lekarnar

aprovizácija *ž.* preskrba z živili, prehrana; **aprovizírati**

aretírati, -am (fr. arrêter ustaviti) zapreti, zavreti; **aretacijska naprava** = zavora, zapora, grabilo, die Arretationsvorrichtung (zapora na tehtnici; grabilo na prijemalki, na držalu za šivanje)

aritmíja *ž.* (arhythmia; *ἀ*+*ῥυθμός* takt) neenakomerno delovanje srca; **arítmičen puls**

arkáda *ž.* 1. obokan hodnik, 2. **žilna**, die Gefäßarkade (sistem žil v loku v črevesnem opornjaku)

aróma *ž.* (*ἄρωμα* dišava) prijeten vonj; **aromátičen** prijetnega duha; **aromátikum** -uma *m.* nasladilo, prijetno dražilo

artérija *ž.* (*ἀρτηρία; ἀήρ* zrak, *τηρέω* vsebujem — svoj čas so mislili, da je v arterijah zrak (žila »utripalnica«, ker utriplje die Schlag-, Pulsader; **artérijska stena; arteriálna** = **arteriózna kri** (iz arterij, s kisikom); **arterializacija:** preosnóva venozne krvi v arterialno

arterioskleróza *ž.* (arteriosclerosis; *σκληρός* trd) poapnélost žil, die Arterienverkalkung; **arteriosklerótičen; arteriosklerótik, arteriosklerótinja**

artificiálen, -lna, -o (artificialis; ars umetnost, facio delam) umeten

artikulírati, -am (articulo zlogujem, razčlenjujem) izrekati, izgovarjati; **artikulácija** *ž.* jasna izgovarjava; **artíkulus**, -usa m. sklep

arzénik *m.* (*ἀρσενικόν* močno učinkujoč strup) mišnica (strup za miši); **arzenska spojina** die Arsenverbindung

asanácija *ž.* (assanatio; ad+sanus zdrav) izboljšanje nezdravih razmer

ascendénca *ž.* (ascendo hodim navzgor) sorodstvo po prednikih; **ascendént** prednik, der Vorfahr (sorodnik v rodu navzgor); **ascendénten znak**

asépsa *ž.* (asepsis; *ἀ+σήπω* gnijem) brezkužnost; **aséptičen: vročina** (nekužna vročina, n. pr. resorpcijska); **aséptika** način, po katerem razkužujemo obvezila, inštrumente, roke, že pred operacijo s fizikalnimi sredstvi (vročim zrakom, paro)

asimilírati, -am (ad+similis podoben) prilagoditi, izenačiti, prirediti: **hrano** = presnovati v nove spojine; **asimilácija** prilagodítev, presnóva; **asimilacíjski proces**; **asimilát** = produkt asimilacije

asisténca *ž.* (ad+sisto stojim poleg) 1. navzočnost, pomoč pri operaciji, 2. pomočnik, -ica pri operaciji: **prva, druga** —; **asistírati**, -am pomagati; **asisténт** *m.*, **asisténtka** *ž.*

askéza *ž.* (*ἄσκησις* vaja, pokora) vzdrževanje od jedi, pijače, življenjskih naslad; **askét** *m.*, **askétka** *ž.*, **askétičen, asketski:** življenje

asociácija *ž.* (ad+socio združim) združenje, zveza, die Verknüpfung; 1. normalna zveza gibov: **obeh očes**; 2. nehotna zveza zaznav in predstav; **asociírati**, -am; **asociíran** združen, zvezan; **asociatíven** združljiv

aspirácija *ž.* (aspiratio; aspiro vdihavam) vdihavanje zraka, izbljuvkov v omami, plodovice med rojstvom; **aspiracijska pneumonija** = pljučnica vsled aspiracije

astazíja *ž.* (*ἀ+στάσις* stoja) nezmožnost stoje; **astátičen** nestojen

asteníja *ž.* (asthenia; *ἀ+σθένος* moč) némoč, die Kraftlosigkeit; **asténičen** brez moči

astma *ž.* (*ἄω* sopem) težka, kratka sapa, nadúha; dušíca: **bronhialna** (vsled zoženih bronhialnih mehurčkov, bodisi vsled krča, bodisi vsled nabrekle sluznice); **simptomatična** (posledica raznih obolenj in zastrupljenj, pri katerih je dihanje otežkočeno neposredno (mehanično) ali posredno (reflektorično); **astmátičen** nadúšen, nadušljiv; **astmátik** *m.*, **astmátinja** *ž.*

atáka *ž.* (fr. attaque) bolezenski napad

ataksíja *ž.* (ataxia; *ἀταξία* nerednost) brez povezanih kretenj

atavízem, -zma *m.* (atavismus; atavus prednik) dédičnost kot izrójenje (pojav lastnosti prednikov, ki so se sicer že porazgubile: poráslost v obrazu, škrge na vratu, rep); **atavístičen**

atést *m.* (attesto potrdim) pismeno potrdilo, izpričevalo: **zdravniški**

atípičen, -čna, -o (*ἀ+τύπος* znak) neobičajen 1. vročina, 2. raznoróden (bula, ki ima drugačno tkivo kot matična tla, na katerih raste)

atlét *m.*, **atlétka** *ž.* (*ἀθλητής* borilec, tekmovalec) borilec, močan človek; **atletski; atlétika** (lahka, težka)

atmosféra *ž.* (*ἀτμός* para, *σφαῖρα* krog, okoliš) ozračje; **atmosféričen** podneben

atrofíja *ž.* (atrophia; *ἀ+τρέφω* redim) suhotína; **atrófičen ud** (ki se suši) = suhi ud; **atrofírati** sušiti se

avskultácija *ž.* (auscultatio; ausculto poslušam) prisluškovanje zvoku, osluškovanje organa; **avskultírati, avskultatoričen**

avtohtón = avtohtónski (*αὐτός* sam, *χθών* tla), kar je zraslo iz tal na določenem mestu (rakova bula v modu je avtohtona, samonikla, kila v modniku pa ne, ker je namreč prišla od drugod)

avtomátičen = avtomátski (*αὐτόματος* samonikel) samogiben; **avtomatíja** *ž.* neodvisnost od volje ali vnanjih dražljajev ali centralnih impulzov: **srčnih utripov,** ki so sproženi po lastnem mišičju in ganglionih

avtopsíja *ž.* (*ὄψις* ogled) ogled organov pri razteleseniu; **in vivo** = pri operaciji; **avtóptično dognanje**

ávtoreferát *m.* (refero poročam) poročilo avtorja samega

avtoritéta *ž.* (auctoritas) 1. veljava, veljavnost, ugled, uglednost, 2. veljak: **v zdravstvu** = priznan zdravstvenik; **avtoritatíven** = z veliko veljavo, splošno priznan

avtosugestija *ž.* (autosuggestio; *αὐτός* sam, suggero podtaknem) samovplivanje (vpliv lastnih lažnih predstav na lastno mišljenje)

azíl *m.* (*ἄσυλον*) zavetišče

B

bábica *ž.* 1. die Großmutter, 2. die Hebamme, 3. **platinska** die Platinöse (čr. 12); **bábiška šola; babičeváti,** -čújem Hebammendienste leisten; **bábištvo** das Hebammenwesen

bacíl, -la *m.* (bacillus paličica) najmanjše paličaste živí, povzročiteljice bolezni, **bacilonosec** je bolnik, ki je ozdravel ali samo nezaznavno obolel, pa ima bacile v organih; **izločeválci bacilov = bacilonósci,** ki bacile izločajo

baktérija *ž.* (*βακτήριον* palička) zajedavec rastlinske-

ga rodu, glivica, obstoječa iz ene same stanice, razmnožujoča se z delitvijo; 1. **óblasta** = **kókus** (*κόκκος* zrno); po dva in dva: **díplokóki** (*διπλόος* dvojen); v nizu: **stréptokóki** (*στρεπτός* veriga); v kopah: **stáfilokóki** (*σταφυλή* grozd), 2. **paličasta: bacillus**; 3. **svédrasti: spirilla** (debelejša: **vibrión**, tanjša: **spirohéta**). Bakterije so gibljive, če imajo résice ali véjice (cílije), drugače nepremakljive. Nekatere se množe s trósi (die Sporen, *σπορά* setev), to so prav posebno žilavi delci, ki se razvijajo v nove glivice

ballottement (fr. ballotter gugati) pojav, da se kak trd predmet, plavajoč v zaprti tekočini, na nagel udarec s prstom umakne, na nasprotni strani odbije in udari na prst nazaj; **patellae** = bibanje pogačice (pri tekočini v kolenskem sklepu); **plódove glavice** v maternici

balneologija *ž.* (balneum kopel, *λόγος* nauk) nauk o zdraviliščih ozir. zdravljenju s kopelmi; **balneológ** strokovnjak za balneologijo; **balneoterapija** (*θεραπεύω* zdravim) kopališko zdravljenje, zdravljenje s kopelmi

bálzam *m.* (balsamum; *βάλσαμον*) 1. **naravni** (nekatera drevesa imajo v medstaničju tekočino iz smole in eteričnih olj), 2. **umetni** (sliči prvemu zgolj po konsistenci in duhu); **balzamírati** einbalsamieren: **truplo** (stari Egipčani so prepojíli truplo, kateremu so bili izpraznili trebušno, prsno in lobanjsko votlino, da so ga ohranili; danes se vrši konserviranje trupla tako, da injiciramo v žile večjo množino — en in tudi več litrov — koncentriranega alkohola ali formalina ali karbola ali kake druge tekočine, ki preprečuje razkrój in razpád trupla)

bandáža *ž.* (fr. bandage) obveza; **bandažírati** obvezati; **bandažíst** izdelovalec obvez

bárva *ž.* color, die Farbe; **zdrave, nezdrave barve** von gesunder, ungesunder Farbe; **stanovitne, nestanovitne** farbenfest, nicht -; **stalna, izpreminjajoča se; barven: čut** der Farbensinn; **barvna slepóta** die -blindheit; **zdrávljenje** = fotohromátična terapija (pri duševno bolnih s tem, da stalno učinkujemo nanje z eno barvo, n. pr. z modro, ki pomirja, z rdečo, ki poživlja); **barvílo** der Farbstoff, das Färbemittel; **kožno** das Pigment, **krvno** der Blutfarbstoff; **bárvati se** 1. sich färben: **blato**, 2. sich schminken: **obraz si barvati**

Básedow (K. Ad. v., fizik v Merseburgu 1799—1854.). **Morbus Basedowi, Bazedóvlja bolezen** (povečana žleza ščitnica, izbuljene oči, razbijanje srca s pomnoženimi srčnimi utripi — **Bazedovlji trias**); **B. gravis,**

težko **Bazedovlje obolenje** (gornji trias in še: tresenje rok, vznemirljivost, splošna nemirnost, vročica, hujšanje, driska, povečana presnova, lympho- in monocytoza, aseksualnost itd.)

bastárd *m.* (bastum sedlo — v sedlu spočeto, nezakonsko bitje; potomec iz dveh raznih vrst ali pasem) mešanec, križanec; **bastardácija** mešanje, mešanost

bát *m.* = **bét** *m.* der Kolben (brizgalka ima valj, bat in nastavek); **bátast** kolbenförmig

báta *ž.* gossypium (arab. goz svílast), die Watte; **bela, črna; šop vate** ein Wattebausch; **batírati** = z bato obložiti; **batirana gaza** = **batiranka** wattierte Gaze, **palčica** das Wattestäbchen

báza *ž.* (*βάσις* temelj, osnova) 1. na receptih: glavno zdravilo, 2. **basis cerebri** možganski, **cordis** srčni spodek; **cranii** lobanjsko dno, 3. **kemična:** spojina, ki s kislinami daje soli, 4. **psihična** = duševno razpoloženje; **bazičen** = alkaličen; **bazálen** osnoven: **narkoza**

bébec, -bca *m.* = idiot; **béba** = **bébka** *ž.* idiotka; **bébav, bébast** = idiotski; **bébavost** idiotizem, der Schwachsinn

bedénec, -nca *m.* folliculitis, das Wimmerl; **bedénčast** = poln bedéncev

bedím, -déti wach sein: **pri bolniku, pri mrliču; bedénje** das Wachen: **nočno; bedljív** wachsam: **spanje** der Halbschlaf; **bedljívost** die Wachsamkeit

bédro *s.* femur, der Oberschenkel; **bédrna kost** os femoris, der -knochen; **bédrnat** dickschenkelig

bel, -a, -o albus, weiß; **bel,** belí *ž.* katarakta, grauer Star; **belec,** -lca *m.*, **bélka** *ž.*; **bélost** (lastnost) die Weißheit; **belína** das Weiße; **béliti, bélim** weiß färben; **beléti, belím** weiß werden; **belílo** das Bleichmittel; **bélkast** weißlich; **obéliti** die Haut abziehen: **kost, žilo** decorticare

belíčnost *ž.* = albinizem; **belíčnik** *m.*, **belíčnica** *ž.*; **belíčen**

belják *m.* das Eiweiß; **beljakovína** albumen, der Eiweißstoff; **brez beljakovine**

belóčnica *ž.* sclera, die weiße Augenhaut

benígen, -gna, -o (benignus): **človek** = dobríčina, ein guter Mensch; **búla** = nezločesta, eine gutartige Geschwulst

bérgla *ž.* die Krücke; **ob berglah, z berglami hoditi; berglast** = bergli podoben

beséda *ž.* das Wort: **zdravniška** die ärztliche Sprache; **beséden** 1. **zveza** die Phrase, 2. zgovoren; **besednost** = zgovornost; **besédje** der Wortschatz; **besedíšče** der Sprachort; **besedoslóvje** = etimologija; **besedíti, besedováti, besedíčiti; besédnik** *m.*, **besédnica** *ž.*; **besednják** = knjiga besedja in izrazja

betéžen, -žna, -o leidend, mit Gebrechen behaftet; **betéžnik** *m.*, **betéžnica** *ž.*, **betéžnost**

bétva *ž.* der Schaft: **kostna** corpus, der Knochen-; **bétvica: lasna** der Haarschaft

bezgávka *ž.* lymphonodus (*λύμφη* mezga, nodus vozel) der Lymphknoten: **vratna, pljučna, pazdúšna, trebúšna, dímeljska, podkolénska; bezgávčen vrat** = z nabreklimi, odprtimi bezgavkami; **bezgávkast** = bezgavki podoben; **bezgavkovína** die Lymphknotensubstanz

béžen, -žna, -o flüchtig: **bežna rdečína** = rdečica erythema fugax, vorübergehendes Erröten; **omáma** eine kurze Narkose

bifurkácija *ž.* (bifurcatio; bi dva, furca vile) razcep: **tracheae** sapnika

bilaterálen, -lna, -o (bilateralis; bis dvakrat, latus stran) dvostranski zweiseitig, obojestranski beiderseitig

bíncniti, -cnem ausschlagen: **konj, govedo bincne**

bingljáti, -ám baumeln; **bíngelj**, -glja *m.* etwas hangend Schwingendes (peclját kožni izrastek)

bisága *ž.* bisaccium, der Zwerchsack; **biságast** zwerchsackförmig

bíster, -tra, -o 1. klar, hell: **seč, možganska tekočina** (liquor), 2. lebhaft, durchdringend: **oko**, 3. **glava** heller Kopf, **duh** scharfer Verstand, **otrok** aufgewecktes Kind

bístvo *s.* das Wesen; **bístven** wesentlich

bíti, bíjem schlagen: **žila, srce; v oči bije** es fällt in die Augen; **zadnja ura komu** moribundus, er liegt im Sterben; **bílo** *s.* 1. pulsus, der Pulsschlag, 2. arteria, die Schlagader

bláto *s.* faeces, der Stuhl: 1. po konzistenci: **tekoče, vodéno, pénasto, smólasto, kášasto, klobásasto, zapečéno, bóbkasto**; 2. po barvi: **ruméno, rjávo, sivo ali máltasto, čŕno**, 3. po primesih: **krvávo, slúzasto, glístavo** (ascaris lumbricoides), **črvívo** (oxyuris vermicularis), **trakúljavo** (taenia); **grem na blato** (defaecatio, der Stuhlgang); **težko** ich habe schweren, **lahko** leichten Stuhlgang; **blátni kamenček** koprolit (*κόπρος* govno, *λίθος* kamen), der Kotstein

blázen, -zna, -o irrsinnig; **bláznež** = bláznik *m.*; **bláznica** *ž.* 1. blazna ženska, 2. die Irrenanstalt; **bláznost** dementia, der Irrsinn: **alkoholična, pijánska, tresóča** delirium tremens, der Säuferwahnsinn; **bláznosten: ideja** die Wahnsinnidee; **blázniti, bláznim koga** = blaznega ga delati; **blaznéti, blazním** = biti blazen

blazína *ž.* das Kissen; **podvzglávna blazínica** das Kopfkissen; **blazínast** polsterartig; **blazíniti**, -nim polstern

bled pallidus, blaß; **blédost** = **bledóta**, palliditas, die Blässe; **bledíčnost** = **bledíca** chlorosis, die Bleichsucht (samostojna bolezen mladih deklic); **bledíčen** = klorotičen; **bledíčnik** *m.*,

bledíčnica *ž.* der, die Bleichsüchtige; **bledín**, -ína *m.* = bledún, ein blasser Mensch; **bledéti, bledím** bleich werden; **bledénje**

blédem, blésti = delirirati, irre reden; **bolnik bléde** = **bolniku se blede; blódnja, blédenje** delirium; **vročinska, bolezenska; bledež**, -deža *m.* das Irresein: **pijanski** alkoholisches

bljúvati, bljújem (iz želodca) erbrechen, speien; **bljúvanje** vomitus, das Erbrechen: **jutrnje** matutinus, morgendliches, **krvavo** hämatemesis, das Blutbrechen; **sili me na bljuvanje** ich habe Brechreiz, es ist mir zum Brechen; **bljúvki** mn. *m.* das Erbrochene; **bljuválo** vomitivum (remedium), das Brechmittel; **bljuven: sol, prašek** das Brechpulver

blóditi, -dim = biti duševno iztirjen, delirirati, fantazirati; **blódnja** *ž.* = duševna iztirjenost: **bolezenska, vročinska; blódna misel** die Wahnvorstellung

bóbek, -bka *m.* 1. majhen bob, gomoljček, 2. **kozji, zajčji bobki** = iztrebki, 3. **koprolit,** der Kotstein (v slepiču)

bóbika *ž.* pilula, die Arzneipille

bóbnič *m.* membrana tympani, das Trommelfell; **bobnílo** *s.* das Trommelinstrument

bóčiti se, -čim se sich vorwölben: **čelo, trebuh, oteklina, bula, lok**

bódec, -dca *m.* das Stechen: **v prsih, v križu**

bodečíca *ž.* = bodec v prsih, das Seitenstechen (pri vnetju porébrnice)

bódež *m.* das Stichmesser (čr. 25)

bohotáti, -tám schnell wachsen, wuchern; **bohótno kostno zrastílo** callus luxurians; **bohótne granulacije** granulationes luxuriantes, das wilde Fleisch; **bohóta** *ž.* hyperplasia (*ὑπέρ* preko, *πλάσσω* tvorim) die Wucherung, die Vermehrung einzelner Bestandteile

bój *m.* der Kampf; **bojišče** der Kampfplatz; **bojna** = **vojna bólnica** das Feldspital; **bojni strup** das Kampfgas

bók, *m.* 1. regio coxae, die Hüfte, 2. crista ilica, der Darmbeinkamm; **roke v bok! sablja visi ob boku; širokih bókov; šivati črevo bók na bók** die Darmnaht Seit zur Seit; **bóčni obróč** ossa cinguli extremitatum pelvinarum, der Beckengürtel; **bóčni trnek** spina ilica; **bóčna stena** die Seitenwand; **bočnát** = konveksen, izbóčen; **kost bóčnica** os coxae, das Hüftbein (ima tri dele: **kost črévnico** os ilicum, das Darm- **kost sédnico** os ischii, das Sitz- **kost srámnica** os pubis, das Schambein)

bolán = **bólen**, -lna, -lno aegrotus, krank: **lahko, hudo ali težko, na smrt:** bo-

lan na pljučih, na srcu, na pljučnici, na raku

bolečína *ž.* = bol, bolí *ž.* dolor, der Schmerz: **srčna, poródna; bolečino trpeti, imeti, lajšati; zob, glava me boli; boleča rana, oko; boléhati na čem** kränkeln; **bolováti, bolújem na jetiki** = laborirati, krank sein an Tuberkulose; **bolést,** -sti *ž.* der seelische Schmerz; **boléstna vest** eine schmerzhafte Kunde

boléhav, -va, -o kränklich; **boléhavost** die Kränklichkeit

bolézen, -zni *ž.* morbus, die Krankheit; **lahka, huda ali težka; akutna, kronična; smrtna; prirojéna** = kongenitalna, **dobljéna** = akvirirana; **poklicna; nalezljiva; bolezni se nalesti** = **bolezen nalesti; bolezen dobiti; preboleti; bolezen koga napade: napad bolezni; bolézenski znak** das Krankheitssymptom; **bolézenski zapiski** die Krankengeschichte

bólha *ž.* pulex irritans, der Menschenfloh; **bolšji pik** der Flohstich; **bolhát** = **bolháv** = poln bolh; **bolhínjek** = **bolšnják** der Flohkot

bolník *m.* = pacient, **bolnica** *ž.* = pacientka: **bolničina srajca; bólnica** = **bolníšnica** das Krankenhaus: **občа, splošna; vojna** das Militärspital; **bolníška postelj** das Krankenbett; **bólnični** = **bolníšnični zdravnik** der Krankenhausarzt

bôsti, bôdem stechen: **bôde me pod rebri; bôdec,** -dca *m.* 1. das Stechen: **bôdec v križu,** 2. der Stich; **bodéča žica,** der Stacheldraht; **bodljíka** = **bodíca** (trn na grmu, ježeva); **bodljíkava žica** = bodeča; **bôdež,** -deža *m.* 1. bodljiva žival (koštrun), 2. nož, s katerim vbodemo, das Stichmesser (čr. 25)

božjást, -sti *ž.* epilepsia, die Fallsucht; **božjásten** = epileptičen: **otrok, napad, omráčenost** epileptisches Irresein; **božjástnik** *m.*, **božjástnica** *ž.*; **otroška božjast** eklampsia infantum, die Fraisen

bóžje, -jega *s.* 1. božjást, epilepsia: **božje ga meče,** 2. eklampsia infantum: **dete božje trese** das Kind hat Fraisen, 3. kap, apoplexia, der Hirnschlag: **božje ga je** der Schlag hat ihn getroffen

bráda *ž.* 1. mentum, das Kinn: **jamica na bradi; gole brade** bartlos; 2. der Bart: **dolga brada;** 3. pri ključu, pri kirurgičnem nožu; **bradáč** der Großbart; **bradát** bärtig; **podbrádje** regio submentalis; **podbrádek** das Unterkinn; **podbrádnik** das Kinntuch; **brádni las** = las z brade

bradavíca *ž.* 1. verruca, die Warze, 2. **prsna,** papilla mammae = mamilla, die Brustwarze; 3. **vnetna** condyloma, die Feigwarze; **rtasta** acuminata, **ploščata** lata; **bradavíčni kolobar** areola mammae, der War-

zenhof; **bradavična črta** die Mamillarlinie; **bradavični nastavek** processus mastoídes, der Warzenfortsatz; **bradavíčast** warzenförmig

bránica *ž.* diaphragma *διάφραγμα* pretín), das Zwerchfell

brázda *ž.* 1. die Furche: **na obrazu** die Gesichtsrunzel, **na dlani** die Handlinie, **na koži** die Hautspalte; **ritnična** die Gesäßfurche, sulcus glutaeus; **sramna** sulcus coronarius; **brázdavost kože** die Spaltrichtungen der Haut; 2. cicatrix, die Narbe; **brazdát** gefurcht; **brázdast** furchenartig; **brázdati** = brazde delati, — **se** = brazde dobivati

brazdáti, -dám in einer Flüssigkeit herumwühlen: **po vodi, po skledi**

brázditi, -dim Furchen ziehen; **brazdovit** gerifft: **zob, noht**

brazgotína *ž.* cicatrix, die Narbe; **brazgotínska kila** hernia cicatricea, der Narbenbruch; **brazgóten** narbig; **brazgotínasta zatrdína** die Bindegewebsschwarte; **brazgotíniti se** vernarben; **zabrazgotínjena rana; brazgotinják** *m.* keloid (*χηλή* krempelj, *-εἰδης* sličen), die Narbengeschwulst

brbónec, -nca *m.* 1. bradavica ali izrastek na nosu, 2. mozolj na obrazu; **brbónčica** papilla: **tipalna** corpusculum tactus, die Tastpapille

brčniti, -cnem mit dem Fuß einen Stoß geben; **govedo, konj**

brdce *s.* 1. das Hügelchen, 2. vnetje v ustnih kotih

brecílo *s.* corpus cavernosum, der Schwellkörper

brez: beljakovine eiweißfrei, **prahu** staubfrei, **bacilov** bazillenfrei, **spanja** schlaflos, **energije** energielos, **vetra** (= nevetroven) windstill

brezkúžba *ž.* asepsis, **brezkúžnost, brezkužje** = aseptičnost; **brezkúžen** = aseptičen; **brezkúžiti,** -žim = okužilo uničiti s fizikaličnimi sredstvi (z vročino)

brezpósteljnik *m.*, -ica *ž.* kdor nima postelje (bolnik, ki leži v bolnici kje za silo: na tleh, na nosilkah, z drugim skupaj)

brezslepíčnik *m.*, **-ica** *ž.* = apendektomiranec, -nka; **obrezslepíčiti** = apendektomirati (z operacijo vzeti slepiča)

bridek, -dka, -o 1. scharf: **sablja,** 2. bitter: **zdravilo, pijača, okus, solze, trpljenje; bridko mi je pri srcu**

bríhtati, -tam 1. wecken: **iz omame,** 2. lehren; **brihtati se** sich wecken; **brihten** aufgeweckt; **brihtnost** die Aufgewecktheit

brísati, bríšem 1. wischen: **solze, prah,** 2. tupfen: **kri, gnoj; brisáča** das Handtuch; **trebušna** Laparotomietuch; **brisáčka** der Gazetupfer

brízgati, -gam spritzen: **kri; brizgálka** *ž.* = **brizga** die Spritze; čr. 9., **(brizgalkini deli:** cilinder ali valj, bat

— bat se vezne, se zatakne, če se ne dá premikati — nastavek); **brízganec** der Spritzer (mešanica vina in sódavice ali slátine)

brózga *ž.* 1. dünner Straßenkot, 2. das Gepantschte: **vinska,** 3. detritus (tero zdrobim) die Gewebstrümmer: **možganska** der Hirndetritus

brstéti, -stím Triebe ansetzen, knospen; **brsténje** die Knospung; **bŕstje** die Triebe; **brstnát** knospig, voll von Trieben; **glívica bŕstnica** aspergillus, der Sproßpilz

brúhati, -ham expectorare: **kletvice, kri: bruhanje krvi** haemoptoe, das Bluthusten; **izbrúhek,** -hka *m.* 1. kletvica, 2. sputum, der Auswurf; **bruhálo** expectorans (remedium), den Auswurf beförderndes Mittel

brúsnica *ž.* die Preiselbeere

búcika *ž.* die Stecknadel; **búcikina glávica** der Stecknadelkopf; **búckati,** -kam sticheln

búhniti, -nem emporschießen: **kri iz žile**

bula *ž.* tumor, die Geschwulst (nova tvorba) gl. oteklina, bunka; **zlóčesta** tumor malignus, bösartige Neubildung, **nézločesta** benignus, gutartige; **vodéna** cystis; **bulát** = poln bul; **búlast** = buli podoben

búnčica *ž.* 1. **óblasta:** tuberculum, das Knötchen, 2. **ploščáta:** papula, die Papel, 3. **tipálna:** corpusculum tactus, das Tastkörperchen

búnka *ž.* tumor contusionis, die Beule; **búnkati,** -kam = s pestjo biti; **bunkát** = poln bunk; **búnkast** beulenförmig

Búrow (Karl Aug., kirurg v Königsbergu 1809—1874.): **búrovski obkladki** = iz glinine raztopine (liquor aluminii acetici, essigsaure Tonerde)

búška *ž.* 1. bunka, 2. **lasna** die Haarpapille

C

carski rez gl. sectio caesarea

cave! (lat. caveo) pazi na kaj, čuvaj se česa: **arteriam** (pri vrezu opozorilo, da je blizu arterija); **cavéte, collegae!** čuvajte se, kolegi! (pri kaki stvari opozorilo, da se naj zdravniki pazijo, da ne bo škode za vse zdravništvo, n. pr. pri proglasu bojkota nad čim)

cedíti, -dím filtrirati, seihen; — **se** rinnen: **kri, gnoj iz rane; cedílo = cedilnik** der Seiher; **cedíka** = gumi

cel ganz, unversehrt; **celóta** das Ganze; **celótna kopel** das Vollbad; **célost** die Ganzheit; **kost je céla** = ni počena, ne zlomljena; **kost je scéla** = je kompaktna; **kostnína scela** = substantia compacta

célica *ž.* cellula 1. die Zelle, 2. votlina; **mátična** die Mutterzelle; **mlada** die Tochter-, **velikánka** die Riesen-; **célična kóžica** die Zellmembran

céliti, -lim heilen: **rane**; — se zuheilen: **rana se celi**; **celílen** heilsam; **celílnost** die Heilkraft; **celílo** das Wundheilmittel; **ranocelnik** = ránar, der Wundarzt

centralna kurjava die Zentralheizung: **na paro** Dampf-, **na toplo vodo** Warmwasserheizung

céntrum, -uma *m.* središče: **možganski** das Hirnzentrum; **centrirati**, osredotočiti: **žarek**; **centrifugálen** (fuga beg) sredobežen; **centripetálen** (peto spem, težim kam) sredotežen

cépiti, -pim 1. impfen: **koze**; 2. spalten; — **se** sich —: **nohti, lasje**; **cepílo** *s.* lympha vaccina, der Impfstoff; **cépljenje** *s.* vaccinatio, die Impfung: **zaščitno** Schutz-; **cepílnica** *ž.*; **cepljenec** *m.*, -nka *ž.*; **cepítelj** *m.*, -ljica *ž.*

cesarski prerez, gl. sectio caesarea

cév, -vi *ž.* die Röhre: **sečna** uretra, die Harnröhre, **strelna** der Gewehrlauf, **krvna** das Blutgefäß; **cévna odprtina** = zév, das Gefäßlumen; **cévnat** gefäßreich; **rdečína ustnice je cévnata**; **cévasta kost** der Röhrenknochen; **cévka**: **gumijeva** das Gummirohr, **črevésna** Darm-, **kápalka** Tropf- (čl. 7); **cévnik** der Röhrenbohrer

cianóza *ž.* (cyanosis; *κυανός* plav, moder) plávost, modríkavost, višnjevost kože in udov zaradi zastoja venozne krvi, radi pomanjkanja kisika v krvi; **cianótičen ud**

cirkulácija *ž.* (circulatio; circulus krog) obtok: **krvni** der Blutkreislauf

cista *ž.* (cystis; *κύστις* mehur) vodéna bula, die Wasserblase

cmok *m.* der Knödel: **češnjev, češpljev**

cmokáti, -kam schmatzen: **pri jedi**; **cmokáč** der Schmatzer; **cmokáčica**

cúcelj, -clja *m.* (umeten sesec za deco); **cúzati**: **materino mleko, hruško**; **cúzek** = prsna bradavica, papilla mammae, die Brustwarze

cúker, -kra *m.* saccharum, der Zucker, **cúkrovka** diabetes, die Zuckerkrankheit; **brez cukra** zuckerfrei

cúrek, -ka *m.* der Strahl; **voda, kri teče v curku** = **cúrkoma**; **cúriti** = propuščati: **posoda**; **curljati** tröpfeln

curogóniti, -nim onanirati; **curogón** onanist; **curogónstvo** onanija

cveteti, -em: 1. blühen: **drevo**, 2. **nohti** = imeti bele pege; **obraz, nos** Kupfernase haben; **cvetočih lic** = zdravih lic

Č

čaj *m.* infusum, der Aufguß, der Tee: **ruski, kamilični, lipov** = lipovec, **bezgov; čajno cedílo** der Teeseiher; **maslo** die -butter; **čajnik** die -kanne

čámpelj, -plja *m.* 1. smrkelj, gledajoč iz nosa, der Nasenschleim, 2. puranova roža

čáša *ž.* das Trinkglas, der Becher; **čášast** becherförmig; **čášica** 1. majhna čaša, 2. **obístna** calix renalis, der Nierenkelch

čebéla *ž.* apis mellifica, die Biene; **čebélji pik, strup**

čebríček, -čka *m.* der Kübel, der Eimer

čeljúst, -sti *ž.* der Kiefer: **zgornja, spodnja; čeljústnica** *ž.*: **zgornja,** maxilla, der Oberkieferknochen, **spodnja** mandibula, Unter-; **čeljústnični, čeljustni sklep** articulus mandibularis, das Kiefergelenk; **čeljustni krč** trismus (*τρίζω* škrtam), die Kieferklemme, -sperre

čelo *s.* frons, die Stirn; **čelnica** (kost) os frontale, das Stirnbein; **čélen: stran** die Vorderseite, **ravan, ploskev** die Frontalebene, **hrga** tuber frontale, der Stirnbeinhöcker; **čelák** mit grosser Stirn; **čelát** großstirnig

čep *m.* der Zapfen, der Stöpsel; **začépiti** verkorken, **odčépiti** entkorken; **odčépnik** der Korkzieher; **odčépnikast** korkzieherartig

čépica *ž.* die Kappe, die Haube: **operacijska, otroška**

česáti, čéšem kämmen; **čéšelj** der Kamm

čésen, -na *m.* allium sativum, der Knoblauch

čésniti, -nem einen Schlag versetzen: **koga po glavi**

čežána *ž.* das Obstmus

čil, -a, -o frisch, munter; **čílost** die Munterkeit, die Rüstigkeit

čimpréje je früher; **čimpréjšnji** früh (v sestavljenkah): **čimpréjšnja diagnoza** die Frühdiagnose; **operacija**

čir *m.* ulcus, das Geschwür; **čírav** geschwürig: **noga; čirávica** die Geschwürskrankheit; **číravost** die Geschwürigkeit

čístiti, -tim reinigen: **rano, kožo; číščenje** die Reinigung; **číst** rein: **rana** = negnoječa se; **čístost** die Reinheit: **deviška; čistóča** die Reinlichkeit; **čišča mesečna** menstruatio, die monatliche Reinigung; **porodna čišča** lochia, der Wochenfluß; **čistilo** laxativum (remedium), das Abführungs-, Reinigungsmittel; **čistílen** abführend, reinigend

člen *m.* 1. articulus, das Gelenk, 2. **na prstih** phalanx, das Finger-, Zehenglied, 3. **pri trakulji:** proglottis, das Bandwurmglied; **člénast** = **členovít** aus Gliedern bestehend; **čléniti** gliedern

členek, -nka *m.* malleolus der Knöchel: **v zapestju, na nogi**

čóhati, -ham, 1. kratzen: **po glavi**, 2. striegeln: **konja**; **čohálo** = **čohlja** der Striegel

čop *m.* der Schopf, das Büschel: **las na glavi** (še na rastilu — izpuljeni so šop), **dlak na koži**; **čopolas** büschelhaarig

črep *m.* die Scherbe, der gesprungene Topf; **črépati** schöpfen: **vodo** = s črepom zajemati; **črepálo** das Schöpfgefäß; **črepínja** *ž.* 1. cranium, der Schädelknochen, 2. razbitina posode; **črepínjast** = črepinji podoben; **črépast** = črepu -; **črepelíti**, -lim = **črepinkati** ein Scherbengeräusch von sich geben

črevó, črevésa *s.* intestinum (intestinus notranji) der Darm: **tenko** tenue, Dünn-; **dvanájstnik** duodenum, Zwölffinger; **zgornje tenko črevo** jejunum, Leer-; **spodnje tenko črevo** ilium, Krumm-; **débelo črevo** crassum, Dick-: **slépo** caecum, Blind-; **slepíč** processus vermiformis, appendix, der Wurmfortsatz; **navzgornje debelo črevo** colon ascendens, der aufsteigende Grimmdarm, **prečno** colon transversum, Quer-; **navzdolnje** colon descendens der absteigende Dickdarm; **ésasto** colon sigmoídes, **danka** ali **mastno črevo** rectum = terminale, der Mastdarm; **črevesni zaplet** volvulus, die Darmverschlingung

črn, -rna, -o niger, schwarz; **čŕnec, čŕnka**; **čŕnost** die Schwarzheit; **črnína** 1. das Schwarze: **za nohtom**, 2. črna pijača, 3. nekroza, der Brand; **čŕniti**, -nim schwärzen; **črnéti**, ním schwarz werden; **črnílo** die Schwärze, die schwarze Tinte; **čŕnkast** schwärzlich; **črno pred očmi se mi dela, v črnem** in Trauer

črnávka *ž.* sugillatio, die Blutunterlaufung

čŕta *ž.* linea, die Linie: **pazdúšna** linea axillaris, die Axillarlinie, **bradavíčna** mamillaris die Mamillarlinie, **čelna** linea frontalis (vodoravna vzporedna s čelom), **strelíčna** sagittalis (vodoravna od spred navzad): **čŕtež** *m.* shema, der Grundriß

črv *m.* der Wurm 1. **črv na prstu** der Fingerwurm (germanizem — slovenski: kukec, gnojni stržén), 2. **v črevesu**, der Darmwurm; **črvíč** 1. majhen črv, 2. oxyuris vermicularis, der Madenwurm; **črvič lasoglavec** trichocephalus dispar, der Peitschenwurm; **črvád**, -di *ž.* das Gewürm; **črvív** = **črváv** würmig, wurmstichig: **truplo, sadje**; **črvívost** die Wurmstichigkeit; **črvína** der Wurmstich, das -loch; **črvast** wurmförmig; **črvičiti: koga po trebuhu** Bauchgrimmen haben

čud *m.* die Verwunderung: **ni čuda** es ist nicht zu verwundern; **čúden** 1. wunderbar: **bitje, čudnolep**, 2. sonderbar: **človek** ein sonderbarer Patron; **čudák** der Sonderling, **čudákinja**;

čudaštvo das sonderbare Wesen

čúd, čúdi *ž.* das Naturell (duševna in telesna zasnova)

čustvo *s.* das Gefühl; **čustven** gefühlvoll; **sočutje** das Mitgefühl; **sočustvováti** mitfühlen

čut *m.* sensus, der Sinn (vid, sluh, voh, okus, tip); **čutílo** organum sensus, das Sinnesorgan (oko = vidílo, uho = sluhálo, nos = vonjálo, jezik = okušálo, koža = tipálo = občutílo nasplóh); **čut za jezik, za umetnost**; **čútiti** empfinden: **bolečino, mraz**; **čúten** sinnlich: 1. **stvarstvo** die Sinnenwelt; **dražljaj, mik** der -reiz; **omamljenost, utvara** = halucinacija; **predstava**, 2. **bradavica** die Nervenwarze; **rožički** die Fühlkörper; **čutljív** empfindlich; **čutljívost** die Empfindlichkeit; **živec čútnik** der Empfindungsnerv

čúti, čújem 1. slišati, hören, 2. bedeti, wachen: **pri mrliču.**

čvŕst, -a, -o fest, kernig: **mišica, ud, zdravje**

D

dáhniti, dáhnem 1. hauchen: **v koga**, 2. atmen: **globoko**

danka *ž.* intestinum rectum, der Mastdarm; **dánkina razširína** pars ampullaris recti

dávica *ž.* diphtheria (*διφθέρα* kožica, obloga), die häutige Bräune; **dáviti** würgen: **kašelj koga davi v jamici**; — **se** 1. **z jedjo** sich mit Speisen zwingen, 2. **s slino** brechen ohne Erfolg; **davična obloga** der Diphtheriebelag

débel, -béla, -o crassus dick; črevo, solza, moka (grobes Mehl), glas (tiefe Stimme); **debelúh, debelúška; debelíti se** = **debeléti; debelóst** (lastnost); **debelína**: kože, svile, šiber, moke (pri zadnjih treh: ničlarica, enka, dvojka, trojka, štirka, petka, šestka itd.)

déden, -dna, -o erblich: **pojav, bolezen**; **dédnost** die Erblichkeit; **dédina** das Erbgut; **dedováti**, -újem erben; **dedič** *m.*, dedinja *ž.*

defekácija *ž.* (defaecatio; de +fáeces blato) odvajanje, očedenje, izpraznjenje, iztrebljenje, die Stuhlentleerung; **defecirati**

defékt *m.* (defectus) pomanjkanje, okvara; **defékten** pomanjkljiv, manjvreden, okvarjen; **deféktnost** pomanjkljivost, okvarjenost

deflorírati, -am (de + flos cvetka) razdevičiti, vzeti devištvo; **deflorácija** (defloratio) razdevičenje

deformírati, -ram (de + formo oblikujem) izmaličim; **deformacija** izmaličenje, izmaličenost; **defórmen** = **deformiran** izmaličen

degenerácija *ž.* (degeneratio; de+genus rod) izrojenje,

izrojenost die Entartung, **mastna** die fettige Degeneration; **degenerirati** izróditi se, ausarten; **degeneracijski znak**

dehteti, -im, dišati: iz kuhinje, sadje

dejáva *ž.* functio, das Wirken, das Tun; **dejáven** activus, tätig; **dejávnost** activitas, die Tätigkeit

dekokt *m.* (decoctum; decoquo skuham) zvarek, die Abkochung

dekrepíten, -tna, -o (decrepitus; de + crepito škripljem — kar nič več ne škriplje) izžit, oslabél

dekúbitus, -usa *m.* (decubitus ležanje) **preležina**, das Wundliegen; **bolnik ima na križu dekubitus** = je preležan na križu; **dekubitálna razjéda** = ulcus ex decubitu, **mrtvína** = gangraena per decubitum; **preležánec** = bolnik z dekubitusom

dekúrzus, -usa *m.* (decursus; decurro razvijam se, potekam) razvoj, potek bolezni, der Krankheitsverlauf

delírij *m.* (delirium; de+lira tir) iztírjenje, blodnja; **delirirati**; **deliránten bolnik** = **deliríra** = **je v deliránt-nem stanju**; **delirium tremens, potatorum, alcoholicum** pijanska blaznost, der Säuferwahnsinn; **cordis** = arythmia perpetua (trepetanje srca oz. srčnih prekatov, ki se ne krčijo)

délo *s.* 1. die Arbeit: **težko, nočno**, 2. die Tat: **na sámem delu** = in flagranti, bei der Tat; **délaven** arbeitsam: **človek, roka** die Arbeiterhand; **delováti**, delújem, 1. wirken: **zdravilo, kot zdravnik**, 2. schlagen: **srce, ledvice**

deméncija *ž.* (dementia; de+ mens pamet) slaboumnost

deprimírati, -ram (deprimo) duševno zbiti, pobiti; **deprimíran** duševno zbit, pobit; **depresíja** (depressio) duševna zbitost, pobitost

dermatologíja gl. specialist

descendénca *ž.* (descendentia; descendo grem navzdol, nazadujem) 1. potomstvo, die Nachkommenschaft, 2. nazadovanje; **descendénčna teorija** = nauk o razvoju človeka; **descendénten** = nazadujoč

desenzibilizírati, -ram (de+ sensus občutek) napraviti neobčutljivo, otópiti; **desenzibilizácija** (desensibilisatio) 1. neobčutljivost, otopélost, 2. napraviti to

desinfékcija *ž.* (fr. désinfection; fr. dés = raz + infection okužba) razkužba; **desinficírati** = razkužiti s kemikalijami; **desinfíciens**, -ensa *m.* (mn. **desinficiencije**) razkužilo; **desinféktor** 1. aparat za razkuževanje, 2. razkuževalec (strežnik pri tem aparatu)

desinsékcija *ž.* (desinsectio; de+insectum mrčes) uničenje mrčesa

déte, déteta *s.* das Kind; **detínstvo** die Kinderjahre; **detinska leta**; **dečji dom** das Kinderheim; **dečje zdravstvo** pediatrija (*παῖς* dete, *ἰατρός* zdravnik) die

Kinderheilkunde; **deček** der Knabe; **deška obleka** der Knabenanzug

deviácija *ž.* (deviatio; de+via pot) premaknjenost, premaknitev; **deviatio tracheae** premaknjen sapnik; - **penis** ukrivljen sram; - **coniugata** obe očesi obrnjeni v isto smer

devíca *ž.* virgo, die Jungfrau; **devíški, devíčji venec = deviška kožica,** hymen, das Jungfernhäutchen; **devištvo: - vzeti = razdevičiti =** deflorirati

dež *m.* der Regen; **deževáti** regnen, **dežuje** es regnet; **dežévno vreme; deževje** die Regenzeit, **jesénsko; dežník** der Regenschirm; **dežníca = dežévnica** das Regenwasser

diabétes, -esa *m.* (*διαβήτης; διά* skozi, *βαίνω* grem) 1. mnogosečnost, die Harnruhr, 2. sladkosečnost, die Zuckerruhr; **melitus** (mellitus, *μελιτόεις* medenosladek) sladkosečnost, sladkorna bolezen, die Zuckerharnruhr

diagnóza *ž.* (diagnosis; *διαγνώσκω* spoznam) spoznava in oznaka bolezni na osnovi anamneze in preiskave, die Krankheitserkennung: - **napraviti, narediti = diagnosticirati; zgodnja** - die Frühdiagnose; **diferenciálna,** Differential — razpoznava sličnih bolezni; **diagnóstika** *ž.* 1. nauk o spoznavanju bolezni, 2. umetnost spoznavanja bolezni; **diagnóstik:** dober, slab; **diagnostičen:** znak, pomagalo

diaréja *ž.* (diarrhoë; *διά*+*ῥέω* tečem) driska, sračka, der Durchfall

diéta *ž.* (*δίαιτα* način življenja) bolniška hrana: **predpisati, imeti, se držati; lahka, tekoča, kášasta, nemésna ali postna, mesna, diabétična, ledvíčna, neslána** (salzarm, -frei), **shujševálna** (Abmagerungsdiät), **osuševálna** (Entwässerung-); **diétno zdravljenje; dietétika** = nauk o dietah

diferénten, -tna, -o (differo razločujem [se]) učinkujoč: **elektroda, sredstvo (indiferenten** = neučinkujoč); **diferencirati** razločevati, opredeliti; **diferencialna diagnoza,** razpoznava bolezni (opredelitev ene bolezni od drugih sličnih): **diferencialno diagnostičen znak**

difterija *ž.* (diphtheria; *διφθέρα* koža; oblóga) dávica, die häutige Bräune

difúzen, -zna, -o (diffusus; diffundo razpršim) razširjen, prostran, neomejen; **vnetje potrebušnice** peritonitis diffusa; **svetloba** diffuses Licht

díhati, -ham respirare, atmen; **díhanje** respiratio, das Atmen; **dihála** mn. *s.* systema respiratorium, das Atmungssystem; **dihálke** bronchiae, die Kiemen; **dihálnik** trachea, die Luftröhre; **dihálna vaja** die Atmungsübung, **obség** der Respirationsumfang; **dih** *m.* 1. der Hauch, 2. der Atemzug: **do zadnjega diha**

dilatácija *ž.* (dilatatio; dilato razširim, raztezam) razširjenje: **dilatatio cordis** razširjeno srce, **ventriculi** - želodec; **dilatirati** razširjati, raztezati; **dilatátor** razširjevalec, raztéznik

dímlje, dímelj *ž.* mn. inguen, regio inguinalis, die Leistengegend; **dímeljska kila** hernia inguinalis, der Leistenbruch; - **zgib** die -beuge; - **vez** ligamentum inguinale, das -band; - **kanal** = **rov** canalis inguinalis, der -kanal; **odprtina dimeljskega rova** anulus inguinalis, der Leistenring

disfúnkcija *ž.* (disfunctio; dis+fungo opravljam) nepravilno delovanje, motnja v delovanju; **disfunkcíjski znak**

disimilírati, -ram (dis+similare neenak biti) razkrajati; **disimilácija** razkrajanje, razkrój

disimulácija *ž.* (dissimulatio; dis + simulo pretvarjam se) bolezen skrivati, tajiti

dislokácija *ž.* (dislocatio; dis +locus kraj) razmaknitev, razmák: **dislocatio ad longitudinem** skrajšan, podaljšan, **ad peripheriam** zavit, **ad axim** upognjen; **dislocírati** razmakniti

dispenzírati (dispendo odtehtam, oddelim) zdravila pripraviti in oddati

dispozícija *ž.* (dispositio; dispono pripravim) nágnjenost, dovzétnost, sprejemljívost: **za bolezen** die Krankheitsempfänglichkeit; **disponirati k bolezni** = nagnjen biti k bolezni, **z denarjem** über Geldmittel verfügen

distálen, -stálna, -o (distalis; disto oddaljen sem) **oddaljen od središča, obóden,** odróčen (nasprotno je **proksimalen)**

distánca *ž.* (distantia; disto oddaljen sem) razdalja, razpetína

dišáti, -šim 1. einen Geruch haben: **rana; po smoli, po gnilobi,** 2. schmecken: **jed, jesti, pijača mi diši,** 3. riechen: **imaš nos, pa diši!**

dišáva *ž.* 1. der Wohlgeruch: **prijetna,** 2. das Gewürz (poper, vanilja, peteršilj, sladki janež, majaron, górčica, čésen, čebula itd.); **dišáven** aromatičen, wohlriechend; **dišávar** = prodajalec dišav; **dišečina** = **dišečevína** der Riechstoff, das Gewürz; **dišek,** -ška 1. der Geruchsinn, 2. der Nebengeruch: **vino ima dišek; žleza dišavka** die Riechdrüse

divjáčina *ž.* das Wildbret

divjád, -di *ž.* das Wild

divji 1.wild: **žival,** 2.wuchernd: **meso** wildes Fleisch; a) granulationes luxuriantes, b) odprta nova tvorba, neoplasma exulceratum: 3. **divje kostno zrastilo** = divjerašča zlomna kost, callus luxurians, übermäßige Kalluswucherung

dlán, dlaní *ž.* vola manus, der Handteller, die flache Hand; **dlánčnica** os metacarpi, der Mittelhandknochen; **dlančen** volaris: **stran**

dlésna *ž.* gingíva, das Zahnfleisch

dno *s.* der Boden: **medenično** Becken-; **lobanjsko** basis cranii, die Schädelbasis

dóba *ž.* 1. die Zeit: **dnevna, letna,** 2. das Alter: **dójenska, déčja** ali **otróška, razvójna** (pubertas, die Zeit der geschlechtlichen Reife), **zréla, stárostna**

dobíti, -bím bekommen: **zobe, bolézen (dobljéna bolezen** morbus acquisitus); **otróka; jo po glavi** einen Schlag bekommen; **ga v glavo** = upijaniti se

dóbrci, dóbrcev mn. *m.* morbilli, die Masern; **dobrčáv** 1. masernkrank, 2. **izpuščaj** der Masernausschlag; **dóbrčast** masernähnlich

dobríčina *m.* = dober človek, dobrodušnež

dognáti, doženem ergründen: **bolezen** = diagnosticirati; **dognánje** der Befund: **bolézensko, réntgensko, operacíjsko, obdukcíjsko**

dojíti, -jím 1. **otroka** stillen, 2. **kravo** melken, 3. milchen: **krava dobro doji; dójenček** = **dójenec** *m.* **dójenka** *ž.* der Säugling; **dójenska doba** das Säuglingsalter; **dojilja** die Amme; **dojka** mamma, die weibliche Brust; **dójen,** -jna, -o 1. **ženska** mit viel Milch, 2. **doba** die Stillzeit. Gl. **oddójiti**

dokolénka *ž.* die Gamasche: **dokolenski mavčev škorenj** Gipsstiefel bis zum Knie

dóktor, -rja *m.* (doctor učitelj), **dóktorica** *ž.*; **dr. univ. med.** = doktor, doktorica universae medicinae, to je: vsega zdravilstva; **doktorát** *m.* 1. izpiti za doktorja: **napraviti,** 2. diploma: **dobiti doktorat**

doléten, -tna, -o volljährig

doména *ž.* območje, der Machtbereich: **moja** mein Wirkungskreis; **kirurgična, interna**

domnéva *ž.* hypothesis, die Vermutung; **domnévati** vermuten; **domnéven** 1. **bolezen** die vermeintliche Krankheit, 2. **spoznáva** = intuitivna

donosíti, -nósim austragen: **dete; donóšen, nedonošen plod; donóšenček** = **donošénec** *m.*, **donóšenka** *ž.*; **nedonošenec** *m.*, **nedonošenka** *ž.*

dopúst *m.* der Urlaub: **bolniški, bolézenski, zdrávstveni: na dopust koga poslati, iti; dopústen** erlaubt, zulässig

dovájati, -jam zuführen: **zrak, hrano, kri; dovóden** zuführend: **krak** der zuführende Schenkel

dovódnica *ž.* vena, die Blutader, Vene

dóza *ž.* (dosis; *δόσις* od *δίδωμι* dam) mera, die Menge: **zdravilna, strupéna (toksična), smrtna (letalis);** dosis refracta: **delna;** plena: **polna; dozírati** odmeriti, odtehtati; **dozíranje**

drámiti, -mim **koga** wecken: **iz spanja, iz omame;** - se erwachen: **iz spanja, iz nezavesti**

dráv, dráva *m.* prisad, infectio

dražíti, -žim reizen; **dražílo** das Reizmittel; **dražljáj** der Reiz, der Antrieb; - **se prevaja** der Reiz wird übergeleitet; **dražílen:** kava;

zdravljenje die Reiztherapie; **drážesten** reizend: **otrok**; **dražljív** reizbar: **bolnik**

dremávica *ž.* der Schlummer, das Schlafbedürfnis: **me prijemlje = drema se mi** = dremljem; **drémati, drémljem** ali **drémam; dremáv; dremávost; dremávec** *m.*, **dremávka** *ž.*

drén, -na *m.* (angl. drain odvajati, izsuševati) odvajalo, izsuševalo: **gumijev, steklén** (das Gummi-, Glasrohr) za odvajanje izločkov iz trebuha, iz rane; **dren vtakniti, vložiti** das Drainrohr einführen; **drenírati, drenáža**

drevenéti, -ním 1. zu Holz werden, 2. starr werden, erstarren: **udje komu od mraza**

drgál, -li *ž.* tonsilla, die Mandel

drgástiti, -tim stark reiben: **rob obveze kožo**

drgetáti, -tám zittern: **od mraza, od strahú**

drgljáti, -ljám streicheln; **drgljáj** der Strich

drgniti, -nem reiben; **dŕgnjenje**

dríska *ž.* diarrhoë, der Durchfall: **drisko imeti = drískati**

dristílo *s.* purgativum, das Abführmittel; **dristíti**, -tím abführen; **drístlja** *ž.* 1. klysma, 2. die Klystierspritze

drób, -ba *m.* **dróbje** *s.* = **drobóvje** *s.* = **drobovína** *ž.* viscera entera, das Eingeweide

dróben, -bna, -o klein, dünn: **drobnih kosti** zart von Bau

drobíti, **-bím** 1. bröckeln: kruh;- **se** brüchig sein: **kost, kamen**, 2. stopicljati; **dróbec**, -bca *m.*: kostni, koščeni fragmentum osseum, das Knochenbruchstück, **železni** der Eisensplitter; **drobnják** der Schnittlauch

dróga *ž.* (holandsko: droog) zdravilna surovina, zdravívo; **drogerija** *ž.* razpečevalnica drog; **drogíst** *m.* zdravílar

drsati schleifen; - **se** gleiten; **drsalíšče** der Eislaufplatz; **drsálnica** (otroška na poti); **drsálec** *m.*, **drsálka** *ž.*; **dŕsalica, drsálo, dŕsalka** der Schlittschuh

drséti, -sím gleiten; **drsénje moda** descensus testis, das Herabgleiten der Hoden (pri zámetku iz trebušne votline v modnik)

drugóten, -tna, -o gl. sekundaren

držáti, -žím 1. halten: **šiv** sutura sufficiens, die Naht hält; **držati se** eine Haltung einnehmen: **pokonci, ravno, skljućeno; krč me drži, bolezen ga drži v postelji**, 2. zurückhalten: **vodo. blato** continentia urinae, alvi; **držalo: za šivanke** der Nadelhalter (čr. 26); **držaj** der Griff: **nožev, škarij, precepkin; drža** habitus, die Haltung: **pokončna, strumna, slaba; plodu v maternici**

duh *m.* 1. (tožilnik **duh**) der Geruch: **vinski, po gnilobi, plesnobi, slab duh iz ust** foeter ex ore, übler Mundgeruch, 2. (tožilnik **duha**) animus, der Geist: **bistre-**

ga **duha**; **duhovít** geistvoll; **dúhoven** geistig; **dúhovna revščina** die Geistesarmut; **duhóven** = **duhóvnik** der Geistliche

dúhati, -ham: **plesnobo, gnilobo, smrt**

dumdum *m.* se imenuje municija (čr. 31) po mestu Dumdumu v Vzhodni Indiji, kjer so municijske tovarne prve začele izdelovati razrivne, razdejalne = ekspanzivne krogle, obstoječe bodisi iz dvojne kovine (zrno iz ene, plašč iz druge), bodisi, da je bila krogla na konici odsekana ali nabrazdana; **dumdúmski izstrelek, krogla**

duplicitéta *ž.* (duplicitas; duplex dvojen) dvojnost bolezenskih primerov (dva podobna si primera istočasno); **duplikatúra** *ž.* (duplico podvojim) dvojnost, iz dveh pol (opornjak obstoji iz dveh pol mrene potrebušnice)

duplína *ž.* cavum, die Höhle: **trebušna, prsna, sklepna; dúpelj**, -lja, -o hohl

dúša *ž.* anima, *ψυχή*, die Seele; **dúševna bolezen** die Geisteskrankheit; **bolnik** Psychopath; **dušo si privezati** = utešiti si glad in pogasiti žejo; **dušíti**, -ším = sapo jemati; **dúšiti** dünsten: **dušeno zelje; dušljiv: kašelj** = **dušljívec** (oslovski kašelj) pertussis, der Keuchhusten, **dim; dušiti se** ersticken; **dušík** nitrogenium, der Stickstoff; **preostáli dušík** der Rest-; **dúšnik** trachea, die Luftröhre; **dúšnica** das Luftloch; **dúšek**, -ška *m.* der Atemzug: **dušek mi jemlje; na dušek izpiti**

dušíca *ž.* nadúha, asthma, schwerer Atem

dúškati, -kam 1. Atem schöpfen; **bolnik duška**, lovi sapo, der Kranke schnappt nach Luft, 2. napraviti zvezo z vnanjim zrakom: **zamŕzlo jezero dúškati**

dvanájstnik *m.* duodenum, der Zwölffingerdarm; **razjéda v dvanajstniku** ulcus duodeni

dvogúb, -ba, -o zweifaltig; **sramna kožica**, praeputium, **ima dve gubi** = je **dvoguba**

dvójnik *m.* 1. dvojček, digeminus, der Zwilling, 2. der Doppelgänger; **dvójnica** *ž.* die Doppelgängerin; **dvójen** doppelt: **videti, okno** das Doppelfenster; **dvóje otrok** = **dvójica otrok**

E

efékt *m.* (effectus; ex+facio storim) učinek, die Wirkung; **efektíven** = **efékten** učinkovit, wirksam

eflorescénca *ž.* (efflorescentia; ex + floresco cvetem) kožna tvorba, kožna vzbŕst, die Hautbildung, der -ausschlag; **macula** pega, lisa, maroga, der Fleck, der Streifen; **papula** ploščata búlica, die Papel;

tuberculum búnčica, das Knötchen; **phyma** gomolj, der Knoten; **urtíca** prišč, die Quaddel; **vesicula** mehúrček, das Bläschen; **bulla** mehúr, die Blase; **pustula** gnojna pika, gnojni mehurček; **cystis** vodéna bula, die Cyste; **squama** luska, luskína, die Schuppe; **crusta** hrasta, die Borke; **erosio** praska, odrgnina, die oberflächliche Hautabschürfung; **excoriatio** odrtína, die tiefe Hautabschürfung; **rhágas, rhagáde** razpóka, die Schrunde; **ulcus** razjéda, das Geschwür; **cicatrix** brazgotína, die Narbe; **atrophia** suhótina, tenjína, die Atrophie; **hypertrophia** odebelína, zvečáva, die Hypertrophie; **tylóma** žulj, otiščánec, die Schwiele

egiptovska očesna bolezen = trahóm (trachoma; *τραχύς* hrapav) vnetje očesne vézнice

ejakulácija *ž.* (ejaculatio; ejaculor, izmečem) spolni izliv; **ejakulát** izlit spolni izloček

ekcém *m.* (eczema; *ζέω* vrem) navadni lišáj, (nenalezljivo, srbeče, akutno nastalo vnetje kože, ki navadno postane kronično; vzrok so manjši dražljaji, pa tudi konstitucionalni faktorji); **ekcematóza** = konstitucionalni ekcem; **ekcematizácija** = ekcem, povzročen s praskanjem ali z drugimi mehanskimi in bakterialnimi dražljaji

eksacerbácija *ž.* (exacerbatio; exacerbo razdražim, poslabšam) prehodno poslabšanje bolezni (hujša vročina, bolečine itd.)

eksákten, -tna, -o (exactus) točen: **preiskava, opazovanje**

eksaltácija *ž.* (exaltatio; exalto zvišam) bolezensko razdraženje

eksantém *m.* (exanthema; *ἐξ-ανθέω* vzcvetem, osipam se) izpuščaj, osípa, der Auschlag: **akutni** (pri nekaterih kužnih boleznih, po nekaterih jedéh); **zdravílski** das Arzneiexanthem (po nekaterih zdravilih)

ekscés *m.* (excessus; excedo prekoračim) pretiravanje, nezmernost: **in Baccho** = v pijači, **in Venere** v spolnem izživljanju

ekshumácija *ž.* (exhumatio; ex+humus zemlja) izkóp; **ekshumirati**

éksitus *m.* (exitus; exeo izidem) izid, konec bolezni: **letalis** = smrt

ekskohleírati, -ram (ex+cochlear žlica) izpráskati, postŕgati; **der Exkochleationslöffel** strgálka, praskálka

ekskoriácija *ž.* (ex+corium kožni sloj) odrtína, die tiefe Hautabschürfung

ekskrement *m.* (excerno izločujem) iztrébek (blato), die Ausscheidung

ekskrét *m.* izloček (seč, znoj), die Ausscheidung

ekspanzíven, -vna, -o 1. razsežen, 2. razriven: **strel, krogla** = dumdum

ekspektorácija *ž.* (ex+pectus prsi) odkašljanje, izbruh; **ekspektorirati** izkašljati, iz-

bruhati; **ekspektorans** sredstvo za lažje izkašljanje

eksperimént *m.* (experimentum; experior poskusam) poskus, preskušnja; **experimentum crucis** (označba po križu ob potu — kažipot) odločilni poskus; **eksperimentírati; eksperimentátor** *m.*; **eksperimentátorica** *ž.*

ekspért *m.* izvedenec, der Sachverständige; **ekspertíza** izvedeniško poročilo, mnenje, der Sachverständigenbericht

ekspirácija *ž.* (exspiratio; ex + spiro diham) izdihávanje, die Ausatmung; **ekspírij** (exspirium) izdih

eksplodírati razpočiti se; **eksplozíven** razpočen, -čna, -čno: **krogla; eksplozija**

eksténzija *ž.* (extensio; extendo napnem, raztegnem) natega za zlomljen ud; **eksténzor,** -rja *m.* (musculus) mišica iztegovalka; **ekstenzíven** razsežen; **ekstenzívnost** razsežnost

eksstirpírati, -ram (ex + stirps deblo) z operacijo odstraniti, izluščiti, izprazniti, ausrotten: **očesno duplino, pazdúšne bezgavke**

ekstremitéta (extremitas; extremus skrajni) skrajni konec, ud (gornji, spodnji), okončina die Gliedmaße

ekstrákt *m.* (extractum; ex + traho vlečem) vodéni ali alkoholni izvleček iz drog, ki se strdi in posuši

eleménт *m.* 1. kemična prvina, 2. električna célica, 3. sestavni del nasplóh

emanácija *ž.* (emanatio; emano izžarevam, izpuhtevam) 1. izžarevanje radioaktivnih plinov, ki nastajajo pri razpadu radiuma, toriuma, aktiniuma; 2. razširjanje idej

embolíja *ž.* (*ἐμβάλλω* vržem v kaj) zanéseno začepljenje v žilah, zlasti po krvnem sesedku, trombusu; **émbolus,** -usa *m.* krvni čep, véznjeni trombus

émbrij, -ija *m.* (embryo; *ἔμβρυον* plod) do II. meseca nosečnosti, pozneje fetus; **embrionalen znak; embriogén** (gigno rodim) nastal iz delov embrija (fetálen iz fetusa)

empiríja *ž.* (*ἐμπειρία* izkušnja; empirísmus) izkušnja, poskus; **empírično zdravljenje** poskusno, pa tudi preizkúšeno zdravljenje (veda sloni na poskusih in izkustvih); **empírik** ima svoje znanje iz izkušnje, ne iz knjig

encím *m.* (*ἐν* + *ζύμη* kvas) gl. ferment

endemíja *ž.* (*ἐν* + *δῆμος* ljudstvo) bolezen, ki se drži stalno kakega kraja (malarija, golša); **endémičen**

energíja *ž.* (*ἐνέργεια* učinkovitost) sila, krepkost, zmožnost opravljati kako delo; **energičen** silen, odločen; **energétika** nauk o energiji in njenih spremembah

enodnévnik *m.* **enodnévnica** *ž.* bolnik, bolníca, ki je v bolnici samo 1 dan (**enodnevničar** je samo en dan v službi)

enóta *ž.* die Einheit; **enóten** einheitlich: **kultura bakte-**

rij die Reinkultur; **enotérna cista** cystis unilocularis, einkammerig **(mnogoterna** multilocularis, mehrkammerig); **enovít** einfach (nezložén)

enteroklíner, -erja *m.* (enterocleaner; *ἔντερον* črevo, angl. clean čistim) črevesna kopel, das Darmbad

epidemíja *ž.* (*ἐπιδήμιος* splošno razširjen med ljudmi) bolezen, ki se naglo širi na kakem kraju; **epidémičen** = nalezljiv, kužen; — **otrpnjenje tilnika** = meningitis cerebrospinalis, die Genickstarre

epidérmis, -misa *m.* (*ἐπί* + *δέρμα* koža) vrhnja plast kože, vŕhnjica; na rani: **mézdra**

epikríza *ž.* (*κρίσις* razmotritev, odločitev) 1. končna presoja prestanega obolenja, 2. pojavi v bolezni po krizi

epilepsíja *ž.* (*ἐπιλαμβάνω* nenadoma zgrabim) božjást, bóžje, pádavica, die Fallsucht, 1. **genuina** = **idiopatična** = **esencialna** prava božjast, ki se pojavlja v napadih z nezavestjo, s krči po vsem telesu in polagoma spreminja značaj do slaboumnosti, **epileptisches Irresein.** Vzroki še niso povsem dognani; 2. **simptomatična,** napadi, slični pravi božjasti, kot posledica alkoholizma, možganskih poškodb itd.; **epileptičen napad; epiléptik** *m.*

epitél *m.* (*θηλή* prsna bradavica) vrhnja plast kože ali sluznice

epruvéta *ž.* (fr. éprouvette; éprouver preiskovati) preiskovalna, reagenčna steklénka (čr. 10)

erékcija *ž.* (erectio; erigo postavim pokonci) nabreklost radi zastoja krvi, trdost, stoja; **erektílen** nabrekljiv; **erigíran** nabrekel = v stoji: **sram**

erótika *ž.* (*ἔρως* ljubezen) ljubezensko, spolno udejstvovanje; **erótičen: sanje**

esenciálen, -lna, -o (essentia bistvenost, zaresnost) zaresen, bistven, samostojen

etiologíja *ž.* (aetiologia; *αἰτία* vzrok, *λόγος* nauk) 1. vzrok bolezni, 2. nauk o vzrokih bolezni; **etiológško zdravljenje** t. j. vzrokov, ne samo znakov **(simptomatično zdravljenje)** bolezni

etiotrópičen, -čna, -o (*τρέπω* obrnem) učinkujoč na povzročitelja bolezni

éter, -tra *m.* (aether; *αἰθήρ* zgornji zrak; najlažje) brezbarvna, jako diše̋a, zelo gorljíva tekočina; **étrova omama** die Aethernarkose; **opój** der -rausch; **etérično olje** = dišave iz rastlinskih cvetov

evgénika *ž.* (*εὖ* dobro, *γένος* rod) 1. umetnost dobrega zaplojanja, 2. veda o tem; **evgénično postopanje**

evnúh *m.* (*εὐνοῦχος; εὐνή* postelj, *ἔχω* stražim) skoplje̋enec = čuvaj v haremu

evtanazíja *ž.* (euthanasia; *εὖ* dobro, *θάνατος* smrt) lepa, lahka smrt; **evtanátikum,** -uma *m.* (euthanaticum remedium) sredstvo, ki povzroča lahko smrt

fálus, -usa *m.* (phallus; *φαλλός*), sram, penis

fantóm *m.* (phantoma; *φαντάζομαι* pojavim se) 1. lažna prikazen, 2. lutka (ponarejeni deli telesa za vaje v operiranju)

farmacíja *ž.* (pharmatia; *φάρμακον* zdravilo) znanje pripravljanja in oddajanja zdravil; **farmacévt** 1. dijak farmacije, 2 izvrševalec; **farmacévtični preparat** (pripravljen iz drog in kemikalij)

farmakopéja *ž.* (pharmakopoe; *φάρμακον* zdravilo, *ποιέω* delam) lekarniška knjiga, v kateri so našteta vsa zdravila, ki jih mora lekarna imeti, in označene njihove lastnosti; **farmakoterapíja** (*θεραπεύω* zdravim) zdravljenje z zdravili; **farmakologíja** (*λόγος* nauk) nauk o zdravilih, njihovih svojstvih in učinkih; **farmakognozíja** (*γνῶσις* spoznanje) nauk o spoznavanju drog

febrílen, -lna, -o (febrilis; febris vročina) vročinski, z vročino; **áfebrílen** (*ἀ*+febrilis) brez vročine; **súbfebrílen** z nekoliko povišano vročino; **febris recurrens** povratna mrzlica, das Rückfallfieber

fécesi, -sov mn. *m.* (faeces; faex nesnaga, gošča) blato, črevesni iztrebki, govno; **fekálen,** -lna, -o 1. po blatu: **duh,** 2. iz blata: **kamenček** koprolith, der Kotstein; **fekálije** = gnojnica; **fekulénten smrad** = po blatu

feminílen, -lna, -o (feminilis; femina ženska) ženski: **znak; feminizem** 1. ženskost, 2. boj za žensko enakopravnost

fenomén *m.*(*φαινόμενον*) prikazen, znak; **fenomenológíja** *ž.* = simptomatologija

fénotípus, -usa *m.* (phaenotypus; *φαίνομαι* pojavljam se, *τύπος* kov; vrsta) vsota prirojenih in dobljenih lastnosti pri posamezniku

ferménṭ *m.* (fermentum; ferveo kipim, kvasim se) snov nepoznane kemične sestave, ki sproži kemične preosnove, ne da bi se sama spremenila: kvasína, der Gärstoff

fétus, -usa *m.* (starolat. feo plodim) človeški plod od III. meseca nosečnosti naprej

fíga *ž.* 1. sadež, 2. konjski otrebek, 3. pest, pri kateri gleda palec izmed kazalca in sredinca: **figo napraviti; fígovo pero; fígovec** *m.*, **fígovka** *ž.*; **fígamož** *m.*

fílter, -tra *m.* (philtrum; *φίλτρον* ljubezenski napoj) 1. cedilo (pesek, oglje, kóžica, papir), ki prepušča zgolj čisto tekočino, 2. philtrum, žlebiček na gornji ustnici, die Nasenrinne; **filtrírati; filtrát** = filtrirana tekočina

fínka *ž.* vulva, die weibliche Scham

fióla *ž.* (*φιόλη*) trebušasta steklenica z dolgim vratom, kakršno so uporabljali alkimisti

flegmóna *ž.* (phlegmone; *φλεγμονή*) vezívna vnetína, die Zellgewebsentzündung

fluktuácija *ž.* (fluctuo valujem) valovanje tekočine v duplinah s prožnim ostenjem, ki ga občutimo na enem mestu, če udarimo na drugi strani; **fluktuírati**; **psévdofluktuácija** dozdevno valovanje, n. pr. na mišicah na stegnu, ne da bi bila tam kakšna tekočina

fókus, -usa *m.* (focus ognjišče) 1. žarišče leč in zrcal, 2. bolezensko kotišče, bolezensko leglo; **fokálen** 1. osvetlitev očesa z izbočeno lečo, 2. infekcija (iz bolezenskega kotišča v ustih, zobeh, čeljustih, mandeljnih izvirajoča okužba sklepov, ledvic itd.)

fonendoskóp *m.* (phonendoskop; *φωνή* zvok, *ἔνδον* notri, *σκοπός* gledalec) membranski stetoskop, slušálnik

forénzičen, -čna, -o (forum trg, sodišče) sodni, sodnijski, gerichtlich: **primér** ein gerichtlicher Fall

fraktúra *ž.* (fractura; frango lomim) prelom kostí: **kompliciran**a = odprta; **kominutívna** = zdrobljene kosti, der Splitterbruch; **impacta** zagvózdena, der eingekeilte Bruch; **infractio** nalóm; **fissura** poka, poklina, der Knochensprung; **fragmént** kostni drobec, odlómek, zlómek, das Bruchstück

fraz, -za *m.* die Fraisen (svn. fraisa strah) = eclampsia infantum, dečja božjást, bóžje (napad krčev z nezavestjo); **fraz tare otroka** das Kind hat Fraisen

frigíden, -dna, -o (frigidus mrzel) spolna hladnost, brezčutnost

frontálen, -lna, -o (frontalis; frons čelo) čelen 1. **ploskev** = vštric s čelom, 2. **napád** = odspréd

fúkati, -am = koitirati; **fuk** *m.* = koitus; — **prekinjeni** coitus interruptus; **fukáč** *m.*, **fukáčica** *ž.*

fúnkcija *ž.* (functio) opravilo, delovanje; **določitev funkcije** die Funktionsprüfung; **funkcionalen** = **funkcíjski**: **mótnja** die Funktionsstörung, **obolenje** (kaže zgolj nepravilno funkcijo, dočim anatomičnih sprememb v organih ne poznamo, n. pr. psihonevroza, nasprotje: organično obolenje z zaznavnimi spremembami v organih)

furúnkulus, -usa *m.* tur, das Aiß, das Blutschwär; **furunkulóza** *ž.* (furunculosis) turávica, turávost

galún *m.* (calium aluminium sulfuricum) alumen, der Alaun; **galúnovec**, -vca *m.*, der Alaunstein

gánglion *m.* 1. bulasta zatrdlina na kitah rok in nog, obstoječa iz vrečaste izbokline kitnice, napolnjena z žoličasto tvarino, žoličnjak, kitnjak, 2. živčna zadebelína v možganih, hrbtnem mozgu, v živcih

gárje, gárij mn. *ž.* scabies, die Krätze (kožno obolenje, ki ga povzroča pršica, grinja, srbec); **gárjav**; **gárjavec** *m.*, **gárjavka** *ž.*; **gárjavost**

gáza *ž.* (po mestu Ghazzah v Palestini) mrežasta tkanina: **zložéna** zusammengelegte, **batírana** = batiranka, wattierte Gaze, **zarézana** der Gazereiter, **góbica iz gaze** der Gazetupfer

gémpa *ž.* = bula; **gémpav** = poln gemp; **gémpast** = gempi podoben

gen *m.* prirojena zasnova; **genotípus** *m.* (genotypus) zasnovni tip, konstitucija

genéza *ž.* (genesis; *γένεσις*) postánek, razvój; **genétičen** razvojen; **genétika** nauk o postanku

genitále, -la *s.* mn. **genitála** = **genitalija** (gignere roditi, genitus rojen) spolovilo, das Geschlechtsorgan; **genitalna infekcija** = spolna okužba

génius, -usa *m.* (genius duh varuh): **morbi** značaj bolezni (zlóčest, nézločest); **epidemicus** prevladujoča izrazitost kake kužne bolezni

genuín, -ína, -o (genuinus; gigno rodim) pravi, samonikel, samobiten: **epilepsija, pnevmonija**

gíbati, gíbam, gíbljem bewegen: **z nogo, z roko, s prstom**; **gib** die Bewegung; **gibálo** der -sapparat; **gíbčen** leicht beweglich: **gibčnig nog**; **gibni živec** der Bewegungsnerv; **gibljív** beweglich

ginekológija gl. specialist

gips, gípsa *m.* (*γύψος*) žvepleno-kislo apno, der Gips, mavec, sadra; **gípsov povój** die -binde; **obvéza** der -verband; **néčke** das -bett; **oklép** das -mieder; **hlače** die -hose; **škórenj** der -stiefel; **goleníca** die -röhre; **rokáv** der -ärmel; **pásica** die -schiene; **gípsati** mavčati, sadrati gipsen; **zagípsati** eingipsen, **od-** = **razgípsati** den Gipsverband abnehmen; **gíps na golo (na boso)** der ungepolsterte Gipsverband; **gíps z lino** der gefensterte Gipsverband

glád, gláda ali **gladú** *m.* fames, der Hunger: **čutiti, trpeti** hungrig sein; **utešiti, potolažiti, pregnati** den Hunger stillen; **gladováti** hungern, **gládovna stavka** der Hungerstreik, **-bolečína** der Hungerschmerz; **gláden** hungrig; **izgladnél** ausgehungert; **izgladnélost** inanitio (inanis prazen) der Hungerzustand

gládek, -ka, -o glatt: **koža, kost**; **izgladiti** glattmachen, glätten

glasílka *ž.* 1. plica vocalis, das Stimmband, 2. die Verkünderin

gláva *ž.* caput, der Kopf; **glávica** 1. majhna glava, 2. **plódova** der Kinds-; **glávična lega** die Schädellage, 3. **sklepna** articulus, der Gelenks-, 4. **semenska** Spermium-; **srámova** glans penis, die Eichel; **búcikina** Stecknadelkopf; **česna**; **glavína** *ž.* corpus, der Körper, der Schaft: **maternice** uteri; **srama** penis; **kosti nadlehtnice** humeri; **glávna, poglavítna bolezen** die Hauptkrankheit; **naglávna uš** pediculus capitis, die Kopflaus; **glaván** der Großkopf; **glavát** großköpfig; **glavátost** die Großköpfigkeit; **glávnata soláta** der Häuptelsalat; **glava me boli** ich habe Kopfschmerzen; **glavoból** cephalaea, hartnäckiger Kopfschmerz

glavník *m.* der Kamm

gléženj, -nja *m.* malleolus, der Knöchel; **golenični** tibiae; **méčnični** fibulae; **gleženjski precep** die Knöchelgabel

glína *ž.* der Ton; **glinska raztopina** = ocetnokisla glinica liquor aluminii acetici, essigsaure Tonerdelösung

glísta *ž.* 1. **navadna**, ascaris lumbricoides, der Spulwurm, 2. **otroška**, oxyuris vermicularis, der Maden-; **glístav** an Spulwürmern leidend; **glístavec** *m.*, **glístavka** *ž.*, **glístavost**; **gliste odpraviti** die Würmer abtreiben, **imeti** an Würmern leiden

glíva *ž.* fungus, der Pilz; **glívica** *ž.* 1. majhna gliva, 2. **plesna** = plésnica, der Schimmel-

globòk, -ka, -o tief; **globína** die Tiefe (konkretno); **globokóst** die Tiefe (abstr.); **globél** die Vertiefung

glúh, -ha, -o taub; **glúšec**, -šca *m.*; **glúška** *ž.*; **gluh zvok** dumpfer Schall (na pljučih pri pretrkavanju); **prsti** unempfindlich; **glušílen** betäubend; **glušílo** der Betäubungsapparat; **glušíti, gluším** betäuben; **glušéti** taub werden; **gluhóta** das Taubsein; **grobna gluhota** die Grabesstille; **gluhost** die Taubheit; **gluh in nem** = **gluhonem** taubstumm; **gluhonémost** die Taubstummheit

gnáti, žénem treiben; **žene ga na vodo** er hat Harndrang; **žene ga** = drisko ima; **kašelj ga žene** der Husten plagt ihn

gnézdo *s.*; **bolezensko** focus, der Krankheitsherd; **bolezen gnezdi** die Krankheit hat ihren Sitz

gnída *ž.* die Niß; **gnídav** nissig; **gnídavec, gnídavka** der, die voll Nissen ist

gníti, gníjem faulen, verwesen: **truplo v zemlji; gníl** putridus, faulend, jauchig; **gnilóba** putrefactio, die Fäulnis: **kostna, zobna** (caries dentis), **ustna** (skorbut, die Mundfäule); **gnilí-**

na putrescentia, das Verfaulte, die Jauche

gnój *m.* pus, der Eiter; **gnojen** purulentus, eitrig: **rana, rov** der Eitergang, **mošnja** die -tasche; **gnojíti se** eitern; **gnojávica, ognójek, gnojíšče** locus suppurationis, abscessus; **gnojenje** die Eiterung; **gnójnjak** *m.* empyema (*ἐν*+ *πῦον* gnoj), pyothorax; **gnójnica** *ž.* die Jauche

góba 1. der Pilz: **jedilna, strupena,** 2. der Schwamm: **kopálna,** 3. **sklepna,** tumor albus, die tuberkulöse Gelenksentzündung, 4. **nova tvorba: gobe na maternici** myomata uteri, **v dojki** tumor mammae, 5. **gobe** mn. *ž.* lepra (*λέπω* luščim, der Aussatz; **góbav bolnik** = **góbavec, góbavka; góbica** 1. majhna goba, 2. der Gazetupfer, - **v prijemalki** der Stieltupfer; **góbast** pilzförmig, schwammig

góden, -dna, -o reif: **plod, dete; za ženitev; gódnost** die Reife; **negóden unreif: otrok, plod, porod** partus immaturus

góditi, gódim wohltun: **obkladek, toplice mi gódijo** ali **godé**

gojíšče *s.* **bakterij** die Bakterienkultur, der Nährboden; **enótno** die Reinkultur (ena sama vrsta bakterij); **gojíščna preiskava** = kulturélna; **gojíti** pflegen: **kožo, otroka**

gol, -la, -o: **gláva** 1. brez pokrivala: **razogláv,** 2. brez las; **gologlávec, gologlávka; gola brada** = **golobrádec** = brez kocin, mlad; **golóta** das Nackte; **gólost** die Nacktheit; **golobúčen** = brez las; **golína naglávna** alopecia, der Haarschwund auf dem Kopfe; **góliti, gólim** nacktmachen, - **se** die Haare verlieren; **gólec** ein bartloser Junge

golázen *ž.* das Gewürm, kriechendes Ungeziefer

golén, goléni *ž.* crus, der Unterschenkel; **golénja koža** die -haut

golenica *ž.* 1. tibia, das Schienbein, 2. die Stiefelröhre: **mavčeva** die Gipsröhre; **goleníčna os** die Schienbeinachse; **gleženj** malleolus tibiae, der Schienbeinknöchel

gólša *ž.* struma (struo skladam), der Kropf; **gomóljnata** nodósa, Knoten-, **vodena** cýstica, Balg-; parenchymatósa = **debel vrat; zlóčesta** maligna; **golšáv; gólšavec** = **gólšec** = **gólšar, gólšavka; gólšavost** die Kropfigkeit; **golšíšče, golšavína** die Kropfgegend

golt = **goltánec,** -nca *m.* pharynx, der Schlund; **góltati** schlucken; **goltáv** gefräßig; **goltna stena** die Schlundwand; **góltnež** der Vielfraß

gomazéti, -zím 1. kribbeln: **po koži mi gomazi; gomézice** mn. *ž.* die Gänsehaut, 2. wimmeln: **mrčes; gomázen** *ž.* das Ungeziefer

gomólj *m.* nodus, der Knoten; **gomóljnat** nodosus, knotig: **golša** struma nodosa, der Knotenkropf; **nos** rhinophyma, die Pfundna-

se; **gomóljnost** nodositas, die Knotenbildung

gón *m.* der Trieb: **plodílni** der Fortpflanzungs-; **spolni** der Geschlechts-; **vzdrževálni, ohranitveni** der Erhaltungs-

gonokókus, -usa *m.* (gonococcus; *γόνος* ploditev, seme, *κόκκος* obla) povzročitelj kapavice; **gonoréja** *ž.* (gonorrhoë; *ῥέω* tečem) kapavica, der Tripper

góšča *ž.* der Bodensatz: **sečna** der Urinniederschlag; **opékasta** sedimentum latericeum (later opeka), der Ziegelniederschlag

góvno *s.* faeces, der Darmkot; **govnát** = poln govna; **govníšče, govnják** die Kotsammelstelle

góžva *ž.*: **sklepna** capsula articularis, die Gelenkskapsel

grabílo *s.* die Sperre: **prijemalka z grabilom** = **grábežnica** die Sperrzange

grábljice mn. *ž.* der Wundhaken: **ostre, tope** (čr. 27), **dvozobe, več-**

gradíti, -ím aufbauen; **grádnja** der Aufbau; **razgrádnja** der Abbau; **gradívo** das Baumaterial

granulírati, -am (granulum zrno) zrnéti, -ím: **rana** (poganja zrnaste bradavice, iz katerih se razvije brazgotina); **granulácija** (granulatio) 1. **granuliranje,** 2. das Granulationsgewebe: **sveže** (frisches), **nemárno** (faules), **divje** (wildes Fleisch)

grba *ž.* 1. kyphosis, der Buckel (rahitično obolenje), 2. malum Potti (tuberkulozno obolenje hrbtenice), 3. **poškodbena; grbát** = poln grb; **gŕbast** = z grbo; **gŕbavec** = **gŕbec; gŕbavka; gŕbavost, grbavéti,** -vím buckelig werden

grča *ž.* 1. der Knorren im Holze, 2. **na prstih** tophus arthriticus, der Gichtknoten, 3. **čelna** tuber frontale; **goleníčna** tuberositas tibiae; **srámnična** tuberculum pubicum; **gŕčav** = **gŕčast** knorrig, knotig

grebén, -béna *m.* der Kamm: **lopátični** spina scapulae, die Schultergräte; **črévnični** = **bóčni** crista ilica, der Darmbeinkamm; **petelínji** der Hahnen-; **greben raste komu** er wird übermütig; **grebénast** kammartig

gréda *ž.* 1. der Balken, 2. **vrtna** das Gartenbeet, 3. der Gang: **pršíca dela pod kožo grede** die Gänge der Krätzmilbe

grédelj, -dlja *m.*: **nosni** dorsum nasi, der Nasenrücken

grének, -nka, -o bitter: **pélin, smrt; greníti,** -ím bitter machen; - **se** sich grämen; **grenéti,** -ím einen bitteren Geschmack bekommen; **grénkast** = **grenklját** ein wenig bitter; **grenkóba** = **grénkost** die Bitterkeit; **grenkóta** = **grenčína** das Bittere; **grenčíca** 1. das Bittermittel, **želodčna** amara, 2. zgaga: **imam grenčico,** 3. mineralna voda, ki vsebuje v enem litru več kot 1 gram soli, predvsem magnezijevih sulfatov, ki torej učinkuje odvajalno

gréti, -jem wärmen; **grélec,** -lca *m.* Thermophor, der Wärmer: **gumijev, kovinski, električni**

grínja *ž.* acarus scabiei, die Krätzmilbe (povzročiteljica grinte)

grínta *ž.* navadno mn. **grinte** scabies, die Krätze; **gríntav; grínta vec** *m.*, **-vka** *ž.*; **grínta vost**

grípa *ž.* (r. hrip., n. die Grippe, fr. grippe) epidemično, velikokrat pandemično obolenje; **gripózen**

grísti, grizem beißen: **grize me** 1. srbi me na koži, 2. **po trebuhu; grizávica, kolika** das Bauchgrimmen; **grizljív** ätzend; **vgriznína** vulnus morsum, die Bißwunde

gríža *ž.* dysenteria, die Ruhr; **grížav** ruhrkrank; **grížni serum** das Dysenterieserum

grižljáj *m.* der Bissen

gŕlo *s.* 1. larynx, die Kehle 2. **pri škornju** zveza med stopalom in golenico: **čevelj tišči v grlu**

gròb *m.* das Grab; **gróbnica** die Gruft; **grobna tišina = grobna gluhóta** die Grabesstille; **grobár** der Totengräber

gród, -di *ž.* nav. mn. **gródi** thorax, der Brustkorb; **gródje = ogrodje** das Gerippe; **gródnica** (kost) sternum, das Brustbein

gromozánski: napaka, zablo da ein kapitaler Fehler, Verirrung

gròzd *m.* uva, die Traube; **grózdni sladkor; grozdát** großtraubig; **grózdast** traubenförmig

gróznica *ž.* das Fieber: **huda** hohes; **grozničáv** fieberkrank

grúda *ž.* 1. die Scholle: **pod grudo = mrtev,** 2. der Klumpen: **krvna** der Blutkuchen

grúdi mn. *ž.* die Brüste: **bele, polne; grúdnica** sternum, das Brustbein

gúba *ž.* plica, die Falte: **rez po gubah kože** der Schnitt im Sinne der Hautspaltung; **usta v gube nabirati** den Mund runzeln; **gubát** = poln gub; **gúbast** faltenförmig; **gúbati** falten: **čelo; sključiti se v dve gubé**

gúmi, -ja *m.* cedíka; **gumijeve rokavice, čevlji, cevka, balón; gumijast = gumast** = gumiju podoben: tekočina = **smola; gúmijevka** = palica iz gumija; **gumírati** = z gumijem namazati

gúmpa *ž.* = gémpa; **gúmpast**

gúzica *ž.* nates, der Hintere

H

hábitus, -usa *m.* (habitus = zunanjščina) telesni sestav, ustroj: **phthisicus** jetični ustroj, **asthénicus** slabič, »glista«; **habituálen** ponoven: **abórtus** (splav) pri sifilisu, **luksácija** (izpah), **nevračunljivost**

hálo, hála *m.* (ἅλως sončni kolobar) kolobár okoli prsne bradavice, okoli kožnega izpuščaja; **halonírane**

oči = črnóta pod očmi, črn pod očmi

halucinácija *ž.* (hallucinari, blesti, zmedeno govoriti) čutna zmeda; **halucinatóričen** združen s čutno zmedenostjo

harakíri, -írija *m.* preparanje trebuha (japonski viteški samomor)

hemofilíja *ž.* (haemophilia; *αἷμα* kri, *φιλία* nagnjenje) krvavíčnost, die Bluterkrankheit; **hemofílik** krvavíčnik, der Bluter

hemoroíd *m.* (haemorrhoidalis; *αἷμα* kri, *ῥέω* tečem) zlata žila, die goldene Ader; **nodulus haemorrhoidalis** krtíca, der Haemorrhoidalknoten; **-proláp-sus** ábrnk, der vorgefallene -

hermafroditízem, -zma *m.* (hermaphroditismus; po sinu Hermesa in Aphrodite) dvóspolje, spolovérstvo; **hermafrodít** dvospolen, spoloverec; **hermafrodítka;**

hernia gl. kila

hérpes, -esa *m.* (*ἕρπω* lezem) mehúrčast izpuščáj na koži ali sluznici, napolnjen z vodéno tekočino, die Bläschenbildung

hiba *ž.* vitium, der Fehler: **srčna** - cordis; **zdravstvena** der Gesundheitsfehler

hibríden, -dna, -o (hybridus mešanec, križanec) mešan, križan: **beseda** (n. pr. latinsko-grška - zveza obeh ali osnova ene, obrazilo druge); **hibridácija** mešanje, križanje

hidrofílen, -lna, -o (hydrophilus; *ὕδωρ* voda, *φίλος* ljubeč, »vodoljuben«) srkaven, popiven: **gaza** die hydrophile Gaze

higiéna *ž.* (*ὑγιεινός* zdrav) preventivno zdravstvo; **higieničen** = zdravstveno dober, **nehigieničen** = = zdravstveno slab; **higienski dom; higienik**

himen, -mena *m.* (*ὑμήν* tenka kožica) deviška kožica, die Scheidenklappe

hiperplazíja *ž.* (*ὑπέρ* preko, *πλάσσω* tvorim) pomnožitev posameznih sestavin po številu, bohóta; **hiperplastičen** bohotno razvit

hipertrofíja *ž.* (hypertrophia; *ὑπέρ* preko, *τρέφω* redim, hranim) povéčanost, zadebeljénost; **hipertrofičen** zadebeljén; **hipertrofírati** ode beliti se

hipnóza *ž.* (hypnosis; *ὕπνος* spanje) 1. prisiljeno spanje, der Zwangsschlaf (stanje napoli spanja, povzročeno s sugestijo ali z enakomernimi vtisi), 2. prisilno uspavanje; **hipnotízem** nauk o hipnozi; **hipnotizér; hipnótikum,** -uma *m.* uspavalo, das Schlafmittel; **hipnozíja** spalna bolezen črncev

hipohondríja *ž.* (hypochondria; *ὑποχόνδρια* podrebrje, kjer imajo tovrstni bolniki neprijetne občutke) živčno, tudi duševno obolenje brez zaznavnih sprememb, obstoječe iz namišljene ali malenkostne bolezni z obupanostjo, depresijo; **hipohónder,** -dra *m.* za hipohondrijo bolan

hipoplazíja *ž.* (*ὑπό* pod, *πλάσσω* tvorim) zmanjšanost po številu; **hipoplástičen** = nerazvit

hírati, -ram dahinsiechen; **híranje** das Siechtum; **hirávec, hirávka; híravost** die Siechheit; **hirálnica** das Siechenhaus

histologija *ž.* (*ἱστός* tkivo, *λόγος* nauk) nauk o tkivu, tkivoslovje; **histológ; histološka diagnoza**

hítrica *ž.* 1. die Eile, 2. diarrhoë, das Abweichen: **preganja koga**

hladétina *ž.* die Sulze, die Gallerte

hlébček, -čka *m.* 1. majhen hlebec, 2. das Magenpolster (krč ali zoženje želodčnega vratarja povzroči, da se želodec napnè in napihne ter postane radi tega viden pod kožo kakor hlebček)

hlípati, -pam, -pljem 1. težko dihati, sapo loviti, 2. krčevito jokati, 3. **hliplje se mi** ich habe Aufstoßen; **hlipávica** *ž.* das Schluchzen, das Schlucksen; **hlípa** *ž.* schweres Atmen

hodíti, -im gehen: **pokonci, skljućeno, težko, ob palici; hóden** 1. kdor dobro hodi, 2. platno = suróvo; **hódec,** -dca der Fußgänger, **hodníca** die Fußgängerin; **hodúlja** *ž.* die Stelze; **hodilnica** (priprava, ob kateri se uči deca hoditi); **hója** der Gang: **težka**

hohnjáti, -ám näseln; **hohnjánje; hohnjáč** = **hohnjávec; hohnjávka; hohnjav glas**

hója *ž.* der Gang: **pokončna, skljućena, trdna, negotova**

homeopatíja *ž.* (homoeopathia; *ὁμοῖος* enak, sličen, *πάθος* bolezen) način zdravljenja na osnovi similia similibus curantur = enako zdravi z enakim, le z najmanjšimi merami; **homeopát; homeopátično zdravljenje**

homoseksuálen, -lna-, -o (homosexualis; *ὁμοῖος* enak, sexus spol) nagnjen k istemu spolu, der Urning (po Ulrichu), die Urlinde; **homoseksuálnost** (homosexualitas)

honorár, -rja *m.* (honor čast) nekdaj častna nagrada za zdravniško delo — sedaj zdravniško plačilo, vračnína; **honorírati koga**

hormón *m.* (*ὁρμάω* vzbudim) pobudilo (kemična snov iz žlez z notranjim izločevanjem — notranji izloček — prihajajoč po krvnem ali mezgovnem ožilju v druge organe, kjer kemično učinkuje na življenjske procese, bodisi pospešujoče ali zavirajoče)

hotljív, -a, -o lüstern, begierig; **hotljívec; hotljívka** ein geiles Weib; **hotljívost** die Geilheit; **hotljivati se** geil sein

hráčka *ž.* sputum der Auswurf (beim Räuspern): **gnojna, krváva**

hrákelj, -lja *m.* der Auswurf; **hrákniti** = **izhrákniti se** sich räuspern

hrána *ž.* die Nahrung, das Nahrungsmittel; **bolniška** die Krankendiät; **lahka, mleč-**

na, **tekóča, kášasta, postna ali brezmesna, mesna ali meséna; hrániti** ernähren: **dobro hranjen; hránjenje** = **hranítev** das Füttern; **hranítveno pobudilo** = vitamin; **hranílo** das Nahrungsmittel, der -stoff; **hraníla** nm. *s.* die Ernährungsorgane; **hranílen** = **hranljív** nahrhaft; **hranílec** *m.*, **hranílka** *ž.*

hrbèt, -bta *m.* dorsum, tergum, der Rücken; **hrbet roke** dorsum manus, der Handrücken; **hrbet noge** = nart, dorsum pedis, der Fußrücken; **hrbtíšče** die Rückenfläche: **hrbtiščna stran zapestja** carpus dorsalis (dlanska stran zapestja: carpus volaris); **hŕbtni mózeg** medulla spinalis, das Rückenmark: **podáljšani - -** medulla oblongata, das verlängerte Rückenmark; **hrbteníca** columna vertebralis, die Wirbelsäule; **hrbteníčni tŕnek** processus spinalis, der Dornfortsatz; **hrbteníčna zév** rhachischisis (*ῥάχις* hrbtenica, *σχίξω* razkoljem) = spina bifida

hŕga *ž.* der Baumknorren: **kostna** tuber, tuberositas, tuberculum, der Knochenhöcker: **čélnična, zatílnična, rébrna, kožéljnična, srámnična, pétnična; hrgáv** voll von Höckern; **hŕgast** knorrenförmig

hrípa *ž.* 1. **hrípavost,** dysphonia, die Heiserkeit, 2. die Grippe; **hrípav** heiser; **hrípati,** -am heiser reden

hŕkelj, -lja *m.* = **hrákelj,** -lja *m.* der Auswurf beim Räuspern

hŕnjati, -njam govoriti s **h,** ker uhaja sapa skozi preklano (zajčjo) ustnico; **hŕnjak** *m.* **hrnjákinja** *ž.*

hròm, -ma, -o lahm, gelähmt; **hrómec** *m.*, **-mka** *ž.*; **hromílo** *s.* das Lähmungsmittel; **hromíti, hromím koga** lähmen; **hrométi, -mím** lahm werden: **ud hromí; hrómost** die Krüppelhaftigkeit; **hromóta** 1. **popolna:** paralysis, die vollständige Lähmung, 2. **delna:** paresis, die Schwäche, die unvollständige Lähmung, 3. körperliches Gebrechen: **stara hromota; vsakdo ima kako hromoto na sebi**

hropéti, -pím röcheln: **bolniku hrope v pljučih; hrópec** das Rasselgeräuch: **moker, suh, hlipajóč** schluchzendes Rasselgeräusch

hrustánec, -nca *m.* cartilago, der Knorpel: **ščítasti** thyreoides, Schild-; **obróčasti** cricoides, Ring-; **piramídasti** arytaenoides, Gießbecken-; **nosni hrustanci** cartilagines nasi, die Knorpel der Nase; **hrustáničnі sklep** die Knorpelfuge; **hrustáv** knorpelig; **hrustánčast** knorpelartig; **hrustančevína** die Knorpelsubstanz

hud, -a, -o 1. böse, schlimm: **bolnik, noč,** 2. schwer: **bolezen, rana, poškodba,** 3. heftig: **kašelj; hude krvi** heißblütig, **jeze** jähzornig; **hudo mi je pri srcu** es ist mir schwer ums Herz

húǰšati, -am an Gewicht abnehmen; **hujšati se** sich verschlimmern: **bolezen; hujševálno zdravljenje** die Abmagerungskur; **hujševálo** *s.* das Abmagerungsmittel

húkati, -kam hauchen, pusten: **v roke** (da si jih ogrejem)

húškniti, -nem hastig überfliegen: **senca preko obraza, kača v travi**

I

identificírati, -ram (idem isti, facio naredim) istovétiti; **idéntičen** istovéten

idiopátičen, -čna, -o (*ἴδιος* svojstven, *πάθος* bolezen) samonikel, primaren (ne simptomatičen ali travmatičen)

idiosinkrazíja *ž.* (idiosyncrasia; *κεράννυμι* mešam; svojstvena mešanica sokov) izredna občutljivost za nekatere dražljaje (hranila, zdravila)

idiotíja *ž.* = **idiotizem** *m.* (idiotia, idiotismus; *ἰδιώτης* zasebnik) prirojena ali v prvih letih po možganskem obolenju ostala bebavost, die Blödsinnigkeit

idiotípus, -pusa *m.* (idiotypus; *ἴδιος* lasten, *τύπος* kov, vrsta, red) prirojena zasnóva

ígla die Nadel: **vótla = propústna** (injekcijska = punkcijska)

íkra *ž.* 1. nav. mn. **íkre, íker** der Laich: **ribje; v razsóli** = kavijar, 2. cysticercus cellularis, der Schweinsfinnenbalg (jajčeca trakulje v svinjskem mesu); **íkrav** finnig: **meso; ikrast** finnenähnlich

íleus, -usa *m.* (*εἰλεός* sila v črevesu) neprehodno črevo (za blato in vetrove): I. **mehanični:** 1. črevo je zamašeno ali stisnjeno ali zapleteno (volvulus), 2. **strangulacijski:** črevo je zadrgnjeno; II. **dinamični:** 1. črevo je ohromelo, paralitično, 2. črevesni krči = **spastični ileus; znaki ileusa:** slabóst, krči po trebuhu, bljúvanje, blato in vetrovi ne gredo, trebuh napihnjen, po njem kruli in se pretaka, pod kožo so vidne črevesne krivúlje, ki valove, bljuvanje blata (miserere)

imbecílnost *ž.* (imbecillitas; in+bacillum: brez palice, to je, kdor je potreben palice = vodstva) prirojéna ali zgodaj dobljena slaboumnost; **imbecílen** slaboumen

imobilizírati, -am (immobilis nepremakljiv) bolen ali poškodovan ud z obvezo (mavčevo, na podlagi, v natégi) napraviti negiben; **imobílen**

impoténca *ž.* (impotentia; in + posse moči) nezmožnost spolnega občevanja: **organska** (radi neprimernih spolovil), **dušévna** (radi duševnih sprememb), - **coëundi** nezmožnost spolnega občevanja nasplóh, **gene-**

randi občevanje je mogoče, ne pa oploditev, bodisi da ni semena (azoospermia; ἀ+ζόος živ, σπέρμα seme), bodisi, da je seme mrtvo (necrospermia; νεκρός mrtev), bodisi, da ni spolnega izločka (aspermatismus); **impotenten** nesposoben, unfähig

improvizírati, -am (improvisus; in+provideo predvidevam) napraviti nekaj brez priprav; **improvizácija** izvršitev brez priprav

impúlz, -a *m.* (impulsus; impello naganjam) izpodbuda; **impulzíven** izpodbuden: **človek, ideja**

imún, -na, -o (immunis; in+munus prost) **proti čemu** = nesprejemljiv (za bolezen), zavarovan proti čemu, gefeit; **imunizírati,** -am napraviti nesprejemljivega; **imunizácija** 1. **aktivna** po prestani bolezni ali hoteni okužbi z oslabljenimi (vaccina) ali zamorjenimi povzročitelji, 2. **pasivna** s serumom; **imúnost** 1. **prirojéna,** 2. **pridobljéna: áktivna** in **pasivna**

incést *m.* (incestus; in+castus nečist) krvosramje, krvoskrunstvo, rodoskrunstvo, die Blutschande (spolno občevanje med najožjimi sorodniki: roditelj s svojim otrokom, brat s sestro)

indikácija *ž.* (indicatio; indico nakažem) znaki, ki kažejo, da je potrebno neko zdravljenje, n. pr. operacija, uméstnost; **indicíran** primeren, pravi pravilen; **indicatio vitalis** = življenjska indikacija (pri zadrgnjeni kili je takojšnja operacija življenjska indikacija), zdravstvena (medicinalis), družbena (socialis), evgenična

indivíduum, -uma *m.* (in + divido delim; kar se več ne da deliti) posameznik; **individuálen** svojstven; **individuálnost** svojstvenost; **individualizirati** upoštevati osebne lastnosti posameznika

inervírati, -am (in+nervus živec) 1. vživčeváti = z živci preskrbovati, 2. živčno dražiti, oživljati

infantilízem, -zma *m.* (infantilismus; infantilis otročji) otróčjost (telesna in duhovna zaostalost na otročji stopnji)

infárkt *m.* (infarctum; infarcio zamašim) vsled zamašéne arterije odmrlo tkivo

infékcija *ž.* (infectio; inficio vcepim nekaj škodljivega) okužba (vdor bolezenskih povzročiteljev v telo; mišljeni so mikrobi; strupov in zajedalcev navadno ne označujemo s to označbo; **infekciózen** kužen, nalezljiv; **infekcióznost** nalezljivost; **inficirati** okužiti, **-se** nalesti kako bolezen, nalesti se kake bolezni; **laténtna infekcija** = brez zaznavnih znakov; **infekcijsko obolenje** = kužno; **avtoinfékcija** samookužba (okuženje z okužili, ki so že bila v telesu)

infiltrát *m.* (infiltratum; infiltro vbrizgam, prepojim) prepojína, zatrdlína, die Gewebsverdickung; **infiltrírati** prepojiti; **infiltracijska anestezija** = prepojítveno omrtvíčenje

influénca *ž.* (influo tečem v kaj) = gripa

infúz *m.* (infusum; infundo vlijem) popárek, čaj, der Aufguß; **infuzíja** 1. počasno vlivanje tekočine (v danko, vzbrizgavanje pod kožo, v veno), 2. tekočina za infuzijo

inhalírati, -ram (inhalo) vdihavati; **inhalátor** vdihalnik

injékcija ž. (injectio; inicio vbrizgam), 1. vbrizg, 2. tekočina za vbrizg, **vbrizgnína: i. česa dati komu; injicirati**

inklinírati, -ram (inclino nagibljem se) nagnjen biti; **k bolezni, k razuzdanosti**

inkrét *m.* (incretum; in+cerno izločujem) notranji izloček (izločina) žlez z notranjim izločevanjem, hormón (nasprotje: sekrét); **inkretórične žleze** = endokrine = krvne

inkubácija *ž.* (incubatio; incubo valím) pri nalezljivih boleznih razvojna doba izza okužbe do izbruha bolezni; **inkubacíjski štadij obolenja**

in observatione = v opazovanju

inoróden, -dna, -o fremdartig: **stanica, tkivo**

insolácija *ž.* (insolatio; in+sol sonce) 1. sončenje, die Sonnenbestrahlung, 2. sónčarica, der Sonnenstich, der Hitzschlag

inspirácija *ž.* (inspiratio; inspiro vdihavam) 1. vdih, vdihavanje, 2. **navdih:** umetniški; **inspiratóričen**

insulín *m.* (oznaka po Langerhansovem otočju v trebušni slinavki) hormon trebušne slinavke (zdravilo za diabetes)

in suspenso = viséč, neodločen: **diagnoza**

intelékt *m.* (intellego izprevidim) dúhovnost, die Geistestätigkeit; **inteligénten** duhovno razvit; **inteligénca** 1. intelekt, 2. dúhovna plast naroda

intenzíven, -vna, -o (intensivus; intendo napnem) močan, hud: **bolečina; intenzívnost** močnost, silnost

intern, -rna, -o (internus) notranji: **obolénje, zdrávljenje; interníst** zdravnik za notranje bolezni

intervál *m.* (intervallum meddobje) časovni presledek, 1. **intervallum lucidum** jasni presledek pri duševno bolnih, 2. pri vnetem slepiču čas med dvema napadoma: **operacija slepiča v intervalu**

intoksikácija *ž.* (intoxicatio; *τοξικόν* strup) zastrupljenje; **ávtointoksikácija** samozastrupitev s presnovki v lastnem telesu, ki so ali strupéni ali pa jih je preveč

intuícija *ž.* spoznava brez prave preiskave; **intuitíven** = na intuiciji sloneč

invaginácija *ž.* (invaginatio; in+vagina nožnica, tulec)

vtulčenje, vgreznjenje enega dela črevesa v drugega; **invaginatum** črevesna vtulčenína, vgreznína; **invaginans** črevesni tulec; **invaginírati** vtulčiti, vgrezniti (črevesna vtulčenina, vgreznina ima 2 poli: vnanjo in notranjo)

invalíd *m.* vsled poškodbe ali bolezni za službo ali delo nesposoben; **invalíden: delavec, vojak; invalídski:** komisija, list; **invalidnína** podpora invalidu; **invalídnica** = dom invalidov

irigírati, -am (irrigo) izpirati; **irigácija** izpiranje, die Ausspülung; **irigátor** izpiralnik, der Spülapparat (čr. 5)

ískra *ž.* der Funke; **iskríšče** die Funkenstelle; **iskrílnik** die Funkenstrecke (pri diatermijskem aparatu)

ístoróden, -dna, -o gleichartig: **stanica, tkivo**

iti, grém gehen: **bolezen gre na bolje; po ljudeh** die Krankheit grassiert unter den Menschen; **lahko, težko gre od koga** leichten, schweren Stuhl haben; **po zlu iti** zu Grunde gehen

ivér, ivéra *m.* in **iveri** *ž.* der Holzsplitter

izbljúvati, -am ausspeien; **izbljúvki** das Ausgespieene

izbóčiti, -im wölben: **križ** Katzenbuckel machen; - **se** sich vorwölben; **izbóčen** = konveksen: **leča, steklo; izbóčene oči** = exophthalmus (*ὀφθαλμός* oko); **izboklína** *ž.* die Wölbung, konveksnost: **čela, želodca, maternice** (fundus uteri), **žlice, leče; izbóklost** (lastnost)

izbór *m.* = **izbéra** *ž.* die Auswahl; **izbóren** eine Wahl gestattend, vorzüglich; **metoda na izbero** die Methode der Wahl

izbrúhati, -ham expectorare, auswerfen (iz grla, pljuč); **izbrúhek** sputum, der Auswurf; **izbruhniti** ausbrechen: **bolezen**

izbúhniti se, -hnem se sich aufblähen: **izbúhnjen trebuh** (meteoristíčen); **izbuhlína** das Vorgewölbte

izbúljiti, -im: **oči** die Augen herausrecken

izcéjati se, -jam se fließen: **slina, gnoj, rana, razjéda; izcédek,** -dka *m.* sekret, das Herausfließende

izcímiti se, -mim se sich entwickeln, hervorgehen

izdáti, -am 1. ausgeben: **denar,** 2. ergiebig sein: **jed kaj izdá; izdáten** ausgiebig, reichlich: **hrana; izdátnost** die Ausgiebigkeit

izdíhniti, -em 1. expirare, ausatmen, 2. **dušo** sterben; **izdíhanje** expiratio, das Ausatmen; **izdíh** expirium, die Ausatmung

izdólbsti, -dólbem aushöhlen, ausmeißeln; **izdolbína** excavatio, die Aushöhlung: **kosti, žlice; izdólbena leča** = konkavna

izdréti, -dérem ekstrahirati, ausreißen: **zob, nohet; zobodér** der Zahnzieher

izgláditi, -im glatt machen: **gubo; nožnični del maternice je izglajen** (pri porodu) die Portio ist verstrichen

izgladováti, -újem aushungern; **izgládniti se, izgladnéti** 1. hungrig werden, 2. sich abhungern; **izgladnelost** inanitio, der Hungerzustand

izgvózditi se, -im se sich auskeilen; **izgvózdek** der Biegungskeil (pri prelomih dolgih kosti)

izhlapévati, -am verdunsten, sich verflüchtigen; **izhlapína = izhlápek** der Dunst; **izhlapljív** leicht verdunstend, flüchtig; **izhlapljívost** die Flüchtigkeit

izhodíšče *s.* der Ausgangspunkt: **bolezni** focus, der Krankheitsherd

izjéda *ž.* ulcus, das Geschwür; **izjésti** ausfressen

izkólčiti se, -čim se sich das Huftgelenk verrenken; **prirojéno izkólčenje** luxatio coxae congenita, die angeborene Hüftgelenkverrenkung

izkustvo *ž.* = **izkustvenost** empiria, die Erfahrung; **izkúšnja** 1. eksperiment, poskus, 2. **izkúšenost; izkúšen** erfahren; **izkústven: dokaz** der Erfahrungsbeweis; **izkúšenec** *m.*, **izkúšenka** *ž.* empirik, praktičen človek

izločeváti, -újem ausscheiden: **slino, sok, žolč, seč; izločíla** die Ausscheidungsorgane; **izlóček = izlóčina** das Ausscheidungsprodukt 1. **notranji** (inkret) — produkt žleze z notranjim izločevanjem (žleze ščitnice itd.), 2. **vnanji** sekret a) notranji sekret (slina, žolč), b) vnanji sekret = iztrebek = ekskrementi; **izlóčiti,** -im ausschalten; **izločítev** die Ausschaltung; **izločítvena resekcija** die Resektion zur Ausschaltung

izlúščiti, -im aushülsen: **ud** exarticulare (ex+articulus sklep), ein Glied im Gelenke abnehmen; enucleare (ex+nucleus jedro) **oko, bezgávko, kašnják**

izmakníti, -em 1. **zob** ausreißen, 2. **stolček izpod nog,** 3. - **si: nogo** = si izpahniti

izméček, -čka *m.* sputum, der Auswurf: **gnójni, krváv**

izména *ž.* die Schicht, die Abwechslung: **v službi; izménični tok** der Wechselstrom

iznakáziti, -im verunstalten; **iznakáza** die Verunstaltung; **iznakáženec** *m.*; **iznakáženka** *ž.*; **iznakáženost** (lastnost)

izneróditi, -im sterilizirati, unfruchtbar machen; **izneroditi se** = postati neroden (neploden), unfruchtbar werden

izolírati, -am (it. isola otok) osamiti: **bolnika** (oddvojiti ga od drugih); **izolácija** oddvojitev

izpádati, -am ausfallen: **lasje, zobje, nohti; izpád: maternice** prolapsus uteri, der Gebärmuttervorfall; **popkóvnice, péčice, črevésa**

izpah, -ha *m.* 1. luxatio, die Verrenkung, 2. **kožni** exanthema, der Hautausschlag; **izpáhniti se:** 1. **ud,** 2. **mehúrčki na koži,** 3. **izpahúje se komu** Aufstoßen haben; **izpahovanje** singultus, das

Aufstoßen; **izpáhniti** 1. ausrenken: **si roko,** 2. **oči** die Augen ausstechen; **noga je izpahnjena: naspréd** subluxatio pedis anterior, **navzád** posterior, **navzvén** lateralis, **navznóter** medialis

izparévati, -am verdampfen; **izparína** die Ausdünstung: **kožne** die Hautausdünstungen, **kuhinjske**

izpípati, -am ekstrahirati, ausziehen: **zob, nohet, las**

izpírati, -am spülen: **usta, grlo si** - gurgeln; **izpíranje želodca** die Magenspülung; **izpiralnik** irigator, der Spülapparat (čr. 5)

izpíšiti se Bläschen bekommen: **izpíšilo se mi je** ich habe einen Hautausschlag; **izpíš** *m.* exanthema, der Ausschlag; **izpíšek,** -ška herpes labialis, der Fieberausschlag

izpít, -ta *m.* examen, die Prüfung: **zdravniški**

izpít, -ta, -o versoffen; **izpítost** die Versoffenheit; **izpítež** der Versoffene

izplakováti, -újem spülen, ausschwemmen; **izplakoválni pljuválnik** der Spülspucknapf, - **raztéznik** der Spüldehner; **izplakovalnik** das Spülbecken

izpodrézati, -dréžem unterschneiden: **rob, rano, prirasli jezik; izpodrézek = izpodrezína** das Unterschnittene; **izpodrezílo** das Unterschneidungsinstrument

izpodŕsniti, -nem ausgleiten: **noga; - se, -nem se = izpodrsne se mi**

izpodvézati, -žem abbinden, abschnüren: **polípa, bradavíco; izpodvéza** die Abschnürung; **izpodvéžnja** das Schnürband

izpráskati, -kam auskratzen: **maternico** = kiretirati, **kost** = ekskohleirati; **izpraskanína** das Ausgekratzte

izprevréči se, izprevŕžem se 1. umschlagen: **vreme, bolezen, bolnikovo stanje,** 2. **otrok** ausarten; **izprevŕžen** 1. perverzen: **izprevŕženec, -nka,** 2. auf den Kopf gestellt; **izprevŕžena peristaltika** = antiperistaltika

izpričeválo *s.* das Zeugnis: **zdravniško, bolézensko, zdrávstveno; ubožno** Armuts-, **ubóžnostno** - der geistigen Minderwertigkeit

izpríditi se, -dim se 1. degenerirati: **izprijenec, izprijenka; izprijenost: mastna** die fettige Degeneration; 2. schlecht werden: **jed, pijača, zdravilo**

izpuhtévati, -vam ausdunsten; **izpuhtína** der Dunst, das Vergasungsprodukt; **izpúh** der Vergaser

izpúkniti, -nem ausreißen: **las, zob, nohet**

izpúliti, -lim ausziehen: **zob, nohet, las**

izpuščáj, -ščája exanthema, der Hautausschlag: **ústnični** herpes (*ἕρπω* lezem) labialis, **vročínski** - febrilis, **pásasti** - zoster, **zdravílski** das Arzneiexanthem; **izpustíti se,** -tím se: **izpustilo se mi je** ich habe einen Hautausschlag

izrástek, -tka processus, der Fortsatz, der Auswuchs: **koščéni** exostosis, **kljúnasti**

coracoídes (*κόρακ* krokar, *-εἰδης* sličen) der Rabenschnabelfortsatz, **zobiščni** alveolaris (alveus izdolbina, zobišče) Zahn-, **bradavíčasti** mastoídes (*μαστός* bradavica) der Warzen-, **préčni** transversus; **tŕnasti** spinalis

izràz *m.* 1. **besédni** = fraza, 2. **žalostni, veséli** (v obrazu); **izrázje** = frazeologija; **izrazoslóvje** = nauk o izrazju; **izrazít** ausdrucksvoll; **izrázen** ausdrucksfähig; **izráznost** die Ausdrucksfähigkeit; **izráziti** aussprechen: **sožalje, zadovoljstvo komu; izraziti se** sich ausdrücken: **dobro, slabo o kom**

izrígati, -gam ausspeien

izríniti se, -nem se 1. heraustreten: **možgani skozi razbito lobanjo;** 2. ausbrechen: **mehúrci; izrínilo se mu je** er hat einem Ausschlag bekommen; **izrínek,** -nka *m.* exanthema, der Hautausschlag

izróditi se, -dim se degenerirati, ausarten; **izrójen** degeneriran, ausgeartet; **izrod = izródek** degeneriranec; **izrojénje = izródstvo** degeneracija: **sokrvno** die Inzuchtdegeneration

izstrádati, -am aushungern; **izstrádanec** *m.*, **izstrádanka** *ž.*; **izstrádanost** inanitio, der Hungerzustand

izstrelíti, -lím abfeuern: **kroglo; izstrélek,** -lka projektil, das Geschoß; **obtičani** der Steckschuß; **izstrélna rana = izstrelína** die Ausschußwunde

iztíriti, -rim zum Entgleisen bringen: **plaz iztiri vlak** = ga porine s tira; - **se** entgleisen: **vlak se iztiri** = skoči s tira

iztísniti, -nem ausdrücken: **posteljico iz maternice, gnojni stržen iz rane**

iztrébiti, -bim 1. vertilgen: **golázen,** 2. reinigen: **solato, ribo, zaklano žival** (ausweiden); **iztrebiti se** sich den Mastdarm entleeren: **iztrebljevánje** der Stuhlgang: **redno, lahko, težko; iztrebílo** das Ausscheidungsorgan; **iztrébek = iztréba** ekskrement, die Ausscheidung (blato, seč); **iztrebáča** = danka; **iztrebljeválnik** der Leibstuhl (čr. 2)

izúditi, -dim exarticulare, ein Glied im Gelenke absetzen; **izúdba** exarticulatio; **izúdek,** -dka die exartikulierte Gliedmaße

izvédenec, -nca *m.* der Sachverständige; **izvédenka** *ž.*; **izvéden v čem** sachkundig, einer Sache gewachsen; **izvédeniško mnenje** das fachmännische Gutachten

ízvenmáterničen, -čna, -o extrauterinus (extra zunaj, uterus maternica) außerhalb der Gebärmutter: **noséčnost** graviditas extrauterina, die ektopische Schwangerschaft

izvíd *m.* der Befund: **bolézenski, réntgenski, živčni** (status nervosus), **operacíjski, obdukcijski, trenotni** (status praesens)

izvíniti si, -nem si: **nogo = noga se mi je izvinila** ich habe mir den Fuß ver-

staucht; **izvín** *m.* distorsio, die Verstauchung

izvléček, -čka 1. der Auszug: **iz bolézenskega popisa**, 2. ekstrakt: **mesni**

izvór *m.* = izvír die Quelle, der Ursprung: **bolézenski** focus, der Krankheitsherd; **izvíren** = **izvóren** = originalen; **izvírnik** = **izvórnik** = original; **izvírnost** = **izvórnost** = originalnost; **izvírati** 1. **iz česa** abstammen, 2. **od kod** herkommen

izvréči, izvŕžem, 1. odkloniti: **sodnika, pričo**, 2. **živinče izvrže** = abortira; **izvŕžek, -žka** = kar je izvrženo; **izvréči se** 1. **mozolj**, 2. po kom: **sin se je izvrgel po očetu**

izvrstíti se, -tím se = postaviti se izven vrste; **izvŕščen prst na nogi** die Hammerzehe

izvŕtati, -tam ausbohren; **izvrtína** das Bohrloch; **izvrtanína** das Bohrmehl: **kostna**

J

jábolko *s.* 1. pomum, der Apfel; **jábolčni: čežana** das Apfelmus; **zavítek** der Apfelstrudel; **jábolčnik** der Apfelmost; 2. prominentia laryngica, der Adamsapfel

jágoda *ž.* die Beere; **rdeča** Erd-; **črna** = borovnica Heidel-; **volčja**, atropa belladonna, die Tollkirsche; **jágodica** *ž.* die Fingerbeere

jájcati, -am **koga** drängen, zwingen; - **se** = siliti se, razburjati se

jájce *s.* ovum, das Ei; 1. **kurje; sveže** = **présno; pokvarjeno** = **klopótec** = **zaprtek; v (na) mehko, v (na) trdo kuhano** -; **ocvrto jajce** = **cvrtje; na masti zakrknjeno** das Ochsenauge; **jajčna jed, jajčnják** die Eierspeise; 2. **žensko jajčece** ovulum; 3. **moško jajce** = modo, testis, der Hoden; **jajčne mrene** die Eihäute; **jajčnik** *m.* 1. ovarium, der Eierstock; 2. die Eierspeise; **jájcevód** = **jajčni vod**, tuba uterina, salpinx, der Eileiter

jálov, -va, -o sterilis, unfruchtbar; **jálovec** *m.*, **jálovka** *ž.*; **jálovost** die Unfruchtbarkeit; - **menska**, climacterium; **ojaloviti**, -vim sterilizirati, unfruchtbar machen; **izjalovíti se** ohne Erfolg bleiben: **poskus**

jámica *ž.* 1. das Grübchen: **na bradi, na licu**, 2. iugulum, die Kehle; **v jámici me duši**; **jámičast** 1. poln jamic: **obraz** = **kozáv**; 2. izdolben, konkaven

járek, -rka *m.* der Graben: **odtočni** der Ableitungs-

jébati, -bam coitum perficere, geschlechtlich verkehren; **jébec** = **jebáč** *m.*; **jebáčica** *ž.*; **jebalíšče** das Bordell

jécati, -cam, **jecljati**, -ljam stottern; **jecáv jézik** die Stottersprache; **jécavec** *m.*;

jécavka *ž.*; **jecálo** der Stotterer

jéčmen, ječména *m.* 1. die Gerste; 2. hordeolum (hordeum ječmen), das Gerstenkorn (vneta žleza na vnanjem robu trepalnice); **ječmenček** 1. droben ječmen; 2. hordeolum

jédek, -dka, -o ätzend, beißend: **izločína; jedkovína** das Ätzmittel

jédro *s.* nucleus, der Kern; **jédrce** (v stanici) nucleolus, das Kernkörperchen; **jedrovína** die Kernsubstanz

jérmen, -mena *m.* der Riemen: **stégenski** (na operacijski mizi); **raménski** (pri protezi) = oprt; **streménski** (pri sedlu); **jerménast** riemenförmig

jésti, jém 1. essen; 2. **nekaj me jé** = me srbi; 3. **voda me jé** = seč me peče; 4. **bolhe me jedo** = pikajo; **jedilo** = **jed** die Speise; **jestvína** die Eßware; **razjéda,** ulcus, das Geschwür; **ješč** = **jéščen** von gutem Appetit; **jéščnost** die Appetenz; **jedec, jédež** der Esser; **jedíca** die Esserin; **jed, jesti mi diši** ich habe Lust zu essen

jétika *ž.* tuberculosis, phthitis, die Schwindsucht; **jétičnik, jétičnica** der, die Tuberkulöse; **jétičen bolnik; jétičnost** (lastnost)

jétra, jéter *s.* mn. hepar, die Leber; **jétrni: réženj** lobus hepatis, der Leberlappen; **odprtina** porta hepatis, die Leberpforte; **ovójnica** capsula hepatis; **olje** oleum iecoris Aselli, der Lebertran; **jétrnast, jétrast** leberartig; **jetrasta pljuča** hepatisatio pulmonum

jézik *m.* 1. die Sprache: materin, knjižni, učni; 2. lingua, die Zunge: **bel, moker, suh, obložen**; 3. **pri čevlju** (kos vsake stvari, ki se drži na enem koncu matice): **zémeljski, kóžni** der Hautlappen, der Stiel; **jezíkovno pravilo** die Sprachregel; **jezični doktor** = advokat; **jezikáva baba; jezíkasta plastika** die Stielplastik; **jezíček** 1. majhen jezik; 2. uvula, das Gaumenzäpfchen; 3. na tehtnici; **jezíčiti, jezíkati** = klepetati; **jezíčnik, jezíčnica** = klepetavec, -vka; **jezikoslovec** der Sprachforscher; **jezikotrébec** = purist; **podjezíčnica — podjezíčna kost,** os hyoídes, das Zungenbein

jóghurt *m.* kislo mleko, kakor ga pripravljajo v Bolgariji s posebnim bacilom mlečne kisline

jugovina *ž.* das Tauwetter, široko (it. scirocco)

júha *ž.* die Suppe: **goveja** = **mesna** Rinds-; **meséna** = **ragú, kúrja, prežgána** = **prežgánka** die Einbrenn-; **postna** die falsche -

júrgelj, -lja *m.* clitoris, der Kitzler

júrgljati, -am koitirati

júžina *ž.* 1. kosilo, das Mittagsmahl, 2. málica, der Nachmittagsimbiss

kacáti, -cám schmieren: **okó se kacá** das Auge wird schmierig; **kacáv** = **zakacán** schmierig belegt

kadáver, -vra *m.* truplo, die Leiche; **kadaverín** *m.* mrliški »strup« (nestrupeni mrliški ptomaín)

kadúnja *ž.* die Mulde; **kadúnjast** muldenförmig; **kadunjàt** = poln kadúnj

kaheksíja *ž.* (kachexia; *κακός* slab, *ἕξις* počutje, stanje) slabo zdravstveno stanje, propadanje; **kahéktičen bolnik** propadajoči

káhla *ž.* 1. der Nachttopf (čr. 4), 2. plošča na steni kot opaž, **na peči** die Ofenkachel, módelnica, pečnica

kákati, -kam (pri deci) = iti na blato; **kákec**, -kca *m.* 1. blato, 2. pokákan otrok

kálen, -lna, -o trüb; **tekočina, oko**; **kalíti**, -lím trüben: **tekočino, veselje komu** -

kalikó, -kója *m.* gosta tkanina iz pavole, prevlečena z lepilom, kakršno delajo v Kalkuti (odtod ime) za knjigovezništvo; **kalikójev povoj** die Kalikobinde, -**obveza** der -verband

kalíti, -lím keimen; **kaljénje** das Keimen; **kal, kalí** *ž.*: bolezenska, der Krankheitskeim; **kaljív**, -ljíva, -o keimfähig; **kaljívost** die Keimfähigkeit

kalúp *m.* die Form, das Modell

kámen, -mna *m.* lapis, der Stein; **vinski** = **sódovec** der Weinstein, **v mehurju** calculus vesicae, der Blasenstein, **ledvíčni** renalis, der Nieren-, **žólčni**; **hudičev** lapis infernalis, der Lapisstift, **ušesni** = Otholith, **črevesni** = Koprolith, **slínavec** = Sialolith, **zóbovec** der Zahnstein; **kamnít** = **kámnat**: miza; **kaména sol** das Steinsalz

káp, kapí *ž.* der Schlag: **možgánska** apoplexia, **srčna** cardioplegia; **kap ga je udarila, zadela** der Schlag hat ihn getroffen

kap *m.* die Traufe; **kapnica** das Dachwasser

kápati, -pam, **kápljem** tropfen; **kápljica** gutta, der Tropfen; **kápalka: cevka**, das Tropfrohr (čr. 7), **steklenica** die Tropfflasche (čr. 8); **kápavica** gonorrhoë, der Tripper; **kapálna klizma** das Tropfklysma; **kapljív** tropfbar

kápica *ž.* 1. praeputium, die Vorhaut, 2. **vžigálna** die Kapsel, der Zünder

kapilárka *ž.* (vas capillare; capillus las) žila lasnica, das Haargefäß

karanténa *ž.* (fr. quarantaine; quarante = štirideset) svoječasno štiridesetdnevno, sedaj po inkubaciji dotične kužne bolezni trajajoče prisilno zadrževanje, oddvojitev in opazovanje potnikov iz okuženih krajev

karbúnkel, -kla *m.* (carbunculus; carbo oglje — ker

je **včasih črníkast**) množtveni tvor, mnóštveni tur

karcinóm *m.* (carcinoma; *καρκίνος* rak, *-ωμα* je obrazilo) rak, rákovo obolenje, der Krebs, **rákovica**, carcinomatosis, die Krebskrankheit, **rakovína** das Krebsgewebe

káries, -esa *m.* (caries) gnilóba 1. **kostni** (večinoma tuberkulozen), 2. **dentis** zobna gniloba

kárlovarska sol sal Carolinum, das Karlsbader Salz

kastrácija *ž.* (castro režem) skopljenje, die Verschneidung; **sémikastrácija = po poli skopitev**, einseitige Kastration; **kastrírati**, -ram = skopiti = rezati (napraviti koga neplodnega s tem, da moškemu izrežemo obe modi, ženski oba jajčnika); **kastrát** = skópljenec, evnúh; **kastrátski glas** = otroški

káša *ž.* der Brei: **mléčna, ovséna** die Hafergrütze; **kašna hrana** = iz kaše; **kášast** breiförmig: **blato** weicher Stuhl; - **hrana** breiige Diät; **kášnat ovitek** cataplasma, der Breiumschlag; **kašnják** atheroma (*ἀθήρα* kaša) die Breigeschwulst

kášljati, -ljam husten; **kášelj** der Husten; **suhi, oslóvski** pertussis (per hudo, tussis kašelj) der Keuchhusten; **kašljálo** remedium bechicum (*βήξ* kašelj), das Hustenmittel

kataplázma *ž.* (*καταπλάσσω* oblikujem) kašnati ovitek, der Breiumschlag

katár, -rja *m.* (catarrhus; *κατά* + *ῥέω* tečem) vnetje, vnetni tok sluznice: **očesni, bronhialni, želodčni, črevesni, v mehurju** cystitis

katéter, -tra *m.* (*καθίημι* spuščati) gúmijeva ali kovínska cevka, s katero izpustimo seč iz mehurja; **kateterizírati**

kávelj, -vlja *m.* der Haken: **trebúšni** Laparatomie- (čr. 28), **oster** Spitz-, **tôp** Stumpf-; **kávelјček**, -čka das Häkchen: **kožni** der Einzinker (čr. 29)

kavérna *ž.* (caverna; cavus votel) votlina, die Höhle (tuberkulozna v pljučih)

kavzálen, -lna, -o (causalis; causa vzrok) vzročen: **zdravljenje** (vzrokov, ne samo znakov bolezni)

kazálec, -lca *m.* 1. index, der Zeigefinger, 2. der Zeiger: **na uri; kázati, kážem: bolezen (slabo, dobro) kaže; kázati se:** bolezen se kaže v čem; **kazno je** es scheint

kázen, -zni *ž.* die Strafe: **smrtna; kázensko pravo** das Strafrecht

kazuístika *ž.* (casus primer) objavljanje bolezenskih primerov; **kazuístični prispevek** kasuistischer Beitrag

keloíd *m.* (*κήλη* kila, *-εἰδης* podoben) brazgotinska nabreklina, brazgotinják, die Narbengeschwulst

kíhniti, -nem niesen; **kíhanje** sternutatio, das Niesen; **kih** *m.* das einmalige Niesen; **kihálo** remedium sternutatorium, das Niesmittel; **kíhavec, kíhavka, kihavica**, die Niesesucht

kíla *ž.* (iz *κήλη*) hernia, der Bruch; kila je I. po postanku: a) **prirojena,** hernia congenita, b) **doblјena,** acquisita, c) **povratna,** recidiva; II. po telesnih duplinah: a) **lobánjska,** cranialis: **ópenska,** meningocele, **možganska,** encephalocele, b) **opŕsna** thoracalis: **mrénska** pleuralis, **pljúčna** pulmonalis, **osŕčnikova** pericardialis, **sŕčna** cardialis, c) **trebúšna** ventralis, abdominalis: 1. **dimeljska** inguinalis, **móšenjska** scrotalis, 2. **stégenska** femoralis, 3. **popkova** umbilicalis, 4. **kila popkóvnice** hernia funiculi umbilicalis, 5. **brazgotínska** cicatricea, 6. **sredíščna trebušna** lineae albae, **gornja trebušna** epigastrica, **stranska trebušna** ventralis lateralis, **kiła v pasu** hernia lumbalis, 7. **presrédkova** perinealis, 8. **ókenska** obturatoria, 9. **prepónska** diaphragmatica; III. po lastnostih: a) anatomsko-patoloških: 1. **pošévna** indirecta, 2. **navpična** directa, 3. **zdŕknjena** hernie par glissement, der Gleitbruch; b) fiziološko-patoloških: 1. **prosta** libera, **2. véznjena** irreponibilis: **prirásla** accreta, **zadŕgnjena** incarcerata, **vneta** inflammata, **velíka** permagna = eventratio, **prišščénjena** der Darmwandbruch. Poleg tega imamo še: **vodéno kilo** hydrocele, **žilno** varicocele, **seménsko** spermatocele, **míšično** hernia muscularis. Kilne sestavine: **kilna odprtína** die Bruchpforte, **vreča** der Bruchsack, **drobovje** der Bruchinhalt, **ovójnice** die Bruchhüllen; **kilni pas** das Bruchband; **kílav,** -lava, -o = slabotne konstitucije; **kílavec** *m.*, **kílavka** *ž.*: **kílavost**

kimati, -mam nicken; **mišica kímavka** der Kopfnicker

kiréta *ž.* (fr. curer čistiti) strgalka (čr. 30); **kiretáža** (curettage) postrganje, izpraskanje maternice

kirurgíja *ž.* (chirurgia; *χείρ* roka, *ἔργον* delo) operativno zdravljenje; **mirovna, vojna; kirúrg** *m.*, **kirúrginja** *ž.*; **kirúrgično obolénje** = operativno

kísel, -sla, -o sauer: **reakcija; kíselnost** aciditas: **zmanjšana** hyp-, **povečana** hyperaciditas

kita *ž.* 1. - las na glavi, die Haarflechte; **kito plesti, razplesti;** - **katguta** (za drenažo), 2. tendo, die Sehne; **kito si pretegniti; vrvasta,** strangförmig, **plahtasta** aponeurosis, 3. **drevésna, kita cvetja,** 4. **kita jerebic; kíten: ovójnica** peritenonium, **nóžnica** = **kitnica** tendovagina, die Sehnenscheide; **refleks; kítav ud** = poln kit; **kítast** sehnenförmig: **hrbet** = poln udarcev (črnavk); **kítje** das Sehnensystem

kláda *ž.* 1. tnálo der Holzkeil (podloga, ki na njej gnetemo ud pri ortopedični operaciji), 2. len človek

kládivo *s.* der Hammer; **kladívce** 1. malo kladivo, 2. **ušesno** malleus, der Hammer; **kládivčast prst** die Hammerzehe

klápati, -pam schlaff herabhängen; **klápasti uhlji; klápoúh = klapoúšec, klapoúhinja; klapoúšno hoditi** = potrto

klécati, -cam einknicken: **koleno, noga** (ni trdna); **klecávo koleno, noga; klécavec** *m.*, **klécavka** *ž.* der, die Knickbeinige; **klécavost**

kléj *m.* der Leim; **klejáť** leimig; **kléjast** leimartig; **klé-jiti,** -jim leimen

klén, -na, -o gediegen, kernig: **rod** erbtüchtig; **klénost**

kléšče mn. *ž.* die Zange: **zobne, kostne, porodne = porodniške = porodničarske; kleščni porod** die Zangengeburt

klíca *ž.* der Keim: **bolézenska, zobna** (zoba nasploh), **zóbova** (določenega zoba)

klíma *ž.* podnebje; **klimátično zdravljenje**

klimaktérij *m.* (climacterium; *κλῖμαξ* stopnja, lestev), ménopavza, menska jalovost pri ženski, javljajoča se med 40. in 50. letom radi pojemajočega delovanja jajčnikov; **klimakterični znaki:** prenehanje perila, vročíca v glavi, rdečíca v obrazu, poténje, omótica, plašljívost; **climacterium virile** pojemajoče delovanje môd med 50. in 60. letom

klìn *m.* 1. der Keil, 2. der Nagel: **na klin obesiti,** 3. die Leitersprosse; **klínec, -nca** 1. der Stift: **čevljarski,** 2. die Leitersprosse, 3. penis; **klínast** keilförmig; **klíniti,** -nim 1. Pflöcke setzen, 2. keilen, spitzen, 3. koitirati; **klinčkati se** = igrati se s spolovili; **zaklíniti se** sich einkeilen: **zaklínjeni kostni prelom** fractura impacta, der eingekeilte Knochenbruch

klínika *ž.* (*κλίνη* postelj) zdravstvena učilnica ob ležečih bolnikih; **kliničnо zdravljenje; klínik** = zdravnik, ki zdravi na kliničen način

klínja *ž.* (pri nožu) = rezilo, die Schneide

klíti, klíjem keimen: **seme vzklije** der Same geht auf; **klíca** der Keim

klízma *ž.* = **klistira** *ž.* (klysma; *κλύζω* splakujem) izplakovanje danke, die Mastdarmspülung: **čistílna, hranílna, kapálna, sólna** (ruska) das Kochsalzklystier

ključ *m.* 1. der Schlüssel, 2. regio retromalleolaris (pri človeku in živali mesto ob Ahilovi tetivi pod gležnji); **ključávnica** das Schloß: **viséča; ključnica** clavicula, das Schlüsselbein; **nádključnična jámica** fossa supraclavicularis, **podključnična** infra-

ključávati, ključújem 1. picken: **kokoš,** 2. **v zobu mi ključuje:** es bohrt mir im Zahn

kloáka *ž.* (cloaca kanal) 1. skupna odprtina za blato in scalino (pri ptičih), 2. gnojni rov v bolni kosti

klobása *ž.* 1. die Wurst: **meséna, krváva** = **krvavica,**

2. die Strieme: **plava; klobásast** 1. wurstförmig: **blato** geformter Stuhl, 2. **hrbet** mit Striemen bedeckt

klokotáti, -tám glucksen: **po trebuhu komu klokotá**

klónkati, -kam plätschern: v **trebuhu komu**

klòp *m.* ixodes ricinus, die Zecke, der Holzbock

klorofórm *m.* (chloroformium) = trichlormethan (osladna, brezbarvna tekočina); **chloroformium pro narcosi** kloroform za omamo; **kloroformírati** omamiti s kloroformom; **kloroformízem** zastrupljenje s kloroformom

klòšč *m.* = klop

kocína *ž.* das Haar (v nosu, na bradi, v pazduhi, na osramju); **kocínast** zottig: **prsi**

kócka *ž.* cubus, der Würfel: **kost kocka, kockasta kost** os cuboídes (v stopalu)

kóčnik *m.* = **kočnják** dens molaris, der Backenzahn

kohabitácija *ž.* (cohabitatio; cohabito skupaj stanujem) = koitus, spolno združenje; **kohabitacijska tuberkuloza** (tbc spolovil)

kóitus, -usa *m.* (coëo, coire sniti se) spolno občevanje: **incompletus = interruptus = reservatus** prekinjano spolno občevanje; **suspectus** (z nekom, ki je sumljiv, da je spolno bolan); **koitírati** spolno občevati

kokainízem, -zma *m.* (cocainismus) 1. zastrupljenje s kokainom, 2. sla za kokainom, die Kokainsucht

kókus, -sa *m.* (*κόκκος* zrno): **diplo-, pneumo-, staphylo-, strepto-**; gl. bakterija

koláps, -sa *m.* (collapsus; collabor sesédem se) nenadna srčna slabost; **dúševni** nenadna duševna onemoglost; **kolabírati** 1. **človek:** sesede se od slabosti, 2. **pljuča:** se zgreznejo, 3. **žila:** se zapre, 4. **črevo, nožnica, nozdrvi:** se stisnejo

kólcati, -cam = **kólca se mi** ich habe Schlucksen; **kólcanje = kolcávica** singultus, krampfhaftes Aufstoßen

koléga -e ali -a *m.* (kakor sluga) stanovski tovariš; **koléginja = kolégica; collega bestialis** = tovariš živinozdravnik; **bestia collegialis** = odvráten stanovski zahrbtnež

koléno *s.* 1. genu, das Knie, 2. rod: **v drugem kolenu; kolénce** 1. majhno koleno, 2. der Halmknoten; **kolénski sklep** articulus genus, das Kniegelenk; **kolénast** knieförmig; **kolénčast** knotig; **kolena se šibijo** die Knie wanken, **klécajo** sinken ein: **klecávo koleno; trdno** festes, **trdo** steifes Knie; **križna kolena** genua valga, X-beine; **razrázna** vara, O-beine; **navzad zléknjeno koleno** genu recurvatum, überstrecktes Knie; **nakolenček** das Schoßkind

kólika *ž.* (colon debelo črevo; *κωλική νόσος)* grizávica, ščipanje, krč po trebuhu, das Bauchgrimmen (prvotno zgolj pri bolečinah v debelem črevesu — odtod oznaka): **slepíčeva** (napad slepiča) colica appendicularis, **plinska ali vetróvna**

flatulenta, **žólčna** (žolčni napad) hepatica, **ledvíčna** renalis, **črevesna** stercoracea, **črvna** verminosa, **maternična** uterina, **čiščna** (boléče perilo) menstrualis

kólk *m.* 1. articulus coxae, das Hüftgelenk, 2. regio trochanterica: **širokih kolkov** (širokih bokov = širok v bokih), **kolčni sklep = kolkov; kost kólčnica = kost bóčnica** os coxae, das Hüftbein

kolo, kolésa *s.* 1. das Rad, 2. bicikel; **koleščck svile** eine Spule Seide; **koleščck svile naviti, odviti; kolesár** der Radfahrer; **kolesáriti**

kolobár, -rja *m.* der Kreisring: **bradavíčni** areola mammae, der Warzenhof

koloíd *m.* (*κόλλα* lim, *-εἰδης* podoben) klejasta tvarina, ki ne kristalizira (škrob, beljakovina)

kólon, -ona *m.* (*κῶλον*) debelo črevo, der Dickdarm: **navzgórnji** ascendens, der aufsteigende, **prečni** transversum, quere, **navzdólnji** descendens, absteigende, **ésasti** sigmoídes; začetek kolona je **slepo črevo** intestinum caecum, der Blinddarm, **s slepičem** appendix, der Wurmfortsatz, konec pa **danka** intestinum rectum, der Mastdarm in njeno ustje **ritnik,** anus, der After

kóma *ž.* (*κῶμα*) nezavest: **coma apoplecticum** pri možganski kapi, **diabeticum** pri sladkorni bolezni, **uraemicum** pri krvosečnosti

komolec, -lca *m.* cubitus, der Ellbogen; **komolčni sklep** articulus cubiti; - **zgib** die Ellbogenbeuge

kompléks, -ksa *m.* (complector obsežem) splétek, skupina nasploh; dušeslovno: skupina medsebojno povezanih predstav, ki jih sproži kak afekt; **kompléksen** obsežen, zapletén, raznovrsten

komplikácija *ž.* (complicatio; complico zapletem) novo obolenje k že obstoječemu; **kompliciran** = zapleten: **bolezen, primer, kostni prelom** (odprt, natrgan živec ali žila)

komprésa *ž.* (comprimo stisnem) 1. mrzel obkladek, 2. **kirurgična:** navadni oterači podobna platnéna ruta, s katero pokrijemo okolje operirališča

kompresíja *ž.* (compressio stisk, pritisk), der Druck, die Quetschung; **kompresíjska obveza** der Druckverband; **compressio tracheae** stisnjen sapnik, - **vertebrae** zdruznjeno hrbtenično vretence, - **cerebri** stisnjeni možgani

kompresórij *m.* (compressorium) priprava za stisk žil pri krvavenju, stiskálo, tourniquet

komunikácija *ž.* (communicatio) povézanost, die Verbindung; **komunicírati** vezati, povezan biti

koncépcija *ž.* (conceptio) zanositev, spočetje, die Empfängnis; **koncipirati** 1. zanositi, spočéti, 2. zamisliti; **koncept** zamisel

kondóm *m.* prevléka iz gumija ali ribjega mehurja (za penis pri občevanju za

obvarovanje pred okuženjem in oplojenjem

kónec, -nca *m.* 1. exitus, der Ausgang: **bolezni:** ozdravljenje (sanatio), izboljšanje (melioratio), neozdravljivost (insanabilitas), smrt (exitus letalis), 2. das Ende: **sprednji** das Vorder-, **zadnji** das Hinterteil; **konec prsta, jezika** die Spitze, 3. der Zwirn: **klobka trdnega konca** eine Spule festen Zwirnes; **biti pokoncu** (o bolniku) außer Bett sein; **držati se pokoncu** sich aufrecht halten; **pokónčna hoja** aufrechter Gang; **končníca** das Fußbrett (pri postelji)

kongestíja *ž.* (congestio; congero nabrati) naval krvi, der Blutandrang; **kongestivne težave**

konj *m.* der Reitstuhl (trinožni stol za operaterja oz. narkotizerja pri operaciji, čr. 13)

konkreménť *m.* (concrementum; concresco zrastem se, zgostim se) trda tvorba iz raznih soli v telesnih duplinah, tkivu: zrastek, sklopek

konkréten, -tna, -o stvaren, resničen, zaresen, wirklich

konsangvíničnost *ž.* (consanguinitas; cum + sanguis kri) krvna sorodnost, die Blutverwandschaft

konservatíven, -vna, -o (conservo ohranim): **zdravljenje:** 1. neoperativno nasploh, 2. pri poškodbah, da se poškodovani ud ne odreže; **človek,** ki se drži starega in novo odklanja; **konservativizem**

konstánten, -tna, -o (constans) stalen, nespremenljiv: **bljúvanje** = neménno

konstitúcija *ž.* (constitutio kakovost) sestava, zasnova (prirojene telesne in duševne lastnosti); **konstitucionálen** iz zasnove, sestaven, podedovan

konservírati, -ram (conservo) shraniti, obdržati aufbewahren, erhalten; **konsérva** *ž.* shránek: **mlečna, mesna, sadna**

konsílij *m.* (consilium) posvèt; **konsiliárij** *m.* (consiliarius) zdravnik, navadno specialist, katerega pokličejo na posvèt k bolniku obenem z zdravečim zdravnikom

konsumírati, -am 1. porabiti, verbrauchen, 2. zdelati: **bolezen človeka,** 3. **nekonsumirani zakon** = v zakonu neizvršeno spolno združenje

kontagiózen, -zna, -o (contagiosus; contingo dotaknem se) kužen; **kontagióznost** kužnost; **kontágium,** -uma *m.* kužnína

kontúzija *ž.* (contusio; contundo zmečkam) otólklja, udarnína, obtolčenína

kópčica *ž.* die kleine Schnalle, die Heftel; **zakópčiti** einhacken, - **se** sich verhacken

kópel, -péli *ž.* das Bad: **celótna** Voll-, **sédežna** Sitz-, **sončna, zračna, parna, potilna** das Schwitzbad, **solna, topla, mrzla, črevésna** (enterocleaner), **grezna** ali **blatna** Schlamm-, **peščéna; kópati,** -pam, -pljem: **otroka; - se** baden; **kopal-**

nica das Badezimmer; **kopalíšče** der -ort; **kopalna obleka; kopalec, kopalka**

koprívnica *ž.* 1. sok, izcedek iz kopriv, 2. urticaria, der Nesselausschlag; **koprivničáva koža** = polna koprivnice; **koprívničen** = urtikarialen; **koprívničast** = urtikariaähnlich

kórpus, -usa *m.* 1. **corpus alienum,** tujek, der Fremdkörper, 2. - **delicti** orodje, s katerim je bil izvršen zločin, 3. **uteri** maternično telo (glavni del maternice), 4. **cavernosum penis** brecílo, der Schwellkörper; **korpulenca** = debelost, obilnost; **korpulenten**

kósmič *m.* floccus, die Flocke (v seči, v gnoju, v tekočini nasploh): **kosmič bate** das Wattebäuschchen, **črevésni** die Darmzotte; **kósem,** kósma die Flocke, der Bausch: **bate** ein Wattebausch

kóst, kostí *ž.* os, der Knochen; **križna kost** = **kost križnica,** os sacrum, das Kreuzbein; **mórska** ganglion, das Über-; **koščén** osseus, knöchern: **izrástek** ein knöcherner Auswuchs; **kóstni: duplina** die Knochenhöhle, **os** die Knochenachse, **mózeg,** -zga; **koščéni kóstni izrástek** exostosis, der knöcherne Knochenauswuchs; **kostnát** = močnih kosti; **kostljív** = poln kosti (riba); **kostnják** = **okostnják** = skelet (*σκελετός* suh), das Gerippe; **kostnica** = **kostník** = **kostíšče** die Beinhalle; **kostnína** die Knochensubstanz; **kostenína** die Knochenware

kót, kóta *m.* der Winkel: **maternični, očesni, ustni; kotna podlaga** die Winkelschiene

kotánja *ž.* fossa, die Grube: **lobánjska** cranii, die Schädelgrube, **obístna** pelvis renalis, das Nierenbecken; **kotánjav** = poln kotanj; **kotánjast** muldenförmig

kótel, -tla *m.* der Kessel: **parni; mali kotel** = **kotlíček,** der Zwerg-; **kotlína** die kesselförmige Vertiefung; **kotlovína** das Kupfer; **kótlovec** der Kesselstein

kotíšče *s.*: **bolezni** = bolézensko focus, der Krankheitsherd; **kotíti se** = **zakotíti se: bolezen se koti** = **zakoti** die Krankheit tritt auf

kôze, kôz mn. *ž.* variola, die Blattern, die Pocken; **koze staviti, cepiti** impfen gegen Blattern; **kozáv** 1. mit Blattern behaftet, 2. blatternarbig; **kozávec** *m.*, **kozávka** *ž.* der, die Blatternarbige; **kózice** mn. *ž.* = koze; **kózičav** = **kozav**

kozláti, -lám speien, erbrechen; **kozlánje** vomitus, das Erbrechen

kozmétikum, -uma *m.* (*κοσμέω* lišpam) lepotilo, das Schönheitsmittel; **kozmétika** *ž.* 1. negovanje lepote: **las, kože, nohtov**; 2. nauk o tem

koža *ž.* die Haut: **vezna** = **véznica,** coniunctiva, **plaválna; kožna bolezen; - brazda** die Hautspalte;

koža je suha, vlažna, napéta in gladka, gubáta, se lušči; **kóžica** *ž.* 1. praeputium, die Vorhaut, 2. **devíška** hymen, das Jungfernhäutchen, 3. **očésna** = **kriljútka, perótka** pterygium, das Flügelfell; **kóžnat** = iz kože (obleka); **iz kože dejati** abhäuten

kožéljnica *ž.* radius, die Speiche; **kožéljnična plat podlehtja** regio radialis antebrachii

kràj, krája *m.* 1. regio, die Stelle, die Gegend: **kraji na človeškem telesu** regiones corporis humani; 2. das Ende: **bolečina na kraju prsta; krájevno omrtvíčenje** die Lokalanästhesie

krásta *ž.* 1. die Kruste; der Schorf (na rani iz posušenih izločkov); **krasta se naredi, se odlušči; krástav; krástavost**; 2. **kráste** mn. *ž.* scabies, die Krätze

krč *m.* spasmus *(σπασμός)* der Krampf; **me lomi = klonični** *(κλονέω* podim, gonim); **me drži = tonični** *(τόνος* togost, napetost); **krč me drži in zvija = tonično-klonični krč; želódčni, žolčni, ledvični, črevésni** (kolika), **máternični, porodni** (die Geburtswehe), **čeljústni** (ankylostoma, die Mundsperre), **mrtvíčni** (tetanus, der Starrkrampf); **krčevít** krampfhaft: **kašelj** der Krampfhusten, **smeh** der Lachkrampf, **jok** der Weinkrampf; **kŕčiti: prste, roko** (flektirati); **krčljív** = kontraktilen (mišično vlakno, protoplazma); **krčna žila** varix, die Krampfader; **kŕčiti se,** -čim se kontrahirati se, sich zusammenziehen: **maternica po porodu**

kréhati, -ham mit rauher Stimme husten; **odkrehniti se** = odkašljati se; **kréhavec** *m.* **kréhavka** *ž.*; **krehráv; kréhavica** rauher Hustenanfall

krematórij *m.* (crematorium; cremo sežigam) sežigališče, die Einäscherungsanstalt

krémžiti, -žim verzerren: **usta, obraz; - se** das Gesicht zum Weinen verzerren

krepčáti, -čam = **krepíti** stärken: **vino bolnika; krepčílo** roborans, das Stärkungsmittel; **krepílna hrana; krepek,** -pka, -o: **mišica, otrok**

kretén *m.* slaboumnež; **kretinízem,** -zma *m.* (cretinismus) slaboumnost (povzročena vsled nepravilnega delovanja žleze ščitnice)

kŕhati, -ham 1. **skŕhati** abstumpfen: **rezílo,** 2. **odkŕhniti** losbrechen: **zob, kost; odkŕhek** das Abgebrochene (pri kosti)

kŕhek, -hka, -o spröde: **rákovo tkivo, kost**

krí, krví *ž.* sanguis, *αἷμα,* das Blut (tekoči organ, vezno tkivo iz samih stanic z obilo medstaničevine). Sestavine: I. plazma (liquor sanguinis) **krvna tekočina:** 1. fibrin, **vlaknina,** 2. serum, **sókrvica.** II. **krvna telesca, krvničke,** corpuscula sanguinis, Blut-

körperchen: 1. erythrocyti **rdeče,** 2. leukocyti **bele,** 3. thrombocyti **krvne plóščice. Kri pôlje po ožilju** das Blut zirkuliert in den Blutgefäßen; **krvodajálec** *m.*, **krvodajálka** *ž.* der, die Blutspender (-in); **krvojemálec,** -lka der Blutnehmer; **črna kri = venozna, rdeča = arterielna; kri puščati** zur Ader lassen; **kri teče, stopi v glavo; kri ustaviti; kri metati** Blut husten; **po krvi** = po rodu; **hladne, vroče, hude krvi; krvavéti,** -vím bluten; **pokrváviti,** vim mit Blut beflecken; **krváv madež** der Blutfleck; **krvna skupina** die Blutgruppe, **osveta, maščevanje; krvno rdečílo, obtók, pritisk; krvávkast** etwas blutig: **madež** slabo izprana kri, **barva** bledo rjavordeča; **krvavíčnost** haemophilia, die Bluterkrankheit; **krvavíčnik krvavíčen** = haemophilus; **krvavíca** die Blutwurst; **krvník** der Henker; **krvnica** sinus, der Blutleiter; **malokŕvnost** = anaemia, die Blutarmut (manj hemoglobina in manj rdečih krvniček kot posledica krvavenja, oziroma bolezni): **slabokŕvnost** anaemia perniciosa, die Blutkrankheit

kriljútka *ž.* pterygium (*πτέρυξ* krilo, perot), das Flügelfell

kriminálen, -lna, -o (crimen zločin): **abortus criminalis** = zločinski splav; **kriminálni tip = kriminálec; kriminál, -nála** = sodnija; **kriminologíja** nauk o zločinih in zločincih

krívda *ž.* die Schuld; **krivec,** -vca *m.*, **krivka** *ž.* der, die Schuldtragende; **krivica** das Unrecht

krivína *ž.*: **želodčna,** curvatura ventriculi

krivúlja *ž.*: **črevesna** die Darmschlinge; **možgánska** gyrus cerebri, die Hirnwindung

kríza *ž.* (*κρίσις* odločitev) vrhunec, preokret v bolezni (bolnik se začne potiti, jesti mu diši, vročina pade, iztreblja se, večkrat krvavi iz nosu); **kríze** mn. = napadi v bolezni (pri tabesu, očesne, želodčne, črevesne, srčne krize)

križ *m.* 1. das Kreuz: **nagróbni;** 2. regio sacralis, die Kreuzgegend: **križ izbóčiti** Katzenbuckel machen, **ulékniti** kreuzhohl machen; **bolečine v križu** lumbago, Kreuzschmerzen; **krížna kost = krížnica** os sacrum, das Kreuzbein; **krížati** 1. kreuzen, 2. pariti živali in rastline raznih vrst: **križanec,** -nka hybridus, der Bastard; **križast** kreuzförmig gestreift

krmežljáv, -ljáva, -o; **oko** (vneto, se solzi ali gnoji) trief-, eiteräugig; **krmežljávec,** -vka; **krmežljávica** *ž.* der Augenfluß; **krmežljávost** (lastnost); **krméžljiti se: oko; krméželj, -žlja** *m.* = **krmélj** gnoj v očeh

krn *m.* conus, der Stumpf: **operacijski; kŕniti, kŕnem**

verstümmeln; **kŕnjav** verstümmelt: **ud**; zurückgeblieben: **dete**; **kŕnjavec** *m.*, **-vka** *ž.* der, die Verstümmelte, Zurückgebliebene

krog *m.* circulus, der Kreis; **krožen** kreisförmig: **izpuščaj**

krógla *ž.* sclopetum, die Kugel, das Geschoß: **razpočna** explosivum, Explosionsgeschoß; **strel** der Explosionsschuß; **razrivna** expansivum gl. dumdum; **razrívni strel** der Expansionsschuß

króglica *ž.* 1. majhna krogla, 2. granulum, das Körnchen: **zdravilne kroglice**

króničen, -čna, -o (chronicus; *χρόνος* čas) počasi se razvijajoč, dolgo trajajoč: **bolezen**; **króničnost**

krotovíčiti se, -vičim se sich verwirren, sich filzen: **nit, oblépek**; **krotovíčen**; **krotovíca** der Knoten am Faden, der sich durch das Zusammendrehen bildet

kŕpa *ž.* 1. der Flicklappen, 2. lamella, dünnes Blättchen; kŕpica 1. das Läppchen: **kožna** das Thiersch'-sche Läppchen, 2. mn. **kŕpice na juhi** die Suppenfleckerl

kŕsta *ž.* der Sarg; **mrlič v krsti**

kršélj, -šélja *m.* pediculus pubis, die Filzlaus

krtíca *ž.* varix, der Venenknoten; **krtíčna noga** crus varicosum

krúliti, -lim: **po trebuhu** es kollert im Bauch; **kruljenje**

krúšiti se, -šim se sich abbröckeln; **krušljív** bröckelig

krvavéti, -vím bluten: **rana, iz nosa** epistaxis (*ἐπιστάζω* kapljam) das Nasenbluten; **izkrvavéti** verbluten; **okrváviti** = **pokrváviti** blutig machen; **prekrvavéti** durchbluten: **obveza je prekrvavljena** der Verband ist durchblutet

krvavíčnost *ž.* haemophilia, die Bluterkrankheit; **krvavíčnik** hemofilik, der Bluter

krvníčka *ž.* corpusculum sanguinis, das Blutkörperchen: **rdeča, bela, ploščáta**

krvnják *m.* haematothorax

krvomóča *ž.* haematuria, das Blutharnen; **krvomóčen** = **krvoséčen**

krvoskrúnstvo *s.* incestus, die Blutschande

krvosrámstvo *s.* = krvoskrunstvo; **krvosrámnež** *m.*, **krvosramnica** *ž.*; **krvosrámen** blutschänderisch

krvotók *m.* 1. krvni obtok, der Blutkreislauf, 2. haemorrhagia, der Blutsturz

krvotvóren, -rna, -o blutbildend: **organ** (vránica, kostni mozeg)

kúga *ž.* pestis, pestilentia, die Pest: 1. **bezgávčna** die Bubonenpest, 2. **pljučna** die Lungenpest; **bacil kuge** der Pestbacillus; **serum proti kugi** das Pestserum. Gl. kužen

kúha *ž.* (vse, kar se kuha za ljudi in živali: poletna, zimska); **kuhati**, -ham ko-

chen: 1. jedi; **kuhano vino** der Glühwein; **inštrumenti se kuhajo** (voda vre), 2. **vročina koga kuha** = ima vročino (povišano temperaturo), 3. **jezo, sovraštvo; kúhar, kúharica; kúhinja, kuhálnik** der Kochapparat; **kúhalnica** der Kochlöffel. Pazi: kosilo je skuhano; jed, vino sta kuhana; voda, perilo, inštrumenti, lovska trofeja so prekuhani; sadje je vkuhano; meso je okuhano, kadar je le na pol kuhano!

kúkec, -kca *m.* der Fingerwurm, der Eiterpfropf; **imam kukca na prstu**

kultúra *ž.* 1. prosveta nasploh; **kultúren človek; - ustanova**; 2. **zdravstvena kultura**, 3. **baktérij** = gojišče bakterij

kúmara *ž.* die Gurke; **kúmarična omaka** die Gurkensauce; **kúmarast nos** rhinophyma, die Pfundnase

kumulácija *ž.* (cumulatio; cumulus kup) 1. **zdravil** (nekatera zdravila, n. pr. digitalis, učinkujejo pri ponavljanju v isti količini huje kot spočetka; njihov učinek je **kumulirajoč = kumulativen**); 2. **služb**: kopičenje

kúnec, -nca *m.* das Kaninchen: **poskusni** Versuchs-

kunilíngus, -gusa *m.* (cunnilingus; cunnus pizda, lingere lizati) pizdolístvo

kupírati, -ram (fr. couper odrezati): bolezen v káli zadušiti ali jo vsaj skrajšati

kúra *ž.* 1. (curare zdraviti) zdravljenje: **planinska, obmorska, dietetična, antisifilitična, malarična; kuratíven**, -vna, -o zdravilen: **medicína** (oni del zdravstva, ki zdravi; **preventivna medicina** preprečuje bolezen); 2. kokoš: **kurja juha, meso = kuretina, oko** clavus, das Hühnerauge, **polt** die Gänsehaut, **slepóta** die Nachtblindheit

kúrba *ž.*, **kurbetina** *ž.* die Hure; **kurbír** der Hurer; **kurbáti se; kurbíšče** = bordel; **kúrbič**, nezakonski otrok

kúrec, -rca *m.* = sram, penis, das männliche Glied

kúriti, -rim heizen; **kurjava** die Heizung: **centralna na paro** die Dampf-, **na toplo vodo** Warmwasser-

kúžen, -žna, -o contagiosus, ansteckend: **bolezen** die Infektionskrankheit; **komisija** die Seuchenkommission; **kraj, zrak** verpestet; **kúžiti**, -žim verpesten, anstecken; **kužljív** infektionsfähig

kvás *m.* der Gärteig; **kvásnica** der Hefepilz; **kvasílo** das Gärmittel, der Sauerteig; **kvasína** = ferment; **kvaša** die Beize; **kvásiti**, -sim 1. beizen, säuern, 2. **neumne** = bedasto govoriti

labilen, -lna, -o (labilis; labor padam) nestanoviten, omahljiv: **drža, hoja**

laboratórij *m.* (laboratorium; labor delo) preiskovalnica: **kémični, bakteriológični**

laboriráti, -ram (labor težava) bolehati: **na čem**

ládjica *ž.* 1. majhna ladja, 2. (kost v zapestju in stopalu) os naviculare, das Schiffbein

lájšati, -šam lindern: bolečino; **lajšílo** *s.* analgeticum (*ἀ+ἄλγος* bolečina) das Linderungsmittel; **lajšáva** *ž.* die Linderung, **olajšáva** *ž.* die Erleichterung

láket, -kta *m.* 1. antebrachium, der Vorderarm; **laktni zgib** die Ellbogenbeuge, 2. cubitus, der Ellbogen; **nadlehtje** *s.* = **nadlákti** mn. *m.* brachium, der Oberarm; **podlehtje** = **podlákti** antebrachium, der Unterarm

lákota *ž.* 1. fames, der Hunger; **od lákote** = **za lákoto umreti; lakoto trpeti**; 2. der Nimmersatt; **lákotnik** *m.*; **lákotnica** *ž.* 1. der weibliche Vielfraß, 2. regio ilica, die Weichteilgegend; **gnojávica v lákotnici** abscessus iliacus; **pretŕganih lákotnic** mit eingefallenem Bauch; **lákoten**, -tna, -o 1. gierig, 2. **stávka** der Hungerstreik, **bolečina** der Hungerschmerz; **lákotnost** die Gefräßigkeit

láksans, láksansa *m.* = **laksatívum, -vuma** *m.* (laxo ohlápim, odprem) odvajálo, čistílo, pospešílo; **laksírati** odvajati

lámp *m.* abdomen, der Bauch: **boli me v lampu**

laparatomíja *ž.* (*λαπαρός* mehak, *τέμνω* režem) operacija, pri kateri odpremo trebušno votlino; **laparatomíjski inštrumenti**

lápis, -isa *m.* kamen, kamenček: **caústicus** (iz jedkega kalija, calium hydroxydatum), **divínus** (božanski) = **ophthálmicus** (očesni kamen, iz bakrenega galuna, cuprum aluminatum); **infernális** (infernum pekel), hudičev (iz srebrovega nitrata, argentum nitricum)

lás, lása ali **lasú** *m.* capillus, das Haar: **na glavi imamo lasé ali láse; lasáti koga; lásati se: žito se lása; lásna korenina** die Haarwurzel, **steblo** der Haarschaft; **lasíšče** der Haarboden; **lasni mešiček** folliculus pili, der Haarbalg; **lásast** = lasu podoben: **lásasta cev** = **lasnica** vas capillare, das Kapillargefäß; **lasnína** die Haarsubstanz; **lasnát** haarig; **lasoglávec**, -vca *m.* trichocephalus dispar, der Peitschenwurm

lascíven, -vna, -o (lascivus) opolzel, poltén: **predstava, sanje**; **lascívnost** opolzlost, polténost

laténten, -tna, -o (lateo skrit sem) prikrit, neviden, brez vidnih znakov, verborgen: **latentna bolezen, lues**; **- stadij bolezni** = inkuba-

cijski stadij bolezni; **latén-ca** prikritost, nezaznavnost

lazarét *m.* (hiša Lazarjeva) bolnišnica

léča *ž.* lens, die Linse; **léčina ovójnica** (nasploh: **lečna)** capsula lentis, die Linsenkapsel; **obroč** fibrae suspensoriae lentis; **izbóčena** = konveksna, **izdólbena** = konkavna

led, ledú in **léda** *m.* das Eis; **ledén:** 1. **kava** der Eiskaffee, 2. eiskalt: **roke; léd-na vrečica** der Eisbeutel, **omara; ledenica** die Eiskammer, der -kasten, **lednica** das Eiswasser

ledírati, -ram (laedo) raniti

lédje *s.* navadno mn. **ledja** regio lumbalis, die Lendengegend; **lédveno vretence** vertebra lumbalis

ledvíca *ž.* ren, die Niere; **ledvíčen: odprtina** hilus renis, **ovójnica** capsula, **pések** der Nierensand; **zdŕknjena = zmáknjena = nestalna** ren mobilis, die Wanderniere; **sfrknjena = zgrbáančena** die Schrumpf-; **pódkvasta** ren arcuatus, die Hufeisen-; **ledvíčast** nierenförmig; **ledvíčnik = ledvíčar** der Nierenkranke

léga *ž.* die Lage: **vodorávna, hrbtna, strmogláva** die Beckenhochlagerung, **poševna, bočna, fiziologična** die physiologische Mittellage; **lega plodú v maternici** gl. plod; **organi so v medsebojni legi**

légar, -rja *m.* (navadno **trebúšni legar)** typhus abdominalis, der Bauchtyphus

lege artis (lex pravilo, ars umetnost, stroka) strokovno pravilno, kunstgerecht; **contra legem artis** nestrokovno, strokovno zgrešeno, der Kunstfehler

léglo *s.* 1. živalsko, 2. **bolézensko** focus, der Krankheitsherd

lék *m.* medicamentum, das Heilmittel; **lekárna** = apoteka; **lekárnar; léčiti,** -im heilen; **lekovíta rastlina** die Heilpflanze, **vrelec**

lépiti, -pim kleben; - **se** sich verkleben: **vnete veke; lepílo** das Klebemittel; **lepílen** klebrig

lepra *ž.* (*λέπω* luščim), gobe, góbavost, der Aussatz

les *m.* das Holz, der Wald; **lesén** (hölzern): 1. **podlaga** die Holzschiene, **noga;** 2. unfeholfen; **vedenje; lésni trgovec** der Holzhändler; **lésnata pokrajina** eine waldreiche Gegend

let *m.* der Flug; **letéti** fliegen; **letálo** das Flugzeug; **letálec** der Flieger; **létanica** = perút, der Flügel

letálen, -lna, -o (letalis, letum smrt) smrten, tödlich; **exitus letalis** = smrt; **dosis letalis** = smrtna, usmrtilna mera zdravila; **letálnost** *ž.* smrtnost kake bolezni (razmerje med številom obolélih za kako boleznijo in umrlih za isto boleznijo); gl. mortalnost

levíti se, -vím se 1. sich häuten: **kača, koža,** 2. sich mausen: **ptiči**

lezánji mn. *m.* die Fadennudeln

lézbična ljubézen, amor lesbicus, sladostrastje med ženskami (Lesbos, domovina pesnice Sapfe)

ležáti, -žím liegen: **bolnik** der Kranke ist bettlägerig; **bolnik mora ležati** er muß das Bett hüten; **ležálno zdravljenje** die Liegekur; **ležálnik** der Liegestuhl; **ležalíšče** die Liegestätte; **ležálnica** der Liegeraum; **ležíšče** das Lager: **žólčnika** das Gallenblasenbett, **slepíča; preiskava leže** die Untersuchung im Liegen; **ležé** liegend

libído, -da *m.* poželenje: **sexualis** spolno

líce *s.* 1. bucca, die Backe: **rdečih, upádlih, velih, nagubanih lic**; 2. facies, das Gesicht: **mlado lice, po licu koga spoznati**; 3. die Vorderfläche; **líčna jámica** das Wangengrübchen; **kost = líčnica** os zygomaticum das Wangen- (Joch-) bein; **líčna stvarca** ein hübsches Ding; **naličnica** *ž.* die Larve: **omamna** die Narkosemaske

ligatúra *ž.* (ligo vežem), 1. podveza, die Unterbindung der Blutgefäße, 2. podvežnja, der Unterbindungsfaden

líkoma zusammenpassend: **zašiti robove rane**

límfa *ž.* (lympha; *λύμφη* čista voda) 1. mezga, 2. cepivo; **limfatična konstitucija** (slična skrofulozni)

lij *m.* = **liják** *m.* der Trichter; **líjast** trichterförmig

lína *ž.* das Dachfenster, die Lucke: **strélna** die Schießscharte; **mávčeva obveza z lino** gefensterter Gipsverband; **zatilna** foramen occipitale magnum

lísa *ž.* macula, naevus, der Fleck: **máterna** = znamenje naevus congenitus = maternus, das Muttermal; **jétrna** der Leberfleck, **sónčna, plava** = črníca der blaue Fleck; **lísast** fleckig; **lísavost** die Fleckigkeit; **olísati** fleckig machen

list *m.* das Blatt: 1. **rastlinski,** 2. **rojstni** der Taufschein, **mrtváški** der Totenschein, **temperaturni** die Temperaturtabelle

lišáj *m.* 1. lichen (*λείχω* ližem), die Flechte (bunčičasto kožno obolenje), 2. suh ekcem; **lišájav** = kdor ima lišaje; **lišájast** = lišaju podoben; **lišajiti se** Flechten bekommen

literatúra *ž.* (litera črka): **medicinska** = zdravniški, oz. zdravstveni spisi

líti, líjem 1. **solze** Tränen vergießen, 2. **lije iz koga** = ima drisko; **lijávica** diarrhoë, der Durchfall; **lijávičen** an Durchfall leidend

lítka *ž.* sura, die Wade

lobánja *ž.* cranium, der Schädel; **lobánjski svod** calvaria (calvus gol), das Schädeldach; **lobánjsko dno** basis cranii, der Schädelboden; **kotánja** fossa cranii, die Schädelgrube

lôcen, lôcna *m.* gebogener Stab, der Bügel: **mavčev škorenj z železnim locnom** der Gipsstiefel mit eisernem Gehbügel (čr. 18);

lócnat: posoda; **lócnast** bügelförmig; **locnják** *m.* = rebrnik die Reifenbahre (priprava iz upognjenih palic, katero poveznemo preko bolnika, da ga odeja ne tišči, čr. 6)

lóčiti, -čim unterscheiden, trennen; - **se** 1. **dvojček se od dvojčka komaj loči,** 2. sich trennen: **duša se loči od telesa**

lój, loja *m.* sebum, der Talg; **žleza lójnica** glandula sebacea, die Talgdrüse; **lójevec,** -vca *m.* talcum Venetum; **lójnat** = **lojén: sveča** = **lójevka; lójen: kislina** die Talgsäure; **lójast** talgförmig: **občutek, konzistenca**

lok *m.* arcus, der Bogen: **namízni lok** (na operacijski mizi) der Kopfbogen; **rébrni** arcus costarum, der Rippenbogen; **na lok cepiti** mit Stiel verpflanzen; **cépljenje na lok** die Stieltransplantation; **lokostrélec** der Bogenschütze; **lókova** (nekega loka), **lóčna** (loka nasploh) **razpetina** die Bogenweite; **lókast** bogenförmig: **črta, zaréza** der Kragenschnitt (na vratu)

lokálen, -lna, -o (locus kraj) krajeven: **anestezíja** krájevno omrtvíčenje; **lokalizírati** 1. preprečiti razširjenje: **požár,** 2. dognati kraj, na katerem je kotišče bolezni; **lokalizácija bolezni; locus minoris resistentiae** kraj manjšega (najmanjšega) odpora

lóm *m.*: **kóstni** fractura, der Knochenbruch; **lomna črta** = **črta lómnica** die Bruchlinie, **lomna ploskev** = **lomína** die Bruchfläche; **lómiti,** -mim frakturirati, brechen

longéta *ž.* (fr. longuet podolgovát) 1. obvezilo, 2. **mávčeva longéta** = mavčeva pasica

lopática *ž.* 1. spátula, eine kleine Schaufel, der Spatel (čr. 12), 2. scápula, das Schulterblatt; **lopátični greben** spina scapulae, die Schultergräte; **lopátičast** spatelförmig

lopúta *ž.* 1. valvula, die Klappe: **venska,** 2. die Falltür

lúes, -esa *m.* = sifilis; **lúičen znak; lúik** (ne: luetičen in ne luétik!)

lúcidum (lux luč) **intervállum** jasno razdobje, občasna razjasnitev (pri duševno bolnih, ki sem pa tja govore in delajo pametno)

lúg, lúga *m.* die Lauge; **lúžen** laugenhaft; **lúžnica** das Laugenwasser; **lužníne** mn. *ž.* die Alkalien; **lúžiti** laugen, in der Lauge beizen; **lužilo** das Laugenmittel

lúlati, -lam (pri mali deci) urinírati, harnen; **lúlek, lúleka** *m.* penis (fantkov)

lúnica *ž.* (kost v zapestju), os lunatum, das Mondbein

lúpa *ž.* (fr.) povečevalno steklo (leča s kratkim žariščem)

lupína *ž.*: **jábolčna** die Apfelschale, **jájčna, oréhova** (trde; mehke in zelene so »luščine«; mehke pri jajcu

»mrene«); **lupínav** = schalig; **lúpiti,** -pim: **jabolko** schälen; **lupiti se: koža po škrlatinki; olúpek** die Schale: **krompirjev**

lúpus, -usa *m.* (lupus volk, ker razjéda) kožna tuberkuloza zlasti na obrazu: **lupozen znak**

lúska *ž.* = **luskína** squama, die Schuppe: **ribja, na glavi; lúskav** = poln lusk; **lúskast** = luski podoben; **luskávica** psoriasis vulgaris, die Schuppenflechte; **lúskavost** die Schuppigkeit; **lúskati ribo** den Fisch abschuppen

lúščiti, -ščim schälen: **grah, fižol; luščílno zdravljenje** die Schälkur; **luščína** die Samenhülse: **grózdna; luščílnica** die Getreidegerbemühle

M

magíster, -stra *m.* mojster, učitelj; **pharmaciae** = lekarnar; **magistrálno zdravilo** = pripravljeno po magistrovem (mojstrovem = zdravniškem) predpisu; gl. oficinalen

májati, -jem, **majáti,** -jám hin und her bewegen: **z glavo; - se** wackeln: **zob, kost; majáv** hinkend: **hoja**; wackelig: **zob; majávica** die Unbeständigkeit; **majávost** die Unentschlossenheit, das Wackligsein (der Zähne)

májica *ž.* das Leibchen: **trikójeva** (fr. tricoter plesti) das Trikot-

majíti, -jím schälen, abrinden; - **se** sich schälen: **koža**

máksimum, -uma *m.* (maximum) največja količina; **maksimálen,** -lna, -o največji: **doza zdravila** die höchste Gabe des Arzneimittels: **za odraslega, za deco**

malárija *ž.* (malaria; it. mala aria = slab zrak, ker so včasih mislili, da je v tem njen vzrok) nalezljiva bolezen, ki jo prenaša komar anopheles, povzroča pa plasmodium

malígen, -gna, -o (malignus) zločest, bösartig: **bula** (rak, sarkom); **malígnost** (malignitas) zločestost, die Bösartigkeit; **némaligen** = benigen, nezločest

malína *ž.* rubus idaeus, die Himbeere; **malínov sok** = **malínovec** syrupus rubi idaei, der Himbeersaft; **malínast** = malini podoben: **žolčni kamen**

malokŕvje = **malokŕvnost** anaemia, die Blutarmut; **malokŕven; malokŕvnež**

mámiti, -mim betäuben; **mamílo** *s.* das Rauschmittel (opium, hašiš); **mamljív** betäubend

mándelj, -deljna *m.* 1. nébnica, tonsilla palatina, die Gaumenmandel, 2. žrélnica, tonsilla pharyngea, die Rachenmandel; **povéčani mándeljni** hypertrophia tonsillarum; **vnetje mandeljnov** tonsillitis, die Man-

delentzündung; 3. sadež: **mándeljnovo olje,** oleum amygdalarum, das Mandelöl

manifésten, -tna, -o zaznaven, viden, jasen; **manifestírati se** zaznavno se pojaviti; **manifestácija** zaznaven pojav

manija *ž.* (mania; *μανία* divjanje, blodnja) 1. duševna bolezen, 2. sla: **nymphomania** norénje za moškimi, die Mannstollheit; **morphiomania** = morfinizem; **manični stadij bolezni**

manikíra *ž.* (fr. manicure; manus roka, curo negujem) nega rok; **manikirati se** negovati nohte na roki

mánjvreden, -dna, -o minderwertig; **konstitucionalna manjvrednost** die angeborene Minderwertigkeit

marázmus, -usa *m.* (*μαραίνω* venem) propadanje: **senilis** starostno; **marántičen** propadajoč

maróga *ž.* ein fleckiger Hautstreifen, die Pigmentierung nach Kratzeffekten; **marógast** fleckig gestreift: **po obrazu, po hrbtu zaradi udarcev**

masáža *ž.* (fr. massage; *μάσσω* drgnem, gnetem) mehanično vplivanje na telo z rokami ali inštrumenti: 1. **glájenje** effleurage, die Streichung, 2. **dŕgnjenje** frictio, die Reibung, 3. **gnétenje** pétrissage, die Knetung, 4. **trésenje** vibratio, die Erschütterung, 5. **natépanje** tapotement, die Klopfung; **masírati; masér, masérka**

máska *ž.* die Maske: **omámna,** Narkose-, **plinska** Gas-; **masko nataknem, snamem**

máslo *s.* zerlassene Butter; **presno** = **surovo** die Butter; **ušesno** cerumen, das Ohrenschmalz; **maslén kruh, kislína** die Buttersäure; **maslénka** die Butterbirne; **maslína** = oliva

masohízem, zma *m.* (masochismus — po pisatelju Sacher-Masochu) izprevržena spolnost: sladostrastje v zvezi s trpnim nasiljem, gl. sadizem

mast *ž.* adeps, das Fett; **maščóba** = **maščévje** = **maščevína** das Fettgewebe; **másten** fett: **jed, črevo** intestinum rectum, der Mastdarm; **mastna degeneracija** die fettige Degeneration; **mastnják** 1. lipoma, die Fettgeschwulst, 2. z mastjo zalito bitje; **maščóbna kislina** die Fettsäure; **mastíti** = stiskati: **grozdje; mastiti se** reichlich essen; **zamaščénost,** die Verfettung; **mastnik** = danka, der Mastdarm

máternica *ž.* uterus, *ὑστέρα,* die Gebärmutter; **znížana** descensus uteri; **zdŕknjena** prolapsus; **obŕnjena** inversus; **priklónjena** anteflexio; **zaklónjena** retroflexio; **na desno, levo odklonjena** dextro-, sinistroflexio; **maternico izpraskati, postrgati** = kiretirati; **maternično ustje** portio vaginalis uteri, der Scheidenteil der Gebärmutter, **vrat** cervix, **ožína** isthmus, **teló** = **glavína** corpus

máti, mátere *ž.* mater, die Mutter: **rodna** leibliche, stara Groß-; **máterina** (določena), **materínska** (nasploh) **ljubezen; mati otroka rodí, ga dojí = ga ima pri prsih, ga odstavi; materinstvo,** maternitas, die Mutterschaft

mática *ž.* 1. matrix, der Mutterboden: **nohtna** radix unguis; **mátična célica** die Mutterzelle; **tkivo, tekočina,** 2. pri vijaku: die Schraubenmutter

mávec, -vca *m.* 1. gips, 2. der Gipsverband; **mávčev povój** die Gipsbinde; - **obvéza** der Gipsverband; **pasíca** die Gipsschiene; **mavčne škarje** die Gipsschere (čr. 15); **mávcati** = gipsati; **za-, obmávčiti** eingipsen; **od-, razmávčiti** den Gipsverband abnehmen; **mavec na golo** (pri nogi: **na boso)** ungepolsterter Gipsverband; **mavec z lino** gefensterter Gipsverband; **mavčílnica** das Gipszimmer; **mavčilna miza** der Gipstisch

maz, mazí *ž.* die Schmiere: **sklepna** synovia, Gelenks -

mázati, mážem salben, einreiben; **mázanje** das Schmieren; **mazílo** *s.* = **maža** *ž.* unguentum, die Salbe; **mazáč** *m.* der Quacksalber; **mazáštvo** die Quacksalberei; **mazílar** der Salbenbereiter

maziliti, -im salben, balsamieren; **maziljenec**

meč, meča *m.* das Schwert; **méčast** = meču podoben

méča *ž.* to, kar je mehko: 1. **ušesna** lobulus auriculae, das Ohrläppchen; 2. **živčna** das Nervenmark; 3. pri sadežu: sredica; 4. sura, die Wade, **mečát** dickwadig

mečáva *ž.* fontanella (mehki deli med kostmi na glavi novorojenčka)

méčica *ž.* 1. majhna meča, eine kleine Wade, 2. prstna na dlani

méčnica *ž.* fibula, das Wadenbein; **méčnični gléženj** malleolus fibulae, der Wadenbeinknöchel

med, medú ali **méda** *m.* mel, der Honig; **medíca** der Met, Honigtrank; **medéna potíca** der Honigkuchen; **medéni tedni** die Flitterwochen; **médne cene** = cene medu, die Honigpreise; **medénka** die Honigbirne

med, medí *ž.* der Messing; **médena postelj** das Messingbett

medel, -dla, -o schwach, matt; **oko** mattes Auge; **medlo mi je** es ist mir nicht gut; **medléti,** -dlím siechen, schmachten; **medlost** = **medlóba** die Schwäche

medeníca *ž.* pelvis, das Becken; **zóžena** verengtes; **prelómljena, póčena** fractura pelveos, der Beckenbruch; **medenične mere** die Beckenmaße; **medenično dno** der Beckenboden; **obróč** ossa cinguli extremitatum pelvinarum, der Beckengürtel; **medeníčast** beckenförmig

medicína *ž.* 1. ars medicinae, die Heilkunst; **kurativna**

(curo zdravim) zdraveča, **preventivna** (praevenio) preprečevalna; **študirati medicino; študent medicine = medicínec; doktor universae medicinae** (dr. med. univ.) = doktor vsega zdravilstva; **medicínska knjiga**; 2. zdravilo, das Heilmittel; **bridka medicina; medikament** *m.* (medicamentum) zdravilo, das Arzneimittel; **medikamentózno zdravljenje** = z zdravili; **medikácija** = predpis zdravil; **médikus,** -kusa *m.* zdravnik: **práktikus** praktični

médij *m.* (medium; medius srednji) posredovalec, posredovalka pri spiritističnih poizkusih

mednožje *s.* regio perinealis, die Dammgegend

medočje *s.* regio interocularis

medpléčje *s.* regio interscapularis, der Rückenteil zwischen den Schultern

medprstje *s.* der Interdigitalraum

medrámje = medplečje

medrébrje *s.* spatium intercostale, der Zwischenrippenraum; **medrébrna mišica** der Interkostalmuskel

medstaničnína *ž.* die Zwischenzellensubstanz

medvreténčje *s.* spatium intervertebrale, der Zwischenwirbelraum; **medvreténčna plóščica** discus intervertebralis, die Zwischenwirbelscheibe

medzóbje *s.* der Raum zwischen zwei Zähnen

megalomanija *ž.* (*μέγας* velik, *μανία* blaznost, blodnja) veličávost, der Größenwahnsinn; **megalomán, megalománka**

méh *m.* 1. der Balg, 2. das Gebläse; **žival na meh odreti** abbalgen; **mešíček,** -čka *m.* majhen meh: **lasni** folliculus pili, der Haarbalg; **solzni** saccus lacrimalis, der Tränensack

mehúr, -húrja *m.* vesica, die Blase: **scalni** urinalis; **žolčni = žólčnik,** vesica fellea, die Gallenblase; **srčni** = osrčnik, pericardium, der Herzbeutel; **slúzni** = sluznik, bursa mucosa, der Schleimbeutel; **mehúrček,** -čka, majhen mehur: **vodéni** vesicula, das Wasserbläschen, **gnójni** pustula, das Eiterbläschen; **mehurčki se izpahnejo; mehúrčast** voll von Bläschen: **šén** erysipelas bullosum, der Blasenrotlauf; **mehúrčiti se: koža se mehurči** = dobiva mehurčke; **zamehúriti** se sich einkapseln: **zamehúrjena gnojavica** abscessus saccatus, der abgekapselte Absceß; **mehúrjast** blasenförmig; **mehúrjav** = mehurnát voll von Blasen; **mehúrjevec = mehúrnik** das Blasenpflaster, vesicatorium; **mehurnják** *m.* echinococcus, der Blasenwurm

melanholija *ž.* (melancholia; *μέλας* črn, *χολή* žolč) funkcionalna dúševna bolezen s hudo potrtostjo, otežkočenim predstavljanjem in nerazpoloženostjo; **melanhólik**

melanízem, -zma *m.* (melanismus) = **melanóza** *ž.* (melanosis; *μέλας* črn) bolezensko barvana koža zaradi razkroja krvi ali zastrupljenja

membrána *ž.* (membrana kožica, od membrum ud) kožica, mrena

ména *ž.* die Änderung: **stárostna** climax, climacterium, die Wechseljahre der Frau; **zvóčna** der Schallwechsel; **lúnine mene** die Mondphasen

mencáti, -cám 1. reiben: **oči si mencati,** 2. biti v zadregi, zögern, 3. reiben: **perilo; mencáč** cunctator, der Zögerer

menstruácija *ž.* (menstruus mesečen) mesečno perilo ali mesečna čišča, die monatliche Reinigung; **menstruírati** = perilo imeti (pri spolno zreli ženski); - dobivati (pri dozorevajočem dekletu); **menstruálna kri** = kri mesečnega perila

mentálen, -lna, -o (mentalis) 1. bradni (mentum brada), 2. dúhoven (mens duh)

ménzesi, -zesov *mn. m.* (mensis mesec) mesečno perilo ali mesečna čišča, die Monatsblutung

mésečen, -čna, -o 1. somnambulus (somnus spanje, ambulo hodim), mondsüchtig; **mésečnik, mésečnica; mésečnost** somnambulismus, die Mondsucht, 2. monatlich: **perilo, čišča** die monatliche Reinigung

mésiti, -im kneten; **mesílna masaža** die Knetmassage

mesnják *m.* = **mesnik** myoma (*μῦς* miška, mišica) die Geschwulst aus Muskelgewebe

mesó *s.* caro, das Fleisch: **divje** 1. caro luxurians, 2. neoplasma exulceratum; **meséna klobasa** die Fleischwurst; **mésna juha** = govéja, **meséna juha** = die Ragusuppe; **mesnát** fleischig: **roka; mesnína** die Fleischware; **mesóvje** *s.* die Fleischmasse; **mesoglednik** der Fleischbeschauer

mésto *s.* 1. regio, die Gegend, die Stelle; **poškodba na tem mestu; mesta na človeškem telesu** regiones corporis humani, die Gegenden des Körpers, 2. der Punkt: **boléče mesto** punctum dolorosum

méšati, -šam mischen; **mešana hrana** die gemischte Kost; **méšanec** = krížanec hýbridus, der Bastard; **meša se komu** irrsinnig sein

metabolízem, -zma *m.* (metabolismus; *μεταβολή* sprememba) presnóva; **metabólični strup** (nastal pri presnóvi)

metastáza *ž.* (metastasis, *μεθίστημι* prestavim) bolezenski zasevek, raztrosek, naplav (iz prvotnega bolezenskega legla se zasejejo, raztrosijo, naplavijo po krvi ali mezgi bolezenske kalí v organe); **metastazírati** zasejati se, raztrositi se, naplaviti se

meteorízem, -zma *m.* (meteorismus, *μετέωρος* v zraku) napíhnjenost, die Aufblähung; **abdominis** napihnjen trebuh

metóda *ž.* (*μέθοδος*) način, načrt: **metoda po izberi** die Methode der Wahl; **po novi, stari metodi** = po novem, starem načinu; **metódičen** načrten; **metódika** = nauk o metodah

mézdra *ž.* epithelium (*ἐπί*+ *θηλή* prsna bradavica; prvotno nežna kožica na ustnični rdečini, pótlej vrhnja kožica nasploh)

mézga *ž.* 1. chylus (*χυλός* sok) = mlečkasti sok črevesnih mezgóvnic in prsnega mezgovoda = resorbirano hranivo, die Lymphe; **mezgóvnica** das Lymphgefäß; **bezgávka** (ne »mezgovna žleza«!) lymphónodus, der Lymphknoten; **mezgovód: prsni** ductus thoracicus, der Milchbrustgang; **mezgóvje** *s.* das Lymphgefäßsystem; **mézgovni obtók** der Lymphkreislauf; **mezgnát** = poln mezge, 2. **sadna** die Fruchtsalse

mezínec, -nca *m.* digitus quintus manus, der kleine Finger; **nožni,** dig. V. pedis, die kleine Zehe; **mezínčna stran** die Kleinfinger(zehen)seite

miázma *ž.* (*μίασμα* onesnaženje, *μιαίνω* onesnažim) okužilo, nastalo izven človeškega organizma; **miazmátičen**

migetáti, -tám 1. zwinkern, mit den Augen blinzeln, 2. flimmern: **pred očmi mi migeta; zvezde migetajo**; **migetálka** cilium, das Flimmerhaar

migréna *ž.* (hemicrania; *ἡμί* pol, enostranski, *κρανίον* črepinja) glavobol, večinoma na eni strani; **migrénski napad**

mik *m.* der Reiz

mikróbij *m.* (*μικρός* majhen, *βίος* življenje) najmanjša žív: bakterija

mikroskóp *m.* (*σκοπέω* gledam) drobnogled; **mikroskópičen,** -čna, -o = samo z drobnogledom viden; **mikroskópski** = k mikroskopu spadajoč

Míkulicz (Ivan pl. M. Radecki, kirurg v Vratislavi 1850—1905). **Míkuliczev tampón:** štirikotna ovójnica iz gaze se s središčem kot dnom potisne v trebušno votlino, da nastane nekak mehur, in natrpa s trakom iz gaze; namen takega tampona je, držati rano odprto in z gazo sesati kužne izločke iz nje

mílo *s.* die Seife; **mílnica** das Seifenwasser; **milnična klistira** das Seifenklysma; **mílast** seifenartig: **mílnato blato** der Seifenstuhl (pri dojenčkih); **namiliti** einseifen

mir *m.* die Ruhe, der Friede; **miróvna kirurgija** die Friedenschirurgie; **miróváti,** -rújem ruhen; **mirovalno zdravljenje** die Ruhekur; **mirujoča okužba** die ruhende Infektion

miserére (usmili se!) bljuvanje blata, das Koterbrechen (pri ileusu — zamašenem, zavitem, zadrgnjenem ali ohromelem črevesu)

míšica *ž.* musculus, der Muskel: **prógasta** der quergestreifte Muskel (na okostnjaku, je nam na voljo, jo po volji napnemo ali ohlápimo); **gladka** der glatte Muskel (na nekaterih organih deluje avtomatično, brez naše volje); **mišičen: vlakno** die Muskelfaser; **ovójnica** perimysium; **míšičnata roka, tilnik** muskelstark; **míšičast** muskelförmig; **mišičnína** die Muskelsubstanz; **mišičje** *s.* systema musculorum, das Muskelsystem

míšnica *m.* (arzenski trioksid) mišji strup

mitéla *ž.* (mitella, pomanjšano iz mitra) pestoválica, ruta za roko, die Armschlinge

mixtum compositum zmes vsega mogočega, zméšanica

míza *ž.* mensa, der Tisch: **operacíjska, preiskoválna, mavčilna** der Gipstisch

mizandrija *ž.* (*ἀνήρ* moški) sovraštvo do moških

mizantróp *m.* (*μίσος* sovraštvo, *ἄνθρωπος* človek) človekomrznež, odljudnež; **mizantrópinja** odljudnica

mizogín *m.* (*γυνή* ženska) sovražnik žensk

mizopedíja *ž.* (*παίς* dete) sovraštvo proti lastni deci

mlad, -da, -o jung: **človek; mlada leta; mlado vino, mlada stanica** die Tochterzelle; **mládec** = **mladénič; mladénka; mláda** = nevesta, snaha; **mladina** die Jugend; **mladíca** = mlad poganjek, mlada žival; **mladoléten; mladolétnik, mladolétnica; mladolétnost; mladolétje** = pomlad; **mladósten** jugendlich: **zabloda,** die jugendliche Verirrung; **mladóstnik, mladóstnica** der, die Jugendliche; **mladóst** 1. mlada leta, 2. mladina: **mladóst je noróst; mladoródnica** die Kindbetterin; **pomladíti se** sich verjüngen

mláhav, -a, -o schlaff: **hoja, ud; mláhavost** die Schlaffheit

mléko *s.* lac, die Milch: **máterino, sladko, presno, kislo, posnéto, pínjeno; mlečna žleza** = **mlečnica** die Milchdrüse; **mlečni vod** der Milchgang; **kava** der Milchkaffee; **zobóvje** dentes decidui, das Milchgebiß; **mléčnik** 1. mlad človek, 2. der Milchzahn; **mleček** colostrum, die Vormilch (pri noseči ženski)

mnenje *s.* 1. die Meinung, 2. das Gutachten: **izvédeniško**

mnóštvenost *ž.* multiplicitas, die Vielfältigkeit: **mnóštveni bolézenski priméri** die Multiplizität der Krankheitsfälle

moča *ž.* urina, der Harn; **močiti postelj** bettnässen

modél *m.* 1. das Modell, 2. die Form (posoda za peko peciva)

móder, -dra, -o 1. weise: **glava; modróst** die Weisheit; **modróstni zob** der Weisheitszahn; 2. blau: **oči, nebo; módrost** die Blauheit; **modríca** sugillatio,

der blaue Fleck, die Strieme; **modrína** das Blaue: **oči, neba; modríti,** -drím blau färben; **modréti,** -drím blau werden; **modrílo** das blaue Färbemittel; **modrikast** bläulich

módo *s.* testis, die Hode; **módnik** scrotum, der Hodensack: **módnikova kila** hernia scrotalis; **modovína** die Hodensubstanz; **bula v modu** tumor testis, die Hodengeschwulst; **spúščanje moda** = drsenje moda descensus testis; **skritomódje** kryptorchismus, **skritomodec**

módrc, -drca *m.* das Mieder: **ortopedični**

móka *ž.* das Mehl: **bela, črna, ajdova; móčnata jed** die Mehlspeise; **mókast** mehlig: **hruška, sneg**

móker, -kra, -o feucht: **obleka, oči** = solzne; **mokríla** mn. *s.* organa urinaria, die Harnorgane; **mokrína** die Nässe: **prekátna mokrína v očesu; mókrost** die Naßheit; **mokríti,** -krím naß machen, harnen; **mokríca** = scalina, seč

mónstrum, -struma *m.* = **monstrozitéta** *ž.* (monstrositas) spaček, nakáza; **monstroznost,** spačenost, nakáznost

môra *ž.* 1. íncubus (incubo ležim na čem), das Alpdrücken: **mora koga tlači,** 2. sitnež

moral insanity (angl.) pomanjkanje višjih etičnih predstav, zvezano z absolutnim egoizmom, brezčutstvenostjo, krvoločnostjo, antisocialnostjo, neuravnovešenimi in hudodelskimi nagnjenji, ne da bi bila inteligenca zmanjšana: nrávstveni blódež

mórbus, -usa *m.* bolezen, die Krankheit: - **sui generis** = samostojno obolenje (ne pa znak kakega obolenja); **morbus Basedowi** bazedovska bolezen; **morbus sacer** = epilepsija; **morbídnost** (morbiditas; morbidus bolan) razmerje med številom obolelih in zdravih

mórfij *m.* (morphium; Morpheus bog spanja) lajšilo pri bolečini (ni uspavalo!); **morfinízem** (morphinismus) sla za morfijem, die Morphiumsucht; **morfiníst, morfinístka**

mortálnost *ž.* (mortalitas; mortalis umrljiv) umrljivost (razmerje med številom umrlih in številom prebivalstva) gl. letalnost

móšnja *ž.* = **mošnják** *m.* scrotum, der Hodensack; **mošnjàt** = z veliko mošnjo; **móšnjast** beutelförmig; **móšenjska kila** hernia scrotalis, der Hodensackbruch; **móšenjski šiv** die Tabaksbeutelnaht

mošnjíca *ž.* das Beutelchen: **ustna** die Backentasche, **gnojna** Eiter-

môtek, -tka *m.* die Spule: **svile, konca, žice; namótati na motek, odmótati z motka**

motíti, -tim 1. trüben: **vodo,** 2. stören: **koga pri delu,** 3. die Aufmerksamkeit ablenken: **dete z igračo, bolnika s pripovedovanjem;**

móten, -tna, -o: 1. **tekočina**

trüb, 2. **zavést**; **mótnja** *ž.* die Störung: **živčna, dušévna, prebavna, alkoholna, funkcijska**; **motnja zavesti** die Bewußtseinsstörung; **motnjáva** *ž.* 1. preplet: **glasov**, 2. die Trübung: **leče, tekočine**; **motnóba** *ž.*: **zavesti, leče, tekočine**; **motnína** *ž.* die Trübung (stanje): **v pljučih, v leči**; **mótnost** die Trübung (lastnost); **motljív** störend: **svetlóba** (ki moti)

motóričen, -čna, -o (motor gibalo; moveo gibljem) gibalen: **živec** der Bewegungsnerv; **insuficienca** = atonija, gibalna slabost

mózeg, -zga *m.* das Mark: **kostni** Knochen-, **podaljšani hrbtni** medulla oblongata, das verlängerte Rükken-

mozólj, -zolja *m.* folliculitis (follis meh, mošnjica) die Haarbalgentzündung; **mozóljnat** = poln mozoljev; **mozóljčast, mozóljast** = mozolju podoben; **mozoljávica** acne, die Entzündung der Haar- und Talgfollikel der Haut; **mozóljavost**

mož *m.* 1. vir, der Mann: **mož beseda, bodi mož!** 2. maritus, coniux *m.* der Ehemann; **moški** masculinus, männlich: **spol, obnašanje**; **očetovstvo dveh moških** die Vaterschaft zweier Männer; **možát** mannhaft: **človek**

možgáni mn. *m.* cerebrum, das Gehirn; **mali** cerebellum, das Kleinhirn; **možganovína** die Hirnsubstanz; **možgánska ópna** meninx, die Hirnhaut; **srédež** das Hirnzentrum, **vijúga = krivúlja** gyrus, die Hirnwindung; **brazda** sulcus, die -furche, **privesek** hypophysis cerebri, der Hirnanhang

mrávlja *ž.* formica, die Ameise; **mravlje gredo po udih** das Ameisenlaufen in den Gliedern; **imam mravljinčje noge = mravljinči mi v nogah** es kribbelt mich in den Füßen

mraz *m.* der Frost, die Kälte: **hud, ljut mraz**; **mraz gre za nohte** stechender Frost; **mráziti**, -zim: **mrázi me** 1. es fröstelt mich, 2. ich habe Schüttelfrost

mréna *ž.* die Haut, das Fell: **trebúšna** peritonaeum, das Bauchfell (**ostenska** peritonaeale, **dróbovna** viscerale); **prsna** pleura, das Brustfell (**rébrna** parietalis, das Rippenfell, **pljučna** pulmonalis, das Lungenfell), **očésna = siva** cataracta, grauer Star; **zeléna** glaucoma, grüner Star; **možgánska** meninx, die Hirnhaut; **jajčna** die Eihaut (**vodna** amnion, **résasta** chorion, **minljíva** decidua)

mréža *ž.* das Netz; **mrežna pečenka** der Netzbraten

mréžnica retína, die Netzhaut des Auges; **odstop mréžnice** ablatio retinae, die Netzhautablösung

mrlìč *m.* cadaver, die Leiche; **mrliča imeti v hiši**; **mrlíški sprevod** = pogreb; **oglédnik** der Totenbeschauer; **soba** das Totenzimmer

mŕsiti, -sim 1. die Faste brechen (na postni dan meso jesti), 2. meso jesti; **mŕsna**

jed die Fleischspeise (na postni dan)

mŕšav, -a, -o mager, abgezehrt; **mŕšavost**

mŕtev, -tva, -o 1. mortuus, tot, 2. unempfindlich: **prst, roka; mrtva kost** ganglion, das Überbein; **mrtev biti na kaj** = zelo rad imeti; **mŕtvec** der Tote; **mrtvíčen** 1. scheintot, 2. gelähmt; **mrtvíčnik** der Gelähmte; **mrtvína** gangraena, der Brand: **suha ali črna** sicca, **vodeníčna** humida; **mrtvíti** = **mrtvíčiti** abtöten; **mrtvéti**, -tvím tot werden; **mrtvílo** 1. das Abtötungsmittel, 2. letargia, 3. tihota: **v trebuhu je mrtvilo** = nič se ne gane; **mrtvíca** *ž.* 1. **udov** die Schlaffheit der Glieder, 2. die tote Erde

mrtvák, mrtvec *m.* = mrlič; **mrtvaški sprevod** = pogreb; **duh** der Leichengeruch; **mrtvášnica** die Totenkammer; **mrtváščina** die Totengebühr, das Tote: **diši po mrtváščini; mrtváška lisa** = **maróga** livor mortis, der Totenfleck; **mrtváška otŕplost** rigor mortis, die Totenstarre

mrtvoúd *m.* apoplexia, der Schlaganfall; **mrtvoúden** gelähmt; **mrtvoud ga je** [zadel] der Schlag hat ihn getroffen

mŕviti, -vim bröckeln; **mŕvica** = drobtina; **mrvljív** = bröckelig

mŕzlica *ž.* der Schüttelfrost: **mrzlica bolnika trese; mŕzličen** = **mŕzličav: napad; mrzličast občutek** = mrzlici podoben

múčiti, -čim quälen: **kašelj muči bolnika; múčen** qualvoll, peinlich: **bolečina, zadeva** eine peinliche Sache; **múčnost; mučilnica** die Folterkammer; **mučilo** das Marterwerkzeug

mul *m.* (angl. mulmul, indijsko malmal) tela depurata, weiches Gewebe aus entfetteter Baumwolle

multípara *ž.* (multus mnog, parere roditi) mnogoródnica, večkratna porodnica

mumifikácija *ž.* (mumificatio; mumija — perzijsko »mum« vosek — izsušeno, balzamirano truplo, facio delam) 1. sprememba odmrlega zárodka v mumijasto tvorbo, 2. suha mrtvína = gangraena sicca

múskulus, -kulusa *m.* (mus miška) mišica; **muskulózen** mišičast

múžiti, -žim decorticare (de +cortex lubje) entrinden: **možgane**, ledvico, kost; **mužéven** 1. saftend, 2. entrindbar

N

nabírati, -ram 1. sammeln: **gobe**, 2. in Falten legen: **obraz, čelo, usta na jok, tkivo na nit; nabírek** = guba; **nabór: vojaški** die Assentierung; - **se** 1. sich setzen: **zóbovec okoli zoba** der Zahnstein setzt sich um den Zahn; 2. gnojíti se: **pod nohtom se nabíra**

nabíti, -bíjem 1. **na kalúp** auf die Form schlagen; **na zid** = plakatirati, 2. **puško** = nabasati; **si želodec** sich überessen, 3. pretepsti; **nabój** *m.* die Ladung, die Patrone; **nabojnjáča** *ž.* die Patron[en]tasche

nabósti, -bódem anstechen, punktirati; **nabód** *m.* punctio, der Anstich; **nabódna igla** die Punktionsnadel; **nabódna sesálka** die Punktionsspritze; **nabodína** die Anstichwunde

nabrékniti, -nem anschwellen: **žila, ustnica, sram** (erectio penis), **tkivo** (oedema); **nabreklína** tumor inflammatorius, die angeschwollene Stelle, die Entzündungsgeschwulst; **nabréklost** die Angeschwollenheit

načélo *s.* principium, der Grundsatz: **strokóvno; načelováti,** -lújem an der Spitze stehen; **načélnik** = šef, der Vorstand: **klínični, oddélkov** (nekega oddelka), **oddélni** (oddelka nasploh); **načélnica** die Vorsteherin

nadláket, -kta *m.* = **nadláhtje** *s.* brachium, der Oberarm; **nadláhtna kost** = **nadláhtnica** humerus, der Oberarmknochen

nadobístnica *ž.* corpus suprarenale, die Nebenniere

nadúha *ž.* asthma (*ἄσθμω* hropem), die Schweratmigkeit; **nadúšen** = **nadúšljiv** = astmatičen; **nadúšljivec** *m.*, **nadúšljivka** *ž.*; **nadúšljivost** = **nadúšnost**

nadúti, -dújem ali nadmèm aufblähen: **truplo se naduje, nadmè; nadút** 1. **truplo** die aufgeblähte Leiche, 2. **človek** = domišljav in ošaben; **nadútost** 1. die Aufgedunsenheit, 2. domišljava ošabnost

nagláven, -vna, -o: **las,** das Kopfhaar, **uš** pediculus capitis, die Kopflaus, **greh: golína** die Kopfblöße

naglúšen, -šna, -o = **naglúh** schwerhörig; **naglúšnost** = **naglúhost** die Schwerhörigkeit

nagíbati, -bam krümmen, neigen; - **se** sich neigen: **naspréd, navzád, na stran; nágnjen k bolezni; nágnjenost k bolezni** disposition, die Krankheitsempfänglichkeit

nagníti, -níjem anfaulen: **nagnít zob, sadje**

nagòn *m.* instinkt, der Trieb: **vzdrževálni, plodítveni, spolni; nagónski** = instinktiven, nezaveden

nagúbati, -bam fälteln: **čelo; slepo črevo pri operaciji** = coecumplicatio

náhod *m.* der Schnupfen: **dobiti, imeti; nahóden** schnupfig; **náhodast** schnupfartig

najéžiti, -žim emporsträuben: **lase, obŕvi, kocíne**

nakáza *ž.* = **nakáznik** *m.* monstrum, die Mißgeburt; **nakažèn** (od rojstva) mißgestaltet; **skažèn** (vsled poškodbe) entstellt

naklòn *m.* flexio, die Neigung: **maternice naspréd** = **priklon** anteflexio, **navzád** = **zaklòn** retroflexio, **naklon na levo** = **odklon**

na levo sinistroflexio, **naklon na desno = odklon na desno** dextroflexio

nakolénček, -čka *m.* das Schoßkind

nakopáti si, -pljem si: **bolezen** sich eine Krankheit zuziehen

nakoválce *s.* (v ušesu) incus, der Amboß

nalésti se, lézem se: bekommen: **bolezni, uši**

nalíčen, -čna, -o =analogen

nalíka *ž.* analogia, die Ähnlichkeit

nalòm *m.* infractio, unvollständiger Knochenbruch; **nalomnína** *ž.* die Infraktionsfläche; **nalomíti si kost** sich den Knochen einbrechen

namázati, -mážem beschmieren: **ud, lice s čim; namáz** der Aufstrich

namíšljen, -a, -o: **bolezen** die eingebildete Krankheit, **bolnik**

namízje *s.* das Tischgedeck, das Service

naóčniki, -ov mn. *m.* die Brille; **naóčnice** mn. *ž.* die Augenblende der Pferde

na pare: roke, noge, oči, ušesa, dojke, moda, jajčniki, ledvice so **organi na pare,** paarige Organe

napásti, -pádem überfallen: **bolezen človeka; napàd** der Überfall: **zločínski, bolézenski**

napénjati, -njam spannen: **trebuh pri operaciji** (če operiranec ni v popolni omami); **stročnice napenjajo človeka** sie wirken blähend

napéti, -pnèm spannen: **kožo, mišico, kito; napét: obraz, ustnica, grudi, prsi, puška, trebuh** défense musculaire, die Bauchspannung: **napéti se** anschwellen: **žila; napétost** die Angeschwollenheit, die Spannung, turgor: **žil, brecíl; napetína** die gespannte Gegend: **se razteza**

napíhniti, -hnem aufblasen: **napihnjen trebuh** meteorismus, **truplo, lice, pljuča** entfaltete Lungen; **pljučni napihálnik** der Überdruckapparat; **napihoválen** blähend

naplósk udariti = s plosko roko mit flacher Hand; **naplóskati koga** = s plosko roko natepsti

napòn *m.* tonus (*τόνος*), die Spannung, der Druck; **míšični napòn, notránji** der innere Druck

napótiti, -tim dirigirati, schicken: **koga kam; - se** sich begeben: **k zdravniku; napótnica v bolnico** die Spitalsanweisung; **napótek** = **napotílo** = navodilo

naprašíti, -šim bestäuben, bepudern: **kožo**

napráva *ž.* aparat, die Vorrichtung: **zdravilna**

naprŕstnik *m.* 1. der Fingerhut (za zaščito prsta pri šivanju), 2. der Fingerling, der Überzug des Fingers (preko obveze na prstu)

napúhel, -hla, -o aufgedunsen; **napuhlína** das Aufgedunsene; **napúhlost** die Aufgedunsenheit

narámnica *ž.* = epoleta; **narámen** auf den Schultern befindlich

naráščati, -ščam an Umfang zunehmen: **zateklína, trebuh; naraščáj** der Nachwuchs

naráva *ž.* = natura; **naráv-no zdravljenje** die Naturheilkunde (z dieto, fizikalnimi sredstvi itd. brez zdravil); **táke narave** so beschaffen: **človek, bolezen**

naredíti se, -redím se sich bilden, entstehen: **mehúrček, krasta, tur**

narkóza *ž.* (narcosis; *ναρκόω* omamim) omama: **inhalacíjska** z vdihavanjem omamila; **rektálna** z vlivom narkotikuma v danko, **intravenózna** z vbrizgom v veno; **basisnarkoza** = **začetna narkoza; narkótikum,** -kuma *m.* mamilo; **narkotizírati; narkotizér, narkotizérka; narkotizíranec, narkotizíranka; smrt v narkozi** der Narkosetod

naróčje *s.*: **vzeti otroka v** das Kind auf die Arme nehmen

nárt *m.*, dorsum pedis, der Fußrücken

nasadíti, -dim 1. **kokoš,** oz. **jajca,** 2. **drevje** anpflanzen, 3. **okno** einhängen, 4. **na kol** aufpfählen, **na vilice** aufgabeln, 5. **sekiro na toporišče; nasaditi se: na kol, na vilice; nasádna poškodba** die Pfählungsverletzung; **nasajèn** = siten

nasílen, -lna, -o gewalttätig; **nasilje** = **nasilstvo** die Gewalttat: **pohotno** = **posilstvo** die Notzucht

nasítiti, -tim sättigen: **lačnega, otroka; nasíčen** 1. **človek,** 2. **tekočina; nasičenost; nasíten** = **nasitljív: jed** (ki kmalu nasiti); **nasítnost** = **nasitljívost**

nasladílo *s.* das Genußmittel (nam oslaja življenje, dražeč živčevje, da skladneje deluje: kava, čaj, kakao, alkoholne pijače, tobak itd.)

naslòn *m.* 1. = **naslonítev** die Anlehnung, 2. **pri stolu** die Lehne; **pósteljno naslanjálo** die Rückenlehne; **naslanjáč** der Lehnstuhl; **nasloníti se** sich anlehnen

natégati, -gam anziehen, spannen; **natéga** extensio, die Anspannung (zlomljenih udov), 2. ekstenzijska priprava; **natezálnik** der Extensionsapparat, **navijálni** der Schrauben-; **natezálna obveza** der Extensionsverband; **natezálo za čevlje** der Schuhdehner; **mišica natéznica** musculus extensor, der Streckmuskel; **natezálnica** die Folterkammer

navál *m.* der Andrang; **krvi** congestio, **jeze, množice**

navíti, -víjem 1. **ud:** ekstendirati, 2. **svilo na motek** aufwickeln; **navítek sukanca** die Zwirnspule

navpík senkrecht; **navpíčen** = vertikalen; **črta navpíčnica** die Vertikale

navŕtati, -tam anbohren: **lobánjo, kost**

navzdólnji aboralis, abwärts = caudalis, schwanzwärts: **tanko črevo** intestinum

ileum, der Krummdarm; **debelo črevo** colon descendens, der absteigende Dickdarm; **navzdólnje sorodstvo** die Verwandtschaft in absteigender Linie

navzkríž kreuzweise; 1. **roke dati** kreuzen, 2. **gledati** schielen; **navzkrižen** widersprechend: **besede, nazori, spol** (hermaphroditismus); **navzkrížnost** die Widersprüchigkeit; **navzkrižje** *s.* collisio, der Widerstreit

nebó, nebá *s.* palatum, der Gaumen: **trdo** durum, **mehko** molle; **kost nébnica** os palatinum, das Gaumenbein; **žleza nébnica** tonsilla palatina, die Gaumenmandel

nebogljèn, -ljéna, -o schwächlich, unbehilflich; **nebogljénost** die Unbehilflichkeit; **nebogljénček, nebogljénka = nebogljéno dete**

nečké, nečák mn. *ž.* die Mulde: **mávčeve** das Gipsbett; **néčkast** muldenförmig

nečúten, -tna, -o 1. unmerklich, 2. unempfindlich; **nečútnost**

nedoléten, -tna, -o minderjährig; **mladolétnik, mladolétnica** der, die Minderjährige; **mladolétnost** die Minderjährigkeit

nedonóšen, -šena, -o unausgetragen: **plod, otrok** partus praematurus, die Frühgeburt; **nedonóšenec, nedonóšenka = nedonošen otrok; nedonóšenost**

nedostájati, -jam fehlen; **nedostaja mi česa; nedostátek** 1. der Mangel, 2. das Gebrechen; **nedostátnost** die Unzulänglichkeit; **dúhovna** die geistige Minderwertigkeit

nédrje *s.* der Busen (prostor med dojkami in obleko), tudi mn. **nédrja: robček imam v nedrjih**

negóden, -dna, -o unreif: **plod, porod** (partus praematurus), **za ženitev** = spolno nedozorel; **negóda** = pokvéka; **negódnež** = **negódnik** *m.*, **negódnica** *ž.*; **negódnost** die Unzulänglichkeit, Unreife

neinfekciózen = nenalezljiv; **neinfekcióznost bolezni, bolnika**

nejéšč = nejéščen 1. ohne Appetit, 2. kogar ali česar ne moremo prenašati: **besédnik, besede, nazori; nejéščnost** die Appetitlosigkeit

nelíčen, -čna, -o unförmlich: **nos, ud, grba**

nem stumm; **némec, némka** der, die Stumme; **némost** die Stummheit; **gluh in nem** taubstumm; **gluhonémost**; gluhonémec, gluhonémka

némanič *m.* der Habenichts; nemanička *ž.*; **nemaníštvo** *s.*

neobčutljív = neobčúten unempfindlich; **neobčutljivost = neobčútnost**

neodoljív, -ljíva, -o unwiderstehlich: **pritisk, gon**

neoplázma *ž.* (neoplasma; *νέος* nov, *πλάσμα* tvorba) novotvorba, die Neubildung; **neoplástičen** novotvóren

neplóden, -dna, -o = **neplodovít** sterilis, unfruchtbar;

neplódnost = **neplodovítost** sterilitas, die Unfruchtbarkeit

neprehóden, -hódna, -o undurchgängig, undurchlässig: **črevo** ileus, der Darmverschluß

nerazvít, -víta, -o unentwickelt; **nerazvítost**: **dúhovna, telesna**

neróden, -dna, -o 1. **nerodovíten** sterilis, unfruchtbar, 2. ungeschickt: **neródno ležati** unbequem liegen; **neródnost** 1. nerodovitnost, 2. die Ungeschicklichkeit, die Unbequemlichkeit

nervóznost *ž.* (nervositas; nervus živec) živčna razdraženost, razdražljivost; **nervózen** živčen; **status nervosus** živčno stanje

nesorazméren, mérna, -o improporcionalen, inkomponenten, nicht übereinstimmend; **nesorazmérje** die Improportionalität, die Inkomponenz; **nesorazmérnost**

nespéčnost *m.* = **nespánje** insomnia (somnus spanje), die Schlaflosigkeit

nesposoben unfähig; **za delo, za spolno občevanje** impotenten

néstvor *m.* monstrum, die Mißbildung

nesvést *ž.* = **nesvéstica** *ž.* = **nesvéstje** *s.* die Ohnmacht; **nesvésten**; **onesvéstiti se** in Ohnmacht fallen

neváren, -rna, -o gefährlich: **bolezen, poškodba, delo, bolnik**; **nevárnost** die Gefahr, die Gefährlichkeit

nevralgíja *ž.* (neuralgia; *νεῦρον* živec, *ἄλγος* bolečina) bolečina v živcu (brez dokazne spremembe)

nevrasteníja *ž.* (neurasthenia; *ἀσθένεια* slabost) živčna slabost; **nevrasténičen**; **nevrasténik, nevrasténična ženska**

nevrológ *m.* (*λόγος* nauk) živčni zdravnik = za živčne bolezni; **nevrologíja** živčno zdravstvo

nevropatíja *ž.* (neuropathia; *πάθος* trpljenje) živčna bolezen nasploh; **nevropát, nevropátka**; **nevropatologíja** nauk o živčnih boleznih

nezavéden, -dna, -o 1. bewußtlos, 2. brez zavesti (narodne, stanovske, politične); **nezavédnost**; 1. die Bewußtlosigkeit, 2. nedostatek prepričanja (narodnega itd.); **nèzavést** die Bewußtlosigkeit; **nèzavésten** bewußtlos

nezgóda *ž.* der Unfall: **imeti nezgodo, nezgoda zadene koga**; **nezgóden** 1. travmatičen: **obolenje**, 2. **renta, kirurgija** die Unfallchirurgie, 3. gegen Unfall: **zavarovanje**, 4. ne ob pravem času: **beseda, dejanje**

nihilízem, -zma *m.* (nihilismus; nihil nič) odklonílnost: **terapevtični** (prepričanje, da je »vse ena figa«); **nihilíst**

nikotín *m.* tobačni alkaloid; **zastrupljenje z nikotinom** die Nikotinvergiftung

nil nocere (prav za prav: primum nil nocere = najprej glej, da ne škodiš) Hippokratesov nauk: *μὴ βλάπτειν*

nimfomanija *ž.* (nymphomania; *νύμφη* povodna vila, *μανία* sla) norenje za moškimi; **nimfománičen**: znak; **nimfománka**

nit, níti *ž.* der Faden: **vdenem nit v šivanko** die Nähnadel einfädeln; **nitka** = drobna nit; **nítna debelost**; **nítkast** = niti podoben; **nítje** *s.*: živčno, die Nervenfasern

noč *ž.* nox, die Nacht; **nočíti** nächtigen; **nočno spanje** der Nachtschlaf; **ponóči** nachts; **ponočnják** der Nachtschwärmer; **ponočnjákinja**

nóga *ž.* 1. pes, der Fuß, 2. extremitas inferior; **z nogami** (mn.!) **cepetám**; **z obema nogama naenkrat skočim**; **nožna kost** der Fußknochen; **nogàt** 1. dolgih nog, 2. vse, kar ima noge; **bosa noga** nackter Fuß; **ploska** pes planus, der Plattfuß; **képasta** ali **čókasta** varus, Klump-; **zvržena, zavíhana** valgus, Knick-; **kopítasta** ali **konjska** equinus, Spitz-; **pétna** calcaneus, Hacken-; **votla** cavus, Hohl-

nogavíca *ž.* der Strumpf: **gumijeva, elastična**

nóhet, -hta *m.* unguis, der Nagel; **zaráščen** unguis incarnatus, der eingewachsene Nagel; **nohti cveto** = imajo bele lise; **ljut mraz gre za nohte**; **to mi gre za nohte** das geht mir auf die Nerven; **nóhtna mática** matrix unguis; **nohtnína** die Nagelsubstanz

nómen, -mena *m.* ime; **nomenklatúra** (calo izkličem) poimenovanje: **zdravniška** ali **zdravstvena** = medicinska; **S.** (= signa) **suo nomine** (na zdravniških receptih) = navedi s celim imenom, t. j. prepiši recept

nórec, -rca *m.* der Narr; **norica** 1. die Närrin, 2. atropa belladonna, die Tollkirsche; **noréti, norím**; **norišnica** = blaznica, das Irrenhaus; **norčávo govorjenje**

norice mn. *ž.* varicella, die Windpocken

normálen, -lna, -o pravilen, navaden; **normalizírati** = urediti, regeln; **nórma** = pravilo

nos, nósa ali **nosú** *m.* nasus externus, die äußere Nase; **vdrt nos, sédlast** die Sattelnase; **nósna kost** os nasale, das Nasenbein; **duplína** cavum nasi, die Nasenhöhle; **obnósne dupline** sinus paranasales, die Nasennebenhöhlen; **nosnica** *ž.* naris, das Nasenloch gl. nozdrv; **nosljáti,** -ám näseln; **nosljáč** der Näselnde

nosíti, -sim tragen; **noséča ženska** = **noséčnica** gravida, die schwangere Frau; **noséčnost** graviditas, die Schwangerschaft; **izvenmáternična** graviditas extrauterina, die falsche Schwangerschaft; **noséčnostni znaki** die Schwangerschaftszeichen: **pege, proge** striae, die Schwangerschaftnarben; **zanositi otroka** schwanger werden; **donositi otroka** die Frucht zu Ende tragen; **ženska je donosíla** die Frau ist der Entbindung nahe; **donóšen, nédonóšen otrok**

nóšnja *ž.* das Tragen; **nóša** die Tracht: **narodna**

nótranji, -nja, -e internus: **bolezen** die innerliche Krankheit; **bolečina; zdravnik za notranje bolezni** = internist; **nótranjščina** der Innenraum; **nótranjost** die Innerlichkeit, das Innere; **notranje zdravilo** = za notranje bolezni

nov, nova, -o novus, neu; **novóst** die Neuheit; **novíca** die Neuigkeit; **novóta** die Neuerung; **novína** das Neue; **novotarija** eine überflüssige Neuerung; **novotvorba** neoplasma, die Neubildung; **novotvóren** neoplastičen; **novorojenček** *m.*, **novorojenka** *ž.* der, die Neugeborene

nózdrv, -drvi *ž.* ala nasi, der Nasenflügel gl. nosnica

nož *m.* das Messer: **kirurgični** = skalpel (čr. 24) (scalpo režem); **na noževi konici** messerspitzweise; nož ima **ročáj** in **rezílo** ali **klíno;** ta spet: **ostríno, hrbèt, koníco, korén**

nóžnica *ž.* 1. die Messerscheide, 2. vagina, die weibliche Scheide, 3. **kitna** = **kitnica** vagina tendinis, die Sehnenscheide; **nóžnični izlóčki** die Vaginalsäfte

nullípara *ž.* (nullus nobeden, pario rodim) nerodníca, nérodílja, neródkìnja

O

ob 1. an: **ob čeljusti, ob boku,** 2. zur Zeit: **ob slabem vremenu, ob porodu,** 3. mit: **ob berglah, ob palici hoditi**

obáriti, -rim abkochen; **obára** Eingemachtes: **kurja, telečja**

občásen, -sna, -o periodičen: **vročína, obolénje, dúševno zbóljšanje** lucidum intervallum

občeváti, -čujem verkehren: **spolno občevanje** der Geschlechtsverkehr; **občujoče posode** = kommunizierende Gefäße

občútiti, -čútim empfinden, fühlen; **občutljív** empfindlich: **za svetlobo** lichtempfindlich; **občutljívost** die Empfindlichkeit: **prenapéta** die Überempfindlichkeit; **občutljívec, -tljívka; občútni živec** der Empfindungsnerv; **občútnost** die Empfindbarkeit; **občútek** das Gefühl; **občútje** die Empfindung, die Stimmung; **občutílo** organum sensus, das Empfindungsorgan

obdóben, -bna, -o periodičen: **mrzlica, poslabšanje**

obdúkcija *ž.* (obduco potegnem k sebi, odprem) raztelesenje, razudba, die Leichenöffnung; **obducént** = razteleševalec; **obducéntinja** razteleševalka; **obdukcíjsko** = razteleševalno **orodje** das Obduktionsbesteck

obéliti, -lim decapsulare, abschälen, ablösen, entkapseln: **kost, možgane, ledvico**

obéroč = z obema rokama

obésiti, -sim: (auf)hängen; - **se** sich erhängen; **obẻšenec, obéšenka**

obglèd *m.* das Gesichtsfeld, der Gesichtskreis

obiskáti, -íščem besuchen; **obisk** der Besuch: **bolníški** = pri bolniku, **zdravníški** = zdravnikov; **obiskováleс, obiskováłka; obiskánec, obiskánka**

obíst *ž.* ren, die Niere; **obístna odprtína** hilus renis; **nadobistna žleza** = **nadobistnica** corpus suprarenale, die Nebenniere; **obístje** *s.* regio lumbalis, die Nierengegend

objésti, objém wund reiben: **čevelj me je objedel; objésti se** sich überessen

objésten = razposajen, prešeren mutwillig: **deca; objestnost** = **objést** der Übermut, die Ausgelassenheit; **objéstnež, objéstnica**

obkládek, -dka der Umschlag; **mrzli, kášnati**

óbla *ž.* die Kugel: **sónčna** der Sonnenball; **óblast** rundlich: **stanica**

óblanci mn. *m.* = **óblanje** *s.* die Hobelspäne

óblat *m.* (obláta darovalni kruh; offero darovati) die Oblate (hostija, v katero zavijamo zdravila); **oblatár** der Oblatenbäcker

obléči, -čem anziehen: **srajco, hlače; otroka; obleči se: v črno** die Trauerkleider anlegen; **preobléči se** sich umkleiden; **sleči,** -čem ausziehen: **srajco, hlače; otroka; obléka** der Anzug; **oblačilo** das Kleidungsstück

obledéti, -dím blaß werden; **obledéli obraz, spomin**

oblédje *s.* = ledje

oblépek, -pka *m.* emplastrum adhaesivum, das Heftpflaster; **oblépiti,** -pim umkleben

obležáti, -žím 1. liegen bleiben: **pijanec v jarku,** 2. abliegen: **sadje, meso,** 3. **jed v želodcu**

oblíčje *s.* (ob + lice) facies, das Gesicht

oblíka *ž.* die Form, die Gestalt

oblíž *m.* englisches Wundpflaster

oblížje *s.* die nächste Umgebung

oblóg *m.* 1. **gnojni,** der eitrige Belag, 2. das Wundpflaster

oblóga *ž.* 1. der Umschlag: **mrzla,** 2. die Auspolsterung: **maščóbna obloga** (pri ledvici) capsula adiposa, das Fettpolster; **obložíti,** -žim belegen, auspolstern

oblók *m.* der Bogen: **nébni** der Gaumenbogen; **oblokast** bogenförmig

obmóčje *s.* der Wirkungskreis, der Machtbereich

obmódek, -dka *m.* epididymis, der Nebenhoden

obnávljati se, -ljam se regenerirati se, sich erneuern: **zdrav narod se obnavlja s kmetov**

obnósen, -sna, -o paranasalis: **duplíne,** sinus paranasales (po novem: nasales), die Nasennebenhöhlen

obnóva *ž.* 1. regeneratio, die Wiedererzeugung von verloren gegangenem Gewebe, 2. restitutio, reproductio,

die Erneuerung; **obnovíti,** -vím wieder erzeugen, erneuern

obód *m.* 1. der Reif(en), der Ring, 2. periferija: **obódno živčevje** das periphere Nervensystem; **obódni povéznik** die Reifenbahre (za odejo na bolniški postelji)

obójestránski, -ska, -o bilateralis (bis+latus stran) beiderseitig: **kila, slepóta, ohromélost**

oboléti, -lím erkranken; **obolénje** morbus, die Erkrankung; **obolelíšče** focus, der Krankheitsherd

obóriti, -rim niederschlagen (kemično); - **se** sich niederschlagen; **oborílo** das Fällungsmittel; **oborína** der Niederschlag

obrániti se česa, obranim se sich einer Sache erwehren: **obrambna reakcija** die Abwehrreaktion

obráslost *ž.* die Behaarung: **na glavi:** lasje, capilli, die Kopfhaare, **na obrvih:** vejice, supercilia; **na trepalnicah:** vejice, cilia; **v ušesih:** dlaka, volna, tragi; **pod nosom:** mah in brke; **na bradi:** barba, der Bart; kocine: **na bradi** die Borsten, **v nosu** vibrissae, **v pázduhi** hirci, **na prsih, na osrámju** pubes, die Schamhaare; **na rokah in nogah** dlake in dláčice; **novorojenček je poraščen s puhom,** lanugo, die Wollhaare

obráz *m.* facies, das Gesicht: **obrázna lega** die Gesichtslage

obremenjénost *ž.* die Belastung: **dedna**

obrézati, -réžem: 1. **si nohte,** 2. **otroka** pri Judih; **obréza = obrezovánje** die Beschneidung; **obrézanec** = Jud, Žid; **obrezálnik** (priprava za obrezovanje nohtov) = **obrezoválne škarje**

obróbiti, -róbim umsäumen; **obróbek** die Umsäumung; **obróbni izpuščaj** der Randausschlag

obróč *m.* der Reif, der Gürtel: 1. **raménski** cingulum extremitatum thoracicarum, der Schultergürtel, 2. **medeníčni = bóčni** cingulum extremitatum pelvinarum, der Beckengürtel, 3. **vláknati lečni** fibrae suspensoriae lentis, das Strahlenbändchen; **obróčkati,** -kam bereifen: **tiča**

obròk *m.* die Portion: **jedi, pijače; zdravilo jemati po obrókih; na obroke, v obrokih plačevati = obrókoma** die Ratenzahlung

obŕsniti, -nem streifen; **obŕsni strel** der Tangential-, Streifschuß

obŕt, obrti *ž.* das Gewerbe; **obrtník** der Gewerbetreibende; **obrtníca; obŕtna = obrtníška bolezen** die Gewerbekrankheit

obrúnek, -nka *m.* cicatrix, die Narbe; **obrúnkast** narbig

obrúsiti se, -sim se sich abwetzen: **obrúšeni žolčni kamni** facettierte Gallensteine

obŕv *ž.* supercilium, die Augenbraue; **obrvát** mit starken Augenbrauen; **obŕvni lok = obŕvnik** arcus super-

ciliaris, der Augenbrauenbogen

obsévati, -vam beleuchten; **obsevalíšče** das Beleuchtungsfeld; **obseválnica** das Beleuchtungszimmer

obslepíčiti, -čim apendektomirati; **obslepíčenec, obslepíčenka**

obstáti, -stánem stehenbleiben: **v razvoju, v rasti**

obstrelíti, -lím anschießen; **obstrelína** die Anschußwunde

obščítnica (žleza) *ž.* glandula parathyreoidea (po novem: glandula thyreoidea accessoria), die Nebenschilddrüse

obtičáti, -čím stecken bleiben: **krogla v telesu; obtíčni strel = obtičáni izstrélek** vulnus sclopetarium — sclopetum intus, der Steckschuß; **obtičalo mi je v grlu** ich habe mich verschluckt

obtiščáti, -ščím durch Druck eine Wunde verursachen: **čevelj koga na nogi; - se** eine Druckwunde bekommen

obtók *m.* circulatio, der Kreislauf: **krvni; obtočílo** das Kreislauforgan

obústje *s.* der Mundsaum

obúšje *s.* die Ohrgegend

obúti, -bújem anziehen: **čevelj, nogavico; obúti se = obuti si čevlje; sezuti,** -jem ausziehen: **čevelj, nogavico; - se = sezuti si čevlje; obuválo = obútev = obúča** das Schuhzeug; **obújek,** -jka *m.* der Schuhfetzen: **platnéni**

obvarováti, -varújem **koga česa** jemanden vor etwas bewahren; **obvaroválen** profilaktičen; **obvára** profilaksa

obvézati, -žem verbinden: **rano, ud; obvéza** der Verband: **mávčeva, škróbana** der Blaubindenverband; **obvezílo,** nav. mn. **obvezila** das Verbandmaterial; **obvezilne škarje** die Verbandschere (čr. 14); **obvezovalnica** das Verbandzimmer; **obvezovalíšče** der Verbandplatz

obvzéti, -vzámem ergreifen: **strah koga, kurja polt, misel komu glavo**

obžarévati, -vam bestrahlen; **obžarevalíšče** das Bestrahlungsfeld; **obžareválnica** das Bestrahlungszimmer

océvje *s.* systema vasorum, das Gefäßsystem

ocvréti, -vrèm in Fett backen: **ocvŕto meso**

očála, očál mn. *s.* = **očáli, očálov** mn. *m.* = naočniki die Brille; **očálar,** -larja 1. der Brillenmacher, 2. -träger; **očala si nataknem** die Brille aufsetzen, **snámem** abnehmen

óče, očéta *m.* pater, der Vater: **ródni** der leibliche, **stari** Großvater; **očétova** (nekega očeta), **očétovska** (nasploh) **skrb; očétovstvo** patrimonium, die Vaterschaft

očéditi, -dim säubern; - **se** sich entleeren, sich der Exkremente entledigen; **očédki** = ekskrementi

očníca *ž.* orbita, die Augenhöhle; **očníce** mn. *ž.* die Augengläser

očóhati, -ham bekratzen
očúvati, -vam **koga česa** jemanden vor etwas bewahren; **očuválni** = varnostni **ukrepi** die Verhütungsmaßnahmen
odbíti, -bijem abschlagen: 1. **komu nos, prošnjo,** 2. reflektirati: **zrcalo odbija svetlobo,** 3. odbiti pribito: **pokrov; odbiti se** abprallen: **izstrelek; odbójek,** -jka der Preller; **odbòj svetlobe** der Lichtreflex; **odbójka** (igra z žogo); **odbójna reakcija** die Abwehrreaktion
odcedíti, -dím abseihen; **odcédek,** -cédka infusum, der Abguß
odcéjati se, -jam se abfließen: **gnoj, nesnága**
odcépiti, -pim abspalten; **odcépek** das Abgespaltene; **odcepek žile, živca, kite** die Abzweigung, der Ast
odčépiti, -pim entkorken; **odčépnik** der Korkzieher; **odčépnikast** korkzieherartig
oddáhniti si, oddáhnem si ausschnaufen, sich erholen; **oddíh** 1. voller Atemzug, 2. die Erholung, die Rast; **oddihljáj** = oddih
oddélek *m.* 1. die Abteilung: **bolníški,** 2. der Abschnitt; **oddélkov** (nekega odd.), **oddélni** (oddelka nasploh) **načelnik** der Abteilungsvorstand
oddojíti, -jím der Mutterbrust entwöhnen; **oddójče** *s.* 1. das entwöhnte Kind, 2. das Spanferkel
oddúšek, -ška *m.* die Rast, die Erholung; **brez oddúška** ohne Rast
odebelíti, -lím dick machen; **- se** = **odebeléti** dick werden; **odebelína** hypertrophia, die Verdickung; **odebeljèn** hipertrofičen, verdickt
odéja *ž.* die Decke; **odéti,** -dénem zudecken: **otroka, bolnika; odéti se** = **z odéjo se pokriti**
odjúga *ž.* = **odjúžno vreme** das Tauwetter; **odjúgniti** tauig werden
odkloníti, -nim ablenken; **odklónjena máternica: na desno** dextro-, **na levo** sinistroversio uteri; **odklòn** *m.* die Ablenkung; **odklónska os** die Ablenkungsachse
odkobáliti, -lim 1. wegwälzen, 2. verschwinden
odkréhniti, -nem mit Gewalt abbrechen; **- se** mit Gekrach abbrechen; **odkréhek,** -hka das Abbruchstück
odkŕhniti, -nem abbröckeln: **- si** zob; **odkŕhek,** -hka das Bröckel: **zobni, kostni, koščéni**
odkrúšiti, -šim abbröckeln: **omet od zidu; košček od zoba; odkrúšek** das Bröckel
odléči, odlézem = **odlégniti,** -légnem nachlassen: **bolečina; bolniku odleže** der Schmerz läßt nach; **odleglјáj** *m.* das Nachlassen
odlépiti, -lepim ablösen; **zlépki se odlepijo; odlépek** das Abgelöste
odlóčiti, -čim ablösen; **odlóčena mréžnica** ablatio retínae, die Netzhautablösung
odlomíti, -mim abbrechen; **odlómek** fragmentum, das Bruchstück

odmakníti, -nem wegrücken; **odmáknjen** abstehend: **lopática** der Hochstand der Schulter

odmašíti, -im entkorken; **odmašilo** der Stöpselzieher

odméčiti, -méčim weich machen; **odméčiti se** weich werden: **zatrdína**

odméka *ž.* 1. die Erweichung (pri zapeki), 2. das Tauwetter

odmréti, -rem absterben: **ud odmre** 1. wird unempfindlich, 2. nekrotizira, wird brandig

odmŕzniti, -nem abfrieren: **nos mi je odmŕznil, uhelj, prst**

odpòr *m.* der Widerstand; **odpórnost** die Widerstandskraft; **odpóren proti boleznim**

odpráviti, -vim 1. abtreiben: **gliste, bolezen, bradavice, plod,** 2. abfertigen, versorgen: **bolnika, otroka, živád; odpravílo:** 1. **za gliste** anthelminticum, das Wurmmittel, 2. **za plod** abortivum, das Abtreibungsmittel; **odpráva plodu** die Fruchtabtreibung

odpréti, -prèm 1. öffnen: **oči, usta, rano** (dehiscirati; dehisco zijam), **sklep** (arthrotomia; *ἄρθρον* sklep, *τέμνω* režem), **trebušno votlino** (laparotomia; *λαπαρός* mehak), **mrliča** (obductio; obduco potegnem k sebi, odprem); **odprta noga** ulcus cruris, das Unterschenkelgeschwür; **odprta rana** = neobvezana, **- žila** klaffendes Blutgefäß, 2. abführen: **sadje odpira; odprtína** die Öffnung: **žilna** das Blutgefäß-, **črevesna** Darmlumen, **jétrna** porta hepatis, **pljúčna** hilus pulmonis, **vranična** hilus lienis, **ledvíčna** = **obístna** hilus renis; odprt dimeljski obroč anulus inguinalis apertus, der offene Leistenring

odrásti, -stem 1. sprossen, 2. vollkommen auswachsen; **odráslost** = **odráščenost; odrásel** = **odráščen** ausgewachsen; **odrásek** processus: **kostni** der Knochenfortsatz

odràz *m.* negatív, refleksija; **odrážati se** = kazati se v podobi, odsvitu

odréšiti, -šim erlösen: **smrt neozdravljivega bolnika; odrešítev; odrešílna beseda; odrešítelj** *m.*, **odrešíteljica** *ž.*

odréti, odérem 1. die Haut abziehen: **žival na meh** abbalgen, 2. abschürfen; **kožna odrtína** excoriatio (corium koža usnjica), die Hautabschürfung

odrevenéti, -vením starr, steif werden: **ud; odrevenèl; odrevenélost**

odŕgniti, -nem abschürfen, abwetzen; **odrgnína** erosio, die Abschürfung

odsében, -bna, -o 1. rechtsgehend: **vol,** 2. distalis, vom Mittelpunkte entfernt: **distálni konec uda**

odsévati, -vam reflektirati; **odsév** refleks, der Widerschein; **odsévanje** reflexio: **svetlobnih žarkov; odsévni kot** der Reflexionswinkel

odstáviti, -vim 1. absetzen: **koga od službe,** 2. **dete** das Kind entwöhnen; **odstávljenec** *m.*, **odstávljenka** *ž.*; **odstáva** die Absetzung: **od službe** = suspenzija

odtének, -ténka *m.* majhen razloček, niansa

odtékati, -kam = **odtékati se;** abfließen: **voda, kri, gnoj;** **odtók** der Abfluß; **odtóčni žleb; odtòč** *m.* = kloaka

odteščáti se, -ščám se = dušo si privezati auf nüchternen Magen etwas genießen

odúren, -rna, -o verdrießlich, unangenehm: **vedenje, podoba, obraz, smrad**

odvájati, -jam 1. abgewöhnen: **otroka poščivanja, sesanja,** 2. ableiten: **gnoj iz rane, kri, blato,** 3. abführen: **sadje odvaja; odvájanje** die Entleerung; **odvajanje redno** der Stuhlgang normal; **odvajálo** laxativum, das Abführ(ungs)mittel; **odvajálen** abführend; **odvódno črevo** der abführende Schenkel des Darmes

odvézati, odvéžem 1. losbinden: **privezano žival,** 2. aufbinden: **obvezani ud, rano** den Verband abnehmen, 3. **koga dolžnosti** entbinden

odvódnica *ž.* (žila, ki kri od srca odvaja) arterija, die Schlagader (bolje: **utripalnica**)

odvráčati, -čam **koga od česa** jemanden von etwas ablenken; **odvračálen** preventiven: **zdravilo = odvračílo**

oficinálen, -lna, -o (officinalis; officina lekarna, lekarniška pripravljalnica zdravil) zdravilo 1. navedeno v lekarniškem seznamu, ki mora biti v vseh lekarnah, 2. pripravljeno po predpisih državne farmakopeje

oftalmologíja *ž.* gl. specialist

ogáben, -bna, -o ekelhaft; **ogábnost** die Ekelhaftigkeit; **ogába** der Ekel

oglávka *ž.* 1. die Halfter, 2. paraphimosis (ozka kožica na penisu pride za vrat penisa in ga zadrgne); **oglávje** 1. (pri klobuku) der Hutkopf, 2. der Kopfteil; **oglávnica** die Kapuze, die Haube: **mávčev oklep z oglávnico** das Gipsmieder mit Kapuze

oglèd *m.* inspectio, die Beschauung: **mrlíški** die Totenbeschau, **komisíjski**

oglušéti, -ším 1. taub werden: **oglušélo uho,** 2. unempfindlich werden: **prsti so mi oglušéli od mraza; oglušiti,** -im koga taub machen

ognjíšče *s.* der Feuerherd: **na ognjišču kuhati; ognjíščna jámica** die Herdgrube (der Krankheitsherd: bolezensko kotišče, gnezdo, leglo!)

ognojíti se, -jím se abscedirati, vereitern; **ognójek** *m.* abscessus, die Eiterstelle; **ognojèn** purulentus, vereitert

ogoréti, -rím von der Sonne gebräunt werden; **ogorélo lice; ogorelína** die Bräunung von der Sonne; **ogórek** ein abgebranntes Stück Holz

ogrbavéti, -vím buckelig werden

ógrc, ógrca *m.* comedo (cum + edo zajedavam), der Mitesser (zaostali loj v žlezah lojnicah); **ógrčav obraz, nos** die Kupfernase; **ógrci** mn. *m.* morbilli, die Masern

ogrébsti, ogrébem bekratzen: **s kremplji; ogrebotína** erosio, die bekratzte Stelle; **ogréblja** = grebljíca die Scharre, der Exkochleationslöffel

ogrísti, -grízem 1. benagen: **sádež,** 2. (be)beißen: **pes človeka; ogrízek** = **ogrizeni ostanek sadeža; ogríz** vulnus morsum, die Bißstelle

ogródje *s.* das Gerüst: **kóstno** das Gerippe, das Skelet

ogúliti, -lim abschinden: **si kožo** sich die Haut aufreiben; **kožna oguljenína**

ohlápen, -pna, -o 1. locker: **obleka, obveza, sklepna vez,** 2. schlotterig: **sklep** das Schlottergelenk, 3. schlaff: **koža, želodec** atonia ventriculi, **trebuh; ohlápnost** die Schlaffheit; **ohlápiti** lokkern; **ohlapéti** = **ohlápniti** schlaff werden

ohrómiti, -mim lähmen; **ohrométi,** -mím lahm werden; **ohromèl ud; ohroménje** die Verlahmung; **ohromélost** die Gelähmtheit

ojalóviti, -vim sterilizirati, unfruchtbar machen

okamenéti, -ním versteinern; **okamenéli plod** lithopaedion, das Steinkind; **okamenína** petrefakt, die Versteinerung

okláti, okóljem beißen: **pes koga**

oklèp *m.* der Panzer: **mavčev** das Gipsmieder

okó, očésa *s.*, mn.: **oči** oculus, das Auge; **gledam z očmi** (mn.!), **vidim z obema očesoma** ali **na obe očesi; kurje oko** clavus, das Hühnerauge (mn. **kurja očesa**); **očésni zdravnik** = okulist; **očésna špranja** ali **zev** rima palpebrarum, die Augenspalte

okólje *s.* die Umgebung: **podnebno, dúhovno** das geistige Milieu

okončína *ž.* extremitas (extremus končni): **gornja, spodnja; okončinske kosti** die Extremitätenknochen

okorèl, réla, -o 1. steif, starr: **udi,** 2. veraltet: **nazori; okorélost**

okóstje *s.* systema sceleti, das Knochensystem; **okostenéti,** steif werden; **okostenélost** die Steifigkeit: **udov, nazorov**

okrepčáti, -pčám laben; **okrepčílo** analepticum, das Labungsmittel; **okrepčáva** die Labung; **okrepčeválna postaja** = **okrepčeválnica**

okrepíti se sich erholen

okrévati, -vam gesundenen; **okrévanje** rekonvalescenca; **okrévanec** *m.* = rekonvalescent, **okrevanka** *ž.* = rekonvalescentka

okŕniti, okŕnem verstümmeln; **okŕnjen ud** = **okrnek** = **okrnina** der Stumpf: **amputacijski okrnek** = krn conus amputationis, der Amputationsstumpf; **okrnítev** = **okŕnjenje** die Verstümmelung; **okŕnjenec**

m., **okŕnjenka** *ž.* der, die Verstümmelte

okrógel, -gla, -o rund; **okroglega lica = okroglolíčen; okroglína** die Rundung: **raménska** die Schulterwölbung; **okróglost** die Rundheit; **okróglast** rundlich; **okróžje** die Umgebung; **okrógliti,** -lim rund machen

okúhati, -ham ein wenig abkochen: **meso** (da se bolje ohrani)

okúlten, -tna, -o (occultus) skrit, neviden: **krvavítev** die okkulte Blutung; **okúltna veda** die geheime Wissenschaft

okús *m.* 1. der Geschmack, 2. der Geschmacksinn; **okúsna jed** eine schmackhafte Speise; **okúšati** kosten: **jed, pijačo, bátine; okušálo** organum gustus, das Geschmacksorgan; **okušálna bradavíca** calyculus gustatorius, die Geschmacksknospe, der Schmeckbecher

okúžiti, -žim inficirati, anstecken; - **se: rana pri kom, na čem; okužljiv** infekciozen, ansteckend; **okúžba** infectio, die Ansteckung; **okúženec, okúženka; okužítelj, okužíteljica; okužílo = okužnína** der Ansteckungsstoff

okváriti, -várim beschädigen; **okvára** laesio (stalne posledice po poškodbi) die Spätschädigung; **okvárjen = okvárjenec, okvárjenka; okvárnik** der Schädiger

olájšati, -šam erleichtern: **bolečino** den Schmerz lindern; **olajšáva = olájšanje** die Linderung; **olajševálna okóliščina** der Milderungsgrund; **olajšílo** analgeticum, das Linderungsmittel

olísati, -sam fleckig machen, beflecken; - **se** fleckig werden

ólje *s.* oleum, das Öl: 1. **namizno** das Tafelöl, 2. **zdravilno = ribje = jetrno** oleum jecoris Aselli; der Lebertran; **sveto olje; óljna kislina** die Ölsäure; **óljnata barva** (slikarska) **óljasta barva** (tiskarska); **óljiti,** -ljim ölen: **óljena jed; óljka = óljčno drevo**

olóbnica *ž.* pericranium, die Beinhaut des Schädeldaches

olúpiti, -pim schälen: **jabolko, krompir, pomarančo; olúpek,** -pka *m.* nav. mn. **olúpki: jabolčni, krompirjevi, pomarančni; olupljív** schälbar

olúskati, -skam abschuppen: **ribo**

olúščiti, -ščim enthülsen: **grah, oreh**

omáka *ž.* die Tunke: **paradižnikova, sardelna**

omámiti, -mim betäuben: 1. **plin koga, udarec po glavi,** 2. narkotizirati; **omáma** = narkoza: **splošna** die Allgemeinnarkose; **omámljenost** die Betäubtheit; **omámljenec, omámljenka; omámen = omamljív: duh, dišava; omámna maska** die Narkosemaske; **omámica** = nezavest, motnóba: **omamíca mi pride, v omámico pridem; ma-**

mílo narcoticum, das Betäubungsmittel

omedléti, -dlim in Ohnmacht fallen; **omedlévica** collapsus, die Ohnmacht; **omedlévičen** 1. ohnmächtig, 2. leicht in Ohnmacht fallend

omótiti, -tim betäuben; - **se** schwindelig werden; **omótičen = omóten: vonj; omótičav** dem Schwindel unterworfen; **omóta = omótica = omótičnost** der Schwindel; **omótenec, omótenka; motílo** das Betäubungsmittel

omračíti, -čim verdunkeln: **sobo; - se** sich trüben; **omračítev duhá** die Geistesstörung; **omráčenec, omráčenka** der, die Geistesgestörte

omráznica *ž.* die Gänsehaut

omrtvíčiti, -čim = **omŕtviti** anestezirati (*ἀ+αἰσθάνομαι* občutim) unempfindlich machen; **omrtvéti,** -vím unempfindlich werden; **omrtvíčenje** anaesthesia: **hrbtnega mozga** die Lumbalanästhesie; **povésemsko** (živčnega povesma) = **prevódno** die Leitungs-; **prepojítveno** Infiltrations-; **krájevno** Lokal-; **omrtvičílo = omrtvílo** anaestheticum

onanija *ž.* (po Onanu, Judovem sinu) samoskrúnstvo, die Selbstbefleckung; **onanirati = onanirati se; onanist, onanístka; onanismus coniugalis** = coitus interruptus gl. koitus

onečastíti, -tím entehren, schänden; **dekle, fanta;** **onečástnik, onečástnica, onečaščenec, onečaščenka**

onečéditi, -dim verunreinigen: **obleko, postelj**

onečístiti, -tim beschmutzen

oneméti, -nemím verstummen; **onémiti,** -némim zum Schweigen bringen

onemóči, -mórem erlahmen; **onemógel** kraftlos; **moška onemóglost** impotentia coeundi, die Mannesschwäche

onemogóčiti, -góčim unmöglich machen

oneplóditi, -dim unfruchtbar machen: 1. sterilizirati = napraviti semenske, oziroma jajčne vode neprehodne, 2. kastrirati = uničiti obe modi, oz. oba jajčnika

onesnážiti, -žim beschmutzen

onespodóbiti, -dóbim entstellen; **onespodóba** die Entstellung; **onespodóbljen obráz** entstelltes Gesicht

onesposóbiti, -bim unfähig machen: **koga za delo**

onesréčiti, -čim unglücklich machen

onesvéstiti se, -stim se in Ohnmacht fallen; **nesvést = nezavést** die Ohnmacht

opáh *m.* exanthema, der Hautausschlag; **opáhniti se,** opáhnem se einen Hautausschlag bekommen

opáliti, -lim 1. anbrennen: **sonce koga; opalína** die verbrannte Stelle, der Brandgeruch, 2. **koga** jemandem einem Schlag versetzen

opára *ž.* warmer Umschlag

opáriti, -rim verbrühen; **oparína** combustio, die Verbrühung; **opárek** decoctum, die Abkochung

opásje *s.* die Taille; **opásica** = pas: **stégenska** (pri trebušnem pasu) das Schenkelband; **opasati si predpasnik**

opáziti, -zim bemerken; **opazováti,** -zújem beobachten; **opážanje** die Beobachtung; **bolnik v opazovanju** in observatione; **opázen** leicht zu bemerken; **opáznost; opazovalna doba, soba** = **opazoválnica; opazoválec, opazováłka; opazovalíšče** der Beobachtungsort; **opazovanec** *m.*, **opazovánka** *ž.*

opážiti, -pážim verschalen, polstern: **stol s podlago, steno s skalicami; opaž** die Verschalung, die Polsterung

opéči, opéčem 1. verbrennen: **opeklína** combustio, die Verbrennung: **opeklina I. stopnje:** rdečína, **II.:** mehúrčavost, **III.:** vodeníčna mrtvína, **IV.:** suha ali črna mrtvína; 2. ein wenig abbraten: **meso** (da se tako hitro ne pokvari)

operácija *ž.* operatio (opero delam): **krváva, nekrváva; v dveh obdobjih** in zwei Sitzungen; **operácija je potrebna** der operative Eingriff ist nötig; **napraviti, izvršiti** operacijo; **operatér, operatérka; operíranec, operíranka; operatívno obolenje** se zdravi z operacijo; **operacijski nož, soba, polje** = **operiralíšče** das Operationsfeld; **pooperacíjski potèk bolezni** der postoperative Verlauf der Krankheit

ópij *m.* (opium; ὀπός rastlinski sok) posušeni sok, ki ga dobivamo na ta način, da narežemo še nedozorele glavice azijskega maka (papaver somniferum)

opíščiti se, -ščim se einen Ausschlag bekommen: **koža, obraz**

opíti, opíjem betrinken

opláhniti, -hnem kleiner werden: **otok, zatrdina, bula**

opláziti, -zim: **veja koga po obrazu; oplázni strel** der Streif-, Tangentialschuß; **oplázni žleb** die Schußrinne

opléčje *s.* regio scapularis, die Schulterblattgegend

oplétati, -plétam 1. flechten, umwinden: **se okoli česa** sich um etwas schlingen, 2. - **se** wackeln: **noge se opletajo,** 3. schwingen: **z jezikom**

oplodíti, -dím befruchten: **moški žensko, seme jajček; oplodítev** = **oplódba** die Befruchtung

ópna *ž.* membrana, das Häutchen; **možgánska** meninx, die Hirnhaut; **sklepna** membrana synovialis, die Gelenksmembran; **ópenska napetost**

opòj *m.* der Rausch: **kloretílov, étrov; opojíti,** -im berauschen; **opojítev** die Berauschung; **opójna pijača; opojèn** (berauscht) **človek; opojénec, opojénka; opojílo** das Rauschgift; **opojnína** = opojna pijača; **opojénost** *ž.* die Berauschtheit

opóra *ž.* die Stütze, die Unterlage: **vznožna** (pri vznožju v postelji), die

Fußstütze; **nožna, kolénska na operacijski mizi; raménska** die Schulterstütze; **žična, leséna** die Draht-, Holzschiene; **opórnik** *m.* die Widerlage, **opórnica** *ž.* die Schiene

opornják *m.* mesenterium, po novem: mesotenium, das Darmgekröse

opráskati, -skam kratzen: **mačka človeka;** - **se** sich die Haut abschürfen; **opráska** *ž.* die Kratzwunde

oprásniti, -snem **koga** jemanden durch Streifen verwunden: **veja, krogla**

opráviti, -vim besorgen: **otroka, ranjenca, bolnika;** - **se** sich ankleiden; **opráva** die Kleidung: **zdravniška, bolniška; oprávljati** 1. verleumden; **opravljívec, opravljívka; opravljìv jezik,** 2. **službo** den Dienst versehen

opréma *ž.* die Ausrüstung: **operacijske sobe, zdravniška; oprémiti**

oprézovati, -prézujem lauern; **oprézen** vorsichtig; **opréznost** die Vorsicht[igkeit]

oprijémek, -mka *m.* = **oprijemálo** *s.* die Hebevorrichtung (na postelji naprava, katere se bolnik oprijemlje, da se vzdiguje); čr. 1 a

opríščiti se einen Ausschlag bekommen; **opríščene ustnice** herpes labialis, der Fieberausschlag; **opríšč** *m.* exanthema, der Ausschlag

opŕsje *s.* thorax, der Brustkorb; **opŕsnica** *ž.* pleura, das Brustfell; **pljučna** pleura pulmonalis, **rébrna** parietalis

opŕt *m.* das Tragband; **opŕtnik** = nahrbtnik, der Rucksack; **opŕtni koš** der Rückenkorb

opŕta *ž.* der Traggurt, der Hosenträger: **raménska** das Schulterband (pri trebušnem pasu); **opŕtati,** -tam mittels Tragband auf den Rücken lagern; **oprtív nositi** auf dem Rücken tragen: **otroka**

óptika *ž.* (*ὀπτικὴ τέχνη; ὄψις* vid) nauk o svetlobi in gledanju; **óptik** izdelovatelj optičnih priprav

orálen, -lna, -o (oralis; os, oris usta) 1. ustni: **duplina** cavum oris, die Mundhöhle, 2. navzgornji, mundwärts: **oralni konec črevesa; aborálen** navzdolnji, afterwärts: **aborálni konec črevesa**

orámje *s.* regio suprascapularis, die Schultergegend

ordinácija *ž.* (ordinatio; ordino odredim) zdravniška odredba; **ordinacíjska soba; ordinírati**

orgán *m.* (*ὄργανον* orodje, priprava) iz celic in tkiva sestoječi deli telesa, ki predstavljajo enoto za določeno opravilo; **orgánska bolezen** ima zaznavne anatomične izpremembe, dočim kaže »funkcionalna« samo motnje v opravilu; **organízem,** -zma = ustroj: **človeški; organizácija; orgánsko zdravljenje** uporablja kot zdravilo živalske organe oz. njihove ekstrakte; **organotrópičen** (*τρέπω* obračam) na organe učinkujoč

orgázem, -zma *m.* (orgasmus; *ὀργάω* obilujem z vlago), 1. nabreklost spolovil, 2. spolno sladostrastje

oródje *s.* das Werkzeug, das Instrument: 1. **jedílno, namízno** das Tafelbesteck, 2. **zdravníško, poródniško**

oróžje *s.* die Waffe: **strélno** = ognjéno (puška itd.), **hladno, mrzlo** (sablja, bodalo)

ortopéd *m.* gl. specialist

os, osí *ž.* die Achse: **kóstna** die Knochenachse: **je pravilna** (pri zlomljenih in uravnanih udih), die Bruchstücke stehen achsengerecht; **priklónjena** (prelomki tvorijo kot naspréd), **zaklónjena** (kot navzád), **odklónjena** (kot navstran)

osáhniti, -sáhnem trocken, dürr werden: **lice, dojka**

oscáti, oščíjem ali oščím bepissen; - **se** urinirati; **oscánec** *m.*, **oscánka** *ž.* der die Bettnässer, -rin, an Enuresis leidend (*ἐν+οὐρέω* ščijem)

oséba *ž.* persona; **osében** persönlich; **osébnost** die Persönlichkeit; **osébnosti** = **osébni** ali **osébnostni podatki,** personalia; **osébje** das Personal; **strežniško, bolniško**

osébiti, -bim izolirati, separirati

osépnice mn. *ž.* variola (varus vozel, kepa) die Blattern, die Pocken; **osépnični izpuščáj** der Blatternausschlag; **osépničasti** blatternähnlicher Ausschlag; **osepničav** 1. mit Blattern behaftet, 2. blatternarbig

osína *ž.* die Granne: **pri spermiju** das Endstück

osíp *m.* = **osípa** *ž.* exanthema, der Hautausschlag; **žára osípa** urticaria, der Nesselausschlag; **osípki** = **osípice** mn. *ž.* morbilli, die Masern; **osípati se,** osípam ali osípljem se, sich abschuppen: **koža** (po nekaterih boleznih)

oskrbéti, -bím besorgen: **otroka, bolnika, ranjenca; oskrba: zdravniška** die ärztliche Pflege, **bolníška** die Krankenpflege; **oskrbníšnica** = **oskrboválnica** das Versorgungshaus: **stárostna, otróška; oskrbník, oskrbníca; oskrbovánec, oskrbovánka; oskrbnína** die Pflegegebühr

oskrúniti, -nim entehren, infizieren; **oskrúmba** = **oskrunítev** die Entehrung, die Ansteckung; **oskrunítelj, oskrunítelјica; oskrúnjenec, oskrúnjenka**

osladíti, -dím versüßen; **oslá-da** die Versüßung; **osladílo** das Versüßungsmittel; **osláden** 1. **jed** süßlich, 2. **človek** sentimentalen, 3. **sanje** wollüstig

oslepíti, pím blind machen; **oslepéti,** -pím erblinden

osluškováti, -škújem auscultare, behorchen: **srce, pljuča, trebuh;** glej prisluškovati!

osmodíti, -dím versengen; **si lase; strelna osmóda** die Schußversengung; **osmódni kolobár** der Versengungs-, Pulverhof

osnóva *ž.* basis, die Grundlage; **osnováti,** osnújem be-

gründen; **osnovátelj, osnovâteljica; osnóvna omama** die Basisnarkose; **osnóven nauk** der Grundriß; **osnútek**, -tka = koncept, projekt

osóje *s.* = **osojína** die Schattenseite; **osójna stran hriba**

osrámje *s.* regio pudendalis, die Schamgegend

osráti, osérjem 1. bekacken, 2. in üblen Ruf bringen; **osranè, osránec, osránka**

osŕčje *s.* regio cardialis, die Herzgegend; **osŕčnik** *m.* pericardium, der Herzbeutel; **osŕčiti koga** ermutigen; **- se** Mut fassen

osrédek, -dka der Mittelpunkt, die Flußinsel; **osrédnji** centralis: **živčevje** das zentrale Nervensystem; **osrédje** *s.* centrum, die Mitte; **osredotóčiti** koncentrirati: **pažnjo, žarke**

ost, ostí *ž.* die Spitze; **ostí** mn. *ž.* die Fischgabel; **ósten**, -tna *m.* = bódež, der Trokar; **ostén**, -ténа, -o spitzig, stachelig

osténje *s.* die Wände: **trebušno** die Bauchwand; **osténski** parietalis: **potrebúšnica** peritonaeum parietale

óster, -stra, -o scharf: **okó, jezik, duh** (scharfer Geruch; heller Geist), **nož**; **ostríti**, -rím schärfen, **ostrína** die Schärfe: **duhá, očesa, jezika, noža**; **ostróst** die Scharfheit

osúti se, -sújem se ausschlagen: **mehurčki po koži**; **osútek** der Hautausschlag

osvéstiti se, -stim se zum Bewußtsein kommen; **osvéščenje**

óšpice mn. *ž.* morbilli (morbus bolezen), die Masern; **óšpični izpuščáj** der Masernausschlag; **óšpičasti** masernähnlicher

oteklína *ž.* = **otòk** *m.* tumor inflammatorius, die entzündliche Geschwulst: **se pojavi** (tritt auf), **se veča** (wächst), **splahúje** (wird kleiner), **splahne** (verschwindet); **otéklost** (lastnost); **otéči**, -čem anschwellen

otipávati, -pávam palpare, betasten; **otipávanje** palpatio, die Untersuchung durch Betasten; **otipljív** palpabilis, tastbar; **otipati** durch Tasten wahrnehmen: **zatrdino**

otírati, -ram wischen: **solze, pot, telo** abreiben; **otiráča** das Handtuch; **otirálnica** (v kopališčih) der Abreibraum; **otirálnik** die Abreibvorrichtung

otiščáti, -ščím wunddrücken: **čevelj nogo**; **otiščánec**, -nca, 1. das Druckgeschwür (na nogi), 2. der Kranke mit Druckgeschwür; **otiščína** decubitus, das Druckgeschwür; **otíska** = otiščanec

ótok *m.* 1. insula: **Langerhansovo otóčje** v trebušni slinavki, 2. **oteklína** = vnetna bula, die Entzündungsgeschwulst

otólkljaj *m.* contusio, die Quetschung

otopíti, -pím desenzibilizirati: **kožo, ud**; **otopéti**, -pím stumpf, unempfindlich werden

otrébiti, -bim putzen, reinigen: **sočívje**; ausweiden:

ribo, **zajca**; **otrébiti se** sich der Nachgeburt entledigen; **otrébki** = **otréba** = **otrebína** die Nachgeburt

otróčnica *ž.* die Wöchnerin (porodnica 6 do 8 tednov po porodu, t. j. v času, da se ji rodíla normalizirajo); **otrokovati** = biti v otroški postelji

otròk *m.* das Kind; **otróška soba** das Kinderzimmer; **postelja** 1. das Kinderbett, 2. puerperium das Wochenbett; **otróčji** kindlich: **besede, nazori, glas**; **otročád** = deca; **otročáj** ein kindischer Mensch

otrováti, -trújem vergiften; **otróv** = **otrovílo** venenum, das Gift; **otróvnik** = **otrovár** der Giftmischer; **otróvnica** die Giftmischerin; **otróven** giftig: **pijača**; **otrovánec, otrovánka** der, die Vergiftete

otŕpniti, -nem erstarren: **srce, možgani, roke**; **otŕpla zenica** die Pupillenstarre; **otŕplost** (= **otŕpnost** = **otrpnélost**) die Starrheit: **mrtvaška** die Totenstarre; **otrpnjenje** die Starre: **tilnika** meningitis cerebrospinalis epidemica, die Genickstarre

óves *m.* der Hafer; **ovséni kosmi** die Haferflocken; **ovséna kaša** die Hafergrütze

ovíti, -víjem umwickeln: **nit okoli prsta, rjuho okoli života**; **ovítek**, -tka der Umschlag, die Einpackung, der Wickel

ovohávati, -vam mit der Nase untersuchen, schnüffeln

ovòj *m.* die Hülle, der Umschlag; **ovójnica** *ž.* die Hülle: 1. **míšična** fascia, die Muskelbinde, 2. **kitna** peritenonium, der Sehnenüberzug, 3. **lobánjska** galea aponeurotica, die Sehnenhaube, 4. **očésna** tunica fibrosa oculi, die Augenhaut, 5. **ledvíčna** tunica fibrosa renis, 6. **módova** tunica testis, die Hodenhülle, 7. **ščítnična** capsula glandulae thyreoideae, 8. **jetrna** capsula hepatis, 9. **léčina** capsula lentis, die Linsenkapsel, 10. **predstójnična** capsula prostatae, 11. **bezgávčna** capsula lymphonodi

ovráten, -tna, -o: **obveza** der Halsverband, **réz** der Kragenschnitt (pri operacijah golše); **ovrátnik** der Kragen: **bátni** der Wattekragen, **mavčev**; **ovratnik na suknji si zaviham** (postavim pokoncu) in **priviham**

ozdráviti, -vim heilen; **zdravnik ozdravi bolnika, bolezen**; **ozdravéti**, -vím genesen: **bolnik od pljučnice**; **ozdrávljen** sanatus, geheilt; **ozdrávljenje** sanatio, die Heilung; **ozdrávljenec, ozdrávljenka**; **ozdravljiv** = **ozdráven** heilbar

ozéba *ž.* congelatio, die Erfrierung: **I. stopnje**: rdečína erythema, die Rötung in vnetna oteklina; **II. stopnje**: kožni mehurji congelatio bullosa, die Blasenbildung; ko se mehurji prepusté, nastanejo odprtine ali razjede, pernio ulcerans; **III. stopnje**: mrtvína necrosis, der Frost-

brand (kri v žilicah se strdi); **ozébsti, ozébem: prsti, nos, uhlji; ozeblína** pernio, die Frostbeule; **ozébenec, ozébenka**

ožéti, -žmèm ali ožámem auspressen, auswinden: **namočeno rjuho za ovitek; moker trak za vložko**

ožgáti, -žgèm 1. comburere, verbrennen; **ožganína** combustio, die Verbrennung; **ožgána rana** vulnus combustum, die Verbrennungswunde, 2. bräunen: **sonce kožo**

ožílje *s.* systema vasorum, das Gefäßsystem

ožína *ž.* isthmus, die Enge: **máternična** uteri, **jajcevoda** tubae uterinae, **žrela** faucium, **predstojnice** prostatae

oživčeváti, -čújem innervare (in+nervus živec), mit Nerven versorgen

oživíti, -vim beleben: **nezavestnega; oživéti,** -vím wieder aufleben: **nezavestnik, obéšenec, utopljénec; oživljanje** die Wiederbelebungsversuche; **oživljenje** die Wiederbelebung; **oživílo** das Wiederbelebungsmittel

ožúliti, -lim aufreiben: **čevelj nogo, trda obveza kožo; ožúljek,** -ljka *m.* tyloma, die Schwiele; **ožuljenína** die aufgeriebene Stelle

P

pacáti, -cám schmieren: **oko se pacá** das Auge wird schmierig

paciént, -énta *m.* bolnik; **paciéntka = paciéntinja = bolnica**

páčiti, -čim entstellen: **usta** Grimassen schneiden; **-se** Gesichter schneiden, sich unnatürlich benehmen

pádar, -rja *m.* der Bader; **pádarski**

pádavica *ž.* epilepsia, die Fallsucht; **pádavični napad, pádavičnik, pádavičnica; pádavičasti krč** = padavičnemu podoben

pálec *m.*: **na roki** pollex, der Daumen, **na nogi = nožni palec** hallux, die große Zehe; **pálčna stran roke; pálčnik** der Daumenüberzug

paliatíven, -vna, -o (pallium plašč) lajšilen: **zdravilo** (ki bolečine lajša, bolezni pa ne ozdravi), **operacija = neradikalna** (ki zlo obide, pa ga ne odstrani)

panacéja *ž.* (*πᾶν* vse, *ἀκέομαι* zdravim) zdravilo za vse, das Allheilmittel

pandemíja *ž.* (*δῆμος* ljudstvo) epidemija, razširjena čez več dežel; **pandémično obolenje**

pánkrt *m.* ein uneheliches Kind, der Bankert

Paquelin (Claude André, zdravnik v Parizu, 1836 do 1905): **paklénski žgalnik** thermokauter, der Paquelinbrenner

par *m.* = dvojíca, dvóje; **par čevljev; organ na pare** paariges Organ (oko, uho, roka, noga itd.)

pára *ž.* der Dampf: **centralna kurjava na paro; párna kopel** das Dampfbad

paralíza *ž.* (paralysis; *παραλύω* razkrojim), 1. popolna ohromelost, 2. **progresívna bláznežev** = obolenje možgan po sifilisu; **paralítik, paralítkinja; paralítičen**

parazít *m.* (*παρά* poleg, *σῖτος* jed) »prisklednik«, zajedavec, der Schmarotzer: **živalski** (zoo-), **rastlínski** (phytoparasit); **parazitárno obolenje** = povzročeno po parazitih

parciálen, -lna, -o (partialis; pars del) delen

páriti, -rim 1. **vole páriti** = v par jih devati, 2. **jed pariti** dünsten, dämpfen; **páriti se** 1. sich paaren: **ljudje in živina se parijo,** 2. dampfen: **mokra obleka se pari; parítev** die Paarung, die Brunft; **za paritve** = **ob paritvi** zur Zeit der Brunft; **parítveni čas, nagòn, hormón**

paroksízem, -zma *m.* (paroxysmus, *παροξύνω* zaostrim, *ὀξύς* oster) bolezenski napad; **paroksizmátično stanje**

pas *m.* der Gürtel: 1. **trebušni pas** die Leibbinde; **kilni pas** das Bruchband, 2. die Lenden: **v pasu me boli, predpasnik si privežem okoli pasú; pásna zaponka** die Gürtelschnalle; **pásasti izpuščaj** herpes zoster (*ζωστήρ* pas), die Gürtelrose; **pásati, pášem** gürten; **pasíca** *ž.* die Lendenbinde; **mávčeva pasíca** die Gipsschiene

pásta *ž.* (it. testo) testénasto mazilo, teigartige Salbe; **pastózen** = testénast: **rezistenca**

pasterizírati, -ram (Louis Pasteur, francoski kemik, 1822 do 1895) kratkotrajno segretje tekočin na 58 do 90° C, ki uniči mikrobe (ne pa njihovih trosov!). Pasterizirano mleko je tisto, ki smo ga segreli na 69° C, držali pri tej toplini 2 minuti in ga potlej hitro ohladili. Pasterizacija mleka uniči bacile jetike in legarja, ne da bi kaj prida spremenila njegov okus

patogén, -géna, -o (*πάθος* bolezen, *γίγνομαι* nastanem) bolezen povzročujoč: **bakterija; patogenéza** nastanek bolezni

patologíja *ž.* (*λόγος* beseda) nauk o boleznih; **patológičen znak** = bolézenski; **patológ** proučevalec bolezni

pázduha *ž.* axilla, die Achselhöhle; **pázdušna črta** die Axillarlinie; **v pázduhi** so kocine, bezgavke itd., **pod pázduho držim knjigo; izpod pázduhe jemati** improvizirati, aus dem Stegreif nehmen

Péan (Jules, kirurg v Parizu, 1830 do 1898) **Péanova precépka** ali **péan** = prijemalka za žile, die Blutgefäßklemme

pécelj *m.* der Stengel, der Stiel; **pecljàt: bula** die gestielte Geschwulst

péči, péčem braten; **na masti peči** backen; 1. **kruh, meso; péka kruha; pečénka** der Braten, 2. brennen: **rana koga peče, jedkovína, očí, vest, vneta koža srbi in peče; peč, pečí** *ž.* der Ofen; **pečíca** majhna peč

péčica *ž.* omentum, das Netz

pederastíja *ž.* (paederastia; *παῖς* fant, *ἐραστής* ljubitelj) 1. spolna zloraba fantov, 2. nenaravno spolno občevanje v danko; **pederást**

pediáter *m.* gl. specialist

pedikíra *ž.* (pedicure; pes noga, curo negujem) nega nog oziroma nohtov na nogi; **pedikírati se**

péga *ž.* macula, der Fleck: **kožna** der Haut-, Sommer-, **mrtváška** der Toten-, **očésna** macula corneae; **pégavec, pégavka** der, die Sommerfleckige; **pégavost** die Fleckigkeit; **pégavica** typhus exanthematicus, das Fleckfieber; **pégavičnik, pégavičnica** der, die Fleckfieberkranke; **pégavični izpuščáj** der Fleckfieberausschlag; **pégavičasti** fleckfieberartiger

peháti, -hám stoßen; **pehá se komu** er hat Aufstoßen; **pehá me** ich habe Seitenstechen; **po koži se mi pehá** ich bekomme einen Hautausschlag

pékus, pékusa *m.* (pecus živina). Zdravniki se vpričo bolnika sporazumevamo po latinsko: kadar hočemo označiti, da je kdo omejen, rečemo, da je »pekus«, če je prav posebno omejen, pravimo **pecus divinum,** krvoločnemu omejencu pa **pecus bestiale**

peléha *ž.* roter Fleck am Körper; **peléhast** fleckig

péna *ž.* der Schaum: **ustna; pénast** schäumig: **blato; péniti se** schäumen: **penéča se tekočina**

penetrírati, -ram (penetro) počasi prodreti; **penetrácija** prodor (želodčne razjede v sosedne organe, rane v telesne votline, raka v okolje); **penetránten smrad** ein durchdringender Gestank

pénis, pénisa *m.* sram, kurec, das männliche Glied

perforácija *ž.* (perforatio; perforo prebodem) 1. prebod: **capitis** (lobanje pri porodu), 2. prejéda: **ulceris ventriculi** prejéden želodec; **perforatorium,** -uma *m.* (inštrument za prebòd otroške lobanje) bódež; **perforacijski peritonitis** vnetje trebušne mrene vsled prejéde (želodčne, črevesne, slepičeve)

perílo *s.* 1. menstruatio, menses, die Monatsblutung: **redno, neredno, belo** fluor albus, der weiße Fluß; **perilo dobiti** (prvič) menarche; **imeti, ne imeti** amenorrhoë, **zgubiti** menopausis; **perilo izostane** die Regel bleibt aus, **zaostaja** pflegt zu spät zu kommen, 2. die Wäsche: **telésno** ali **živótno, pósteljno, operacíjsko**

perióda *ž.* (*περίοδος*) 1. obdobje, 2. to, kar se pojav-

lja v nekih obdobjih: **mésečna perioda** = mesečno perilo = menstruacija; **periódično obolenje** = pojavljajoče se v obdobjih; **periódičen znak**

peristáltika *ž.* (*περισταλτικός* objemajoč) gibanje želodca in črevja ter premikanje hrane od zgoraj navzdol; **ántiperistáltika** izprevŕžena peristaltika, to je gibanje od spodaj navzgor; **peristáltikum**, -kuma *m.* sredstvo za oživljenje peristaltike

períšče *s.* der Waschplatz; **perílnik** das Waschbrett, der Waschtrog; **perílo** gl. zgoraj

perjád *ž.* = perutnina, das Geflügel; **divja perjád** = das Federwild

perkusíja *ž.* (percutio stresam) pretrkavanje površine, pri čemer sklepamo iz zvoka, kaj je pod površino; - **oprsja, pljuč, srca, trebuha; perkusíjska plóščica** plesimeter, das Klopfplättchen; **kládivce** der Perkussionshammer

peró, perésa *s.* die Feder; 1. **gósje**, mn. **gosja peresa** in **gosje perje**, 2. **pisálno**, 3. vzmet, die Sprungfeder; **pérnata živád** das Federvieh; **pérnast** federförmig; **pérnica** das Federkissen

per primam (scil. intentionem) **rana zaceljena**, to je: brez reakcije, gladko; **per secundam** (intentionem), to je: tako, da se napravijo najprej granulacije

perspirácija *ž.* (perspiratio; per+spiro diham) dihanje skozi kožo, nevidno izparivanje, die Hautatmung, gl. transpiracija

pervérznost *ž.* (perversitas; perverto preobrnem) izprevrženost: **spolna** die verkehrte Geschlechtsempfindung; **pervérzen** izprevržen, nenaraven: **nágnjenje; pervérznež, pervérznica**

pesár, pesárja *m.* (pessarium; *πεσσός* podolgasto okrogel kamen pri neki igri) 1. obroček za neprav ležečo maternico, 2. **okluzívni** (zapiralna naprava za maternično ustje proti spočetju)

pések, -ska *m.* der Sand: **ledvíčni** der Nierensand; **scalni** der Harnsand; **peščéna ura, vrečica** der Sandsack, **kopel; peščénasta usedlina** sandförmiger Niederschlag

pést, pestí *ž.* die Faust: **napraviti, odpreti; pestíti**, -stím **koga** s pestjo ga bíti, gnjaviti ga z besedami

péstunja = **péstrna** *ž.* die Kindswärterin; **péstovati**, -stujem: **otroka, roko** = nositi jo v ruti; **péstovanec, péstovanček, péstovanka** das Schoßkind; **péstovalica** *ž.* mitella, die Armbinde

peščáj *m.* thenar, der Daumenballen; **mali peščáj** hypothenar, der Kleinfingerballen

péta *ž.* 1. na nogi, die Ferse, 2. na čevlju, der Schuhabsatz; **petna kost** = **pétnica** calcaneus, das Fersenbein;

pétnik der Stiefelabsatz; **zapétnik** je usnje na čevlju okoli pete

pétlja *ž.* die Masche; **petljàt** voll von Maschen; **petljáti.** ljám 1. Maschen machen, 2. etwas umständlich handeln

píčiti, -čim stechen: **bolha, čebela, kača; - se: s šivanko, s trsko; pik** der Stich: **bolšji, čebélji, kačji**

píčka *ž.* 1. vulva, die weibliche Scham, 2. psovka

pigmènt *m.* (pigmentum; pingo barvam) vsako barvilo v telesu: **krvni** der Blutfarbstoff, **žólčni**

pijàn, -jána, -o *οἰνοβαρύς,* besoffen; **pívec, pívka** = neabstinent; **pijánec** potator, der Säufer, **pijánka** potatrix, die Säuferin; **pijánska bláznost** delirium tremens, potatorum, alcoholicum, der Säuferwahnsinn; **pijanski blédež** das alkoholische Irresein; **pijánost** die Trunkenheit; gl. izpitost

pijávka *ž.* 1. hirudo, der Blutegel: **pijavke stáviti, pobráti,** 2. fistula; **pijávkast** fistulosus

píka *ž.* punctum, der Punkt: **v koži** petecchia (it. majhna lisa), purpura; punktförmige Hautblutung; **gnójna** pustula, das Eiterbläschen

pílula *ž.* (pilula krogla) kroglica, bobika, die Arzneipille

pincéta *ž.* (fr. pincette): **anatomična** z narezljanimi čeljustmi (čr. 19), **kirurgična** z zobčastimi (čr. 20)

piščál *ž.* 1. die Pfeife, 2. fibula, das Wadenbein; **piščálast** pfeifenförmig

píšče, píščeta *s.* das Huhn: **pečeno, ocvrto, v obari; píška** = mlada kokoš

píščiti se, -ščim se 1. einen Ausschlag bekommen: **ústnice,** 2. sich abschuppen: **mehúrčki; píšča** *ž.*, nav. mn. **píšče** der Mundausschlag, herpes labialis

píškav, -va, -o 1. wurmstichig: **sadje, les,** 2. gnil: **kost; píškavost; píškavec** = slabotnež, kilavec

pízda *ž.* 1. vulva, die äußeren weiblichen Geschlechtsteile, 2. psovka: strahopezdljivec; **pizdolístvo** cunnilingus (cunnus pizda, lingo ližem); **pizdolízec; pizdáča** psovka za žensko; **pízditi se** = kremžiti se

planína *ž.* (gorski travnik in pašnik) die Alm; **planíne** mn. *ž.* die Berge; **planínski: zrak** die Bergluft, **sonce** die Höhensonne, **zdravilišče** der Höhenkurort

plást, plastí *ž.* die Schichte: **vrhnja, srednja, spodnja; stánična** die Zellenschichte; **staničnínska** die Zellgewebsschichte

plástika *ž.* (*πλαστική τέχνη* likovna umetnost); **plástična operacija** prestavlja kožo, kite, živce; **jezíkasta plastika** die Stielplastik (jezik tkiva ostane na korenu v zvezi s svojo matico), **krpasta** die Läppchenplastik (posnamemo vrhnjo plast kože v krpicah in jo prenesemo drugam)

pláti, póljem wogen: **kri po telesu, jeza po kom**

platíšče *s.* die Radfelge (obod kolesa)

plav, -va, -o 1. blau: **nebo, morje,** 2. blond: **lasje; plávec, plávka** der, die Blonde; **plávost** die Blau-, Blondheit; **plavína** das Blaue, Blonde; **plavíti,** -vím blau färben; **plavéti,** -vím blau werden: **ustnice, prsti; plavílo = plavíček** das Blaufärbemittel; **plávkast**: 1. ein wenig blau, 2. ein wenig blond

pléče *s.* die Schulter; mn. **pleča** regio scapularis, die Schultergegend; **pléčna kost** = lopática, scapula, das Schulterblatt; **plečàt** breitschulterig; **medpléčje** regio interscapularis, die Zwischenschultergegend; **opléčje** die Schultergegend

pleníca *ž.* die Windel: **otroška**

plésen *ž.* = **plesnóba** *ž.* der Schimmel; **diši po plesni, plesnobi** schimmeliger Geruch; **plésni** mn. *ž.* aspergillus penicillium, die Schimmelpilze; **plesnéti,** -ním schimmelig werden; **plesnív kruh: vino** kahmiger Wein; **plesnivína** das Schimmelige

plesiméter, -tra (plessimeter; *πλήσσω* tolčem, *μέτρον* merilo) perkusijska ploščica, na kateri pretrkavamo organe

plésti, plétem flechten: **kito, venec, rob povoja; plétež** *m.* = **plest** *ž.* das Geflecht: **živčni; pletenína** das Geflochtene; **pleténka** die Korbflasche

pléša *ž.* alopecia (*ἀλωπεκία* lisičje garje, die Fuchsräude), die Glatze, eine kahle Stelle; **plésast = plésav; plésavost** die Glatzigkeit; **plésec = plésavec** der Glatzkopf; **plésavka**

plevél *m.* das Unkraut

plin *m.* das Gas: **črevésni** flatus, die Blähung, **svetilni** das Leuchtgas, **bojni** Kampf-: **solzívec** Augenreizstoff, **dušljívec** Lungengift, **kíhavec** Nasenrachenreizstoff, **jédkovec** Hautgift; **plínski prisàd** phlegmone emphysematosa, der Gasbrand; **plinski napad, protiplinska obramba; plínast** gasförmig

pljúča, pljúč mn. *s.* pulmo, die Lunge: **leva, desna** linker, rechter Lungenflügel; **pljúčje** *s.* das Lungensystem; **pljučni réženj** lobus pulmonis, der Lungenlappen, **odprtína** hilus pulmonum, **mrena** pleura pulmonalis, **jétika** phthisis pulmonum; **pljúčnica = vnetje pljúč,** pneumonia, die Lungenentzündung

pljúniti, -nem spucken: **kri, krvávo; gnoj, gnojno; pljúnek,** -nka *m.* sputum, der Auswurf; **pljuválnik** der Spucknapf; **izplakoválni pljuválnik** das Spülspuckbecken; **pljuváč** der Spucker; **pljuváčica**

pljúnkati, -kam schwappen (tekočina pljunka v zaprtem prostoru, ki ga ne izpolnjuje popolnoma): **v že-**

lodcu; prsno pljúnkanje succussio Hippocratis

plod *m.* embryo (do II. meseca nosečnosti, potlej fetus), die Leibesfrucht: **plod v maternici** a) **se drži, drža** (habitus) sključeno, ima roke skrčene, noge skrčene in prekrižane — **pravilna plodova drža** die typische Haltung; b) **leži, lega** (situs) vzdolž, **vzdolžna lega** die Längslage ali prečno, **prečna lega** die Querlage, ali poševno **poševna lega**, die Schräglage, c) ima ob maternični ustju glavico, **glavična lega** die Kopflage in to ali téme, **témenska lega** die Hinterhauptslage ali čelo, **čelna lega** die Stirnlage, ali obraz, **obrazna lega** die Gesichtslage, oziroma zadnjico, **zádnjična lega** die Beckenendlage, in sicer, če so noge v kolkih skrčene, **ritna lega** die Steißlage, če so iztegnjene, pa **nožna lega** die Fußlage; č) **položaj ploda** die Stellung, positio: s hrbtom na levo, **levi položaj** ali na desno, **desni položaj**, ali naspréd, **sprednji položaj**, ali navzád, **zadnji položaj**; **plódova voda** = urina foetus

plodíti, -dím erzeugen; - **se** sich fortpflanzen; **plodílo** das Fortpflanzungsorgan, **plóden = plodovìt**: 1. **plodna ženska** = rodovitna, 2. **plodni mehurček** die Fruchtblase; **plodóvnica** *ž.* das Fruchtwasser; **plódnica** = maternica, **plodníca** = die Erzeugerin; **plodník** der Erzeuger; **plódnik** amnion, die innerste Eihaut; **plodítev** die Zeugung; **plodítveni hormon** das Fortpflanzungshormon; **plódnost** die Fruchtbarkeit

plónkati, -kam: **v želodcu** das Magenplätschern

plósk, -ska, -o flach: **noga** pes planus, der Plattfuß; **udarec s plosko roko = na plosk**; **plóskost, plóskavost** die Flachheit; **ploskovína** der Flächeninhalt; **plošča pade na plosk — plóskoma** mit der Fläche

plóskev, plóskve *ž.* die Fläche: **osnovna** die Grund-, **lomna** Bruchfläche

plóšča *ž.* die Platte; **ploščína** die Oberfläche; **ploščàt: nos** die Plattnase; **ploščátih lic**; **plóšček**, -ščka *m.*: **vreténčni** corpus vertebrae, der Wirbelkörper

plúta *ž.* der Kork; **plutovína** das Korkholz

pnevmotóraks, -ksa *m.* (pneumothorax; *πνεῦμα* zrak, *θώραξ* naprsni oklep), **zračnjak**, če je zrak, **plinjak**, če je plin v prsni votlini; 1. **umetni** (pri zdravljenju pljučne jetike spravimo zrak ali plin v prsno votlino, da s tem povzročimo, da se pljuča sesédejo), 2. **bolézenski** a) pri predrti steni oprsja, b) pri razjédenih pljučih vsled kaverne, c) pri razkroju gnojnega eksudata v plin, 3. **odprti**, 4. **zaprti**, 5. **ventílni** (pri zvezi kaverne v pljučih s prsno votlino:

stalno, sploh ne, sem pa tje,) 6. **hydropneumothorax** (v prsni votlini je plin in tekočina), 7. **pyopneumothorax** (plin in gnoj v prsni votlini), 8. **prenapónski pneumothorax** (Spannungs-: toliko plina v prsni votlini, da odrine prsne organe)

poápniti, -nim bekalken; **poapnéti,** -ním verkalken: **žile — poapnélost žil** arteriosclerosis, die Arterienverkalkung

pobíti se, -bíjem se sich anschlagen: **na glavo; ves pobít** 1. voll von Kontusionen, 2. ganz niedergeschlagen (duševno)

pobolévati, -vam öfters ein wenig krank sein; **večkrat me kaj poboli**

pobolki mn. *m.* dolores post partum, die Nachgeburtswehen

pobráti, -bérem auflesen: **šive, sponke** die Entfernung der Nähte, der Klammern

pobudíti, -dím anregen; **pobúda** *ž.* die Anregung, der Impuls; **pobudílo** *s.* das Anregungsmittel: 1. hormón (lastno), 2. vitamín (hranítveno); **pobúden človek** impulsiver Mensch; **misel**

pocéliti, -lim nacheinander heilen: **rane se druga za drugo pocelijo**

počéniti, -nem = **počépniti,** -nem niederhocken; **počèp** die Kniebeuge; **počepáča** der Nachttopf (čr. 4); **počépna drža** die hockende Stellung

póčiti, -čim: 1. **puška** das Gewehr knallt, geht los, 2. sich öffnen: **rana,** 3. springen: **kost; kostna póka** fissura, der Knochensprung; **póčen slepìč** appendicitis perforativa, der Durchbruch des Wurmfortsatzes; **želodec** perforatio ventriculi; **pljuča, maternica, vranica, jetra, ledvica** ruptura pulmonum, uteri, lienis, hepatis, renis; **póčena lobanja** fissura cranii; **plodov mehur poči = razpòk mehurja,** der Blasensprung

počutíti, -tim **se** sich befinden: **bolnik se dobro počuti; počútek** *m.* 1. die Wollustempfindung: **počútke si delati** = onanirati, 2. der Sinn: **počutke obvladovati** seiner Sinne Herr sein; **počúten** sinnlich: **nasláda; počutljìv = občutljìv; počútnost = čutnost** die Sinnlichkeit; **počutljívost** die Empfindlichkeit

pódagra *ž.* (*πούς* noga, *ἄγρα* zanka) protín v nožnem palcu, arthritis urica vera, die Gicht; **podágričen: zatrdína** tophus arthriticus, der Gichtknoten

podánčica *ž.* oxyuris vermicularis, der Madenwurm

podbrádje *s.* regio submentalis, die Unterkinngegend; **podbrádek** *m.* das Doppelkinn; **podbrádnik** (pri deci) das Kinntuch

podélati se, -délam se sich mit Exkrementen beschmutzen: **v hlače od**

strahu, v postelj unter sich lassen

podjezíčnica *ž.* = **podjezíčna kost** os hyoídes, das Zungenbein

pódkev *ž.* das Hufeisen; **pódkvasta ledvica** ren arcuatus, die Hufeisenniere

podkolének = **podkolénje** = **podkolenica** = **podkolénski zgib** fossa poplitea, die Kniekehle

podkóžje *s.* = **podkóžnica** das Unterhautzellgewebe; **vnetje podkožja** phlegmone, die Zellgewebsentzündung

podláket *ž.* = **podláhtje** *s.* antebrachium, der Unterarm; **podláhtnica** ulna, die Elle; **podláhtnična plat podlákta** regio ulnaris antebrachii; **podláhtnik** (pri stolu) die Armlehne

podložíti, -žím unterlegen; **podlága** = **podlóžka** = **podlóžek** die Unterlage: **leséna, žična** die Holz-, Drahtschiene

podmíznik, podmíznica = bojazljívec, bojazljívka (človek, ki pri vsaki stvari zleze pod mizo); **podmízništvo**

podnébje *s.* klima; **podneben** klimatičen: **zdravljenje** die klimatische Kur

podóčnik = **podočnják** *m.* dens caninus (canis pes), der Eckzahn

podplàt *m.* planta pedis, die Fußsohle; **podplátni refleks** der Sohlenreflex (Babinski)

podplúti, -plújem unterlaufen: **kri; krvna podplutba** suffusio (suffundo izlijem pod kaj), die Blutunterlaufung; **podpluta kri; očésna podplútba** haematoma subconiunctivale; **podplút okrog oči** das Brillenhaematom

podrébrje *s.* regio hypochondrica, die Unterrippenbogengegend: **levo, desno**

podtrebúšje *s.* hypogastrium, die Unterbauchgegend

podúšec, -šca *m.* lobulus auriculae, das Ohrläppchen

podvéza *ž.* ligatura, die Unterbindung der Blutgefäße: **navadna** libera, die freie Ligatur; **pretáknjena** = **prebodena** die Umstechungsligatur; **podvéžnja** der Ligaturfaden; **podvézati,** -véžem ligare, unterbinden: **žilo, bradavico, polipa**

podvíhati, -ham den untern Rand unterbiegen: **srajco, odejo, rob**

podvŕžen, -žena, -o unterworfen: **bolézni, togóti, pijáči**

pogáčica *ž.* patella, die Kniescheibe

pogósten, -stna, -o häufig, oftmalig; **pogóstnost** multiplicitas, die Häufigkeit: **bolézenskih primérov** multiplicitas casuum, die Multiplizität der Fälle

pogrèb *m.* das Begräbnis, das Leichenbegängnis; **iti k pogrebu** = **iti za pogrebom; pogrébni voz** der Leichenwagen; **pogrébec,** -bca *m.* der Trauergast; **pogrébnik** der Totengräber; **pogrébščina** das Leichenmahl; **pogrebnína** die Beerdigungsgebühr

pogrešíti, -ším einen Fehler begehen; **pogréška** der Fehler: **strokovna** vitium artis = contra legem artis, der Kunstfehler

pogrézniti, -nem versenken, einstülpen: **slepíčev štŕcelj** den Appendixstumpf einstülpen

pohábiti, -bim beschädigen: si **želodec** sich den Magen verderben; **pohabljeni ud**; **pohábljenec** *m.*, **pohábljenka** *ž.*; **pohábljenost**; **pohába** 1. die Mißgestaltung am menschlichen Körper, 2. pohábljenec

pohájati, -jam 1. müßig herumgehen; **pohajáč** der Müßiggänger; 2. ausgehen: **sapa, sredstva komu**

pohóten, -tna, -o lüstern, geil: **človek, gledati koga**; **pohóta** das Gelüste, die sinnliche Begierde; **pohótnost** die Geilheit

pojáviti se, -vim se auftreten: **bolézen, bolézenski znak**; **pojàv** *m.* die Erscheinung: **bolézenski**

póka *ž.* fissura 1. der Sprung: **kostna,** 2. der Riß: **razpokane ustnice, roke, rítnik** fissura ani, der Afterriß

pokákati, -kam bescheißen; **pokákanec, pokákanka** (pri deci)

pókati, -kam 1. bersten, springen: **koža, ustnica, kost,** 2. knistern: **v sklepih,** 3. knallen: **puška**

poklékniti, -nem niederknieen; **poklèk** das Niederknieen

poklèp *m.* perkusija (percutio pretresem, udarim)

poklìc *m.* der Beruf, das Gewerbe: **zdravniški = zdravnik po poklicu**; **poklicna bolezen** die Berufs-, Gewerbekrankheit

poklópec, -pca *m.* der Deckel, die Klappe: **sapnikov** epiglottis, der Kehlkopfdeckel; **poklópna vrata = poklópnica** die Falltür, **poklopni ventil**

pokolénje *s.* die Abstammung, das Geschlecht

pokopáti, -kópljem begraben: **mrliča**; **pokòp** *m.* das Begräbnis; **pokopalíšče** der Friedhof

pokóstnica *ž.* periosteum (*περί* okoli, *ὀστέον* kost), die Knochenhülle; **pokóstnični refleks**

pokríti, -kríjem bedecken, zudecken: **glavo** die Kopfbedeckung aufsetzen, **rano, bolnika**; **pokriválo** *s.* die Decke, das Bedeckungsmittel; **pokriválka** der Deckel; **pokrívka** die Deckhaube (ehemalige Kopfbedeckung der Männer), die Schabracke (Satteldecke); **pokróvček = pokrivalce** das Deckgläschen (pri mikroskopiranju)

pokváriti, -rim 1. verderben: **si želodec, otroka** (moralično), 2. deflorirati

pokvéčiti, -čim 1. eindrücken: **klobuk, obleko,** 2. verkrüppeln; **pokvéka = pokvéčenec, pokvéčenka** der Krüppel

póla *ž.* das Blatt: **vnanja, notranja pola kožice** das äußere, innere Vorhautblatt, **péčice, široke maternične vezi**

polédica *ž.* das Glatteis
poliklínika *ž.* (*πόλις* mesto, *κλίνη* postelj) = klinični ambulatorij (ambulantno zdravljenje ubogih na kliniki)
políp *m.* (*πολύπους* mnogonožec — oznaka brez smisla za vsako pecljáto novo tvorbo na sluznici: v nosu, grlu, črevesu, mehurju); **podvéžem polipa** (tožilnik!); **polipóza** (debelega črevesa, polyposis) obolenje z mnogo polipov; **polipoíden** (*εἰδής* podoben) polipu podoben
política *ž.* (*πολιτεία*; *πόλις* država, mesto) upravljanje javnih zadev: **zdrávstvena, populacíjska, sociálna**
polívka *ž.* 1. die Brühe, die Suppe, 2. omaka: paradižnikova
poljúben, -bna, -o frei, beliebig: **predmet, téma**
položáj *m.* positio, die Lage: **ploda v maternici**
položíti, -žím legen: **otroka v zibko, bolezen koga v postelj, mrliča v grob**; - **se** sich lagern: **na stran, na trebuh**
polt *ž.* die Haut: **rjava, gladka, kurja** die Gänsehaut; **poltén** sinnlich: **ljubezen**; **polténost** die Sinnlichkeit
polúcija *ž.* (pollutio; polluo onesnažim) nehoténi spolni izliv v spanju
polúta *ž.* die Hälfte: **možganska**; **polután** *m.* der Zwitter, der Mischling, **polutánka** die Mulattin
pomakníti, -nem rücken; **kolčna ponvica pomáknjena na-**
vzgor die Pfannenwanderung des Hüftgelenkes
pomírati, -ram dahinsterben; **pomíranje** = **pomòr** mortalitas, die Sterblichkeit
pomiríti, -rím beruhigen: **bolnika, bolečine**; **pomirílo** remedium analgeticum, das Beruhigungsmittel
pomóta *ž.* der Irrtum, der Fehler: **strokóvna** der Kunstfehler; **pomótoma** durch Versehen
pomréniti se, -nim se epitelizirati se, sich mit einem Häutchen überziehen: **rana ob robovih**
pomréti, -rèm nacheinander sterben, aussterben: **vsi so pomrli, vsa družina**
pomŕzniti, -nem erfrieren: **udi komu**
ponočnják *m.* der Nachtschwärmer; **ponočnjakinja**
pónvica *ž.* die Pfanne: **sklepna**
poobčeváti, -čujem generalizirati, verallgemeinern
popádek, -dka *m.*, nav. mn. **popadki porodni**: dolores ad partum, die Geburtswehen; **lažni** dolores praesagientes, falsche Wehen; **poporodni** die Nachwehen, dolores post partum; **popásti**, -dem: überfallen: **bolečina, pes**; **popadljív pes** bissiger Hund
popáriti, -rim mit siedender Flüssigkeit begießen; **popárek**, -rka infusum, der Aufguß, der Tee
pópek, -pka *m.* 1. umbilícus, der Nabel; **pópkova kila** hernia umbilicalis; **pópkovnica** = **popkovína** fu-

niculus umbilicalis, der Nabelstrang; **zdŕknjena** der Nabelstrangvorfall, 2. die Knospe

popís *m.* 1. das Verzeichnis: **osébja, inštrumentov,** 2. **bolezni = bolézenski** die Krankengeschichte

popíti, -píjem 1. austrinken: **vino,** 2. abtupfen, aufsaugen: **kri, gnoj; popívka** *ž.* der Tupfer

popókati, -pokam nachlassen: šivi

popráskati, -skam wegkratzen: **kraste; popraskati se za ušesi** (v zadregi)

populácija *ž.* (populatio; populus narod) prebivalstvo; **populacijska politika** skrb za številčno napredovanje prebivalstva

poráščen, -ščena, -o behaart; **poráščenost** die Behaarung: **na glavi:** lasje, capilli (capitis pili), das Kopfhaar; **na obrvih:** vejice; **na trepalnicah:** vejice, cilia, die Wimpern; **pod nosom:** mah in brke; **v ušesih:** volna, tragi; kocine **v nosnícah:** vibrissae, **na bradi, po prsih, na osramju, v pázduhi** hirci — hircus kózel — das Achselhaar; **po rokah in nogah:** dlake, pili; **novorojenček** ima po životu puh, lanugo, der Flaum, das Wollhaar

pórcija *ž.* (portio) 1. mera: **jedi, zdravila,** 2. **portio vaginalis uteri** maternično ustje v nožnici

poredíti se, -dím se an Korpulenz zunehmen

poréklo *s.* provenienca, izvor

poròd *m.* partus, die Entbindung: **negódni = prezgódnji** praematurus; 1. **ženska je na porodu** = rodi, 2. **babica ima porod** = pomaga pri porodu; **porodíti** gebären; **poródnica = poródkinja** die Wöchnerin; **poródnična mŕzlica** febris puerperalis, das Wochenbettfieber; **porodníšnica** die Gebäranstalt; **poródničar** der Geburtshelfer; **poródničarsko orodje; poródničarstvo = poródništvo:** 1. porodniška pomoč, 2. nauk o njej; **poróden: bolečina** die Geburtswehe, **soba** das Kreißzimmer, **doba** die Geburtsperiode

porózen, -zna, -o (porosus; πόρος luknjica) luknjičast

posébej extra, abgesondert; **posébnost** die Eigentümlichkeit; **posébnež** der Sonderling; **posébno zdravilo:** 1. specialiteta, 2. spezifisches Heilmittel

posíliti, -lim 1. überwältigen: **spanje koga, kašelj, jok,** 2. notzüchtigen: **žensko; síliti se pri jedi** sich zum Essen zwingen; **posíljen jok** = nepravi, narejen; **posíljeno zelje** angesäuertes Kraut; **posílstvo** die Notzucht

posípati, -sípam ali **sípljem** bestreuen: **jed s sladkorjem; posipka** pulvis adspersorius, das Streupulver; **posípalica** das zu Pulver Verkleinerte; **posipálnik = posipálnica** die Streubüchse; **posip** der Schotter (na cesti)

poskúšati, -šam eksperimentirati, versuchen; **poskús** experimentum, der Versuch; **poskúsna količina** die Versuchsmenge; **poskuševálec** eksperimentator; **poskuševálnica** die Versuchsanstalt, **poskuševališče** der Versuchsort; **poskušnja** die Anstellung eines Versuches; **na poskúšnjo** zur Probe

posladílo *s.* = **posládek** *m.* desert, der Nachtisch

poslánstvo *s.* die Mission: **zdravniško**

poslástica *ž.* der Leckerbissen; **poslástice** mn. *ž.* das Dessert

poslúšati, -šam zuhören, horchen; **poslušálstvo** auditorium, die Hörerschaft; **poslušálnica** der Hörsaal; **poslušalíšče** die Auskultationsstelle; **[po]slušálo** stetoskop, das Hörrohr, der Hörapparat

posnéti, -námem 1. abrahmen: **smétano, mleko,** 2. zusammenfassen: **misli, govor,** 3. abscheren: **kožo, sklepno ploskev; posnétek,** -tka 1. **mlečni** = smetana, 2. die Zusammenfassung: **članka,** 3. **obrazni, mrliča** die Totenmaske, 4. **réntgenski** das Röntgenbild

posnémati, -mam nachahmen

posóda *ž.* das Gefäß: **kúhinjska,** das Kochgeschirr, **nočna** = počepáča der Nachttopf (čr. 4), **pósteljna** die Leibschüssel (čr. 3)

pospéšiti, -šim beschleunigen; **pospešílo** (prebávno) laxans

posráti, -sérjem bescheißen; **posránec, posránka** der, die Beschissene

posréden, -dna, -o indirekten, mittelbar: **vzrok, krivda; neposreden** direkten, unmittelbar

pòst *m.* 1. die Fastenzeit, 2. das Nichtessen; **póstna jed, juha** die falsche Suppe; **postíti se** 1. kein Fleisch essen, 2. nüchtern bleiben: **pred operacijo**

postán, -na, -o abgestanden: **voda, jed**

postáti, -stánem werden: **bolan** = zboleti erkranken, **zdrav** = ozdraveti genesen, **noseča** = zanositi schwanger werden; **postánek,** -nka *m.* 1. die Entstehung: **bolézni,** 2. das Halten: **vlaka**

postáviti, -vim 1. aufstellen: **posodo na mizo,** 2. einsetzen, bestellen, ernennen: **koga za zdravnika; postáviti se** 1. **na noge, na glavo, na kolena in komolce** in die Knie - Ellenbogenlage gehen, 2. seinen Mann stellen; **postavítev** die Einsetzung, Ernennung, Bestellung; **postáva** 1. die Gestalt, 2. das Gesetz; **postáven** 1. stattlich, 2. gesetzlich

postelja *ž.* das Bett: **bolníška; otróška** 1. das Kinderbett, 2. puerperium, das Kindbett; **na smrtni postelji ležati** = biti smrtno bolan; **zasílna postelj** das Notbett; **na pasove** das Spannbett; **deli postelje:** zglavje, vznožje, straníce, préčnice; **posteljnína** (rjuhe, blazine, odeja, žimnica); **posteljnják** das Bettgestell (čr. 1); **postelj postláti, odgrníti, pripráviti; pósteljno perilo;**

pósteljna posoda die Leibschüssel (čr. 3)

pósteljica *ž.* 1. majhna postelj, 2. placenta, der Mutterkuchen

postŕgati, -gam abschaben: **máternico** = kiretirati; **kost** = ekskohleirati, gl. strgálka

poščívati se, -vam se das Bett nässen: 1. **ponóči** enuresis nocturna, 2. **podnévi** enuresis diurna; **poščívnik** der Bettnässer, **poščívnica** die Bettnässerin

pošéven, -vna, -o schräg: **premer medenice** der schräge Beckendurchmesser

poškodováti, -dújem beschädigen; **poškódba** laesio: **telesna** die körperliche Verletzung (**mehanična, termična** itd.): **huda** ali **težka, lahka, smrtno nevarna** (če bi poškodovanec umrl brez zdravniške pomoči), **smrtna; poškodovánec, poškodovánka; poškódbeno naznanílo** die Verletzungsanzeige

pót, póta ali **potú** *m.* sudor, der Schweiß; **pot me obliva** ich schwitze stark; **smrtni pot** der Todesschweiß; **potíti se** schwitzen; **potnica** *ž.* porus sudoriferus, das Schweißloch; **ves póten** ganz verschwitzt; **potílo** *s.* diaphoreticum, das Schwitzmittel

potátor, -rja *m.* 1. pivec, der Trinker, 2. pijanec, der Trunkenbold; **potator strenuus** hud pivec, velik pijanec; **potátrix** (nesklonljivo) pivka, pijanka

potèk, -téka *m.*: **bolezni** decursus morbi, der Krankheitsverlauf; **potékati** verlaufen: **bolezen poteka normalno**

poténca *ž.* (potentia; possum morem) zmožnost, zmogljívost, die Fähigkeit: **spólna, úmska, délovna**

potómec, -mca *m.* der Nachkomme; **potómka** = **potómkinja; potómstvo** die Nachkommenschaft

potrebúšnica *ž.* peritonaeum (*περιτόναιον* ópna), das Bauchfell: **osténska** peritonaeum parietale, **drobovínska** peritonaeum viscerale: **potrebúšje** regio abdominis, die Bauchgegend; **potrebúšen: obraščenost,** die Bauchbehaarung; **potrebušína** = trebušna stena kot jestvina

potvóra *ž.* monstrum, die Mißbildung; **potvóriti,** -rim entstellen, fälschen; **potvórba** die Fälschung

povéčati, -čam vergrößern; - **se** 1. hipertrofirati (po obsegu): **povečano srce** hypertrophia cordis, **želodec** ventriculi, **mándeljni** tonsillarum, 2. hiperplazirati (po številu celic); **povečálo** die Lupe, das Vergrößerungsglas

povésiti, -sim senken: **glavo, ude; povésiti se** sich senken: **povéšen želodec** ptosis ventriculi, **máternica** descensus uteri; **povéšena trepalnica** ptosis, die Oberlidlähmung, **povešeno lice** paresis nervi facialis, Gesichtsnervenlähmung

povésmo *s.* funiculus, der Strang: **seménsko** sperma-

ticus, **pópkovno** umbilicalis, der Nabelstrang

povézniti, -nem mit der Öffnung nach unten aufstellen, stürzen: **posodo, klobuk na glavo**

povírje *s.* das Ursprungsgebiet: **vene, mezgóvnice**

povíti, -víjem 1. **otroka** gebären, 2. dete das Kind [ein]wickeln; **povòj** die Binde: **kalikójev, hidrofílni** (z rezanimi, s tkanimi robovi mit gewebten Rändern) **mávčev** die Gipsbinde, **škróbani** die Stärke-, Blaubinde; **povitíca** = **potíca,** der Rollkuchen

povpréčen, -čna, -o durchschnittlich: **človek, število; povpréčnost; povprečje česa**

povprék čez kaj schräg über etwas

povráčati se recidivirati, wiederkehren: **bolezen; povrátna bolezen; povratna mrzlica** febris recurrens, das Rückfallfieber; **povràt** *m.* recidiv, der Rückfall

površína *ž.* 1. die Oberfläche, 2. die flächenhafte Ausbreitung; **površínska, povŕhna plast** die Oberflächenschichte; **površna preiskava** die flüchtige Untersuchung; **površnež, površnica** der oberflächliche Mensch; **povŕšnik** der Überzieher

povzročíti, -čím verursachen; **povzročítelj, povzročítelji-ca** *ž.*: **bolezni, nesreče, smrti**

pozóbnica *ž.* periodontium = periost zobnih korenin, die Wurzelhaut

požéljek, -ljka *m.* das Gelüste: **nenavadni poželjki nosečih** abnorme Gelüste der Schwangern

poživíti, -vĭm koga s čim jemanden mit etwas laben; **poživílo** analepticum, das Labemittel; **poživilna kapljica**

požréti, -rèm schlucken; **požírek** der Schluck; **požirálnik** oesophagus, die Speiseröhre; **požerúh** = **požrẹ́šnež** *m.*; **požerúška** = **požrẹ́šnica** der [männliche, weibliche] Vielfraß; **požrẹ́šen** gefräßig; **požrẹ́šnost** die Gefräßigkeit; **požŕtija** die Völlerei; **požirálec mečev** der Schwertschlucker

prah *m.* der Staub: **brez prahú** staubfrei; **prášek** pulvis, das Pulver: **zobni, zdravílni**

práksa *ž.* (praxis): **zdravníška** = zdravniško udejstvovanje; **prakticírati** = izvrševati zdravniško prakso; **práktični zdravnik; práktikum,** -kuma = praktične dijaške vaje v medicini; **praxis aurea** zlata praksa (včasih je bilo zdravniško udejstvovanje tako donosno, da so ga imeli za zlatega; danes je v njem skoro več bláta kot zláta)

prámen, -mena *m.* der Faden: **rdéči** lymphangitis (*λύμφη* mezga, *ἀγγεῖον* žila), die Lymphgefäßentzündung; **las** der Haarzopfteil

práskati, -kam kratzen: **práska** 1. der Kratzeffekt,

2. erosio, die oberflächliche Hautabschürfung; **práskav** = **ráskav**: **srajca**

prasketáti, -tám knistern, prasseln: **ogenj, puška; praskèt** *m.* das Geprassel

prášek, -ška *m.* pulvis, das Pulver

prátvorba *ž.* die Urzeugung, Urbildung; **pratvorívo** *s.* protoplasma, die Ursubstanz

právi, -va, -o 1. **roka** die rechte Hand, **kot** rechter Winkel, 2. **rebro** die echte Rippe; **zlato** echtes Gold, 3. **brat** leiblicher Bruder, 4. **nórec** ein ganzer Narr

praznína *ž.* vacuum, die Leere

prážiti, -žim rösten; **pražen krompir, kava; práža** 1. das Geröstete, 2. kar se dá pražiti (pri divjadi), das Jägerrecht

pŕčáti, -čím strotzen; **pŕčánje** = **pŕčáva** turgor, turgescenca: **lica, zadnjice** (od polnosti krvi in sokov)

prdéti, -dím farzen: **prdí kot konj; pŕdec,** -dca flatus, der Farz; **prdè** = **prdljívec** der Farzer; **pŕdalo** = rit

prebávljati, -vljam verdauen; **prebáva** die Verdauung; **prebávnost** = **prebavljívost,** die Verdaulichkeit; **prebáven** = **prebavljív; prebavíla** mn. *s.* systema digestorium, das Verdauungssystem; **prebávek,** -vka *m.* das Verdauungsprodukt

prebedéti, -dím durchwachen: **cele noči pri bolniku preboléti,** -lím: **bolézen** die Krankheit überstehen, **ráno** von der Verwundung genesen; **prebolévanje** = rekonvalescenca; **prebolévnik** = rekonvalescent; **prebolévnica** = rekonvalescentka

prebósti, -bódem perforirati, durchbohren, -stechen: **lobanjo, bobnič, uhelj, mehur, komu trebuh, koga z mečem; prebòd** 1. punctio, der Durchstich: **lobanje, mehurja, ciste, srca** der Herzstich, 2. der Stichkanal; **prebódljaj** der Durchstich; **prebódna rana** die Durchstichwunde, **prebodílo** der Durchstecher

precedíti, -dím durchseihen: **juho, mleko, vino** = filtrirati; **precédek,** -dka *m.* das Abgeseihte; **precedílo** = **precejálo** der Seiher

precépiti, -pim spalten: **kito, kost; precèp** *m.* priprava za lovljenje kač; **gleženjski precep** die Knöchelgabel; **precépka: žilna** (čr. 24), **želodčna, črevesna** die Klemme; **zobáta precepka** (ima v čeljustih zobce); **zapórna** = **z grabílom** die Sperrklemme. **Deli precepke:** dva držaja, sklep, kljun z dvema čeljustima, zobci, grabilo

préčen, -čna, -o 1. **premér medeníce** der Querdurchmesser des Beckens, 2. **obolénje hrbtnega mozga** die Querschnittserkrankung des Rückenmarkes, 3. **odrástek vretenca** processus transversus vertebrae; **préčka** 1. v laseh die Haar-

scheide, 2. der Querbalken; **préčkati** 1. **lasé = jih česati na prečo,** 2. durchqueren: **travnik; préčnica** 1. **pri postelji,** das Querbrett, 2. die Querfurche

preddvòr *m.* der Vorhof: **srčni** atrium (po novem: atria) cordis der Vorhof, **ušésni** vestibulum auris

predglávka *ž.* phimosis (*φιμόω* zadrgnem) prirojeno, vnetno, brazgotinsko preozka kožica na sramu, da ne more preko glavice

predkúra *ž.* = **uvódna = pripravljalna kura** die Vorkur

prédmet *m.* der Gegenstand: **raniti koga s topim, z ostrim predmetom**

predstójnica *ž.* prostata, die Vorsteherdrüse

preganíti, -gánem biegen, falten

preganjávica *ž.* der Verfolgungswahn; **preganjávični bolnik = ima preganjávico, boleha za preganjávico; pregánjati,** -njam verfolgen; **preganjávec, preganjávka; pregánjanec, pregánjanka**

pregíbati, -gíbam biegen, bewegen: **oči, ude;** - **se** sich regen; **pregíb** *m.* 1. **kolénski** das Kniegelenk, 2. die Kniebeugung; **pregibálo** = sklep; **pregíben, pregibljìv** gelenkig; **pregíbnost = pregibljívost**

preglédati, -dam 1. inspicirati: **bólnico,** 2. untersuchen: **bolnika; bolézenski pregled** die Krankenuntersuchung: **stojéčki** = stojé im Stehen, **sedéčki** = sedé im Sitzen, **ležéčki** = ležé im Liegen

pregníti, -gníjem durchfaulen: **pregníta kost**

prehladiti, -dím erkälten: **si ude; prehladíti se** sich verkühlen; **prehlajèn** verkühlt; **prehlàd** *m.* = **prehlajénje** die Verkühlung; gl. premráziti

preiskováti, **-kújem** untersuchen; **preiskáva bolnika** die Krankenuntersuchung: **pregledovánje** inspectio, **otipávanje** palpatio, **prisluškovánje** in **oslušković nje** auscultatio, **pretrkovánje** percussio, **presvetljevánje** die Durchleuchtung, **analíza izločkov in iztrebkov, réntgenska, preiskáva seča** die Harnanalyse; **preiskoválec, preiskoválka; preiskánec, preiskánka; preiskoválnica** das Untersuchungszimmer; **preiskoválo** der Untersuchungsapparat

preíti, -ídem übergehen, sich vererben: **bolezen staršev na otroka**

preizkúsiti, -sim prüfen, erproben; **preizkús = preizkústvo = preizkúšnja** die Prüfung; **preiskuševálna komisíja** die Prüfungskommission; **preizkušen način** die überprüfte Methode; **preizkuševálec, preizkuševálka; preizkúšenec, preizkúšenka; preizkuševálo** der Prüfungsapparat

prejésti, -jém durchfressen; **prejéda: želodčna** perforatio ventriculi = **prejéden želodec**

prekápati, -kápam in -kápljem filtrirati, durchseihen; **prekápana voda; prekapína** filtrat

prekàt *m.* die Abteilung: **srčni** ventriculus cordis, die Herzkammer; **očésni** camera oculi, die Augenkammer

prekobáliti, -lim 1. zurücklegen: **pot,** 2. prevaliti: **brúno; prekobáliti se** = prekopícniti se

prelépiti, -lépim überkleben; **prelépek** emplastrum adhaesivum, das Wundpflaster

preležáti, -žím liegend zubringen: **bolezen** = ozdravéti sam od sebe; **preležáti se** sich wundliegen: **bolnik se preleži na križu; preležína** decubitus, das Druckgeschwür; **preležánec, preležánka** = bolnik, bolníca z dekubitusom

prelívati, -vam vergießen: **solze, kri; prelivati se** 1. **komu po trebuhu** glucksen, 2. **barve** das Farbenspiel

prelòm *m.*: **kostni** fractura, der Knochenbruch; **prelomíti** brechen; **prelomíti se: kost; prelomína** die Bruchfläche; **prelómek,** -mka *m.* fragmentum, das Bruchstück

premakníti, -nem dislocirati, verschieben; **premakníti se:** sklepna glavica pri izpahu; **obveza; premáknjen sklep** 1. die Pfannenwanderung (pri tuberkulozi kolčnega sklepa), 2. subluxatio: pri prelomih v gležnjih

premeníti, -ním umtauschen: **obkládek, obvézo**

premráziti, -zim auskälten, durch und durch kalt machen; - **se** sich auskälten; **premrážen ud; premráza** die Auskältung

prenapòn *m.* der Überdruck; **prenapónski aparat** der Überdruckapparat

prenasítiti, -tim übersättigen; - **se** übersatt werden; **prenasíčen: urin** (s solmi); **prenasíčenost**

prenášati, -šam 1. übertragen: **bolezen; prenašalec bolezni** der Krankheitsverbreiter, 2. vertragen: **bolnik jed, zdravilo**

preobčutljív, -va, -o überempfindlich; **preobčutljivost** die Überempfindichkeit

preobjésti se česa, -objém se 1. **jabolk** sich übersättigen, 2. **hlapec** übermütig werden; **preobjésten** allzu übermütig

preobvézati, -vézem den Verband wechseln; **preobvéza** der Verbandwechsel; **preobvezoválnica** das Verbandzimmer; **preobvezovališče** der Verbandplatz

preokreníti se, -nem se anders werden: **vreme, bolezen, stanje bolnikovo; preokrèt bolezni** = kriza

preosnóva *ž.* die Umgestaltung; **preosnováti,** -snújem reorganizirati, reformirati, na nove osnove spraviti; **preosnovátelj, preosnovátelјica**

prepáhniti, -hnem überfüllen, überfüttern; - **se** sich den Magen mit Speisen überfüllen

preparírati, -ram (praeparo) strokovnjaško pripraviti 1. v anatomiji = secirati, 2. v kirurgiji = plast za plastjo prodirati v tkivu; **preparát 1. anatomični** = strokovnjaško seciran ud, 2. **kirurgični ali operacijski** = pri operaciji izluščeni del

prepéči, -čem durchbacken, -braten; **dobro prepečen kruh**; **prepečénec** der Zwieback

prepíhati, -ham durchblasen; **prepíh** der Durchzug: **tu je prepih** hier zieht es

preplétati, -tam durchflechten: **sivi lasje kito**; **preplèt** *m.* das Geflecht, die Verschlingung: **živčni** das Nervengeflecht, **kitni na trebuhu** linea alba, die weiße Bauchlinie

prepojíti, -jím infiltrirati, mit Flüssigkeit durchtränken; **prepòj = prepojína,** infiltrat; **prepojítev** infiltracija; **prepojítveno omrtvíčenje** infiltracijska anestezija; **prepójna tekočina** die Infiltrationsflüssigkeit; **prepójnost** die Infiltrationsfähigkeit; **prepójno tkivo** infiltrationsfähiges Gewebe; **prepojénost** die Infiltriertheit

prepóna *ž.* diaphragma (*διάφραγμα* pretin), das Zwerchfell; **prepónski živec** nervus phrenicus (*φρήν*), der Zwerchfellnerv

prepovíti, -víjem von neuem umwickeln: **otroka, ud**

prepózen, -zna, -o zu spät: **zdravljenje** verspätete Behandlung

prepoznáti, -znám wiedererkennen; **prepoznáva = prepoznánje** die Wiedererkennung; **prepoznáven znak**

prepustíti, -stím 1. überlassen: **komu delo,** 2. aufstechen: **mehúr, bulo**; **prepustíti se** aufbrechen: **tvor, gnoj**

prerámnica *ž.* der Hosenträger; **prerámen jermen** = oprt (pri protezi, trebušnem pasu)

prerézati, rézem durchschneiden: **kožo, žilo, vrat**; **preréz** der Durchschnitt: **vzdólžni, préčni, pošévni**

prerodíti, -dím wiedergebären: **bolezen človeka prerodi**; **preroditi se: na planinah se človek kar prerodi**; **preròd** *m.* = **prerodítev** regeneratio, die Wiedergeburt; **prerodítven** regenerativen; **prerodítelj, prerodíteljica**

présen, -sna, -o frisch, roh: **mleko, maslo, zelje, sadje, voda**

preservatív *m.* (fr.) varoválo, das Schutzmittel

preslédek, -dka *m.* die Unterbrechung: **rana s presledkom** die überbrückte Wunde

preslonéti, -ním lehnend zubringen

presnávljati, -vljam umsetzen; **presnávljanje = presnóva** metabolismus, der Stoffwechsel; **presnóvna motnja** die Stoffwechselstörung; **strup** metabolisches Gift (nastal v organizmu); **presnavljálni proces** der Umsatz; **presnovílo** das Stoffwechselorgan;

presnóvek das Stoffwechselprodukt

presóditi, -dim beurteilen, ermessen; **zdravstvena presója** die gesundheitliche Überprüfung; **presóden** = **presodljív** zurechnungsfähig; **presódnost** = **presodljívost** die Zurechnungsfähigkeit

prespáti, -pím durchschlafen: **noč; prespán** 1. **človek,** ki **se je naspal,** 2. **dobro prespana noč; néprespán**

presrédek, -dka perineum, der Damm: **raztŕgani** ruptura perinei, der Dammriß

prestáti, -stánem überstehen: **bolezen** = **preboléti, prestán:** 1. **bolézen** die überstandene Krankheit, 2. abgestanden: **jed, voda**

prestrelíti, -lím durchschießen: **komu kaj; prestrél** *m.* 1. der Durchschuß, 2. der Durchschußkanal; **prestrelna rana, rov; prestrelína** die Durchschußwunde

preščéniti, -nem durchzwikken: **žico, polípa; preščenjen** schlank: **osa, ženska; preščenjeno črevo** = **črevesna preščenina** die Darmdurchschnürung; **preščénjenost**

preščípniti, -nem durchzwikken: **žico; preščipálnik** die Zwickzange

prešéren, -šérna, -o stolz, mutwillig; **prešérnost**

prešíniti, -šínem: **misel, gorkota, groza koga**

préšuštvovati, -štvujem Ehebruch treiben; **préšuštvo** der Ehebruch; **préšuštnik, préšuštnica; prešušten** ehebrecherisch

pretégniti, -tégnem überstrecken: **si roko; -se** sich ausrecken; **bolezen se kam pretegne** die Krankheit versetzt sich; **pretégnjen človek** = **pretegnjenec** ein dünnleibiger Mensch

preteževáti, -žújem überwiegen; **pretéža** das Übergewicht; **pretežen** überwiegend

pretín *m.* 1. die Scheidewand: **nosni** septum nasi, 2. die Abteilung; **pretíniti,** -nim durch eine Scheidewand teilen

pretočíti, -čim übergießen: **tekočino iz posode v posodo; pretòk krvi** transfusio (transfundo pretočim), die Blutüberleitung; **pretákati se: po trebuhu komu,** Bauchgurgeln, **kri po žilah**

pretrkováti, -kújem percutio; pljuča, srce; **pretrkovánje** perkusija (percussio); **pretrkoválni zvok** der Perkussionsschall

pretrpéti, -pím 1. aushalten: **bolečíno,** 2. überstehen: **bolézen; pretŕpen** erträglich: **bolečina**

preustrojíti, -jím reorganizirati; **preustrojénje organizma** der Umschwung des Organismus

prevájati, -jam 1. übersetzen: **knjigo,** 2. überleiten: **dražljaje, tekočino**

prevára *ž.* der Betrug, die Täuschung: **čútna** die Sinnestäuschung

preventíven, -vna, -o (praeventivus; praevenio prehitim, preprečim) prepreče-

valen: **zdravstvo** = higiena, **sredstvo** (ki naj kaj prepreči, predvsem oploditev)

prevézati, -vézem überbinden, abbinden: **ud** (da ne krvavi); **prevéza** 1. die Binde, 2. die Abbindung

prevísen, -sna, -o überhängend: **rob, skala; previs** = **prevésa** der Überhang; **maščóbna** die Fettschürze, **trebúšna** der Hängebauch

prevléči, -čem überziehen: **blazíno; rana se prevleče s kožico; prevléka** 1. **za blazine** der Kissenüberzug, 2. **kostna** periosteum, die Knochenhülle, **hrustánčna** der Knorpelüberzug, 3. **kovínska** = zeléni volk

prevzdígniti se, -dígnem se sich überheben (preveč vzdigniti in se pri tem poškodovati, n. pr. dobiti kilo)

preživéti, -vím 1. zubringen: **mladostna leta,** 2. überleben: **žena preživi navadno moža; preživéti se** sich überleben; **preživljati,** -am erhalten, ernähren

prgíšče *s.* Handvoll: **moke, soli**

pŕhek, -hka, -o mürbe: **les, kost** morscher Knochen; **zemlja** lockere Erde; **prščáti,** -ščám mürbe werden lassen

prháj *m.* die Kopfschuppe; **prhalica** seborrhoe sicca (sebum loj, *ῥέω* tečem)

prhnéti, -hním modern: **truplo v pesku; spŕhnjena kost** sequester (sequestro odluščim)

prhúta *ž.* squama, die Schuppe

pričéliti, -lim anfrischen; **robove rane** (da jih gladko zašijemo); **pričélek** -lka *m.* der glatte Querschnitt

pričéska *ž.* = frizura

prijemalka *ž.* die Kornzange (čr. 21): **ostra** die Kugelzange (čr. 23), **večzoba** Museux (fr. kirurg), **zapórna = z zapóro = z grabílom** die Sperrkornzange; **prijéti, prímem** 1. zugreifen: **kaj z roko, s kleščami,** 2. ansprechen: **zdravilo; prijéti se** 1. aufgehen: rastlina, 2. anheilen: **presajena koža**

prilagodíti, -dím 1. anpassen: **barvo okolju,** 2. akomodirati: **oči na temo**

primáren, -rna, -o (primus prvi) osnoven: **znak obolenja** = prvi znak obolenja; **afekt pri sifilisu** = prvi stadij sifilisa; **primárij** *m.* prvi, prvorédni zdravnik v bólnici; **primárijska soba; primárka** *ž.* die Primarärztin

primér *m.* 1. das Beispiel: **na primer** zum Beispiel, 2. **bolezenski** casus morbi, der Krankheitsfall; **šolski, klasični**

primera *ž.* (primerjati) der Vergleich: **v primeri s čim: priméren,** -rna, -o angemessen: **primerno rején** mittelmäßig genährt

primípara *ž.* (primum prvič, pario rodim) prvésnica, prvorodílja, prvoródkinja die Erstgebärende

pripráven, -vna, -o 1. handlich: **orodje, sredstvo,** 2. geeignet: **kraj,** 3. geschickt: **roka, človek**

pripráviti, -vim bereiten, vorbereiten: **kosilo, zdravilo, postelj, vse za operacijo; priprávljen** bereit, vorbereitet; **pripráva** die Vorbereitung: **zdravilna** die Heilvorrichtung, **óptična** ein optischer Apparat

prirastíšče *s.* insertio, die Ansatzstelle: **kite, črevesa, mrene; prirásti se** anwachsen; **piraščena = prirasla pljuča** adhaesiones pulmonum, **péčica, črevó, kita**

priravnáti, -nám = adaptirati: **robove rane za šiv**

priróčen, -čna, -o 1. **naprava** ein handliches Instrument, 2. **knjiga = priróčnik** das Handbuch; **priróč** *m.* die Handhabe

prirojèn, -jéna, -o congenitus, angeboren: **bolézen, známenje, nakáza**

prisàd *m.* infectio, die Ansteckung: **plínski** phlegmone emphysematosa, der Gasbrand, **vráničnі** anthrax, der Milzbrand, **črni** gangraena sicca; **prisádna rana = okužena, vneta; prisadíti se** sich infizieren, sich entzünden; **rana se prisadi = prisàd pritisne; prisádnica** *ž.*: ob tvoru (turu) gnojni mehurčki ali novi tvori (turi)

prisében, -bna, -o 1. bei Besinnung, 2. zugekehrt, proksimalen; **prisebnost** *ž.* 1. das Bewußtsein, 2. die Geistesgegenwart

prisklédnik *m.* parazit, der Mitesser; **prisklédіti se** = priti nepoklican k skledi; **prisklédovati** schmarotzen

priskútiti, -tim verleiden: **jed se komu priskuti** die Speise widersteht ihm, **življenje komu** lebensüberdrüssig werden; **priskúten** ekelhaft: **okus; priskúta** *ž.* 1. der Überdruß, 2. ein fader Mensch

prisluškováti, -kújem auscultare, horchen: **šumenju, dihanju, srčnemu zvoku** gl. osluškovati

prispévek, -vka *m.* der Beitrag: **kazuístični; prispévati k čemu** beitragen

príšč *m.* urtica, die Quaddel; **príščav** urtikarielen; **príščavica** urticaria, der Nesselausschlag; **príščavost** (lastnost); **izpriščiti se** = prišče dobiti

prišščéniti, -nem ein wenig abzwicken: **z vrati prst; prišščenjeno črevo = prišščénjena kila** der Darmwandbruch

pritísniti, -nem 1. daraufdrücken: **na rano obvezo, prst na odprto žilo,** 2. **kri v glavo** der Blutandrang zum Kopfe, 3. entstehen: **bolečina,** 4. dazukommen: **prisád; pritísk v glavo** der Blutandrang, **na možgane** der Hirndruck, **v želodcu** das Magendrücken, **v mehurju** der Harndrang; **krvni pritisk** der Blutdruck: **zvišani** erhöhter; **zračni pritisk** der Luftdruck

priznáti, -nám 1. eingestehen: **pogreško,** 2. zuerkennen: **komu zaslugo; priznánje** das Geständnis, die Anerkennung

príželjc, -željca *m.* thymus, die innere Brustdrüse (das

Bries ali Bröschen pri živalih)

procésus, -usa *m.* (processus; procedo nadaljujem pot) 1. štrlína na kosti, der Knochenfortsatz, -vorsprung, 2. **vermifórmis**: slepič, der Wurmfortsatz; **bolézenski proces** = **obolénje**, das Krankheitsgeschehen: **se pojavi ali pokaže, vzplamti, se poleže, se pomiri ali se unese, tli, izgine**

profiláksa *ž.* (prophylaxis; *προφυλάσσω* preprečim) preprečitev bolezni, obvára, die Krankheitsvorbeugung; **profiláktičen** preprečitven, obvarovalen

próga *ž.* 1. **krváva** die Blutstrieme, **barvna** der Farbenstreifen, 2. **živčna** die Nervenbahn: **centripetalna, centrifugalna, asociacijska; prógasta míšica** quergestreifter Muskel, **koža; progast** voll von Striemen, von Farbenstreifen; **prógati**, -gam = **proge delati**

prognóza *ž.* (prognosis; *πρόγνωσις* znanje vnaprej) napoved, kakó se bo bolezen razvijala in končala: **bona** dobra, **mala** slaba, **infausta** neugodna, **pessima** jako slaba, **letalis** smrtna, **anceps** ali **dubia** ali **incerta** negotova ali dvomljiva, **quoad vitam** glede na življenje, **quoad restitutionem** glede na to, kako se bo bolnik popravil, **quoad functionem** glede na funkcijo, **quoad valetudinem** glede na ozdravljenje, **quoad tempus** glede na trajanje bolezni; **prognóstičen: znak**

progrediénten, -tna, -o (progrediens napredujoč): **bolezen** (kadar se razširja) **regrediéntna** (kadar pojema), **stacionárna** (če se nikamor ne premakne)

projektíl *m.* (proicio vržem ven) izstrélek, das Geschoß

proksimálen, -lna, -o (proximus najbližji) ležeč proti trupu, priročen gl. distalen

pronícati, -cam durchsickern; **pronicajóči gnoj** der Senkungsabsceß; **pronícav**: 1. **človek** ein tiefschürfender Mensch; 2. **glas** eine schrille Stimme

propádati, -dam verfallen: **bolnik telesno in duševno; propàd** *m.* = **propást** *ž.* der Verfall, der Untergang; **propádel** ali **propàl** človek (moralno, materialno)

proséktor, -rja *m.* (proseco razrežem, razudim) 1. asistent, ki pripravlja anatomične preparate za predavanja iz anatomije, 2. prvi asistent na anatomiji, 3. razteleševalec v bolnici; **prosektúra** razteleševalnica

prosenica *ž.* miliaria (milium proso), der Frieselausschlag

prosójen, -jna, -o durchscheinend: **steklo, kóžica** (če gre skozi njiju samo svetloba, predmetov pa ne razločujemo); **prosójnost** die Durchscheinigkeit

prost, -sta, -o liber, frei: **kila** hernia libera; **s prostimi očmi** = brez očal, **s prostimi rokami** = brez orodja in orožja; **prosták** = **prostáški človek** ein gemeiner Mensch; **prostáčina** der Pöbel; **prostáštvo** die Pöbel-

haftigkeit; **prostáščina** die gemeine Tat

próstata *ž.* (*προστάτης* predstojnik) žleza predstojnica, podmehúrnica die Vorsteherdrüse

prostitúcija *ž.* (prostitutio; prostituo javno ponujam za nečistovanje) vlačugarstvo; **prostitútka** *ž.* vlačuga; **prostituírati se** prodajati se (spolno pa tudi za nizke namene nasploh)

próstor *m.* der Raum: **dati komu, jemati komu; prostóren** geräumig: **soba; prostornína** das Volumen, der Rauminhalt; **prostornínska mera** das Raum-(Volumen-)maß; **prostórnost** die Räumlichkeit

protín *m.* arthritis urica, die Gicht (vnetje sklepov vsled motenj pri izločevanju sečne kisline)

proveniénca *ž.* (provenio pridem odkod, izviram) izvir, poreklo, die Abkunft

prozóren, -rna, -o durchsichtig: **voda, steklo** (skozi nje razločujemo predmete); **prozórnost** die Durchsichtigkeit

próžen, -žna, -o = elastičen: **mišica, téhtnica** die Federwage; **próžnost** elastičnost; **prožílo** *s.* die Feder; **próžiti**, -žim reichen: **roko, priliko; prožiti se** sich erstrecken: **rdečína vnetja se proži na široko; prožína** *ž.* die Springfeder

pŕsi mn. *ž.* 1. thorax, der Brustkorb: **široke**, 2. mammae, die Brüste: **napéte, vele; otroka imeti pri prsih** das Kind stillen; **prsna votlína** cavum thoracis, die Brusthöhle, **prsna bradavíca** papilla mammae, die Brustwarze; **kost pŕsnica** sternum, das Brustbein

pŕst *m.* digitus 1. **na roki** digitus manus, der Finger: **palec** pollex, der Daumen, **pálčna stran** die Daumenseite; **kazálec** index, der Zeigefinger; **sredínec** digitus medius manus, der Mittelfinger; **prstínec = pŕstanec** digitus anularis, der Ringfinger; **mezínec** digitus minimus, der kleine Finger; **mezínčna stran** die Kleinfingerseite; 2. **prst na nogi** ali **nožni prst** digitus pedis, die Zehe: **nožni palec** hallux, die große Zehe; **II. III. IV. nožni prst** = digitus II. III. IV. pedis, die II. III. IV. Zehe; **nožni mezinec** digitus minimus pedis, die kleine Zehe; **pŕstni člen** das Finger-, Zehenglied; **kost pŕstnica** phalanx, der Finger-, Zehenknochen

prstínec = pŕstanec *m.* digitus anularis sive IV. manus, der Ringfinger

pršíca *ž.* sarcoptes hominis, die Krätzmilbe (povzročiteljica garij)

prúčica *ž.* der Fuß-, Knieschemel; **stopničasta** der Treppenschemmel

prvénstvo *s.* die Erstgeburt; **prvésnica** primípara (primus prvi, pario rodim) die Erstgebärende; **prvénec** 1. der Erstgeborene, 2. Primäraffekt: **sifilitični, tuberkulozni**

prvína *ž.* element, der Urstoff: **kémična**

psihóza *ž.* (psychosis; *ψυχή* duša) duševna bolezen, die Geisteskrankheit; **psihoterapija** *ž.* (psychotherapia; *θεράπεια* zdravljenje) zdravljenje duševnih bolezni; **psihoanaliza** (psychoanalysis; *ἀναλύω* razčlenim) odkrivanje in razčlenjevanje skritih duševnih zapletkov; **psihopát** (*πάθος* bolezen) duševni bolnik; **psihiáter** zdravnik za duševne bolezni; **psihiatríja** duševno zdravstvo

pubertéta *ž.* (pubertas) spolna zrelost, die Geschlechtsreife; **pubertétni znak**

puéla *ž.* (puella) deklica: **publika** javna ženska, prostitutka

puh *m.* lanugo, der Flaum, das Wollhaar

púhati, -ham blasen; **puhálo** = **puhálnik** das Gebläse; **púhalica** das Blaserohr

pulz, púlza *m.* (pulsus; pello udarjam) utrip srca, žile utripalnice = arterije; **pulzírati**, -ram 1. **aktivno:** arterija pulzira = bíje, 2. **pasivno:** možganska opna se s pulzirajočo arterijo giblje

púnčica *ž.* pupilla, das Sehloch

púnkcija *ž.* (punctio; pungo vbodem) nabòd (da izpustim tekočino), das Anstechen: **poskúsna** punctio probatoria, **zdravílna** therapeutica

purgatívum, -vuma *m.* (purgo odvajam) odvajalo, čistilo, pospešilo prebave (qui bene purgat, bene curat)

pus, púsa (*πῦον*) gnoj, der Eiter; **purulénten** gnojen, eitrig

púščati, -ščam lassen 1. **kri** zur Ader lassen; **púščanje krvi** venaesectio, der Aderlaß, 2. **vodo** urinirati, harnen — pa tudi incontinentia urinae, unfreiwilliger Harnabgang, 3. **blato** incontinentia alvi (alvus trebuh; iztrebki), unfreiwilliger Kotabgang

púška *ž.* das Gewehr: **na kroglo** die Büchse, das Kugelgewehr, **na šibre** die Flinte, das Schrotgewehr; **puška rísanica** die geriefelte Büchse; **strojna puška** das Maschinengewehr

pútika *ž.* arthritis urica die Gicht; **pútikav** gichtig: **bolečina, bolnik; pútikast** gichtartig

putrefákcija *ž.* (putrefactio; putresco gnijem) = **putrescénca** *ž.* (putrescentia) smrdeča gniloba, gnójnica; **putríden** gnil, gnojničav: **povzročitelj** = putrider Erreger; **putrídnost** = gnilost

R

racáti, -cám watscheln; **ráčja hója** der Entengang

rádij, -ija *m.* polumer, der Halbmesser

radikálen, -lna, -o (radix korenina) korenit: **sredstvo, zdravljenje, operacija** (nasprotje: konservativen)

rádio, -dia *m.* prenos glasu po električnih valovih

rádium, -uma *m.* element, ki sta ga odkrila l. 1898. zakonca Curie; **rádiumsko zdravljenje** = **zdravljenje z rádiumom**; **radioaktívna** snov

rádius, -usa *m.* 1. kost koželjnica, die Speiche, 2. der Strahl; **radiologíja** (*λόγος* nauk) žarkoslovje; **radiografíja** *ž.* (*γράφω* pišem) rentgensko slikanje; **radioskopíja** (*σκοπέω* opazujem) rentgensko presvetljevanje; **radioterapija** (*θεράπεια* zdravljenje) zdravljenje z žarki (rentgenskimi, radiumskimi)

ráhel, -la, -o 1. schwächlich: **zdravje, človek: ráhlega zdravja**, 2. zart: **beseda, srce, čut; rahlo stopati**, 3. nicht ganz fest: **sklep**

rahítis, -ítisa *m.* (*ραχῖτις* = bolezen hrbtenice) angleška bolezen; nepravilna rast kosti v otroških letih — od 1. do 4. leta — radi mótene presnóve (zlasti presnove apna) radi pomanjkanja vitamina D v telesu; **rahítičen**; **rahítik, rahítičarka**

ràk *m.* 1. carcinoma, der Krebs: **zdravim raka (tožilnik!)**; **rákovo obolenje**; **rákov stržen** der Krebszapfen; **rákav bolnik** = **rákavec**; **rakova bula**; **rákavost**; **rakovína** das Krebsgewebe; **rákasta bula** = raku podobna (sarkom, fungus); **rak na želodcu** = **želodčni**; **rak na maternici** = **maternični**; **rak na dojki, na koži** = **kožni, rákovica** carcinomatosis, die Krebskrankheit, 2. der Krebs; **rákova juha, rákova pot** = pot nazaj (nazadovanje)

rákev, rákve *ž.* der Sarg: **kovinska**; die Gruft: **rodbínska**; **rákvasta vdolbína**

rálo *s.* vomer, das Pflugscharbein

rama *ž.* regio acromialis, die Schulter; **raménski sklep** articulus humeri, das Schultergelenk, **okroglína** die -wölbung, **opóra** (na operacijski mizi) die -stütze, **jérmen** = oprt, das -band; **obróč** cingulum extremitatum thoracicarum, der -gürtel; **rámje** = **orámje** regio scapularis, die Schultergegend; **medrámje** regio interscapularis, die Zwischenschultergegend; **ramát** breitschulterig

rána *ž.* vulnus, die Wunde; **rana je odprta** = **zéva** = **reži**; **rano céliti, rana se celi**; **operacijska rana, vrezna** vulnus sectum, die Schnittwunde, **strelna** sclopetarium, Schuß-, **vstrelna** = **vstrelína** Einschuß-, **izstrelna** = **izstrelína** Ausschuß-; **strelni žleb** die Schußrinne; **strelni rov** der Schußkanal; **vgrizna rana** = **vgriznina** vulnus morsum, die Bißwunde, **vbodna** = **vbodnína** punctum, Stich-, **raztŕgana** = **raztrganína** lacerum, Riß-, **zmečkána** = **zmečkanína** contusum, Quetsch-, **zmlinčena** = **zmlinčenína**, conquassatum, conquassatio;

ožgána = ožganína; opečéna = opeklína combustio, die Verbrennung; **opárjena = oparína** die Verbrühung; **ozébla = ozeblína** pernio, die Frostbeule; **razjédena = razjéda** ulcus, das Geschwür; **raniti, raniti se; ránast** mit Wunden bedeckt; **ránar = ranocélnik** der Wundarzt

raritéta *ž.* (rarus redek), redkost, die Seltenheit

rása *ž.* (arab. ras glava, izvir) pleme, der Schlag (skupina ljudi, ki imajo enaka dedna, telesna in duševna svojstva); **rasna higiena** = evgenika

ráskav, -va, -o rauh: **kost, koža, srajca; ráskavost** die Rauheit

rásti, -stem wachsen; **rast, rastí** *ž.* der Wuchs: **močne rastí** von starkem Wuchs; **rastílo** das Wachstum: **las na rastílu** das wachsende Haar; **rástni hormon** das Wachstumshormon

rástiti, rástim befruchten (o perjadi); **rastíšče** 1. kraj, kjer se rásti divja perjád, 2. gojišče bakterij, der Bakteriennährboden: **enótno rastišče** die Bakterienreinkultur (ena sama vrsta bakterij)

ráven, -vna, -o gerade: **drža** die gerade, aufrechte Haltung; **ravno = pokonci hoditi; ravnovésje = ravnotéžje** das Gleichgewicht; **ravnovésen = ravnotéžen** im Gleichgewicht; **ravnodúšen** gleichmütig

ráven, ravní *ž.* nivó, die Ebene: »raven sladkorja v krvi« die Blutzuckerebene, der Blutzuckerspiegel (germanizem; po slovensko in smiselno: **količina sladkorja v krvi**); **ravnína = raván, ravní** die Ebene

ráz *m.* 1. die Einkerbung: na rovašu, 2. desetinke na toplomeru: 37·2° C = sedem in trideset stopinj in dva raza

ráza *ž.* die Ritze, die Spalte: 1. **očésna** Augen-, rima palpebrarum; **sramna**, rima pudendi, Scham-; **škržna** die Kiemenspalte, 2. **raze v obličju = poteze: moške raze** die männlichen Gesichtszüge; **rázati**, -zam = zravnati; **rázan** vollgestrichen: **žlica, mérica; razálo** *s.* das Nivellierinstrument

razbistríti, -strím aufklären: **diagnozo, bolezensko stanje**

razbíti, -bíjem zerschlagen: **si glavo; razbitína** *ž.* = **razbítek** *m.*: stekla, ladje die Schiffstrümmer, das Wrack

razboléti se, -bolím se 1. an Schmerzen zunehmen, 2. gefährlich erkranken: **na smrt**

razbránost *ž.* = raztrésenost *ž.* die Unaufmerksamkeit; **razbrán = nezbran** unaufmerksam

razbráti, -bérem 1. sortirati, 2. erkennen: **posameznosti**, 3. begreifen

razbremeníti, -mením entlasten: **bolni sklep, strti ud** s trdo obvezo; **razbremenítev** die Entlastung; **razbremenílno zdravljenje**

razbúriti, -im aufregen: **razburjen bolnik**

razcefrati, -fram zerfetzen: **razcefrana rana**

razcépiti, -pim spalten: **se na dvoje** sich in zwei Teile teilen; **razcepíšče** bifurcatio, die Gabelung; **razcep** der Spalt, der Schlitz; **razcépljenost** die Zerklüftung

razčléniti, -nim gliedern; **razčlémba = analiza**

razdelíti, -delim verteilen: **hrano, zdravila;** zerteilen: **na dvoje; razdelítev na troje** die Dreiteilung; **razdelílen: posel** der Zerteilungsdienst

razdevíčiti, -čim defloriratí, devištvo vzeti

razdrápati, -pam ali -pljem 1. zerkratzen: **kožo, lice,** 2. zerfetzen: **ustnico, obleko**

razdrážiti, -žim aufreizen, reizen: **človeka, živce, rano, bolezen; dražílno zdravljenje** die Reiztherapie

razgradíti, -dím 1. abbauen: **razgrádba** der Abbau; **razgradína** das Abbauprodukt, 2. abteilen: **razgrája** die Scheidewand

razgrájati, -jam poltern, toben; **razgrájanje** das Poltern, das Toben; **razgrajáč, razgrajálka**

razjájcati koga, -jájcam = razdražiti z besedami

razjésti, -jém zerfressen; **razjéda** ulcus, das Geschwür: **želódčna = v želodcu, na dvanajstniku, na goléni** ulcus cruris, das Unterschenkelgeschwür; **razjédna snov** ätzendes Material; **razjédnost** die Ätzkraft; **razjedljìv** ätzbar; **razjedljívost** die Ätzbarkeit; **razjédena bula** tumor exulceratus

razkláti, -kóljem spalten: **kost na dvoje; razkòl** *m.* die Spaltung, der Spalt; **razkólen** spaltbar; **razkólnost** die Spaltbarkeit; **razkóljek,** -ljka *m.* das Spaltstück

razkleníti, -énem öffnen, auseinandertun: **pest, prste, čeljusti; razklepálo = razklepálnik** der Kieferöffner

razkréčiti, -čim aus[einander]-spreizen: **čeljusti, prste, noge; razkréka** *ž.* die Grätschstellung; **trebušni razkrečeválec,** -lca *m.* der automatische Laparatomiehaken

razkríti, -kríjem abdecken; **otrok se v spanju razkrije; razkríti glavo** den Kopf entblößen; **razkríte glave** entblößten Hauptes

razkrojítev *ž.* = **razkròj** die Zersetzung: **električni =** elektroliza; **razkrójek,** -jka *m.* = **razkrojína** das Zersetzungsprodukt; **razkrojíti,** -jím analizirati (kemično); - **se** sich spalten (kemično); **razkrojílo** 1. sredstvo za razkrajanje, 2. aparat za razkrajanje

razkúžiti, -žim desinficirati (okužila, okužine uničiti s kemikalijami); **razkúžba** *ž.* desinfekcija; **razkužílo** desinficiens (remedium)

razmakníti, -nem dislocirati; - **se** auseinanderrücken: **zlómljene kosti se razmáknejo; razmàk** *m.* dislocatio, der Abstand: **razmàk kostnih prelomkov, razmak gla-**

vice (od sklepne ponvice pri izpahu)

razmázati, -mažem ausstreichen; **razmàz** der Ausstrich: **krvni** der Blut-, **usedlínski** Niederschlag-

raznésti, -nésem 1. sprengen: **kotel; razneslo me bo** ich werde platzen, 2. **bolezen se raznese po telesu** (metastazira), **po kraju ali deželi; bolézenski raznések** metastaza (novo bolezensko leglo); **raznesílo** der Sprengstoff

raznolìk, -líka, -o multiformis, verschiedenartig; **raznolíkost** die Ungleichheit

raznoróden, -dna, -o ungleichartig: **stanice, tkivo**

razodéti, -dénem enthüllen, aufdecken 1. **otrok se v spanju razodene,** 2. offenbaren: **komu kaj; razodétje** die Offenbarung

razoglàv, -va, -o barhaupt; **razoglávec** der Barhaupt; **razoglávka; razogláviti koga**

razokróžiti, -žim entrunden; **razokróžene zenice** die Entrundung der Pupillen

razpádati, -dam 1. zerfallen (fizično), 2. faulen: **truplo razpada; razpàd** der Zerfall; **razpádek,** -dka *m.* detritus, das Zerfallsprodukt

razpárati, -ram 1. auftrennen: **hlače, rokav** = ločiti ga po šivu, 2. **kožo; razpòr** = **razpórek** a) der Schlitz, b) die klaffende Öffnung; **rjuha z razpórkom** (kakršno rabimo pri operacijah), das Schlitztuch, 3. öffnen: **truplo, mrliča**

razpásti se, -pásem se sich verbreiten: **bolézen** 1. **po telesu** = metastazirati, 2. **po kraju:** epidemija, 3. **po deželi:** pandemija

razpéti, -pnèm aufspannen; **razpetína** *ž.* die Spannweite: **medenice, medeníčnega loka, šivanke**

razplodíti, -dím fortpflanzen: - **se** sich durch Fortpflanzung vermehren; **razplód** 1. die Fortpflanzung, 2. die Nachkommenschaft; **razplódni organ** = **razplodílo** das Fortpflanzungsorgan

razpóčiti se, -čim se eksplodirati; **razpòk** *m.* 1. eksplozija, 2. **plodovega mehurja** der Blasensprung; **razpóka** *ž.* fissura, der Riß, der Sprung; **razpóčna krogla** das Explosionsgeschoß; **razpokane ustnice** gesprungene Lippen, **koža, roke**

razpolovíti, -vim halbieren; **razpolovišče** die Halbierungsstelle; **razpolóvnica** dieHalbierungslinie,-fläche

razporedíti, -dím anordnen, einteilen; **razporédba**

razpoznáti, -znám 1. natančno spoznati: **razpoznávni znak,** 2. ločiti kaj od česa: **razpoznáva bolezni** = differencialna diagnoza; **razpoznáti se kje** = orientirati se; **razpoznáti se v zdravstvu** = izveden biti

razrédčiti, -dčim verdünnen; **razredčenína** die verdünnte Flüssigkeit; **razrédčenost** die Verdünntheit; **razrédčenje** die Verdünnung

razríti, -ríjem zerwühlen: **razrívna krogla** das Expansivgeschoß; gl. dumdum

razsadíti, -dím 1. rod, drevje, 2. **sekira se razsadi** = se

sname s toporišča, 3. razsŕditi; **razsádnik** die Fortpflanzungsstätte: **baktérijski** der Kulturboden

razsájati, -jam 1. pflanzen, 2. toben

razséžnost *ž.* die Ausdehnung, die Ausgedehntheit; **razsežáj** *m.* = **razséžje** *s.* der Umfang

razsóden, -dna, -o urteilsfähig; **razsódnost**

razstrojíti, -jím 1. zerrütten: **telesne sile**; - **se** zerfallen, 2. desorganizirati; **razstròj** der Zerfall; **duševni razstròj** 1. dementia, der Blödsinn, 2. die Geisteszerrüttung

razšíriti, -rim 1. ausbreiten: **krila,** 2. dilatare, verbreitern: **ožíno; razšírjeno srce** dilatatio cordis, die Herzerweiterung; **želodec; razširjálec** dilatator (Hegarjevi za maternično ustje)

raztegováti, -tegújem dilatare, erweitern, dehnen; **raztegováIen** dehnend: **naprava; raztegoválec** dilatator, der Dehner

raztelésiti, -sim secirati, obducirati; **raztelésba** = **razteléšenje** obdukcija; **razteleševálec, razteleševálka** der, die Obduzierende; **razteléšenec, razteléšenka; razteleševálnica** die Obduktionskammer

raztézati, -zam dehnen; - **se** 1. sich erstrecken: **rdečína,** 2. schreien: **otrok; raztézanje** dilatatio, die Dehnung; **raztezálnik** dilatator; **raztezni del maternice,** ki se med porodom razteza; **raztezljiv** dehnbar; **raztegováIen** dehnend

raztopíti, -pím auflösen: **prašek v vodi;** - **se** zergehen: **sladkor v kavi; raztopljèn** solutus, gelöst; **raztopína** solutio, die Lösung: **fiziológška sólna** die physiologische Kochsalzlösung; **raztopílo** das Lösungsmittel; **raztópen** = **raztopljív** lösbar

raztrésenost *ž.* die geistige Zerstreutheit; **raztrésen** = nezbran; **raztrésenec, raztrésenka**

raztŕgati, -gam lacerare, zerreißen; **raztŕganje** laceratio; **raztrganína** = **raztrgana rana** vulnus lacerum, die Rißwunde

raztrosíti, -trósim ausstreuen: **kriv nauk, seme, bolezen; bolézenski raztrósek** 1. v telesu = metastaza, 2. v kraju = novo obolenje

raztvóriti, -rim zersetzen, zerlegen, abbauen; **raztvòr** = **raztvórba** die Zersetzung, der Abbau; **raztvorljìv** zersetzbar; **raztvórna tekočina** die Zersetzungsflüssigkeit; **raztvorína** das Zersetzungsprodukt; **raztvorílo** das Zersetzungsmittel

razúditi, -dim anatomirati; **razúdenje** = **razúdba** sekcija; **razúdnik** anatom, **razúdnica** anatomka; **razudoválnica** der anatomische Seziersaal

razúšiti, -šim entlausen; **razuševálnica** die Entlausungsanstalt; **razuševálnik** der Entlausungsapparat, razuševálec der Entlausungsmann

razvedríti, -drím aufheitern: **bolnika; - se: bolnik, lice komu; razvedrílo** die Erheiterung, die Erholung

razvíd, -vída *m.* 1. orientacija, der Überblick; 2. **imeti v razvidu** in Evidenz halten

razvíjati, -víjam entwickeln: **zamisel, sliko; razvijati se: deca se dobro razvija; razvoj** die Entwicklung: **razvoj zastane** in der Entwicklung tritt der Stillstand ein; **razvójno stanje** das Entwicklungsstadium

rdèč, rdéča, -e rot: 1. **v obraz,** 2. **koža; rdéčec, rdéčka; rdečíca** die Röte, Schamröte: **rdečíca me polije; rdečíčen** schamrot; **rdečína** die rote Stelle 1. **ústnična** das Lippenrot, 2. erythema; **rdečílo** die rote Tinte, der rote Stift; **rdečilo Kongo** das Kongorot; **rdéčkast** rötlich: **rdéčkasti lasje; rdéčim,** -čiti rot färben; **rdečím,** -čéti rot werden

rdéti, -dím strahlen von Röte, sich röten

reagírati, -ram (reago odgovarjam) 1. **organizem, bolezen na zdravilo, na dražljáj,** 2. **na besede** = zmé-niti se zanje, odgovoriti; **reakcija** odgovor, odmèv: **električna, patologična** = **bolézenska, lokálna** (na kraju, kjer smo reagens injicirali ali vtrli), **fokálna** (na leglu bolezni), **splošna** (na ves organizem); **réagens,** -nsa *m.*, nav. mn. **reagencije** učinkovine (snov, s katero doženemo kemično spoznanje)

rébro *s.* costa, die Rippe; **rébrni hrustánec** der Rippenknorpel, **lok** der Rippenbogen; **podrébrje** epigastrium: **levo** die Magengrube, **desno** hypochondrium; **rébrnik** = **rebrnják** die Reifenbahre (priprava, ki jo poveznemo preko bolnika, da ga odeja ne tišči) (čr. 6); **rebrníca** *ž.* pars costovertebralis pleurae, das Rippenfell

recèpt *m.* 1. **zdravniški** (predpis za lekarnarja, kako naj pripravi zdravilo), 2. **kúhinjski** (za pripravljanje jedil). Nekatere okrajšave na receptih: Rp. (recipe) = vzemi; aa. (ana) = enako; aa. part. aeq. (ana partes aequales) = na enake dele; qu. s. (quantum satis) = kolikor je treba; m. f. pulv. (misce, fiat pulvis) = zmešaj v prah; dent. t. d. No. (dentur tales doses numero) = daj takih doz; **receptírati** z receptom predpisati

recidív *m.* = **recidíva** *ž.* povrát, der Rückfall; **recidíven** = povraten, periodičen; **recidivírati,** -ram povračati se: **bolézen**

redíti, -dím nähren: **mati otroka; dobro rejèn** gut genährt; **redíti se** an Gewicht zunehmen; **redílna jed** eine nahrhafte Speise; **redílni mešíček** die Nährblase (pri zametkih); **redílno zdravljenje** die Nährkur; **redílo** das Nahrungsmittel; **redník, redníca,** ki koga redi; **rejénec, rejénka** das Pflegekind; **réja** die

Pflege: **otroka dati v rejo; redíšče** (bakterijsko) der Nährboden

refléks *m.* (reflecto odsevam) 1. odsèv (luči), 2. nehoténa izprememba centripetalnega živčnega dražljaja v centrifugalnega preko refleksnega središča; **pokóstnični refleks** der Beinhautreflex; **zeníčni** Pupillen-; **refléksno središče; reflektóričen** = po refleksu povzročèn: **reflektórična otŕplost zenic** die reflektorische Pupillenstarre

refraktéren, -rna, -o neobčutljiv, nesprejemljiv: **proti obsevanju, za zdravilo; refraktérnost**

regenerácija *ž.* (regeneratio; regenero znova splodim) obnova, die Wiedererzeugung; **regeneratíven** obnovitven; **regenerirati** obnavljati se

régniti, -gnem bersten, aufgehen: **rana** = dehiscira (dehisco zijam); **regnína** *ž.* dehiscenca, der Borst

regrediénten, -tna, -o = **regresíven**: 1. **bolézen** (kadar se boljša), 2. **znak bolezni**

rekonvalescènt *m.* (reconvalescere zopet ozdravljati) prebolévnik, okrévnik; **rekonvalescéntinja** = **rekonvalescéntka; rekonvalescénca** prebolévanje, okrévanje

reponírati, -ram (repono devljem nazaj) uravnati, einrichten; **repozícija** *ž.* (repositio) uravnava

résica *ž.* nav. mn. **résice** 1. villi intestinales, die Darmzotten, 2. cilije, die Geißeln (pri bakterijah), 3. das Endstück (pri spermijih), 4. villi articulares, die Gelenkhautzotten

resorbírati, -ram (resorbeo srkam) posŕkati, popíti (vene in mezgovnice resorbirajo utekočinjeno hrano iz prebavil); **resórpcija** (resorptio); **resorpcíjska vročína** das Resorptionsfieber

respirácija *ž.* (respiratio; respiro diham) dihanje

restitúcija *ž.* (restitutio; restituo povrnem) obnova, die Wiederherstellung; **restitútio ad íntegrum** = popolna obnova, popolno ozdravljenje

rešéto *s.* die Reiter (dno iz lesenih viter)

reševáti, -šújem retten; **reševánje** die Rettung; **reševálno društvo; rešílec** = **rešítelj** = **reševálec** der Retter; **reševálstvo** das Rettungswesen; **reševálnik** der Rettungswagen

revmatízem, -zma *m.* = **révma** *ž.* (rheumatismus, rheuma; *ῥέω* tečem — prav za prav »tok«, ker so si svojčas predstavljali, da bolezen iz telesa »teče«) obolélost sklepov **(rheumatismus articulorum)** in mišic **(musculorum),** povzročena vsled prehlada, velikokrat pa vsled okuženja (infekcije) ali zastrupitve (toksično); **revmátična bolečina; revmátik, revmátičarka; revmatóza** = bolezen, povzročena vsled revmatizma; **revmatoíd** obolenje več sklepov po pre-

stanih kužnih boleznih (škrlatici, porodni mrzlici, griži, kapavici), pri katerih se najdejo povzročitelji prestanih bolezni v sklepih

rézati, réžem 1. incidirati, schneiden; **réz** *m.* der Schnitt: **kožni, izménični** der Wechselschnitt (na trebuhu, pri katerem prerežemo posamezne plasti v raznih smeréh); **ovrátniški** der Kragenschnitt (pri operacijah na vratu); **rez po kožni brazdi** der Hautschnitt im Sinne der Hautspaltung, 2. kastrirati: **rezanec** = kastriranec; **rezílo** die Schneide (pri nožu); **rezanci** die Nudeln: **na juhi** die Nudelsuppe

reziduum, -uma *m.* residuum (resideo preostanem) **ostánek,** der Rückstand

režáti, -žim klaffen: **rana, žila, črevo; režáti se** = grdo se smejati; **režánje** das Gaffen; **réža: očésna** rima palpebrarum, die Lidspalte; **srámna** rima pudendi, die Schamspalte; **žílna, črevésna** das Gefäß-, Darmlumen

réženj, -žnja *m.* 1. die Schnitte: **kruha, jabolka,** 2. lobus, der Lappen: **pljúčni** pulmonis, **jétrni** hepatis

ríba *ž.* piscis, der Fisch; **ribje olje** oleum jecoris Aselli, der Lebertran; **rí-bica** *ž.* 1. majhna riba, 2. **svínjska** der Jungfernbraten, 3. ledvíca, 4. **človéška** proteus anguineus, der Grottenolm, 5. mišica; mn. meče

rícinus *m.* = rícinusovo olje (odvajálo)

rígati, -gam; **riga se mi** ich habe Aufstoßen, ich rülpse; **ríganje** = **rígavica** singultus, das Aufstoßen, das Rülpsen

rigoróz *m.* (rigorosum sc. examen) strogi izpiti za naslov doktorja, doktorski izpit

rísanica *ž.* 1. **cev,** das gerie-felte Rohr, 2. **puška,** die Büchse

rit *ž.* nates, der Hintere, das Gesäß; **rítnica** natis, die Hinterbacke; **rítnik** anus, der After; **rítnična mišica** musculus glutaeus (γλουτός rit), der Gesäßmuskel; **rítati** = brcati: **otrok, konj; rítast** 1. riti podoben = okrogel, 2. z veliko ritjo, 3. konj, ki rita; **rítenski** mit dem Hintern voran: **umikati se, plavati** (rak); »**rit**« pravimo tudi človeveku, da ga označimo za odurneža, neznačajneža in podobno

rítniti, -tnem ausschlagen, mit dem Hinterfuß einen Schlag versetzen; **rítav konj**

riž *m.* semen oryzae, der Reis; **razkúhan riž** die Reisschleimsuppe

rjà *ž.* der Rost; **rjàv, rjàst** rostig; **rjávost** die Rostigkeit

rjàv, -va, -o braun; **rjávec, rjávka; rjávost; rjavína** das Braune: **kože; rjáviti** -vim braun färben; **rjavílo** das braune Färbemittel; **rjavéti,** -vím 1. braun werden, 2. rostig werden; **ne-**

rjavéče jeklo nicht rostender Stahl; **rjávkast** bräunlich

rob *m.* der Saum 1. **rane: gladek, razcefran, razjéden, prevísen,** 2. **nožev rob** der Messerrücken; 3. der Rand (pri povoju): **rezan, tkan; robni žarki** die Randstrahlen; **róbiti,** -bim den Saum machen; **zaróbiti** = napraviti rob; **obrobiti** umsäumen

ročáj *m.* die Handhabe

rodíti, -dím gebären; **pórod** die Entbindung; **rodíti se** geboren werden; **rojstvo** die Geburt; **rodítelji** = starši; **rodílo** das Gebärorgan; **róden** 1. leiblich: **oče, brat,** 2. fruchtbar: **žena; ístoroden** gleichartig,. **íno-** = **raznoróden** fremdartig; **ród, róda** in **rodú** *m.* 1. po rojstnem kraju: **po rodu Beli Kranjec,** 2. sorodstvo: **po krvi** (očetovo), **po mleku** (materino); **biti s kom v rodu;** 3. **človeški rod** das menschliche = Menschengeschlecht, 4. generacija: **trije rodovi** = tri generacije, 5. die Linie: **deden v moškem rodu; rodilja** die Wöchnerin; **rodilnica** die Gebäranstalt; **rodnica** die Gebärerin, die Mutter (**prvo-** primípara, die Erstgebärende, **v drugo,** v **tretje, več** — multípara); **rodník** der Erzeuger

rog *m.* cornu, das Horn; **na koži = kožni rog** cornu cutaneum, das Hauthorn; **rog** (od udarca) die Beule; **róge = rožíce staviti** schröpfen; **rogovína** = ženina die Hornsubstanz (**roževína** die Rosenessenz); **rožén** aus Hornsubstanz; **rogàt** gehörnt (govedo); **rógast** = rogu podoben; **rožìč** *m.* 1. majhen rog, 2. das Schröpfhorn (priprava za stavljenje rožičev), 3. das Kipfel

rógelj, -glja *m.* die Zacke: **vilice s štirimi roglji; srnjak ima dvoje rogov in na njih roglje; kóstni rógelj** die Knochenzacke; **koščéni kostni rógelj** die knöcherne Knochenzacke

rójstvo *s.* die Geburt; **rojstno leto, list, kraj; rojénček, rojénka**

róka *ž.* 1. manus, die Hand, 2. extremitas superior, der Arm; **otrok krili z rokami** (mn.!). Pri udih na pare rabimo dvojino le takrat, kadar imamo števnik dva ali oba: **dve roki, obe nogi** — drugače zmerom množino: **gledam z očmi, poslušam z ušesi, grabim z rokami, hodim z nogami. Ročno delo** die Handarbeit; **ročne kosti** die Handknochen; **róčen človek** = hiter, spreten; **róčnost kretenj** die Schnelligkeit der Bewegungen

rokáv *m.* der Ärmel: **mavčev; rokav si zavíham in odvíham; razparam po šivu** trennen

rokavíca *ž.* der Handschuh: **gúmijeva, pleténa** der Zwirnhandschuh; **rokavice si nataknem, si snamem ali jih slečem**

Röntgen (Wilhelm Konrad, fizik v Monakovem 1845

do 1923). Leta 1895. je odkril kratkovalovne žarke, po njem imenovane »rentgenski žarki«, ki učinkujejo na fotografsko ploščo; na senčniku iz cinkovega sulfida, bariumskega platinskega cyanirja ali kalciumskega volframata povzroče rentgenski žarki fluorescirajočo razsvetljenost in s tem, ker imajo človeški organi različno gostoto, različne senčne slike; **rentgenografíja** (*γράφω* pišem) die Röntgenaufnahme; **rentgenográm** das Röntgenbild; **rentgenoskopíja** (*σκοπέω* gledam) die Röntgendurchleuchtung; **rentgenoterapíja** (*θεραπεύω* zdravim) zdravljenje z rentgenskim obsevanjem; **rentgenski aparat** der Röntgenapparat

rosíti, -sím 1. **oko** das Auge tränt, 2. nässen: **vneta koža**

rov *m.* 1. canalis: **dímeljski** inguinalis, der Leistenkanal; **stégenski** femoralis; **gnojni** der Eitergang, 2. **strélski** der Schützengraben, 3. **rudárski** der Stollen

rováš *m.* 1. das Kerbholz: **na tvoj rovaš dati,** 2. račun = na tvoj račun zapisati

róvnica *ž.* 1. die Rodehacke, 2. der Geißfuß (orodje za ruvanje zoba)

roženíca *ž.* cornea, die Hornhaut des Auges; **roženíčna pega** macula corneae, der Hornhautfleck

rožič *m.* gl. rog; **rženi rožiček** secale cornutum, das Mutterkorn

Rp. (na receptih) = **recipe, vzemi!**

ŕt, rta *m.* die Spitze: **skálni; ŕtast** spitzig: **bradavíca** condyloma acuminatum, die spitze Feigwarze

rudimènt *m.* (rudimentum prvi poizkus) zaostánek, zakŕnek (vsled nepopolnosti); **rudimentáren** zaostal, zakrnel

rumèn, -ména, -o; **ruménec, ruménka; ruménost** die Gelbheit; **rumenína** das Gelbe; **rumenica** ikterus, die Gelbsucht; **rumeníčen** gelbsüchtig; **rumeníti,** -ním gelb machen; **rumenéti,** ním gelb, ikterisch werden; **rumenílo** das gelbe Färbemittel; **rumenják** der Eidotter; **ruménkast** gelblich

rúske mn. *ž.* rubeolae, die Röteln

S

sadízem, -zma *m.* (sadismus; po markizu de Sade) izprevržena spolnost: spolna razdraženost, povzročena z aktivnim nasiljem (sadistični uboj)

sádra *ž.* der Gips; **sadréni povòj** die Gipsbinde, **obvéza** der Gipsverband; **sádriti,** -drim gipsen

sagitálen, -lna, -o (sagitta puščica) v smeri puščice

sprožene odspred: **os, ploskev**

saharín *m.* (saccharum sladkor) sladílo, 3—500 krat slajše od sladkorja

sáhniti, -hnem welken; **bolnik sáhne** er hat eine auszehrende Krankheit; **usáhel** kahektičen; **sahnica** kaheksija

sáje mn. *ž.* decubitus, das Wundliegen: **bolnik ima saje; sájast** dekubičen wund vom Liegen; gl. séniti se

samobíten, -tna, -o selbstständig, eigenartig, avtohton

samokrès *m.* der Revolver

samomòr *m.* suicidium (sui sebe; caedo usmrtim) der Selbstmord; **samomorílec, samomorílka; samomorílno orožje; poskus samomora** tentamen suicidii, der Selbstmordversuch

samoníkel, -la, -o avtohton (*αὐτός* sam, *χθών* tla); **samoníklost**

samorásel, -sla, -o: **izraz, delo** (na katerega niso vplivali drugi); **samoráslost**

samoráščˇ, -šča, -šče: **beséda** (ne skovana, ne od drugod prevzeta)

samoróden, -dna, -o urwüchsig: **tkivo, beseda, trta** (šmarnica); **samoródnost**

samoskrúmba *ž.* onanija, die Selbstbefleckung; **samoskrúnec, samoskrúnka**

samostójen, -jna, -o selbstständig: **bolezen** morbus sui generis (nasprotje: simptomatično obolenje kot znak kake bolezni)

sanatórij *m.* (sanatorium; sano zdravim) zdravilišče, die Heilstätte; **sanatórijsko zdravljenje**

sangvínik *m.* (sanguis kri) vročekrvnež (hitro vzkipi in se hitro umiri)

saní mn. *ž.* = **sánke** mn. *ž.* der Schlitten; **sánkati se; sankalíšče; sanínec,** -nca *m.* die Schlittenbahn: **lep saninec**

sanitéta *ž.* (sanitas zdravje) zdravstvo nasplòh; **sanitéten** in **sanitáren** zdravstven: **sanitétna komisija; sanitarna naprava; sanitéjec,** -jca; **sanírati kaj; sanácija**

sánjati, -njam träumen: **sanjam = sanja se mi; sanjsko doživétje** das Traumerlebnis; **sánje** mn. *ž.*: **hude imeti; sanjávo čelo; sanjáč = sanjár** der Träumer; **sanjávica** die Traumsucht; **sanjáriti** sich in Träumen verlieren; **sanjarija**

sápa *ž.* der Atem: 1. **sape nimam, sapo mi jemlje, sape mi zmanjkuje,** 2. **veter: sapa piha, na sapi biti; sápnik** trachea, die Luftröhre

sapíti, -pím keuchen; **sapí me** ich habe Atembeschwerden

sarkóm *m.* (sarcoma; *σάρκωμα* »divje meso«) zlóčesta bula na katerem koli tkivu (torej ne samo na »mesu«): **osteo-** (kostni, koščéni), **chondro-** (hrustančni), **nevro-** (živčni) itd **sarkom**

satóvje *s.* die Honigwaben; **satovìt** zellig: **kost**

scáti, ščíjem ali **ščím** = urinirati, harnen; **scánje: krvavo** haematuria, das Bluthарnen; **scálen: scalni mehur** = sečni mehur, vesica urinalis, die Harnblase; **kislína** die Harnsäure; **steklenica** die Urinflasche; **scalo** = **scalnik** urethra, die Harnröhre; **scalína** = **scálnica** urina, der Harn

scéla prisl. compactus, ganz, zusammengedrängt; **kostnína scéla** substantia compacta; **kost scéla** = kompaktna kost (scela = izcela)

sčesáti, sčéšem durch Kämmen wegbringen: **si prah z glave**

sectio caesarea carski rez, der Kaiserschnitt (caesareus, caedere, rezati) »ab utero caesus« — izrezan iz maternice; smiselna prestava bi bila: porod skozi prerezano maternico; »carski rez« in Kaiserschnitt nimata niti s carjem niti kajzerjem nikake zveze

seč *m.* urina, der Harn; **séčen,** -čna, -o: **vod** = **sečevod** ureter, der Harnleiter; **cev** urethra, die Harnröhre; **mehur** vesica urinaria, die Harnblase; **steklenica** die Urinflasche; **sečna izločila** organa urinaria, die Harnorgane; **sečna kislina** die Harnsäure; **sečnína** urea, der Harnstoff

sed, -a, -o grau: **lasje, glava**

sedéti, -dím sitzen: **na postelji, za mizo; sédež** der Sitz: **prvi v dvorani; sedálo** = **sedlo** der Sitz (na kolesu); **sédna kost** = **sédnica** os ischii, das Sitzbein, **plóskev** die Sitzfläche

sédlo *s.* sella, der Sattel; **sédlast: nos** die Sattelnase

sekávec, -vca *m.* dens incisivus, der Schneidezahn

sékcija *ž.* (sectio; seco režem) = obdukcija, avtopsija (*αὐτός* sam, *ὄψις* gledanje); **sekcíjski zapisnik** das Sektionsprotokoll; **secírati** = obducirati; **secírna miza; secírnica** die Sezierkammer

sekrét *m.* (secretum; secerno izločujem) izloček, nav. mn. izločki (slina, želodčni sok, žolč itd.); **sekrecija** *ž.* (secretio) izločevanje: **notranja** (izločevanje v kri ali mezgo)

séksus, -usa *m.* (sexus) spol; **seksuálen** spolen: **nevrastenía** = seksualna preobčutljivost, slabost, izčrpanost; **seksuálnost** = spolnost; **perverzna** izprevržena

sekundaren, -rna, -o (secundus drugi) drugoreden, posledičen, drugoten: **štadij bolezni** = druga stopnja bolezni (tuberkuloze, sifilisa); **malokŕvnost** = anaemia secundaria (posledica raznih bolezni — tuberkuloze, raka, malarije, večjih operacij); **sekundárij** *m.* (secundarius) drugoredni zdravnik v bolnici; **sekundárka**

sekvéster, -stra *m.* (sequestro ločim, oddvojim) odmrli, trhli del kosti — trhlína; **sekvestrotomíja** (*τέμνω* režem) operacija, ki pobere sekvestre iz kosti; **se-**

kvestrácija oddelitev odmrlih delov od zdravih

selékcija *ž.* (selectio) izbíra; **selektiven** izbíren

séme *s.* sperma (*σπέρμα*) der Samen (snovno ime za ejakulat in za posamezne semenske stanice, »spermium« imenovane, po starem »spermatozoon«) (*ζῶον* živo bitje); **deli semena:** glávica, vrat, rep, resína (das Endstück); **semenják** *m.* po starem: vesica seminalis, die Samenblase, po novem: glandula vesiculosa, die Bläschendrüse

semikastrácija *ž.* (semicastratio, semi pol, castro odrežem) skopitev na eni strani (rezanje, oziroma uničenje delovanja z obsevanjem enega moda ali enega jajčnika); **semikastrát** skopljenec na pól

sénca *ž.* der Schatten; **sénčnat vrt**; **rentgenski sénčnik** der Röntgenschirm; **senčílo** die Blende, der Lichtschirm

sencè *s.* regio temporalis, die Schläfengegend; **levo, desno sencè**; **senčnà kost** = **kost senčníca** os temporale, das Schläfenbein; **senčna žila** = **žila senčnica** arteria temporalis

senílen, -lna, -o (senex starec) star, staríkav; **senílnost** (senilitas, senium) starost, staríkavost; **senium praecox** prezgodnja ostarélost

séniti se, -nim se sich wundliegen; gl. sáje

senó *s.* das Heu; **senéni zdrob** der Heustaub; **sénska mŕzlica** das Heufieber

senzibílen, -lna, -o (sensus čut, čustvo, čutilo) občutljiv, čuten: **živec** = čutni živec der Gefühlsnerv; **senzibílnost** (sensibilitas) občutljivost: **senzibílnostna mótnja** die Sensibilitätsstörung; **senzibilizírati** napraviti kaj občutljivo; **senzitíven** preobčutljiv, hudo občutljiv; **senzoriálen** = **senzóričen: afazija** (*ἀ+φάσις* govor) obolenje, pri katerem bolnik zna besedíti, besed pa ne razume in ne more ponoviti: **besedna slepota**; **senzórij** (sensorium) zavest: bolnik pri zavesti = das Sensorium frei

separírati, -ram = ločiti, trennen, absondern: **bolnika od zdravih**; **separanda** (namreč remedia) zdravila, ki jih morajo imeti lekarnarji posebej, ne pa z drugimi vred; **separátum**, -uma *m.* posebni odtisk (članka, razprave)

sépsa *ž.* (sepsis; *σῆψις* gniloba) zastrupljenje krvi; **séptično obolénje**

sérum, -uma *m.* 1. sókrvica (krvna tekočina, ki jo dobimo, če iz krvi izločimo krvna telesca in fibrin), 2. zdravílo, ki ga dobimo iz krvi konj, katere smo imunizirali s toksini povzročiteljev nekih bolezni: tetanusa, davice, plinskega prísada, hripe, vraničnega prísada, sepse itd.; **serózna tekočina**; **serologíja**

nauk o serumih; **serológ**; **seroterapíja** zdravljenje s serumi

sesáti, -sám saugen: **dete mater sesá**; **sesèk, seskà** *m.* = zizek mamilla, die Brustwarze; **sesálec, sesálka** der, die Saugende; **sesávka** *ž.* = **sesálo** *s.* die Saugpumpe, die Punktionsspritze

sesésti se, -sédem se 1. kolabirati zusammensinken; **bolnik se seséde, pljuča** der Lungenkollaps **(pljučni sesèd)**, 2. gerinnen: **mleko, kri**; **krvni sesédek** coagulum, der Blutkuchen; **sesedlína** der Bodensatz, der Niederschlag

sesíriti se, -rim se käsig werden: **mleko**; **sesírek**

sestavína *ž.* der Bestandteil; **sestáviti**, -vim zusammenstellen; **sestàv** *m.* das System: **živčni**; **sestáva** *ž.* die Zusammenstellung, der Aufbau, das Produkt

sežgáti, -gèm 1. verbrennen: **perilo po kužnem bolniku**, 2. einäschern: **truplo**; **sežigališče** krematorij

sfŕkniti se, -knem se schrumpfen: **koža, obraz**; **sfŕknjen prst** contractura digiti; **sfŕknjenost** contractura, die Geschrumpftheit; **sfrknjena ledvica** die Schrumpfniere; **sfŕknjena jetra** cirrhosis hepatis

shírati, -ram siech werden, der Kachexie verfallen; **shíran** kahektičen; **shíranost** kaheksija

shodíti, -dim 1. začeti hoditi: **otrok, bolnik po bolezni**, 2. **shójena pot, shójeni čevlji**; **shodíti se** sich müdegehen

shrániti, -nim 1. aufbewahren; **shrámba** das Aufbewahren, der Aufbewahrungsort, 2. konzervirati: **shranek**, -nka *m.* konzerva

shúditi se, -dim se schlimm werden, sich verschlimmern: **bolézen**

shújšati, -šam abmagern; **shujšati se** sich verschlimmern: **bolezen**

sífilis, -lisa *m.* (syphilis; po prvem opisanem bolniku pastirju z imenom Siphylus; oznake tudi: lues venerea, trdi čankar, spolna kuga, die Lustseuche) spolna bolezen — povzročitelj spirochaeta pallida; **sifilítično obolénje**; **sifilítik, sifilítkinja**; **sifilidológ** = specialist za sifilis

sígati, -gam pfeifend atmen, keuchen; **síga** = **síganje** stridor, pfeifendes Atmen; **sígav**; **sígavec, sígavka**; **sígavost**

síkati, -kam 1. zischen: **kača**, 2. hervorspritzen: **kri iz rane**

síla *ž.* 1. die Kraft: **živa, električna**, 2. die Gewalt: **po sili, s silo** gewaltsam, 3. die Not: **izhod v sili** der Notausgang, **izhod za silo** = **zasilni** ein notdürftiger Ausgang; **zdrav za silo**: **sila mu je** er ist in der Not; **sílen** gewaltig, heftig: **bolečina**; **silen primer** ein dringender Fall

simbióza *ž.* (symbiosis; *σύν* s, z, *βιόω* živim) 1. sožitje dveh samostojnih bitij v skupno korist, 2. mešana

okužba, die Mischinfektion (sožitje dveh ali več vrst bakterij)

simétričen, -čna, -o (*σύμμετρος* someren) sličen kot v zrcalu, spiegelgleich; **simétrična mrtvína** die symmetrische Gangräne (na obeh nogah)

simptóm *m.* (*σύν* skupaj, *πίπτω* padem) vznak; **simptomatičen** = značilen, nakazujoč; **simptomátično zdravljenje** = z. bolezenskih znakov (ne vzrokov = etiološko z.); **simptomatologija** nauk o bolezenskih znakih

simulírati, -ram (simulo pretvarjam): **bolezen** eine Krankheit vortäuschen (navajati bolezenske znake, oziroma bolezen, ki je ni); **simulácija** gl. disimulacija; **simulànt, simulántka**

sintéza *ž.* (*σύνθεσις*) sestava, umetna spojitev; **sintétičen** sestavljen, künstlich zusammengesetzt

sir *m.* caseus, der Käse: **domači** der Topfen: **sírov zavítek** der Topfenstrudel; **sirček** der Quark; **sírast** käseartig; **síriti se** zu Käse werden: **mleko; sírotka** *ž.* 1. **sírna voda**, das Käsewasser, die Molken, 2. **krvna** = krvni serum, das Blutwasser

sistém *m.* (systema; *σύν ἵστημι* zložim) sestav: **živčni sistém** = živčevje; **sistémno obolenje hrbtnega mozga** (zgolj v posameznih živčnih progah); **sistematizírati** znanstveno urediti; **sistemátičen** znanstveno urejen, urejevalen; **sistemátika** nauk o sestavih

síto *s.* das Haarsieb; **sítka** *ž.* os sphenoídes, das Keilbein

siv, -va, -o canus, grau; **sívec, sívka; sívost** die Grauheit; **sivína** canities, das Graue; **sivím, síviti** grau färben; **sivím, sivéti** grau werden; **sivílo** das graue Färbemittel; **sívkast** graulich; **sivogláv** mit grauem Kopf

skála *ž.* 1. der Fels, 2. der Holzsplitter

skalíti, -lím 1. trüben: **vodo**, 2. zu keimen anfangen: **seme; skalíti se: zavest, oko, seč, možganska tekočina**

skálnica *ž.* (kost) os petrosum, das Felsenbein

skalpél *m.* (scalpere rezati) kirurgični nož (čr. 24)

skazíti, -zím 1. verstümmeln: **ud**, 2. verderben: **otroka** (nravstveno), **vino; skáza** der Fehler, das Gebrechen

skelét *m.* (*σκελετός* suh) okóstje, kostenják, das Gerippe; **skeletírati** = do gole kosti vse pobrati

skeléti, -lím brennenden Schmerz verursachen: **rana koga — skeléča rana**

skipéti, -pím aufwallen: **kri komu**; aufsieden: **voda**; aufbrausen: **rad skipi; skipljív** jähzornig

sklad *m.* 1. das Lager, die Schichte: **stánični** die Zellschichte, **staničníński** Zellgewebsschichte, 2. **besédni** die Wortkonstruktion; v **skladu biti** übereinstim-

men; **v sklad spraviti** in Einklang bringen

skládati se, -dam se passen, übereinstimmen, harmonirati; **skládnost** harmonija, die Übereinstimmung

sklékniti, -knem kolabirati, zusammenstürzen

sklenína *ž.* substantia adamantina, der Schmelz (zobni emajl)

sklep *m.* articulus, das Gelenk (sestavine: **sklepna glávica** der Gelenkskopf, **pónvica** die -pfanne, **gožva** capsula, die -kapsel, **vezí ligamenta,** die Gelenksbänder); **sklep je tŕden, ohlapen, klecáv, trd; sklepna ópna** membrana synovialis, die Gelenksmembrane; **sklepna maz = sklepna tekočina** synovia, die Gelenksschmiere; **sklepne rese** villi articulares, die Gelenkshautzotten

skljúčiti, -čim beugen, krümmen: **vrat, hrbet, križ; sključena hoja, drža, maternica; skljúčenec** der Krüppel; **skljúčenost** die Verkrümmtheit; **sključenína** contractura; **skljúčnica** die Gliederkrankheit mit Kontraktur

sklop *m.* die Zusammenfügung: **bolézenskih znakov** = syndromus, die Zeichengruppe

skóba *ž.* die Klammer: **robove rane speti s skobami** mit Wundklammern zusammenheften

skóčica *ž.* pulex irritans, der Menschenfloh

skóčnica *ž.* talus, das Sprungbein; **skóčni sklep** articulus pedis, das Fußgelenk

skodélica *ž.* die Tasse, die Schale: **kljúnasta = s kljunom** die Schnabeltasse; **gnojna = za gnoj** die Eiterschale

skódrati, -dram kraus machen: **lase**

skomína *ž.* 1. die Stumpfheit der Zähne nach Genuß einer herben Sache: **skomíne iméti,** 2. die Lüsternheit: **imeti po čem** Verlangen nach etwas haben; **skomínati,** -nam = **skomína me;** 1. **zobje so mi skomínasti** ali **skomínavi,** 2. ich habe Verlangen nach etwas = **skomína se mi po nečem**

skončnica *ž.* (pri posteljnem vzglavju) das Kopfbrett

skópiti, -pim castrare, verschneiden (vzeti ali uničiti moškemu obe modi, ženski oba jajčnika); **skopítev** = skópljenje, castratio; **po póli skopitev** semicastratio; **skópljenec, skopljenka**

skórja *ž.* die Rinde, die Rindensubstanz: **možgánska, ledvíčna** substantia corticalis renis

skŕčiti, -čim zusammenziehen: **skrčiti kolena** die Knie beugen; 1. kontrahirati se, sich zusammenziehen: **maternica po porodu,** 2. schrumpfen: **skrčena jetra** cirrhosis hepatis, die Schrumpfleber; **ledvica** die Schrumpfniere

skrit, -a, -o versteckt; **skritomódje** kryptorchismus (*κρυπτός* skrit, *ὄρχις* mo-

do) prirojéna nakaza, pri kateri ostane modo skrito v trebušni votlini; **skritomódec**

skrivénčiti, -čim verkrümmen: **skrivénčena hrbtenica** scoliosis (*σκολιός* kriv)

skrnína *ž.* trganje po udih, údnica, revmatizem; **skrnínast** revmatičen

skrofulóza *ž.* (scrofulosis; scrofa svinja, scrofula prašiček) tuberkulozno obolenje male dece; **skrofulózen**

skropéti, -pim brennend jukken: **med prsti koga, po vsej koži**

skrotovíčiti, -čim verdrehen: **nit, povoj, oblépek se skrotovíči**

skrúniti, -nim schänden, verunehren: **čast, rod** Blutschande treiben; **skrunílec** der Schäder

skúbsti, -bem rupfen, reißen: **glavnik, strižnik; skubsti si lase z glave,** kuro, perje Federn zupfen; **skúbsti koga** = jemati mu imetje

skúmrati, -ram abmagern

skúpek, -pka *m.* = **skupína** *ž.* kompleks: **bolézenskih znakov** syndromus, die Zeichengruppe

skupína *ž.* die Gruppe: **krvna skupina**

slabéti -bím an Kräften abnehmen; **slabóten** schwächlich: **otrok; slabótnež, slabótnica; slabóst** die Schwäche; **prevzame koga** er wird schwach, **prihaja komu** es wird ihm übel

slabokŕven, -vna, -o blutkrank; **slabokŕvje** 1. anaemia (*ἀ+αἷμα* kri), 2. chlorosis (*χλωρός* zelen), 3. leukaemia *λευκός* bel), 4. aleukaemia; **slabokŕvnost**

slaboúmen, -mna, -o defectus, mente captus, schwachsinnig; **slaboúmnež, slaboúmnica; slaboúmje** der Schwachsinn; **slaboúmnost** defectuositas, die Schwachsinnigkeit

slábšati se, -šam se sich verschlechtern: **bolézen**

sladkór, -rja *m.* saccharum, der Zucker; **brez sladkorja** = zuckerfrei; **sládek** süß; **sladkoséčnost** diabetes mellitus, die Zuckerharnruhr; **sladkórka** = **sladkórna bolezen; sladíti,** -dim zuckern; **nèslajèn** ungezuckert; **sladkóba** die Süße; **sladkóst** die Süßigkeit; **sladílo** das Süßmittel; **sladčíca** die Süßigkeit; **slad** das Malz; **sladoléd** Gefrorenes

sláma *ž.* das Stroh; **slámnica** = **slamnjáča** der Strohsack; **slámnast** = **slámnatorumen** strohgelb: **seč, slámnata streha; slámnik** der Strohhut; **slámovka** die Strohdecke

slátina *ž.* der Sauerbrunn; **slátinska steklenica** (zelenka) = **slátinščak**

slep, -a, -o caecus, blind: **na eno oko, na obe očesi; slepo črevo** intestinum caecum, der Blinddarm; **slépec, slépka; slepóta** amaurosis die Blindheit; **kurja** hemeralopia (*ἡμέρα* dan, *ὄψ* oko: videnje samo podnevi kot pri kurah), die Nachtblindheit; **barvna** die

Farbenblindheit; **snežna** die Schneeblindheit; **slepíca** = zaslonka die Blende; **slepílo** das Trugbild; **slepíti,** -pím blind machen, betrügen; **slepéti,** -pím = slep postajati; **slepár, slepárka; slepìč** 1. die Blindschleiche, 2. appendix, der Wurmfortsatz; **vnetje slepíča** appendicitis — **operiram vnetega slepiča, zdravim vnetje slepiča; slepíčje** = **slepičévje** regio caecalis, die Blinddarmgegend; **obrezslepíčiti** apendektomirati; **brezslepíčnik, brezslepíčnica** der, die Appendektomierte

slez *m.* althaea officinalis, der Eibisch: **slézov čaj**

slezéna *ž.* lien, die Milz

slina *ž.* saliva, *σίαλον, πτύαλον* der Speichel; **slínska žleza; slínavka** 1. glandula salivalis, 2. stomatitis epidemica, die Maulseuche; **trebúšna slínavka** pancreas, die Bauchspeicheldrüse; **slínav** = poln slin: **slínar, slínarka; slínast izloček** = slini podoben; **slínavica** ptyalismus, sialorrhöe, der Speichelfluß; **slínavost** (lastnost); **slíniti se** 1. Speichel absondern, 2. dobrikati se

sliz *m.* mucus, der Schleim; **slízav** schleimig; **slízast** schleimartig; **slízkast,** -a, -o, ein wenig schleimig

sloj *m.* 1. das Lager, die Schichte, 2. die Bevölkerungsschichte

slok, -a, -o 1. krumm: **rog,** 2. hager, schlank: **človek** (dolg in suh)

slučáj *m.* 1. der Zufall, 2. **bolézenski** casus, der Krankheitsfall; **slučajeslóvje** = kazuistika, popis bolezenskih slučajev; **slučájen** akcidentalen, zufällig

sluh *m.* 1. auditus, das Gehör, 2. der Gehörsinn; **sluhálo** organon auditus, das Gehörorgan; **slušálo** stetoskop, das Hörrohr; **slušni živec** nervus auricularis, der Gehörnerv; **slušna koščica** ossiculum tympani, das Gehörknöchelchen; **sluhovòd** meatus acusticus, der Gehörgang; **slúšati = poslúšati** hören

sluz *ž.* mucus, der Schleim: **sklépna** synovia, der Gelenksschleim; **stéklasta** glasförmiger Schleim; **sluzáv** mucosus, schleimig; **slúzast** schleimartig; **sluzéti,** -zím nässeln: **rana; slúznik** bursa mucosa, der Schleimbeutel, **slúznica** tunica mucosa, die Schleimhaut; **sluzína = slúzec,** der Schleimstoff

smejáti se, -jem se lachen; **smeh; smešen** lächerlich; **smésiti** lächerlich machen, **smešiti se; smésnost; smejàv** lachlustig: **človek, krč** der Lachkrampf; **smejávost = smejávica** die Lachsucht; **smejávičen** lachsüchtig

smóla *ž.* das Pech: **ušesna** cerumen, das Ohrenschmalz

smrčáti, -čím schnarchen; **smrčálo = smrčávec, smrčávka** der Schnarcher, die Schnarcherin

smrdéti, -dím stinken: **po mrtváčini** nach Aas, **iz**

ust **komu smrdi** foetor ex ore, üblen Mundgeruch haben; **smrdljívka** 1. smrdljiva ženska, 2. žleza, die Stinkdrüse; **smrdljív nos** die Stinknase, ozaena; **smrdóčina** das Stinkende; **smrdljiv: meso; smrad = smrája = smŕdež** der Gestank

smŕkelj, -lja *m.* der Rotz (nosni izločki); **smŕkati**, -kam = smrkelj vleči vase; **smŕkav** rotzig: **nos, otrok; smŕkljast** rotzartig: **sluz; smŕkavost: konjska** die Rotzkrankheit der Pferde; **smŕkavec, smŕkavka** ali **smŕklja**

smrt *ž.* mors, exitus letalis, der Tod: **na operacijski mizi** exitus in tabula, **v omami** der Narkosetod; **nagle, nasílne smrti umréti; na smrt bolan; naznanilo smrti** die Todesanzeige; **smrten** tödlich: **poškodba, ura, ob smrtni uri; smrtno nevaren** lebensgefährlich; **usmrtílo** das Tötungsmittel (strup, vešala)

smúkec, -kca *m.* talcum venetum (magnezijev silikat), das Federweiß

snážiti, -žim reinigen; **snáženje** die Reinigung; **snážen**, -na, -o rein, sauber: **človek, obleka, hiša; snaga = snažnost**, die Reinlichkeit; **snažílo** das Putzmittel; **snažílen**

snedljív, -a, -o zerfressend: **razjéda** ein fressendes Geschwür

sneg *m.* nix, der Schnee; **snežéni mož, plaz; snéžni vihar, snežnica** das Schneewasser

snésti, sném verzehren: **bolezen človeka; snéda = snédež** der Fresser; **sladkosnedež; snéden, snédena** gefräßig

snéti, snámem 1. [her]abnehmen: **prstan s prsta, rokavico z rok, očala, klobuk z glave, plinsko masko**, 2. erwischen: **bolezen** (zlasti spolno)

snetljív, -a, -o 1. brandig: **žitni klas**, 2. neoplojeno jajce; **snetljívec, snetljívka** (v živalstvu neplodni križanci)

snov, snoví *ž.* materia, der Stoff; **snóven** = materialen: **ísto-, ráznosnóven** = iz istega, iz raznega gradiva

snováti, snújem bilden, gründen: **skrivnostno snuje roka tvoja** (Gregorčič: »Človeka nikar!«)

sočívo *s.* = **sočívje** die Hülsenfrüchte, legumina (zelenjava, ki ima stročje: grah, fižol, bob, leča, pa tudi zelenjava nasplòh: špinača, korenje, karfijóla)

sočustvováti, -tvújem mitfühlen; **sočútje** das Mitgefühl; **sočútni živec** nervus sympathicus (*σύν* + *πάθος* sočuten)

sódavica *ž.* das Sodawasser

sodomíja *ž.* (Sodoma v sv. pismu) = **sodómski greh** spolno občevanje med človekom in živaljo

sóime, -iména *s.* synonymum; **soimenják = soiménec** der Namensbruder; **soimenjákinja = soiménka** die

Namensschwester; **soimén** gleichnamig

sok *m.* 1. der Saft: **želodčni sok** chymus, der Magensaft; **sadni; grozdni,** 2. redek močnik; **sok pri pečenki** der Bratensaft; **sočen** saftig: **sadje, tkivo, mesó**

sókrvica *ž.* 1. krvni serum, 2. s krvjo pomešani gnoj; **sókrvičen** bluteiterig

sókrvje *s.* Inzucht (pri ljudeh: zakoni med sorodniki, pri živalih: ploditev med živalmi istega legla oz. gnezda); **sókrvno = sokŕvnostno izródje** die Inzuchtdegeneration; **sókrvnost** (lastnost sokrvja)

sol *ž.* das Salz: **kuhinjska, morska, kaména** das Steinsalz, **kárlovarska** Karlsbader-, **grenka** Bitter-; **solíti,** -lím salzen; **solna kislina** die Salzsäure; **solna klizma** = ruska klizma; **razsól** das Salzwasser: **meso iz razsóla; solníca = sólnik** das Salzfaß

solíden, -dna, -o (solidus) scela (ne votel), trden

sólza *ž.* lacrima, die Träne; **sólzni vod = solzovòd** ductus lacrimalis, der Tränengang; **solzna žleza = žleza sólznica** glandula lacrimalis, die Tränendrüse; **solzna lúknjica** punctum lacrimale, der Tränenpunkt; **solzník** saccus lacrimalis, der Tränensack; **kost sólznica** os lacrimale, das Tränenbein; **solzíti se: oko se solzi; solzéti,** -zím tropfenweise rinnen: **rana** die Wunde fistelt

somatologíja *ž.* (σῶμα telo, λόγος nauk) nauk o sestavi človeškega telesa; **somátičen** telesen, körperlich (nasprotje: dúhoven in duševen)

somnambulízem, -zma *m.* (somnambulismus; somnus spanje, ambulo hodim) živčna bolezen, pri kateri bolnik v spanju vstane, hodi okrog, ne da bi za to vedel in ne da bi se kam zadel, ter se spet uleže; to se dogaja zlasti ob ščipu, odtod slovenski izraz »mesečnost«, »mesečen«, »mesečnik«

sónce *s.* sol, ἥλιος, die Sonne: **planínsko = višínsko** die Höhensonne; **sončni žarek; sónčna** = prisojna stran hriba (senčna = **osójna**); **sónčno zdravljenje** heliotherapia; **sónčiti se** sich sonnen, **sónčenje** die Sonnenbestrahlung; **sončilíšče** solarium; **sónčnik** der Sonnenschirm; **sónčarica** insolatio, der Sonnenstich, der Hitzschlag (obolenje radi neposrednega, preobilnega sončenja razkrite glave in vratu; **znaki:** hud glavobol, slabost, omótica, šumenje v ušesih, v najhujšem primeru kolaps in smrt)

sónda *ž.* (subundare potopiti) priprava, katero vtaknemo v telesne dupline, rove itd.: **žlébčasta = žlebíca** die Hohlsonde, **glávičasta** Kopf-, **dlétasta** Meißel-, **gúmijeva, máternična; sondírati,** -ram 1. s

sondo preiskovati, 2. poizvedovati nasplòh

sooplemenjevánje *s.* die Inzucht (ploditev med sorodniki)

sopára *ž.* der Dunst; **sopáren dan** ein schwüler Tag; **sopárica** die Schwüle

sopíla mn. *s.* systema respiratorium, das Atmungssystem; **sópsti, sópem** vernehmlich atmen: **težko** keuchen

sorazmérje *s.* proportio, die Verhältnisgleichheit, die Proportion; **sorazméren** = proporcionalen; **sorazmérnost** = proporcionalnost

soródnik *m.*, **soródnica** *ž.* der, die Verwandte; **soróden** verwandt; **soródstvo: krvno** die Blutverwandtschaft, **ženítveno** die Ehe-; **soródnost** die Verwandtschaft

sožálje *s.* kondolenca, das Beileid; **izréči komu; sožálna izjava; sožálnica** die Beileidskundgebung

spáčiti, -čim entstellen, verderben; **spačen obraz** entstelltes Gesicht; **spačen otrok** ein verdorbenes Kind; **spak** = **spáka** = **spáček** monstrum, monstrositas, die Mißgeburt

spáriti, -rim 1. paaren, 2. [ab] dämpfen; **spariti se: spárjeno vino**

spásti, -spádem 1. zusammenfallen: **mehur pri opeklinah,** 2. herabkommen: **bolnik**

spáti, spím schlafen; **spánje** der Schlaf: **rahlo, trdno, smrtno spanje** der Todesschlaf; **spánec,** -nca das Schlafbedürfnis: **se me prijemlje** = **me lomi** ich bin schläfrig

spátula *ž.* (*σπάθη*) lopatica (lesena ali kovinska priprava, s katero razmažemo mazilo ali potisnemo pri preiskavi v žrelu jezik navzdol)

specialíst *m.* (species vrsta, specialis poseben) strokovnják, izvédenec; **specialístka** strokovnjákinja, izvédenka. V Jugoslaviji imamo tele **specialne zdravniške stroke:** 1. **intérna medicina** (internus notranji); **internist** = zdravnik za notranje bolezni, 2. **kirurgíja** (chirurgia; *χείϱ* roka, *ἔϱγον* delo), **kirúrg, kirúrginja,** 3. **ginekologíja** (*γυνή* ženska, *λόγος* nauk), **ginekológ** = zdravnik za ženske bolezni, 4. **pediatríja** (pediatria; *παῖς* dete, *ἰατϱεῖα* zdravljenje); **pediáter,** 5. **okulístika** (oculus oko), **okulíst** ali oftalmologíja (ophtalmologia; *ὀφθαλμός* oko), **oftalmológ,** 6. **nevrologíja** (*νεῦϱον* živec), **nevrológ** = zdravnik za živčne bolezni, 7. **psihiatríja** (psychiatria; *ψυχή* duša), **psihiáter** = zdravnik za duševne bolezni, 8. **dérmato-** in **vénerologíja** (*δέϱμα* koža, Venus boginja ljubezni), **dermatológ** in **venerológ** = zdravnik za kožne in spolne bolezni, 9. **ótiatríja** (*οὖς, ὠτός* uho) **otiáter** = zdravnik za ušesne bolezni, 10. **láringo-** in **rínologíja** (laryngologia; larynx grlo; rhinologia

ῥίς, ῥινός nos) **láringo-, rínolog,** 11. **órtopedíja** (orthopaedia; ὀρθός raven), **ortopéd** z mehano- in elektroterapijo, 12. **úrologíja** (οὖρον seč) **urológ** = zdravnik za bolezni na ledvicah in mehurju, 13. **bálneologíja** (balneum kopel), **balneológ,** 14. **rádiologíja** (radius žarek), **radiológ,** 15. **séro-** in **bakteriologíja** (serum sókrvica, bacterium glívica), **séro-** in **bakteriológ,** 16. **ftízeologíja** (phthisis súšica, jetika), **ftízeológ** = zdravnik za pljučne bolezni; **specialen** poseben, izjémen; **specialitéta** 1. posebna vrsta stroke, 2. zdravilo, tovarniško izdelano; **specialnost** posebnost, strokovnost; **specializírati se** usposobiti se za strokovnjaka

specífičen svojski, lasten: **izpuščáj** = sifilitični, **gnoj** = kapavični, jetični; **specificírati** na drobno opisati; **specífikum,** -uma *m.* posebno zdravilo proti kaki bolezni (kinin proti mala-riji, živo srebro in salvarzan proti sifilisu)

spečáti se, -čám se 1. koitirati z nižje stoječim, 2. sich geschlechtlich vergehen

spéči se, spéčem se sich verbrennen; **spečenína** combustio, die Brandwunde

spéktrum, -uma *m.* šar, barvna slika, ki nastane. če svetlobo razkrojimo; **spektrálna analiza** preiskava z razkrojitvijo svetlobe

spérma *ž.* (σπέρμα) seme, der Samen: **humana** človeško seme; **spermij** (spermium) posamezna semenska stanica, der Samenfaden; spermatozoon (ζῶον živ, živí) *m.* = spermij

spéti, spnèm zusammenheften: **robove rane s sponkami**

spiríla *ž.* (σπεῖρα zavita stvar) svedrasta bakterija

spirohéta *ž.* (χαίτη dolg las) tanke, svedraste bakterije; **spirochaeta pallida** povzročiteljica sifilisa

spláhniti, -hnem 1. abschwellen: **oteklina**; 2. abmagern: **lice, trebuh**

splákniti, -nem abspülen: **posodo, si usta, grlo**

splav *m.* 1. gl. abortus; **splavíti,** -vím 1. abortirati, plod izgubiti, 2. plod odpraviti; **splavílo** abortivum, das Abtreibungsmittel; **splavúh** *m.*, **splavúša** *ž.* se pečata z nedovoljenim odpravljanjem plodú; 2. **splav** das Floß, **splávar** der Flosser

splétati, -tam: **lase**; **splesti kito**; **spletíčna** die Kammerjungfer; **splèt** *m.* das Geflecht: **živčni** das Nervengeflecht

splóščiti, -ščim abplatten, flachmachen; **sploščèn** abgeplattet; **sploščína** das Abgeplattete; **sploščénost** die Plattheit

spočéti, -čnèm concipere: 1. **idejo,** 2. schwanger werden; **spočétje** conceptio, die Empfängnis; **spočétek,** -tka *m.* embryo; **spočétnik** der Erzeuger; **spočétnica**

die Erzeugerin; **spočétnost** *ž.* die Fähigkeit zu empfangen

spódek, -dka *m.* der Unterteil: **možgánski** basis cerebri, **srčni** basis cordis, **jétrni** porta hepatis, die Leberpforte; **spódek lobánjskega dna** die Unterseite der Schädelbasis; **spódnjica** *ž.* 1. žensko spodnje krilo, 2. **spódnjice** mn. *ž.* spodnja obleka nasplóh

spodŕsniti, -nem ausgleiten: **noga mi je spodŕsnila = spodŕsnilo [se] mi je; spodrsljáj** der Fehltritt

spojína *ž.* die Verbindung: **kemična, kovinska** (spojine **fizikalično razpadajo, kemično se razkrajajo**); **spojíti,** -jím verbinden, vereinigen; **spójka** 1. das Verbindungsstück, 2. die Klammer: **za rane** die Wundklammer

spókati, -kam = razpokati, springen; **spókane roke, koža, ústnice**

spol *m.* genus, das Geschlecht: **moški, ženski; spolovílo** organon genitale, das Geschlechtsorgan; **spólnost** sexualitas: **navzkrižna** hermaphroditismus; **spolna** = venerična **bolezen** die Geschlechtskrankheit; **spóliti,** -lim = besedi dati spol; **spolovérstvo** (preneseno od potomcev staršev, ki sta vsak druge veroizpovedi) hermaphroditismus; **spolovérec** = dvospolnik

spóna *ž.* die Fessel: **zapéstna** (na operacijski mizi) die Hand-, **kolénska, nožna**

spónka *ž.* die Tuchklemme, die Wundklammer (čr. 17): **s sponkami rano zaprem, sponke poberem** die Entfernung der Wundklammern

spontán, -ána, -o (spontaneus) 1. po lastnem nagibu freiwillig, 2. sam od sebe von selbst entstanden: **spontána fraktura; spontánost**

sporádičen, -čna, -o (σποράς raztresen) tu pa tam se pojavljajoč: **obolénje**

sporéden, -dna, -o paralelen, vštric; **sporedno se pokazati** = obenem; **sporédoma; sporèd** *m.* zapovrstnost, program

sposoben fähig: **za delo, za spolno občevanje**

spotíti se, -tím se in Schweiß geraten

spovíti, -víjem abortirati, unzeitig gebären; **spovítje** abortus, partus praematurus; **spovítek,** -tka prezgodnji plod, nedonošen otrok

spoznáti, -znám erkennen: **bolezen** = diagnosticirati; **koga za nedolžnega** jemanden freisprechen; **spoznáva = spoznánje bolezni** = diagnoza; **spoznávni znak** das Erkennungszeichen; **zmožnost** die Erkennungsfähigkeit

sprédaj vorne; **sprédek,** -dka = **sprednji del** das Vorderteil; **sprédovka** (puška) das Vorderladegewehr

sprejemljívost *ž.* (za bolezen) dispositio, die Empfänglichkeit; **sprejemljív za bolezen; sprejéti,** spréjmem empfangen, aufnehmen: **bolnika v oskrbo; sprejémnica** das Empfangs-, Aufnahmszim-

: mer; **sprejémni list** der Aufnahmsschein

sprémljati, -ljam begleiten; **sprémstvo** die Begleitung; **spremljeválec, spremljeválka** der, die Begleitende; **sprémljanec, sprémljanka** der, die Begleitete; **spremljeválen** begleitend: **okóliščine** die Begleitumstände

sprijéti se, sprímem se sich verkleben: **vneti organi;** **sprímek,** -mka das Verklebungskonvolut

sprostíti, -stím freimachen; - **se** frei werden: **zlépki** die Verklebungen gehen auf; **sestavíne se sprostíjo iz spojíne** die Bestandteile werden aus der Verbindung frei; **sproščèn skrbi** sorgenfrei

sprožíti, -žim 1. **puško** einen Schuß abgeben, 2. **plaz,** 3. **vprašanje** eine Frage aufwerfen; **sprožílo** die Vorrichtung zum Loslassen; **sprožílec** katalizator (ferment)

spútum, -uma *m.* (spuo pljuvam), pljunek, izločki iz dihal (grla, sapnika, pljuč), izpljuvki, hraklji, der Auswurf

srab *m.* = garje scabies (scabo praskam), die Krätze; **srabljív = srábav** krätzig; **srabljívec, srabljívka** der, die Krätzige; **srabljívost** die Krätzigkeit

sram, srama *m.* 1. penis, das männliche Glied; **ženski sram** vulva, die weibliche Scham; **kost srámnica** os pubis, das Schambein; **srámnični stik** symphysis ossium pubis, die Schamfuge, **lok** arcus pubis, **kot** angulus pubis, 2. **sram, sramú** *m.* das Schamgefühl

srbéti koga jucken: **koža me srbi, nos;** stechen: **oči me srbe** es sticht mich in den Augen; **sŕbež = srbečíca** pruritus, das Jucken, der Juckreiz; **vneta koža srbi in peče** pri koprivnici; **sŕbec,** -bca *m.* sarcoptes hominis, die Krätzmilbe (povzročitelj sraba ali garij)

srcé *s.* cor, das Herz: **utriplje, bíje, tólče, razbíja, oslabí;** **srčna mišica** myocardium, der Herzmuskel; **srčni krč** angina pectoris, der Herzkrampf; **srčna hiba ali napáka** vitium cordis, der Herzklappenfehler; **nenádna srčna slabost ali oslabélost** collapsus, **srčna kap** paralysis cordis; **sŕčast** herzförmig: **list;** **sŕček** 1. majhno srce = **srčece,** 2. osrednji del pri solati

srčni prebòd der Herzstich (nekateri ljudje iz bojazni, da bi bili pokopani le navidezno mrtvi, naprosijo zdravnika, da jim pred pokopom prebode srce in jih tako reši domnevnih strahot)

sréda *ž.* 1. die Mitte, 2. der Mittwoch: **ob srédah;** **sredíšče** das Zentrum; **središčni žarki** die Zentralstrahlen; **sredínec** digitus medius manus, der Mittelfinger, pedis, die -zehe; **sredíšnica: črta** die Zentrallinie, **plóskev** die -ebene; **sredíca** 1. das Mark: **kostna, možgánska,** 2. **lobanjska** diploë *(διπλόη* dvojni del) 3. **krúhova**

srh *m.* der Schauer; **srh me spreletava pri tem** ich schauere dabei

stacionáren, -rna, -o: **bolezen, bolnikovo stanje** (neizpremenjeno)

stakníti, stáknem 1. zusammenfügen: **robove rane**, 2. abnehmen: **prstan s prsta**

stálen, -lna, -o konstanten, gleichbleibend: **količína** gleichbleibendes Quantum

stan, stanú *m.* der Stand: **zdravníški, samski, zakonski; ženska v drugem stanu** in andern Umständen (noséča)

stánica *ž.* cellula, die Zelle; **mátična** die Mutterzelle; **mlada stanica** die Tochterzelle; **velikánka** die Riesenzelle; **stánično jédrce** das Zellkernkörperchen, **kóžica** die Zellmembran; **staníčje** das Zellgewebe; **staničevína** (obvezilo) der Zellstoff; **staničnína** die Zellulose; **staničnat** zellig: **kostnína** substantia spongiosa

stánje *s.* status, der Zustand: **budno** der Wachzustand, **zdrávstveno, bolézensko, splošno, isto** = status idem, **sedanje** = status praesens; **v pokónčnem stanju** im aufrechten Zustand, im Stehen; **ženska v blagoslovljenem stanju** = noseča

stanovíten, -tna, -o standhaft: **značáj; stanovítne bárve** farbenfest

star, -a, -o alt; **stárec** senex; **stárka; stárši** mn. *m.* die Eltern; **stárati se** altern; **stárost** senium, das Alter; **stárostni zob** der Weisheitszahn; **staríkav obraz** (mlad obraz, ki je na videz star); **staríns ki** 1. antikvaren, 2. staromoden; **starína** 1. staro vino, 2. prileten in izkušen človek, 3. antikviteta

staríka *m.* (moški), *ž.* (ženska) ein ältlicher Mensch

státi, stojím stehen: **na rokah, na nogah, trdno; sram stoji** erectio penis; **stoja** das Stehen: **križna** genua valga, X-beine; **v stoji** = **stojéčki** in Stehen

státičen, -čna, -o (staticus; στατός stoječ) trden, uravnovešen

státus, -usa *m.* (sto stojim) stanje: **praesens** sedanje stanje bolezni (pri preiskavi), **idem** (isto stanje bolezni), **epilépticus** (stalni, nepretrgani epileptični napadi), **thymicolympháticus** (prirojena bolezen briželjca in mezgovnic), **nascéndi** (stanje pri nastajanju: oxygenium in statu nascendi — kisik med nastajanjem)

stáviti, -vim setzen: **rogóve, rožíče** Schröpfköpfe, **pijavke** Blutegel ansetzen, **koze** impfen gegen Blattern

staž *m.* za zdravnike po promociji predpisana doba praktičnega zdravniškega dela po bolnicah

stéblo *s.* der Schaft: **nadlehtnično** corpus humeri, **stegneníčno** femoris, **goleníčno** tibiae

stégno *s.* femur, der Oberschenkel; **stegneníca** os femoris; **stégenski zgib** die

Schenkelbeuge; **stégenska kila** hernia femoralis, der Schenkelbruch

stéklo *s.* vitrum, das Glas; **steklovína** 1. die Glasscherbe, die Glasware, 2. corpus vitreum, der Glaskörper; **stékelce** *s.* der Objektträger; **steklén** gläsern: **posóda, očí umirajočega; stéklasta sluz** glasiger Schleim; **steklenica** die Flasche: **urinska = scalna** die Urin-, **zdravilska** die Arznei-, **kapalka** Tropf- (čr. 8)

steklína *ž.* = **steklóba** *ž.* = **stéklost** *ž.* lyssa, rabies, die Tollwut; **stekel pes; stéči,** -čem tollwüttig werden; **steklóbni = steklínski znak** das Tollwutzeichen

sténa *ž.* paries, die Wand; **sténska plast, debelína** die Wanddicke; **osténje** die Wände; **osténska trebušna mrena** peritonaeum parietale

steníca *ž.* cimex lectuarius, die Bettwanze; **steníčji pik; zasteníčena postelj; razsteníčiti** entwanzen

stenóza *ž.* (stenosis; *στενόω* zožim) zožítev: **pylori** želodčnega vratarja = zóžen želodčni vratar

stépati, -pam ausklopfen: **obleko; stepsti: stepéna jajca** die Rühreier, **smétana** das Schlagobers

sterílen, -lna, -o (sterilis) 1. brezkužen, 2. neploden, nerodoviten; **sterílnost,** sterilitas: 1. brezkužnost, 2. neplodnost, nerodovitnost; **sterilizírati** 1. obrezkužiti: **inštrumente, obvezila** (s kuhanjem ali z vročino), 2. oneplóditi (podvezati ali prerezati pri moškem oba semenovoda; pri ženski oba jajcevoda); **sterilizácija** (sterilisatio) 1. obrezkužitev, 2. oneploditev; **sterilizátor** 1. sterilizacijski aparat, 2. moški, ki ta aparat upravlja

stetoskòp *m.* (stethoskop; *στῆθος* prsi, *σκοπάς* opazovalec) slušalo, das Hörrohr

stéznik *m.* das Mieder: **ortopédični**

stigma *ž.* (*στίγμα* vbod, pika) znamenje, žig: **hystericum; stigmatizírati** zaznamovati, ožigosati

stik *m.*: **kostni** sutura, **lobánjski, srámnični** symphysis ossium pubis, die Schambeinfuge, **čeljústni** ali **zobni** der Zusammenschluß der Zähne; **stíkati se** 1. in Berührung sein: **kostni zlomki,** 2. gut schließen: **čeljusti, zobje** die Zahnreihen sind in Kontakt

stimulírati, -ram (stimulo dražim), požíviti; **stimulans** poživílo, anregendes Mittel

stísnem, stísniti comprimere, zusammendrücken: **pest, zobe, usta; nenadoma ga je stisnilo** der Tod hat ihn plötzlich ereilt; **stisk** der Druck (sila); **stisnína** contusio, compressio, die Quetschung, der Druck (posledica)

stója *ž.* das Stehen: **pravilna, križna, trdna, na eni nogi; státi,** stojím: **trdno, negotovo; stójen** = stabi-

len; **stójnost** = stabilnost; **stojíšče** der Standort; **stojéčki delati** stehend arbeiten

stol *m.* der Sessel: **vrtílni** = stol vrtiljak der Drehsessel; **operatérski** = konj ali kobila (trinožnik, na katerem sedi operater pri operaciji); **preiskoválni** der Untersuchungsstuhl; **ležálni** der Liegestuhl; **stol naslanjáč** der Lehnstuhl

stólica *ž.* 1. der Stuhl, 2. der Stuhlgang (oboje neslovensko; po slovensko pravimo: blato in odvajanje), 3. akademische Lehrkanzel; **stolíca** = klop brez naslonka

stopálo *s.* pes, der Fuß; **kost stopálnica** der Fußknochen: 1. **kratke ali zadnje kosti stopalnice** ossa tarsi, die Fußwurzelknochen, 2. **dolge kosti stopalnice** ossa metatarsi, die Mittelfußknochen; **hrbtíšče stopala** = nárt, dorsum pedis, der Fußrücken; **stópiti,** -pim auftreten: **na noge; kri stopi v glavo** das Blut steigt zu Kopfe; **stópati,** -pam gehen: **hitro, križem; stopálnik** das Trittbrett; **stopnica** die Stufe; **stopínja** 1. die Fußspur, der Tritt, 2. der Temperaturgrad

stopícati, -cam = **stopicljati,** majhne korake delati

stópnja *ž.* 1. das Stadium: **vnetja, obolénja,** 2. prečnica = klin pri lestvi; **stopnjàt** stufig; **stópnjast** stufenförmig

stožér, -éra *m.*: **živčni** der Achsenzylinder der Nervenfaser

strádati, -dam hungern, darben; **stradánje** das Hungern; **stradálno zdravljenje** die Hungerkur; **bolečína** der Hungerschmerz; **zabuhlína** das Hungerödem; **stradálec** *m.*, **stradálka** *ž.*

strádež *m.* das Darben

strán, straní *ž.* latus, die Seite: **desna, leva, zgornja, spodnja; na strani ležati** auf der Seite liegen; **po strani ležati** schief liegen; **po strani se držati** sich schief halten; **na stran = na straníšče iti; straním, stranéti** schief gehen; **stránski vidik** die Seitenansicht; **stransko dete** ein uneheliches Kind (zakonca, ki ima zakonske otroke); **stranica** (pri postelji) das Seitenbrett

strčáti, -čím 1. strotzen: **zizek od mleka,** 2. vorspringen: **kost**

strditi se, -dim se gerinnen: **mleko, kri; strdek: mlečni, krvni** coagulum, das Blutgerinnsel

stréči, -ežem 1. bedienen: **pri mizi, gostom,** 2. pflegen: **bolnika; bolniška strežba** die Wartung, die Krankenpflege; **stréžnik, stréžnica**

stréla *ž.* der Blitz

strélica *ž.* der Pfeil; **stréličast** pfeilartig

strelím, -líti schießen: **za kom** nach jemandem; **strel** *m.* der Schuß; **s kroglo** der Kugelschuß, **s šibrami** der Schrotschuß; **iz puške** Gewehr-, Büchsenschuß; **iz**

samokresa Revolver-, **zbliza** Nah-, **iz daljave** Fern-; **razpóčni** Explosions-, **razrívni** = **dumdumski** = Expansiv-, **oplázni** Tangential-, **obtičáni** der Steckschuß; **strelívo** = municija; **strelíšče** die Schießstätte; **strelína** = **strelna rana** vulnus sclopetarium, die Schußwunde; **strélec**; **strélka**; **strelna lina** = **strélnica** die Schießscharte; **strelni jarek** der Schützengraben; **streljáj** 1. = strel, der Schuß, 2. strelna daljava die Schußweite; **stréljati**, -ljam: **v tarčo** das Scheibenschießen, **divjád** aufs Wild schießen; **vstrelína** = **vstrelna rana** die Einschuß -, **izstrelína** = **izstrelna rana** Ausschußwunde; **prestrelína** = **prestrélna rana** der Durchschuß, der Schußkanal; **strelni žleb** die Schußrinne; **strelna osmóda** die Schuß-, Pulverversengung; **sprožiti** (puško) einen Schuß abgeben; **strel jekne** der Schuß fällt

stréti, stárem ali strèm zerbrechen: **oreh**; **kost, zob si strem**; **stŕta kost** fractura, der Knochenbruch (med ljudstvom se sliši tudi »strena kost«, kar je nepravilno); **strt človek** ein zerknirschter Mensch

strgálka *ž.* = **strgálo** priprava za postrganje, izpraskanje (maternice = kireta, čr. 30, kosti = Excochleationslöffel); **strgálnik** das Reibeisen; **stŕgati**, -gam schaben: **kost, korén**

stríči, strížem scheren; **strížnik** die Schermaschine; **strížnica** die Scherstube

strmoglàv, -a, -o kopfüber: **lega** (na operacijski mizi) die Beckenhochlagerung; **strmoglav let** der Sturzflug; **strmoglávec** der Sturzflieger, der Sturzavion; **strmogláviti** kopfüber stürzen

stróčnica *ž.* 1. die Hülse, 2. leguminosa, die Hülsenfrucht (grah, fižol, bob, leča); **stróčje** *s.* die Schoten; **stróčnat sádež** die Hülsenfrucht

stróka *ž.* das Fach, die Branche; **strokovnják**; **strokovnjákinja**; **strokovnjáški** — **néstrokovnjáški**; **strokóvna pomóta, zablóda** der Kunstfehler; **strokóvni zdravnik** = specialist, der Facharzt; **strokóvni izraz** terminus technicus, der Fachausdruck; **strokovno** ali **strokovnjaško mnenje** fachmännisches Urteil

strpéti, -pím ertragen, aushalten: **bolečino**; **strpljív** geduldig

struktúra *ž.* (structuro) zgradba, der Aufbau, das Gefüge

strúma *ž.* golša: **parenchymatósa** = debel vrat, **nodósa** = **gomoljnata, cýstica** = vodéna, **malígna** = zlóčesta ali nevarna, **benígna** = nezločesta, nenevarna ali nedolžna golša; **strumítis** vneta golša

strup *m.* venenum, das Gift (tvarine, ki škodujejo ali usmrtijo); **kemični: jedkovína** venenum acre, ätzen-

des Gift (razkraja tvarino); **krvni strup** das Blutgift (razkraja kri); **kačji, čebélji, rastlínski** (rastlinskega porekla); **mrtvaški ali mrliški strup** das Leichengift, ptomaín (*πτῶμα* mrlič); **bojni** der Gaskampfstoff; **narkótični** ali **hromílni** = hromílo, **bakterijski strup** = toksin; **strupnína** der Giftstoff; **strupén** venosus, giftig: **tekočína; strupén mraz** = hud mraz; **zob strúpnik** der Giftzahn; **žléza strúpnica** die Giftdrüse; **strupénost** toxicitas, die Giftigkeit; **strupár** der Giftmischer; **strupárka** die Giftmischerin

stržén *m.* 1. **drevésni** das Baummark, 2. **gnojni** der Eiterpfropf; **na prstu** = kukec, der Fingerwurm; **strženína** die Marksubstanz

stupíden, -dna, -o (stupidus; stupeo sem slaboumen) top, stumpfsinnig

stvárjati, -jam = producirati, hervorbringen, aufbauen; **stvárjanje** das Schaffen, der Aufbau; **stvarína** das Hervorgebrachte, das Produkt; **stvor** = **stvorjénje** das Gebilde, das Geschöpf

subakúten, -tna, -o = ne čisto akuten, ne hudo potekajoč

subkután, -tána, -o (subcutaneus; sub pod, cutis koža) podkožen: **injekcija** die Einspritzung unter die Haut, podkožni vbrizg

sugestíja *ž.* (suggestio; sub + gero podtaknem) duševno učinkovanje ene osebe na drugo tako, da se mišljenje in delo druge vrši zgolj po volji prve; **sugerirati komu kaj** = vplivati na koga, ki se ne more braniti; **sugestíven** vplivajoč; **sugestibilen** tisti, ki si dá vplivati; gl. **ávtosugestíja**

suh, -a, -o = **suhóten** 1. trocken, 2. mager; **súhost** die Trockenheit, die Magerheit; **súhec, súhka** der, die Magere; **suhóta** = suh človek; **suhotína** = **sušína** 1. die trockene Stelle, gangraena sicca, 2. atrophia; **suhótica** = **súšica** tuberculosis, die Schwindsucht; **suhótičen** = **súšičav,** tuberkulozen; **súša** die Dürre; **sušílo** der Trockenapparat; **sušíti se** 1. abmagern, 2. **roka se suši** = atrofira

suicídij *m.* (suicidium; sui sebe, caedo usmrtim) samomor, der Selbstmord; **tentamen suicidii** samomorilni poskus, der Selbstmordversuch

súkanec, -nca *m.* der Zwirn; **rokavica iz sukanca** = pleténa rokavica der Zwirnhandschuh

súmiti, -mim 1. vermuten, im Verdacht haben: **sumim te, da si nekaj naredil,** 2. zweifeln: **sumim, da si to ti naredil; sum** = **súmnja** der Verdacht; **sumljív** suspectus, verdächtig: **na raka** krebsverdächtig, **na jetiko**

súniti, -nem stoßen; **súnek,** -nka der Stoß; **sunkovít**

stoßartig: **kretnja, krč** = klonični

supozitórij *m.* (suppositorium; suppono podložim) svečka, das Stuhlzäpfchen

suspékten, -tna, -o (suspectus) sumljiv, verdächtig

suspenzórij *m.* (suspensorium; suspendo obesim, podprem) podpora, der Tragverband: **bracchii** = mitella, pestoválica; mammae prsna, penis sramna, scroti modnikova opora

súšica *ž.* tuberculosis, phthisis, die Schwindsucht; **súšičnik** *m.*, **súšičnica** *ž.*; **súšičav** = **súšičen** schwindsüchtig; **súšičnost** die Schwindsüchtigkeit

sušíti, -ším 1. trocknen: **perilo**, 2. selchen: **meso**; **sušiti se** abmagern: **lice, roka se suši** = hromi in afrotira; **sušína** *ž.*; 1. die trockene Stelle, gangraena sicca, 2. hromi ud

sváljek, -ljka *m.* etwas zwischen den Händen zusammengerolltes: 1. **kruha**, 2. pillula, 3. **las** = čop (na rastilu), šop (iztrganih, ki se drže zlepljeni s krvjo in gnojem); **sváljki** mn. *m.* die Stopfnudeln; **sváljkati**, -kam zwischen den Fingern zusammenrollen; **sváljkati cigareto: sváljčica** = cigareta

svéčka *ž.* 1. majhna sveča, 2. suppositorium, das Stuhlzäpfchen

svéder, -dra *m.* der Bohrer, der Korkzieher; **svédrast** korkzieherartig: **spirila je svedrasta; svedráti**, -drám i. s svedrom vrtati; 2. **si lase** kräuseln; **svedráti se**, -drám se = krotíčiti ali krotovičiti se: **svila, sukanec; voda teče v sveder** (pri strikturi uretre)

svétel, -a, -o glänzend, hell: **oko, dan, soba**; **svetlóba** die Helle: **dnevna**; **svetlína** 1. eine lichte Stelle, 2. lumen, die Öffnung: **žilna, črevésna**; **svétlost** die Helle, der Glanz: **kože, las, nohtov**; **svétiti z lučjo** beleuchten; **svétiti se** glänzen, leuchten: **oči, zvezde**; **svetílka** die Lampe: **električna, operacijska, na špranjo** die Spaltlampe

svetlíkati se, -kam se schimmern: **kost, koža**; **svetlíkanje** = fosforesciranje; **svetlíkast** ein wenig glänzend

svež, -a, -e, frisch: **rana, voda, hrana**; **svéžost** = **svežína** die Frische; **osvéžiti** erfrischen; **osvežílo** das Erfrischungsmittel

svíla *ž.* die Seide: **kirurgična** (po debelosti: **ničlarica, énka, dvojka, trojka, štirka, petka, šestka, sédemka, ósemka**); **povésmo svile** eine Strähne Seide, **mótek svile** eine Spule Seide; **svilén** = **svílnat** = **iz svile**; **svílast** seidenartig

svínec, -nca *m.* plumbum, das Blei; **svinčéna voda** das Bleiwasser; **svinčéno težák: noge**; **zastrupljenje s svincem** die Bleivergiftung

Š

šar *m.* spectrum, das Farbenbild

šareníca *ž.* iris, die Regenbogenhaut des Auges

šče**getáti**, -tám kitzeln; **šče-getávček** clitoris, der Kitzler; **šče-getljív** kitzelig

šče**méti**, -mím brennen: **oči koga**; **ščemí me po koži** pruritus, das Hautjucken

šči**pati**, -pljem ali -pam zwikken, kneifen: **ščiplje me po trebuhu** = imam koliko, das Bauchzwicken; **ščipálnik** = nanosnik, der Zwicker; **ščipávica** = kolika; **ščipálnica** = **ščipáča** *ž.* die Kneifzange; **ščípka** pincéta

ščit *m.* der Schild; **ščitni hrustanec** cartilago thyreoídes; **ščitna površina** die Schildoberfläche; **ščítast** schildförmig; **ščítnica** (žleza) glandula thyreoides *θυρεοειδής* ščitast), die Schilddrüse; **ščítnični réženj** ali **kŕhelj** lobus glandulae thyreoidis; **ščitnična vez** isthmus, das Mittelstück, **ovójnica** capsula; **obščítnica** glandula parathyreoides, die Nebenschilddrüse

šef *m.* (fr. chef glava, vodja): **oddelka, oddélkov** (nekega), **oddélni** (oddelka nasploh) šef, der Abteilungsvorstand; **šéfinja oddelka** die Abteilungsvorsteherin

šèn *m.* erysipelas (*ἐρυθρός* rdeč, *πέλλα* koža), der Rotlauf, die Wundrose

šépati, -pam hinken: **na eno nogo, na obe nogi**; **šépec, šépavec** der Hinkende; **šépavka**; **šépavost**; **šépav** = **šépast** hinkend

šíbra *ž.* das Schrotkorn (po debelosti: **dvojna níčlarica, níčlarica, énka, dvójka, trójka, štírka, pétka, šéstka** itd.); **šíbrovka** = **šíbrenica** = **puška na šibre.** das Schrotgewehr; **strel iz šíbrovke** der Schrotschuß; **šibrína** der Steinsplitter

šílo *s.* die Ahle; **šílast** ahlenförmig, spitzig; **šíliti** = **ošíliti** spitzen: **svinčnik, kost**

šílce *s.* 1. majhno šilo, 2. das Stamperl: **krepčila**

šíkniti, -nem in einem Strahl hervorschießen: **kri iz rane**

šíniti, -nem plötzlich eindringen: **kri komu v glavo, misel**

šínjak, -a *m.* = **šíšek**, -ška nucha, der Nacken

širòk, -a, -o 1. breit: **pleča, obleka**, 2. **ženska je s kom širóka** = noséča, gravidna; **širína** (stanje) die Breite: **meriti cesto po širini**; **širokóst** (lastnost) die Breite

šiv *m.* sutura, die Naht: **posámezni** Knopf-, **tekóči** fortlaufende-, **mošenjski** Tabaksbeutel-, **tapétniški** Matratzen-, **krížni** Kreuznaht; **šive pobráti** die Entfernung der Nähte; **šívati**, -vam nähen: **rano, črevo, trebuh**; **šivánka** die Nähnadel: **navádna, kirúrška (kožna, mišična, črevésna)**; **v šivanko vdenem nit**

die Nadel mit Faden armieren

škárje, -rij mn. *ž.* die Schere: 1. **ravne**, 2. **zapógnjene** (usločene ploskoma), 3. **zakrívljene** (usločene po robeh), 4. **mavčne** die Gipsschere (čr. 15), 5. **obvezilne** Verband- (čr. 14); deli škarij: **ročáj** ali **držáj z dvema krakoma**, na vsakem po eno **uho** za prste, **sklep, kljun z dvema čeljustima**; čeljusti so ali **šílaste** (spitz) ali **bradate** (gerundet); **škárje ščipavke** die Kneifzange; **škárjast** scherenförmig

škíliti, -lim schielen; **škíljenje** strabismus (*στραβός* navzkriž), das Schielen; **škílav**; **škílavec, škílavka**; **škílavost**

šklepetáti, -tám ali -péčem klappern: **zobje od mraza**; klirren: **okna, šipe**; **šklepèt** = **šklepetánje** das Klappern, das Klirren

škóditi, -dim schaden: **prepíh škodi** = **je škodljív**; **škodljívec, škodljívka**; **škodljívost** die Schädlichkeit; **škodljìna** noxa, die Schädlichkeit: **strupéna**

škóljka *ž.* die Muschel: **nósna**, concha nasalis, die Nasenmuschel, **vodovodna**; **školjkáv** = poln školjk; **škóljkast** muschelförmig

škŕba *ž.* = **škrbína** *ž.* 1. die Scharte: **na rezilu**, 2. **zobna** der angebrochene Zahn, die Zahnlücke; **škŕbast** = **škŕbav** schartig: **čeljúst, nož, škarje**; **škŕbavec, škŕbavka**; **škŕbavost**; **škŕbiti** = napraviti kaj škrbavo; **škŕbak** je tisti, ki ima preklano ustnico, os leporinum, die Hasenscharte

škŕge mn. *ž.* die Kiemen: **ribje**; **škržna raza** branchiostoma, die Kiemenspalte

škríc *m.* cuspis, der Zipfel (na srčnih zaklopkah)

škrípati, -pljem ali -pam knirschen, 1. **z zobmi**; **zmrzel sneg pod nogami**, 2. knarren: **les, čevelj**, 3. crepitare: **zlomljene kosti, vneta porébrnica**; **škrípanje** crepitatio, das Knirschen, das Knarren

škrípec, -pca *m.* 1. die Rolle, 2. das Gliederreißen, 3. **v škripcih biti** = v precepu, v zadregi

škrlatínka *ž.* = **škrlatína** = **škrlática** *ž.* scarlatina, der Scharlach; **škrlatínski izpuščáj** exanthema scarlatinosum, der Scharlachausschlag; **škrlatínasti izpuščaj** exanthema scarlatiniforme, scharlachähnlicher Ausschlag

škrob *m.* die Stärke: **škróbani povòj** die Stärke-, Blaubinde; **škróbana obvéza** der Blaubindenverband

škrofulóza *ž.* (scrophulosis; scrofa svinja) **bezgávčja jétika**; **škrófeljni** = otekle tuberkulozne bezgavke na vratu, ki nekam sličijo bingljem na vratu prašičev

škropíti, -pím spritzen, besprengen: **cesto, mrliča**; **škropílnica** die Spritzkanne; **škropílnik** der Spritzwagen

škŕtati, -tam 1. knirschen: **z zobmi**, 2. nagen: **miš**, 3. geizen, skopariti; **škŕtav** 1. schartig: **rezílo**, 2. geizig: skopuh; **škŕtavec, škŕtavka** = skopuh, skopulja; **škŕtavost** die Schartigkeit, der Geiz

šmárnica *ž.* trta samorodnica (ker rodi brez posebne nege), katere vino vsebuje strupeni metilni alkohol

šóba *ž.* 1. ustnica, 2. usta z nabreklimi ustnicami, 3. na posódi: **latvica s šobo; šóbica** = **šóbka** 1. majhna šoba, 2. na gornji ustnici: tuberculum labii superioris; **šobo naredíti, držáti; šóbiti se** = usta na jok kremžiti; **šobàt** = z debelimi ustnicami; **šóbast** = šobi podoben

šok *m.* (fr. choc, nem. der Stoß, sunek) živčna reakcija na hude telesne poškodbe, oziroma živčni pretres (tudi po operaciji); **šokíranec** je sicer pri zavesti, toda apatičen, bled, upadlega obraza, mrzel pot ga obliva, utrip žile je rahel in prekoštevilen

šop *m.* der Busch, der Bausch: **las, dlak** (izpuljenih; če pa še rastejo: čop!); **šop bate**, der Wattebausch

špíčke mn. *ž.* morbilli, die Nasern

špitál *m.* (hospitalis gostinski) boln[išn]ica, das Krankenhaus; **špitálski** = bolnišnični, bólnični

špríca *ž.* die Spritze: **za injiciranje** die Injektionsspritze = brizgalka, **za punktiranje** die Punktionsspritze = sesalka

špríkla *ž.* 1. die Leitersprosse, die Radspeiche, 2. die Holzschiene: **zlomljeno kost dejati v šprikle**, 3. der Holzsplitter: **špríkla me je ranila**

štŕcelj, -lja *m.* der Stumpf: **amputacijski**: conus amputationis, der Amputationsstumpf, **slepíčev** Appendix-, **žilni** Gefäß-, **podvéžni** Ligaturstumpf

štrléti, -lím herausragen; **štrlína** excrescentia, der Auswuchs; **koščéna kóstna štrlina** exostosis, der knöcherne Knochenauswuchs

štúla *ž.* **štúlec**, -lca der Stumpf: **amputacijska; štúlast** stumpf; **štúlav** spitzenlos, geistlos: **človek**

štúpa *ž.* etwas zu Pulver Verkleinertes, pulvis; **štúpati** = posipati s prahom

šupljína *ž.* cavum, die Höhle: **prsna, trebúšna, lobánjska, sklepna, zóbova** (določenega zoba), **zobna** (zoba nasploh); **šúpelj** hohl, durchlöchert

T

tábes, -besa *m.* (tabeo topim se, hiram): **dorsalis** sušica hrbtnega mozga, die Rückenmarkschwindsucht (posledica sifilisa); **tábik = tábičen bolnik, tábkinja**

tajíti, -jím disimulirati, leugnen, verheimlichen: **bolezen, bolečino**

tampón *m.* (fr. zamášek, čep) šop bate ali gaze: **Míkuliczev** (ovojnica in v njej gazni trak); **tamponírati** zabasati, zamašiti; **tamponáda** zabasanje, zamašitev

tánek, -a, -o tenuis, dünn: **črevo** intestinum tenue, der Dünndarm; **glas, cúrek; sluh** ein feines Gehör, **nos, hrana** strenge Diät; **tánkost** (lastnost), **tančína** (stanje); **tančíca** der Schleierflor: **kožna** epidermis

teg *m.* der Zug

tegóba *ž.* = **težáva** = nadloga; **tegóben**

tek *m.* 1. der Lauf, 2. **jed ima tek** die Speise gibt etwas aus, 3. **bolnik ima tek** der Kranke hat Appetit

tékniti wohl bekommen: **jed komu; téčen** nahrhaft: **jed**

tekóč, -a, -e 1. liquidus, flüßig: **bolniška hrana; tekočína** liquor, die Flüssigkeit: **možganska** liquor cerebrospinalis, **sklépna** synovia, die Gelenksschmiere, **gnójna, krvávkasta; utekočíniti se** liquefieri, sich verflüssigen, 2. **tekoči šiv** die fortlaufende Naht

tekúnica *ž.* citellus citellus, die Erdziesel (prenašalka tularemije)

telébniti, -bnem plump fallen, anstoßen: **z drevesa, ob zid z glavo**

teló, telésa *s.* corpus, der Körper: **človeško, živalsko, máternično** corpus uteri; **telésce** 1. **otroško,** 2. tipálno corpusculum tactus, das Tastkörperchen; **telésna preiskava** die körperliche Untersuchung; **telésno perilo** die Leibwäsche

temà *ž.* das Dunkel, die Dunkelheit: **pred očmi; témen** dunkel: **noč, soba, poglèd; temnica** die Dunkelkammer

tème, teména *s.* regio parietalis, die Scheitelgegend; **témenica = témenska kost** os parietale, das Scheitelbein; **témenična hrga, grča, žmula** tuber parietale; **témenice** mn. *ž.* 1. die Kopfschuppen beim neugeborenen Kinde, 2. hraste na temenu

temperatúra *ž.* (tempero pravilno mešam, držim se mere) toplota, die Wärme: **telésna, sobna, vodna, zračna.** Pri človeku merimo temperaturo pod pázduho ali v telesnih votlinah: v ustih, danki, nožnici. Votlínska je približno za 1^0 C višja od pázdušne. Nasplóh pravimo, da je temperatura pod 36^0 kolápsna = subnormalna, telesna mrzlota radi srčne oslabelosti, od 36^0—37^0 normalna, običajna, od 37^0—38^0 subfebrilna, povišana, od 38^0 do $38{,}5^0$ lahka vročina, od $38{,}5^0$—$39{,}5^0$ vročina, od $39{,}5^0$—$40{,}5^0$ huda vročina, nad $40{,}5^0$ zelo huda vročina, nad $41{,}5^0$ pa hiperpiretična (*ὑπέρ* preko, *πυρετός* vročina), to je prekomerna vročina. **Temperatúrna tabela; temperaturna krvna ali krivúlja**

tenéti, -ním dünn werden: **oteklína** die Schwellung geht zurück

ténjati, -njam halb schlummern; **ténja** *ž.* das Schattenbild

terapíja *ž.* (therapia; *θεραπεύω* zdravim) zdravljenje, die Behandlung: **helio-** (*ἥλιος* sonce) sončno, Sonnenlicht-; **hidro-** (*ὕδωρ* voda) vodno, Wasser-; **radio-** (radius žarek) žárkovno, Strahlenbehandlung z rentgenom ali radiumom; **terapévtičen** zdravilen; **terapévt** zdravnik

terciáren, -arna, -o (tertius tretji) v tretjem štadiju: **sifilis, tuberkuloza; terciána** (namreč malarija) z vročino vsak tretji dan

términus, -usa *m.* (terminus meja) strokovna označba = **términus téchnicus; terminológija** strokovno besedje in izrazje, strokovna beseda; **terminálen** (terminalis) končen: **štadij bolezni** das Endstadium der Krankheit

termofór *m.* (thermophor; *θερμός* topel, *φέρω* nosim) **toplodár, ogreváca: na vodo, električni; termokávter,** -vtra *m.* (*καίω* palim) priprava na bencin za žganje tkiva s platinskim nastavkom (Paquelin); **termométer,** -tra (*μέτρον* merilo) toplomer: **telesni, sobni, kopalni, minutni; térmos** = **térmovka** grelna steklenica, die Wärmeflasche

tésen, -sna, -o eng: **obleka, obúča, obveza; tesno mi je pri srcu** ich ängstige mich; **tésen, tesní** *ž.* stenosis, die Enge, die Verengerung; **tesnílo** die Dichtung

téslo *s.* der Lümmel; **téslast** = neokreten, neroden

test *m.* (angl.) poizkus, die Probe

testó *s.* der Teig; **testén** teigig; **testénast** teigartig: **konsistenca; testenína** die Teigware

tèšč, -a, -e nüchtern (tisti dan brez jedi in pijače): **na teščè** auf leeren Magen; **odteščáti se** 1. auf nüchternen Magen etwas Speise und Trank nehmen, 2. iztrebiti se

téšiti, -šim beschwichtigen: **otroka; tešílna beseda; tešílo** das Besänftigungsmittel

tétanus, -nusa *m.* (*τείνω* napnem) mrtvični krč, der Starrkrampf; **tetáničen znak; tetanusov antitoksin**

téža *ž.* = **težína** *ž.* das Körpergewicht; **težinska** ali **téžna méra** das Gewichtsmaß; **težák** schwer: **težka** = **huda bolezen, poškodba; težka jed; težák** *m.* der Taglöhner; **téhtnica** die Wage; **téhtati** wägen; **težkati** = tehtati z roko; **težíti,** -žím = tiščati; **težáva** = **težkóča** = tegoba: **bolezenska, poródna, smrtna; težave me obhajajo** es ist mir übel; **težíšče** der Schwerpunkt; **težíščnica** die Schwerlinie

tífus, -usa *m.* (typhus; *τῦφος* megla, nejasnost) legar; (spočetka so imenovali

vsako obolenje z zamračeno zavestjo »tifus«, slično kot pri nas vsako obolenje z vročino »vročinsko bolezen«); **abdominális** trebušni legar, der Bauchtyphus (povzročitelj je bacillus typhi); **exanthemáticus** pégavica, das Fleckfieber (povzročitelj neznan); **páratifus** (povzročitelj je paratifozni bacil A ali B) kužno obolenje večinoma po mesu

tíhec, -hca *m.* eklampsia infantum, die Fraisen

tílnik, *m.* nucha, der Nacken

tinktúra *ž.* (tingo barvam) alkoholni izvleček iz zelišč, pri katerih gredo barvila v izvleček; **jódova** die Jodtinktur

tip *m.*, 1. (*τύπος*) poreklo, vrsta, pravilo, lega; **típičen** značilen za nekaj; **tipizírati** po značilnosti uvrstiti; 2. der Tastsinn; **tipálo** *s.* organon tactus, der Tastkörper; **tipálna búnčica** corpusculum tactus, das Tastkörperchen

tiščáti, -ščím drücken: **v žlički me tišči** ich habe einen Druck in der Magengegend; **tišči me v grlu, v prsih, obutev, na stran = na potrebo, na vodo; tiščáti se** anliegen: **zob se tišči zoba, kostni zlomek kostnega zlomka**

tkanína *ž.* das Gewebe (tkano blago, tančica)

tkívo *s.* das Zellgewebe: **epitélno, vezno** Binde-, **míšično** Muskel-, **živčno** Nervengewebe

tla, tal mn. *s.* der Boden; **tálna = podtalna voda** das Grundwasser

tlak *m.* 1. der Druck: **zračni, krvni** der Blutdruck, 2. das Straßenpflaster

toaléta *ž.* (fr. toilette) 1. jutrnja = napravljanje, 2. **rane** (pri razcefranih ranah, pricelitev robov), die Anfrischung der Wundränder

tobák *m.* **za púšenje ali kajenje, njúhanje, žvečenje; zastrupljenje s tobakom** die Tabakvergiftung; die Tabaksbeutelnaht = mošenjski šiv

tóčnica *ž.* chalazion (*χαλάζιον* od *χάλαζα* toča) das »Hagelkorn« (vneta žleza — glandula tarsea — na notranjem robu trepalnice)

tog, -a, -o rigidus, steif: **mišica, sklep, zenica** pupillotonia, die Pupillenträgheit; **tógost** rigiditas, die Steifigkeit

togóta *ž.* die Zornwut; **togóten**, -tna, -o; **togótnež, togótnica; togótnost** die Zornwütigkeit (lastnost); **togotíti se** zornwütig sein

togováti, -gújem = žalovati

tok *m.* 1. **krvni** der Blutkreislauf, **beli** fluor albus, der weiße Fluß, 2. das Etui

toksín *m.* nav. mn. **toksíni** (*τόξον* lok) strupéni presnóvki bakterij; **tóksičen** strupén; **tóksičnost** strupénost; **toksikóza** obolenje vsled zastrupljenja: **éndogena = avto-, éxogena =** od zunaj; gl. **ántitoksín**

tólči, -čem schlagen: **srce mi tolče; tolkálo** der Schläger;

tolkálce der Perkussionshammer; **tolkálast prst** der Trommelschlägerfinger; **tólklja** = **tólkovec** (pijača iz stolčenega sadja) der Obstmost

tolst, -a, -o fett; **jed, človek, zalogaj** das Fettfressen; **degeneracija** die fettige Degeneration; **tolščа** das Fett; **tolščóba** = **tolščevína** das Fettgewebe; **tolščák** lipoma (*λίπος* tolščа), die Fettgeschwulst; **tolščéna sveča**; **tólščna kislina** die Fettsäure; **tolščàv** adiposus, fettleibig; **tolščávost** adipositas, die Fettleibigkeit; **tolščávica** = **tolščíca** die Fettsucht; **tolščávičen** = **tolščíčen** fettsüchtig; **tolstíti se** reichlich essen; **tolstéti**, -stím fett werden

top, -a, -o 1. **nož** = neoster; **predmet** stumpfer Gegenstand, 2. **človek** stumpfsinnig; **topoglavec, topoglávka**, 3. **kót** ein stumpfer Winkel

top *m.* die Kanone

tópel, -pla, -o warm: **jed, kopel, obleka**; **toplóta** temperatura, die Wärme: **telésna, sobna, vodna, zračna; izžarevajoča toplota** die strahlende Wärme; **toplótna stopínja** der Wärmegrad; **toplomér** der Wärmemesser; **toplokŕven** homeotermičen, warmblütig: **žival**; **toplíce** mn. *ž.* = vroči vrelci, die Thermen; **toplíški zdravnik**

topíti, -pím 1. segrevati: **mleko**; **topljéno mleko**, 2. **mast** auslassen, **železo** schmelzen; **topljív: sol v vodi**; **topílen** zum Schmelzen dienend: **posóda**; **topílnica** die Schmelzhütte; **topíti se v solzah** in Tränen aufgehen

toporíšče, -šča *s.* der Axtstiel

tóraks *m.* (thorax; *θώραξ*) oprsje, der Brustkorb; **pnevmotoraks** (*πνεῦμα* zrak) zračnják; **hídrotoraks** (*ὕδωρ* voda) vodenják; **hémato-** (*αἷμα* kri) krvnják; **hídropnevmo-** vodéni zračnjak; **pio-** (*πῦον* gnoj) gnojnják, **piopnevmo-** gnojni zračnják

torílce *s.* das Schälchen: **stekléno** die Glasschale; **torílast** schalenförmig

totálen, -lna, -o (totalis) popoln, celoten: **eksstirpacija** popolna odstranitev

tóžiti, -žim klagen, jammern: **o bolečinah; tožiti se na pritisk v glavi; toži se mi po domu** ich sehne mich nach Hause

trahóm *m.* (trachoma; *τραχύς* grob, zrnast: zrnasto vnetje očesne veznice) egiptovska očesna bolezen, granuläre Bindehautentzündung (povzročitelj neznan)

trak, tráka ali trakú *m.* 1. das Band: **s trakom povezati**, 2. **gázni** = **trak gaze**, der Gazestreifen; **trákast** strangförmig: **zarastlína**

trakúlja *ž.* taenia (*ταινία* trak), der Bandwurm; deli: **glava, členi** ali proglotisi (*προγλωττίς* jezikova konica), die Bandwurmglieder; **trakulja je členovíta**, njena jajčeca se imenujejo **ikre**

transfuzija *ž.* (transfusio; transfundo pretakam) pretok krvi iz vene dajalčeve v veno jemalčevo, die Blutüberleitung; **avtotransfuzija** (*αὐτός* sam) pretok lastne krvi (iz počene žile ali dotok krvi k srcu s povijanjem udov)

transplantácija *ž.* (transplantatio; transplanto) presaditev živega tkiva, die Überpflanzung lebenden Gewebes

transpirácija *ž.* (transspiratio; transspiro izpuhtévam) znojénje, poténje

trápiti, -pim quälen: **glad koga, zob, bolezen; - se** sich kasteien

trávma *ž.* (*τραῦμα*) poškodba, nasilje: **mehánična, psíhična, seksuálna; travmátičen** poškodben, nasilen; **travmátična nevróza** živčna motnja vsled travme

trd, -a, -o durus, hart; **trd trebuh** défense musculaire, die Bauchspannung; **trd sklep** ankylosis, steifes Gelenk; **trd od mraza; trd kalus; v trdo kuhano jajce; trdóst** (lastnost), **trdína** = **zatrdina** die Verhärtung

tŕden, -dna, -o fest: **sklep** 1. ein festes Gelenk, 2. fester Beschluß; **trdno zdravje, spanje; tŕdnost** die Festigkeit

trébiti, -bim reinigen, putzen: **solato, ribo, si zobe; zobotrébec,** der Zahnstocher; **trébiti se: ptiči se trebijo** = se misijo, sich mausern; **žival se trebi** sich der Nachgeburt entledigen; **trebílo** *s.* priprava za treblje-

nje kake stvari; **trebír,** -bírja (to, kar se iztrebi), der Abraum

trébuh *m.* abdomen, der Bauch; **velik, viseč; trebúšnik = trebúhar = trebuháč** (človek z velikim trebuhom); **trebúšnica; trebúšen** 1. abdominalis: **bolezen, operacija,** 2. ventralis, bauchwärts: **stran; trebušàt** = velikega trebuha; **trebúšast** bauchig: **steklenica; trebúšje** regio abdominalis, die Unterleibsgegend; **trebušína = potrebušína** (to, kar tvori trebušno steno: koža, meso); **trebúški ležati** = na trebuhu; **trebuh je: napíhnjen** = poln plinov, meteoristično (*μετέωρος* v zraku), aufgebläht; **napét** défense musculaire, die Abwehrspannung; **izbóčen** vorgewölbt; **rázan** im Niveau des Thorax; **upádel** eingezogen; **mehák, trd, svétel; poln, prazen**

trebúšnica = trebušna mrena peritonaeum (*περιτόναιον* opéto), das Bauchfell: **osténska** peritonaeum parietale, **drobovínska** viscerale

tréma *ž.* (tremo tresem se) tresenje, das Zittern; **dobiti, imeti tremo**

trépati, -pam in -pljem blinzeln: **z očmi; trepálnica** palpebra, das Augenlid; **trépec,** -pca die Franse

trésti se, -sem se zittern: **roka komu, mrzlica koga** den Schüttelfrost haben; **tresàv** zitternd; **tresávica** das Zittern; **tresóča bláznost** de-

lirium tremens; **tresljíka** = **tréslica** = **trešljíka** der Schüttelfrost

tréti, tárem 1. reiben; **terilce** die Reibschale; 2. zerdrükken: **orehe**, 3. bedrücken, befallen: **mrzlica koga**; **dete božje tare** das Kind hat Fraisen; **tare ga** er ist epileptisch

tŕgati, -gam 1. reißen, pflükken: **sadje, cvetlice**, 2. **trga me po udih** ich habe Gliederreißen; **tŕgati se: nit, krhko tkivo**; **tŕganje** 1. **po udih**, das Gliederreißen, 2. **trgátev**, die Weinlese

tŕhel, -hla, -o morsch 1. **zob, kost**, 2. **človek** ein fauler Mensch, 3. **zdravje**; **trhléti**, -lím morsch werden; **trhlína** sequestrum, das Morsche; **tŕhlost** die Morschheit

trip *m.* der Augen-, Pulsschlag; **trípati**, trípam in trípljem 1. blinzeln: **z očmi**, 2. schlagen: **srce**

trn *m.* der Dorn; **tŕnek**, tŕnka *m.* 1. die Fischangel, 2. processus spinalis, der Dornfortsatz; **bočni** spina ilica

tróblja *ž.* die Trompete: **ušesna** tuba pharyngotympanica, die Ohrtrompete

tróhlica *ž.* **(kostna)** sequester (sequestro izločim) abgestorbenes Knochenstück = kostna mrtvína

trombóza *ž.* (thrombosis; *θρόμβωσις* seséd krvi) sesédanje krvi v žilah za živa, die intravitale Blutpfropfbildung; **trómbus** (thrombus) *m.* krvni sesédek

trósi, -sov mn. *m.* (die Sporen, *σπορά* setev) prav posebno žilavi deli bakterij, ki se oddvojé od matice in postanejo samostojne bakterije

trováti, trújem vergiften; **trovílo** = **otróv** venenum, das Gift; **trovár** der Giftmischer, der Vergifter

trpéti, -pím 1. leiden: **lakoto, žejo, bolečine, od nespečnosti**, 2. vertragen: **želodec ne trpi te jedi**, 2. dauern: **bolezen dolgo**

trskà = **treskà** *ž.* der Holzspan, -splitter: **raniti se na trsko ali s trsko**; **suh kot trska**

tŕtica *ž.* os coccygis, das Steißbein; **tŕtično vretence** vertebra coccygica ali caudalis, der Steißbeinwirbel

trúden, -dna, -o müde; **utrúditi se** ermüden; **utrújenost** die Müdigkeit; **utrudljív** ermüdend: **hoja, operacija**; **utrudljívost** die Ermüdbarkeit

trúp *m.* truncus, der Rumpf

trúplo *s.* cadaver, die Leiche; **trúpelce**

tŕzati, -zam reißen, zucken; **trzávica** *ž.* fr. tic, das Zukken; **trzáj** die Zuckung

túber, túbera *m.* = tuberóza *ž.* (tuberositas) = **tuberkulum** kostna hrga ali grča ali žmula

tuberkulóza *ž.* (tuberculosis) jétika, súšica, suhótica, die Schwindsucht: **kostna** caries, der Knochenfraß; **sklepna** fungus, der Gelenksschwamm; **kóžna** lupus vulgaris, die fressende Flechte; **odpŕta** offene Tu-

berkulose (kjer leglo leži tako, da bolnik bacile prši po zraku: v grlu); **hítra** miliaris, akute allgemeine Tuberkulose; **tubérkel**, -kla *m.* (tuberkulum) jetična búnčica, das tuberkulöse Knötchen; **tuberkulózni bacíl** = **bacil tuberkulóze** = Kochov bacil (bacil je odkril 1882 Robert Koch); **tuberkulózno obolénje**; **tuberkulóznik** = jetičnik, **tuberkuloznica**

tújek, -jka *m.* corpus alienum, der Fremdkörper

tularemija *ž.* (tularaemia; »Tulare« pokrajina v Kaliforniji, kjer so obolenje najprej dognali, *αἷμα* kri) zajčja kuga in človeška bolezen, povzroča jo bacterium tularense (gl. Lovec 1937.)

tuljáva *ž.* eine kurze Röhre: **svile, žice, oblépka** eine Spule Wundpflaster

túmor, -morja *m.* 1. bunka po udaru, 2. oteklina pri vnetju, 3. bula = gempa = goba кot tvorba, nova, neoplasma, die Neubildung; **tumor malígnus** zločesta bula, **benígnus** ali **non malignus** nezločesta; **tumor albus** = tuberkulozno vnetje v sklepu; **primárni tumor** = prvotno kotišče bolezni, **sekundárni** = zasevek bolezni, metastaza

tur *m.* = **tvor**, furunculus, das Aiß: **množéstveni** carbunculus; **tur se dela, zorí, se predré ali prepusti**; **túrav** = furunkulozen; **turávica** furunculosis; **túravost** (lastnost)

túrgor, -rja *m.* = **turgescénca** *ž.* (turgeo, turgesco prčáti, strčati, napét biti) napetost, strčavost, prčanje tkiva (ker je v njem mnogo krvi in sokovja)

túrnus -usa *m.* (kar se ponavlja v razdobjih) vrsta, red, die Folge: **prvi, drugi turnus zdravljenja**

tvár, tvarí *ž.* = **tvarína** *ž.* materia, der Stoff; **tvaren** materialen, stofflich; **tvárjati**, -rjam bilden, erzeugen

tvor *m.* furunculus, das Aiß: **mnoštveni** carbunculus; **tvoráv** furunkulozen; **tvorávica** furunculosis; **tvóravost** (lastnost); **tvóriti se**, -rim se eitrig werden

tvóriti, -rim gestalten; **tvórba** die Bildung, das Gebilde: **kamnov v mehurju, kožna tvorba** efflorescentia; **tvorívo** der Bildungsstoff, das Material; **tvoríšče** die Bildungsstätte; **tvóren** = aktiven; **tvórec** = **tvorítelj** der Bildner; **tvorítelji-ca** die Bildnerin

U

ubíti, -bíjem 1. totschlagen: **koga s čim**; - **se** sich erschlagen: **padel je in se ubil**; **ubít glas** eine gebrochene Stimme; **ubòj** = **ubójstvo** der Totschlag; **ubójnik** der Totschläger, **ubójnica** die Totschlägerin

ubóg, -a, -o arm: **na duhu** imbecillus, geistesschwach:

ubóžnostni znak testimonium paupertatis, ein Zeichen von Geistesschwäche

učinkováti, -kújem wirken: **zdravilo; učinkovít** wirksam: **operacija; učínek,** -nka *m.* efekt, die Wirkung; **učinkovína** das wirksame Agens; **učinkovíne** mn. *ž.* reagencije; **učíniti,** -nim = napraviti, zagrešiti

učíti, -čím koga česa lehren; - **se** lernen: **zdravstva, za zdravnika; učèn** gelehrt: **mož, knjiga; účni pripomóček** der Lern-, Lehrbehelf: **učna knjiga = účbenik** das Lehrbuch; **učitelj = učenik** der Lehrer

učvŕstiti, -tim kräftigen, festigen: **telo, zdravje**

ud *m.* membrum, das Glied: **gornji ud** = roka, extremitas superior, die obere Gliedmaße; **spodnji ud** = noga, extremitas inferior, die untere Gliedmaße; **spolni ali sramni ud** penis, das männliche Geschlechtsglied; **údna bolečina** der Gliederschmerz; **údnica = trganje po udih,** revmatizem; **údnat** großgliederig; **údne kosti, údni sklepi** die Extremitätengelenke

udáriti, -rim schlagen: **koga po glavi; mrtvoud ga je udaril** der Schlag hat ihn getroffen; **vino udari komu v glavo, kri v lica; bolezen na pljuča, med ljudi; udárjen** verrückt, rappelig; **udárna sila** die Stoßkraft; **udárec** der Schlag; **udarnína** contusio, die Quetschung

udŕte oči enophthalmus (*ἐν*+ *ὀφθαλμός* oko) eingefallene Augen

ugotovíti, -vím konstatirati, feststellen: **bolézen, bolézenski znak; ugotovítek,** -tka = **ugotovítev,** der Befund: **rentgenski, operacijski, obdukcijski; ugotovítelj, ugotovíteljica**

ugrízniti gl. vgrizniti

uhó, ušésa *s.* 1. organon status et auditus, das Raum- und Gehörorgan: **vnanje** auris externa, äußeres Ohr, **srednje** media, mittleres, **notranje** interna = labyrinthus, inneres Ohr; **ušésen: bolézen** die Ohrkrankheit, **máslo** cerúmen, das Ohrenschmalz, **kost** das Ohrknöchelchen; **úhelj,** -hlja auricula, die Ohrmuschel; **úhvica** lobulus auriculae, das Ohrläppchen; **uhàt** langohrig; **uhljáč = uhát človek; úhast = ušésast** ohrförmig; 2. der Henkel (pri posodi)

ukríviti, -vim = po robu usločiti, krümmen: **prst; ukrívljen nos, kljun, kavelj, nož, škarje** (so **ukrivljene,** kadar so po robu, in **upognjene,** kadar **so** ploskoma usločene)

ulékniti, -nem einbiegen: **uléknjen križ** kreuzhohl; **ulékniti se** sich anschmiegen: **obveza, mavec**

ulíti se, -líjem se: **kri komu** einen Blutsturz bekommen; **iz koga** das Abweichen (gl. **vliti, vlivati**!)

uljé, uljésa *s.* ulcus, das Geschwür

úlkus, -usa *m.* razjéda das Geschwür: **ventriculi** želodčna, **duodeni** dvanajstnikova = na dvanajstniku, **cruris** razjeda ali rana na goléni = odprta golén, das Unterschenkelgeschwür; **ulcus durum** trdi - (znak sifilisa), **molle** mehki čankar (samostojno spolno obolenje)

uméstnost *ž.* indicatio, die Indikation; **umésten** indicíran, angezeigt: **operacija**

umoríti, -rím ermorden, töten; **umòr = umorstvo,** der Mord: **róparski; morívec** der Mörder, **morívka** die Mörderin; **umorjénec, umorjénka**

umréti, -rèm mori, sterben: **za ranami, za jetiko, za kapjó, od gladú; umirajóč** moribundus, sterbend; **umŕli** mortuus, der Verstorbene; **umrljív** sterblich; **umrljívost kake bolezni** = letalnost, die Sterbeziffer (število umrlih za določeno boleznijo proti številu obolelih za isto boleznijo)

unésti se, unésem se nachgeben: **vnetje, gnojenje, bolečina, divjost**

upádati, -dam 1. zurückgehen, sich zurückbilden: **pogum komu; upádle oči; oteklína upáda** = splahneva, 2. mager werden: **lica, trebuh; upádla lica, trebuh** eingezogener Bauch; **upadína** der Verfall

upepelíti, -lím einäschern: **truplo, mrliča; upepelíšče** krematorij

upírati se, -ram se sich widersetzen: **bolnik operaciji; jed komu** die Speise widersteht ihm

upógniti, -nem biegen; **upógniti se** sich beugen; **upogniti desko** = usločiti jo naplòsk; **upógnjene** = **zapógnjene škarje** so naplosk usločene (Cooperjeve škarje)

upropástiti, -stim **koga** ins Verderben stürzen

uračúniti se = ušteti se, sich verrechnen

uravnáti, -nám reponirati, einrichten: **izpahnjen ud, zlomljena kost, kilo; uravnáva** repositio, die Einrichtung; **uravnáven prijèm** das Einrichtungsmanöver; **pripráva** der Einrichtungsapparat

urín *m.* (urina; *οὖρον*) seč, scalína = scanína, voda, der Harn; **urinál = urínska steklenica** die Urinflasche; **urínska infiltrácija** die Harninfiltration; **urinózen zadàh** = zadàh po urinu

uròk *m.* nav. mn. **uróki** = začaranje, die Behexung; **uroke dobiti, imeti** verhext werden, sein; **uroki se primejo od hudega pogleda; uróčiti, -čim** začarati koga s pogledom; **uróčen,** -čéna, -o začaran; **urokljív** začarljiv

uropoéza *ž.* (uropoesis; *οὖρον* seč, *ποιέω* tvorim) tvoritev seči, die Harnbereitung; **uropoétični organi** = mokrila, die Harnorgane

urtikárija *ž.* (urticaria; urtica kopriva) koprívnica, prisščávica, žara osipa der Nesselausschlag

usahníti, -nem 1. vertrocknen: **usahla roka** = atrofična, **dojka, lice; usahnína** das Vertrocknete, atrophia, gangraena, 2. aufhören: **delovanje, izločevanje, žleze v starosti usahnejo** die Drüsenausscheidung fällt aus

uscáti se, uščíjem se urinirati, den Harn ablassen; **uscánec** = **uscanè** der Bettpisser; **uscánka** = **uscanéla** die Bettpisserin

usedlína *ž.* 1. der Niederschlag; **usésti se** gerinnen: **kri, mleko; usedlínski razmàz** der Niederschlagausstrich, 2. die Einsenkung: **nosna usedlína** der Nasensattel

usékati, -sékam schlagen: **koga po nosu; - se** 1. sich wundhauen: **v roko**; 2. aneinander geraten; **fantje na vasi**

usékniti, -knem schneuzen, den Nasenschleim abwischen: **otroka, bolnika; - se** sich schneuzen; **usekoválnik** das Schneuztuch

usmrtíti, -tím töten; - **se** sich umbringen; **usmrtílo** das Tötungsmittel, das Mordinstrument; **usmrčenec, usmrčenka** der, die Getötete; **usmrtítelj** der Töter; **usmrtíteljica** die Töterin; **usmrtítev** die Tötung

usópsti se, -sópem se durch Anstrengung außer Atem kommen

uspávati, -vam einschläfern; **uspaválo** *s.* hypnoticum, das Einschläferungsmittel; **uspavalna pijača; uspávanka** das Wiegenlied

uspóniti, -nim = v spone djati; **usponítvena reakcija** die Hemmungsreaktion

ústa mn. *s.* os, oris, der Mund; **ústje** *s.* ostium, orificium, die Mündung: **maternično,** portio vaginalis uteri; **ústnik** der Mundansatz; **ústiti se** prahlen; **ústež** der Prahler, der Großsprecher; **ustna odprtina, navodílo** der mündliche Auftrag

ustáviti, -vim zum Stehen bringen: **kri**; - **se: voda** retentio urinae, die Harnverhaltung, **jed komu** ohne Appetit sein, **vino**

ústnica *ž.* labium, die Lippe: **górnja, spódnja, srámna,** labium pudendi, die Schamlippe, **zájčja** labium ali **os** leporinum, die Hasenschar te; **ústnična rdečína** das Lippenrot, **žleb** ali **jarek** philtrum, **šóbica** ali **šóbka** tuberculum labii superioris; **nosno-ustnična brazda** sulcus nasolabialis

ustròj *m.* organizacija, die Einrichtung: **telésni** konstitucija

uš *ž.* pediculus, die Laus: **naglávna** ali **siva** capitis, Kopf-, **béla** vestimenti, Kleider- (prenašalka pégavice), **osrámna uš** ali **kršél** pubis ali phthirius, die Filzlaus; **ušji pik** der Lausstich; **ušív** verlaust; **ušívec,** der Lauser, **ušivka; ušívost** pediculosis, die Verlaustheit; **ušívica** die Lauskrankheit (znaki: vnetje kože in bezgavk, srbež, gnojenje); **gnída** die Niß (jajčka, ki jih uši nalepljajo na

lase oz. kocine); **zaušíviti** verlausen; **razušíti = razušíviti** entlausen; **razuševálnica** die Entlausungsanstalt

ušépiti, -pim hinkend machen; - **se** hinkend werden

ut aliquid fiat oz. fieri videatur da se na videz nekaj zgodi (v pomirjenje bolnika)

utenzílija *ž.* (utensilie; utor rabim) potrebščina, der Gebrauchsgegenstand

utéž *ž.* das Gewicht (pri tehtnici), die Belastung (pri nategi); **utéžnica** die Gewichtschale

utírati, -ram **si: pot** sich den Weg bahnen

utíriti, -rim ins Geleise bringen

utrípati, -pam ali -pljem schlagen: **srce, žila; utripálnica** = arterija; **možgánska ópna, popkovína utripata** = pulzirata; **s trepálnicami** blinzeln; **utrip žile** pulsus, der Pulsschlag

uvézniti, -znem einklemmen; **uvéznjena kila** hernia incarcerata, eingeklemmter Bruch; **uvézniti se** stecken, hangen bleiben

uvídeti, -dim einsehen; **uvidéven bolnik; uvidévnost** die Einsicht[sfähigkeit]

V

vagína *ž.* nožnica die weibliche Scheide; **tendovagina** kitnica, die Sehnenscheide; **invaginácija** (invaginatio) črevesno vtuljčenje; **invagínans** črevesni tulec; **invaginatum** črevesna vtuljčína (ima dve póli: vnanjo in notranjo)

vakcína *ž.* (vaccina; vacca krava) 1. cepilo proti kozam, 2. cepilo nasploh za aktivno imunizacijo

vazelína *ž.* (vaselinum) mineralna mast, dobljena pri destilaciji petroleja

vbósti, vbódem einstechen; **vbod** *m.* die Einstichstelle; **vbodljáj** *m.* der Stich (dejanje): **3 vbodljáji so potrebni** = 3krat je treba vbosti; **lédveni vbodljáj** punctio lumbalis, der Kreuzstich; **prebodljái** der Durchstich; **vbodna rana = vbodlína** vulnus punctum, die Stichwunde; **izbòd = izbódna rana,** die Ausstichstelle; **prebòd = prebódni rov** der Stichkanal

vbrízgniti, -nem injicirati, einspritzen; **vbrizg** injectio, die Einspritzung; **vbrizga** *ž.* (pri omrtvičenju) die Injektionsquaddel; **vbrizgina** die Injektionsflüssigkeit

vcépiti, -pim 1. injizieren: **serum,** 2. einpropfen

vdéti, vdénem einführen: **nit v šivanko = šivanko vdeti** die Nadel einfädeln

vdíhniti, -nem inspirare, einatmen; **vdihávanje** inspiratio, das Einatmen; **vdih** inspirium, die Einatmung

vdolbína *ž.* die Nische: **želódčna** die Magen-, **kóstna;**

vdólbsti, vdólbem einmeißeln: **kotánjo**

vdréti, vdérem 1. eindrücken, **vdreti se** einbrechen: **led,** 2. einbrechen: **vdor gnoja** der Eitereinbruch; **vdrtína lobanje** impressio cranii, der Biegungsbruch des Schädels; **vdŕtek,** -tka *m.* das Impressionsfragment; **vdrte oči** eingefallene Augen; **vdrt obraz** mageres Gesicht

večkrátnost *ž.* multiplicitas, die Häufigkeit: **bolézenskih primerov** die Multiplizität der Krankheitsfälle

večprstnost ž. polydaktylia (*πολύς* mnog, *δάχτυλος* prst) überzählige Finger, Zehen

védeti, vém wissen; **védež** der Vielwisser, der Wahrsager

vedríti, -rím = čakati pod kakim krovom, da mine dež; -**se** sich aufheitern: **nebo, bolnikov obraz; véder** heiter: **obraz, človek**

vegetabíličen, -na, -o (vegetabilia rastlinstvo; vegetare rasti) rastlinski: **hrana** die Pflanzenkost

vegetarijánec, -nca *m.*, **vegetarijánka** *ž.* (se preživljata zgolj z rastlinsko hrano); **vegetarijánska hrana** =rastlinska hrana; **vegetácija** rast, izrastek: **adenoídna** (*ἀδήν* žleza, *εἰδής* sličen) **v žrelu** = žrelni izrastki = povečana žleza žrélnica, hypertrophia glandulae pharyngicae

vegetatívno žívčevje = samovoljno (nam ni na voljo in se njegovega delovanja ne zavedamo), opravlja **vegetatívne posle:** upravlja ožilje, prebavila, gladko mišičje, mokrila, spolovila, žleze z notranjim in vnanjim izločevanjem itd.

véja *ž.*: **drevesna,** der Baumast; **živčna** der Nervenast; **véjica** *ž.* 1. cilium, die Augenwimper, 2. die Geißel (nekatere bakterije imajo véjice ali résice)

véjati, vejam (ločiti zrnje od plev) worfeln; **vejalíšče; vejávec, vejávka; véjavica: snežna** der Schneewirbel

véka *ž.* cilia, die Augenwimpern; nav. mn. **véke,** ki jih sestavljajo posamezne véjice (cilium)

vel, -la, -o welk: **lice, telo, dojke**

véna *ž.* die Blutader, **žila dovodnica** (ki srcu kri dovaja); **vénski: stena, zaklópnica** die Venenklappe, **odprtína** = **zév** lumen; **venózna kri** (tista, ki se pretaka po venah, ki nima kisika, pač pa ogljenčevo kislino; izjema: arteria pulmonalis, pljučna arterija, po kateri se pretaka venozna kri iz srca v pljuča)

venéričen, -čna, -o (Venus boginja ljubezni): **venérično bolan** = spolno bolan; **venérične bolezni:** 1. kápavica, gonorrhoë, 2. sifilis ali lues, 3. mehki čankar, 4. lymphogranuloma inguinale ali lymphogranulomatosis inguinalis (gnojno vnetje bezgavk v dimljah)

véra *ž.* 1. religio, das Glaubensbekenntnis, 2. der Glaube: **prazna, babja** Aber-; **babjevéren** abergläubisch

veščák *m.* der Sachverständige, **veščákinja, veščáško mnenje; vešč stroki** erfahren, kundig, beschlagen in einem Fach: **vešč operater; véščina** das Können, die Geschicklichkeit

véter, -tra *m.* der Wind; **vetróvni kraj; kraj brez vetra** windstiller Ort; **vétrovka** die Windjacke; **vetróvi** mn. flatus, die Bauchwinde, die Blähungen: **napihujejo, se zapró** verschlagene Winde; **vetrnàt človek = vetrnják** unbeständiger Mensch; **vétrnice** mn. *ž.* = žaluzije; **vetríti**, -trím lüften; **vetrílo** ventilator

vez, vezí *ž.* ligamentum, das Band; **sklepna** ligamentum articulare, das Verstärkungsband; **zapéstna vez** (na operacijski mizi) die Handschnalle; **vezívje = vezívo** das Bindegewebe: **kostno** das Knochenbindegewebe; **veznína** die Bindesubstanz; **véznica** *ž.* conjunctiva, die Bindehaut des Auges

vézati, vézem 1. knüpfen: **šive**, 2. einbinden: **knjige**

vézniti se, véznem se stecken bleiben; **véznena kila** hernia irreponibilis; **žolčni, sečni kamen** inkarzerierter Gallen-, Nierenstein

vgrizníti, -nem beißen; **pes vgrizne; vgrizniti se v jezik**; **vgríz** *m.* der Biß, **vgriznína = vgrízna rana** vulnus morsum, die Bißwunde; **vgrizíšče** die Bißstelle

vibrióni mn. *m.* (vibro trepetam, se hitro premikam) debelejše svedraste spirile: **vibriones cholerae asiaticae**

vídeti, vídim sehen, merken: **videti je bolan** er schaut krank aus; **vid** *m.* visus, das Sehvermögen, die Sehschärfe; **vidílo** *s.* organon visus, das Sehorgan; **víden** 1. sichtbar; **vídnost** die Sichtbarkeit; 2. **vídni živec** nervus opticus, der Sehnerv; **vídez** *m.* der Anschein, das Aussehen: **na videz = po videzu zdrav** dem Anschein nach gesund; **vídik** *m.* das Seh-, Gesichtsfeld: **v tem vidiku** in diesem Gesichtsfelde, **s tega vidika** von diesem Gesichtspunkte aus (gesehen); **na vídiku** in Sicht; **vidíšče** der Schauplatz

vídovica *ž.* = **bolezen** sv. **Vida**, chorea, der Veitstanz; **vídovični napad; vídovičnik, vídovičnica** der, die Veitstanzkranke

vigrán, -a, -o, 1. auf einander eingestellt: **funkcije**, 2. auf einander eingearbeitet: **osebje**

vílice mn. *ž.* die Gabel; **deli vilic**: ročáj in róglji; **víličast** gabelförmig; **víličiti se** sich gabeln: **žila, živec**

vírgo, vírge, vírgi itd. ž. devíca, die Jungfrau: **intacta** nedotaknjena; **virginitéta** *ž.* (virginitas) devištvo

vírus, -usa *m.* strup, das Gift: **vírusna obolenja** (virusa nasploh) katerih povzročitelji so tako majhni, da jih z današnjimi mikroskopi ne moremo videti, **vírusovo obolenje** (določenega virusa)

viséti, visím hangen: **ud ob trupu; vésa** *ž.* der Hängezustand: **kakega uda; víslice** mn. *ž.* = **vešála** mn. *s.* der Galgen

vitálen, -lna, -o (vitalis; vita življenje) življenjski: **indikácija za operacijo** = življenjsko potrebna, nujna operacija; **vitálnost** *ž.* (vitalitas) življenjskost, die Lebensfähigkeit

vitamín *m.* (vita življenje + amin) hranitveno pobudilo, ki je potrebno za zdravje in rast vsaj v najmanjših količinah; dobivamo ga s hrano; **avitaminóza** *ž.* avitaminosis (*a* + vitamin) obolenje, povzročeno po pomanjkanju vitaminov v hrani: rahitis, skorbut itd.

vítel, -tla *m.* die Spule: **svile, prelépka** eine Spule Pflaster

víti, víjem winden, schrauben: **po trebuhu koga, krč vije; vijávica** = kolika; **vijávična bolečina** der Kolikschmerz

vivisékcija *ž.* (vivisectio; vivus živ, seco režem) operativno znanstveno raziskovanje na živih živalih

vlačúga *ž.* puella publica, prostitutka; **vlačúgar; vláčiti se** = potikati se (zlasti z drugim spolom)

vlákno *s.* fibra, die Faser: **mišično, živčno; vlákence** der Faden; **vlaknína** das Bindegewebe; **vlaknják** fibroma, die Bindegewebsgeschwulst

vléči, vlečém ziehen: **koga za roko; tu vleče** hier ist Durchzug; **otroku se čampelj iz nosa vleče; vlekljív** dickflüssig: **ricinusovo olje, sluz; vlek** *m.* der Zug

vlívati, -am eingießen; **olje v rano; črevesni vliv** klysma, der Darmeinlauf; **vlívanci** die Topfnudeln

vložíti, -ím einlegen: **sadje, dren** das Drainrohr einführen; **vlóžek**, -žka *m.* = **vložka** *ž.* die Einlage: **gázina, nožna** (v čevlju), **zobna**

vméti, vmanem einreiben: **zdravilo v kožo**

vnéti se, vnámem se sich entzünden: **pljuča, srd, ljubezen; vneti se za kaj** = navdušiti se; **vnétje** *s.* = **vnética** *ž.* inflammatio, die Entzündung; klasični **znaki vnetja** = **vnetni znaki**: tumor oteklína, calor vročina, dolor bolečina, rubor rdečína; **vnetljív** entzündlich: **eter; vnet** inflammatus, entzündet: **oči, slepìč; vnéten: izcédek** der entzündliche Ausfluß, **bula** die Entzündungsgeschwulst, **znak; vnetje se pojavi, je živo, pojema, se poleže, ugasne; vnetína** *ž.* phlegmone, die Zellgewebsentzündung

vòd *m.* ductus, der Ausführungsgang: **žólčni** = **žólčevod** der Gallengang, **jajčni**

= **jájcevod** tuba uterina, **sečni** = **séčevod** ureter, **sólzni** = **sólzovod** ductus nasolacrimalis, **seménski** = **seménovod** vas deferens

vóda *ž.* aqua, *ὕδωρ*, das Wasser: **pitna; scalna** = **scalína** urina; **prekúhana** gekochtes Wasser; **minerálna** = slátina; **iti na vodo** = urinirati; **puščati vodo** = urinirati, **komu** = kateterizirati koga; **na vodo koga tišči** Harndrang haben; **vodéni mehurček** (na koži) je napolnjen z vodo, **vodni mehurček** pod slapom pa s plinom, na vodi samo plava; **vodéna bula** cystis, **kila** hydrokele, der Wasserbruch; **vodénoglávec, vodénoglávka** hydrocephalus, der Wasserkopf; **vodénoglávost** *ž.* hydrocephalia; **vodeníca** die Wassersucht: **trebúšna** ascites, **kožna** anasarka, **možganska** oedema cerebri, **pljučna** oedema pulmonum; **vodeníčen** wassersüchtig: **bolnik, mrtvína** = gangraena humida

vodenják *m.* hydrothorax

vodíti, -dím räuchern; **vojêno meso** das Selchfleisch

vogál *m.* die Ecke, der Zipfel; **vogláta opóra** die Winkelschiene; **trivogelna ruta** mitella, das Dreiecktuch

vóhati, vóham riechen; **vohálni živec,** fila olfactoria; **voh** *m.* der Geruchsinn; **vohalo** *s.* organon olfactus, das Geruchsorgan

voják *m.* miles, der Soldat; **vojáštvo** das Militär; **vojáška bólnica** das Militärspital; **vójna** *ž.* bellum, der Krieg; **vojna kirurgija** die Kriegschirurgie; **vójska** das Heer

vólhek, -hka, -o 1. feucht, 2. mehak: **koža, lice**

volján, vóljna, vóljno willig, bereit: **volján ustreči**

vóljen, vóljna, vóljno weich: **lice, koža**

volk *m.* 1. lupus, der Wolf: **človek človeku volk** homo homini lupus; medicus medici lupissimus, 2. **zeléni** cuprum subaceticum, der Grünspan, 3. vneta koža med organi, intertrigo; **vólka videti** heiser werden

vónjati, -am duften; **vónj** *m.* der Geruch: **vijolica ima prijeten vonj; vonjálo** *s.* organon olfactus, das Geruchsorgan; **vonjáva** der Wohlgeruch, der Riechstoff; **vonjáv** = **vonljív** duftend; **vonjálnica** die Riechflasche

vósek, -ska *m.* das Wachs: **voščéna sveča** (iz voska); **vóskasta konsistenca**

votlína *ž.* cavum, die Höhle: **ustna, zobna, nosna, prsna, trebušna, lobanjska, sklepna, maternična, očésna** orbita; **vótel** hohl; **votlíti,** -lím höhlen

vózel, -zla *m.* der Knoten: **kirurgični, babji, mornariški; vozláti** knüpfen; **vozlát** = poln vozlov; **vózlast** = vozlu podoben

vózger, -gra *m.* der Nasenschleim, der Rotz; **vozgrív** rotzig; **vozgrívec, vozgrívka; vozgrívost** die Rotzigkeit

vpeljáti, vpéljem einführen: **koga v družbo, na kliniko, v posel** in die Arbeit; **otróčnico** die Wöchnerin einsegnen: **otročnica gre v vpeljévke** die Wöchnerin geht zur Einsegnung; **vpeljáva** *ž.* die Einführung, die Installation

vpériti se, -rim se eindringen: **zdravilo v kožo**

vpíti, vpíjem absorbirati, einsaugen; **vpòj** absorptio; **vpojljiv** absorptionsfähig; **vpójnost** die Absorptionsfähigkeit

vplív *m.* der Einfluß; **vplivati na koga** jemanden beeinflussen; **vplíven,** -vna, -o einflußreich: **nauk, človek**

vráčiti, -čim curare, heilen; **vráštvo** *s.* medicina, die Arznei; **vrač** = **vráčnik** der Arzt; **vračnína** das ärtzliche Honorar

vračúniti, -im einrechnen; **vračunljív** zurechnungsfähig, **nevračunljiv; vračunljívost, nevračunljívost**

vránica *ž.* lien, *σπλήν*, die Milz: **zrnasta** Sagomilz; **vránični prísad** anthrax (*ἄνθραξ* oglje; tvor) der Milzbrand; **vránična odprtína** hilus lienis, **ovójnica** capsula lienis

vrat, -ta ali -tú *m.* collum, der Hals: **máternični** cervix uteri; **vrátna bolezen** die Halskrankheit

vráta mn. *s.* die Tür, die Pforte: **želódčni vratar,** pylorus, der Magenausgang

vréča *ž.* saccus, der Sack: 1. **kilna** der Bruchsack, 2. **solzna** der Tränensack, saccus lacrimalis, 3. **peščéna** der Sandsack

vréditi, -im wehtun: **koga, z besedo** = razžaliti ga; **vréditi se** sich verletzen

vretêno *s.* die Spule, die Spindel: **svile, oblépka; hrbteníčno vretence** discus vertebralis, der Wirbel: **vratno** cervicalis, Hals-, **hrbtno ali prsno** thoracicus, Brust-, **lédveno** ali **lédno** lumbalis, Lenden-, **krížnično** sacralis, Kreuz-, **tŕtično** ali **répno** caudalis ali coccygicus, Steißwirbel; **vreténčni stik** junctura columnae vertebralis; **medvreténčna plóščica** discus intervertebralis, die Zwischenwirbelscheide; **vreténast** = **vreténčast** spindelförmig

vréti, vrèm 1. sieden: **voda, instrumenti,** 2. in Aufwallung sein: **kar vrè po njem**

vrézati, vrézem incidere, einschneiden; **vrez** *m.* incisio, der Einschnitt; **vreznína** = **vrézna rana** vulnus incisum, die Schnittwunde

vročíca *ž.* das Hitzegefühl (toplomer ne kaže povišanja telesne toplote); **vročíčen** erhitzt

vročína *ž.* 1. febris, das Fieber: **vročina koga kuha** er hat hohes Fieber, 2. die Hitze: vroč otrok = ima vročino; **vročekŕven** = koleričen; **vročínska bolézen** = bolezen z visoko vročino (navadno kužna)

vŕsta *ž.* 1. die Reihe, die Zeile: **prva, zadnja,** 2. die Art, die Natur: **bolezen te ali one vrste,** 3. der Stamm:

bacilov je več vrst; vrstni red die Reihenfolge; **vrstíti se** = der Reihe nach; **vrstíti** = klasificirati; **vrstník** *m.*, **vrstníca** *ž.* der, die Altersgenosse, -ssin; **ístovŕstno, ráznovŕstno tkivo** gleichartiges, verschiedenartiges Gewebe

vŕtati, -tam bohren; **vrtálo** das Bohrwerkzeug; **vrtálka: zobna** die Zahnbohrmaschine

vrtilják *m.* 1. das Ringelspiel, 2. **stol** (v laboratoriju) der Drehstuhl

vrtínec, -nca *m.* der Wirbel: **vodni ali vodéni, prahú, lásni** der Haarwirbel

vrtoglàv, -va, -o schwindelig; **vrtoglávec, vrtoglávka; vrtoglávica** *ž.* die Schwindelkrankheit; **vrtoglávost** (lastnost)

vrzelják *m.* dens praemolaris, der vordere Backenzahn

vsadíti, -dím, einpflanzen, transplantirati

vščéniti, -em einzwicken

vščípniti, -nem vščéniti

vštríc nebeneinander, paralelno; **vštríčen,** -čna, -o paralelen; **vštríčnica** *ž.* die Paralellinie

vtakníti, -nem 1. einführen: **prst v usta, nit v šivanko, dren v rano, glavo v zanko,** 2. **nos ali prste kam** sich in etwas einmischen

vtirati mazilo einreiben

vtis *m.* der Eindruck: **dober, slab, zdrav vtis delati = vtis zdravega človeka** einen gesunden Eindruck machen

vtúlčiti, -im invaginare, einstülpen; **vtúlčenje** invaginatio; **vtulčína** invaginatum, **črevésni túlec** invaginans

vulva *ž.* ženski sram, pizda, die aüßeren weiblichen Geschlechtsteile

vzbrstéti, vzbrstím Triebe ansetzen, aufkeimen; **kožna vzbŕst** efflorescentia, die Hautblüte

vzbudíti, -ím **koga** aufwecken: **iz spanja, iz omame;** **vzbuditi se** 1. erwachen: **iz spanja, iz omame,** 2. auftreten: **bolečina se vzbudi**

vzdévati, vzdévam **komu imena** (slaba) jemandem Spottnamen geben; **vzdévek,** -vka *m.* der Spottname

vzdígniti se, -gnem se sich erheben, aufstehen

vzdigováti, -újem heben: **težko** schwere Lasten; **vzdiguje se mi** ich habe Brechreiz

vzdólž längs, entlang; **vzdolžni premér** der Längsdurchmesser

vzdržáti, -žím aushalten: **bolnik mnogo;** - **se** sich enthalten: **jedi in pijače**

vzglávje *s.* das Kopfende des Bettes; **vzglávnik** das Kopfkissen; **vzglávnica** das Kopfbrett des Bettes; **vzglávna tabla** die Kopftafel

vzmèt, -tí ž. die Sprungfeder: **žímnica na vzmetí = vzmétnica** die Federmatratze

vznák rücklings: **pasti** auf den Rücken fallen, **ležati** auf dem Rücken liegen

vznóžje *s.* das Fußende des Bettes; **vznóžnica** das Fußbrett des Bettes

vzòr *m.* ideal, vzgled

vzórec, -rca *m.* das Muster: **zdravniški, šolski** ein Schulbeispiel

vzpéti se, vzpnèm se sich emporrichten: **na prste, žival na zadnje noge; vzpét** steil: **ploskev, stena; vzpetína** die Steigung (stanje), **vzpétost** (lastnost) die Steilheit

vzporedíti, -dím nebeneinanderstellen, vergleichen

vzrok *m.* causa, die Ursache: **smrti** causa mortis, die Todesursache, **bolezni; vzročno zdravljenje = zdravljenje vzrokov bolezni** = etiologična terapija

vzvod *m.* hypomochlion, der Hebel, das Widerlager

vživčeváti, vživčújem innervirati (in + nervus živec) z živci preskrbovati

Z

za 1. hinter: **za ušesom**, 2. zur Zeit: **za bolezni, za noséčnosti**

zaapnéti, -apním verkalken: **žile; zaapnélost žil** arteriosclerosis, die Arterienverkalkung

zabéliti, -im abschmalzen: **jed: z mastjo, z maslom, oljem; zabéla** *ž.* das Speisefett

zablóda *ž.* die Verirrung: **mladóstna**; **strokóvna** der Kunstfehler; **zablóditi** fehlgehen, sich verirren

zaboléčki mn. *m.* dolores post partum, die Nachgeburtswehen

zaboléti: zabolí me v prsih pri kašljanju ich habe Brustschmerz beim Husten

zabósti, -bódem einstechen: **nož komu v trebuh; si žebelj v nogo** einen Nagel in den Fuß bekommen

zabrazgotíniti se vernarben; **zabrazgotínjena rana**

zabrékniti, -knem anschwellen: **ud; zabrékel prst; zabreklína** die Schwellung; **zabréklost** die Geschwollenheit

zabúhniti, -nem: **zabúhel obraz** ein gedunsenes Gesicht; **zabuhlína** oedema, das Aufgedunsene; **zabúhlost** die Aufgedunsenheit

zacéliti, -im: **rano; rana se zacéli, zacéljena rana** verheilte Wunde; **zacelítev** sanatio, die Verheilung: 1. per primam (namreč: intentionem): robovi rane se gladko zrastejo, 2. per secundam (intentionem) = per granulationes: radi vnetja ali gnojenja ali radi prevelikega razmaka se robovi rane ne zrastejo takoj, marveč šele čez čas, in sicer tako, da rana na dnu zrní (granulira), poganja mesénim bradavicam podobno »divje meso«; **zaceljív**, -a, -o heilbar: **rana, razjéda**

začásen, -sna, -o temporarius, vorübergehend: **nevračun-**

ljivost, nesposobnost za delo vorübergehende Arbeitsunfähigkeit

začíniti, -im = zabéliti: začínjena jed, začímba 1. zabéla, 2. die Würze (sol, poper, paprika, gorčíca, hren, čebula, česen, cimet, vanilja, žafran, eterična olja)

začútiti, -tim empfinden: **mraz, bolečino, sovraštvo**

zadàh *m.* der üble Geruch: **rana, truplo ima zadah; zadahníti,** 1. ersticken, 2. einen üblen Geruch verbreiten; **kruh zadáhne** das Brot wird dumpfig

zádaj hinten; **zádešnji** dorsalis, zum Rücken liegend; **zádek,** -dka *m.* das Hinterteil; **zádnjica** nates, das Gesäß; **zádnjična mišica** musculus glutaeus, der Gesäßmuskel; **zádnji** zuletzt: **ura** die Sterbestunde

zadáviti, -im erwürgen; **zadaviti se s čim ali na čem** ersticken; **zadávljenje** die Erwürgung

zadebelína *ž.* die Verdickung: **kostna, sklepna, hrbtnega mozga** intumescentia cervicalis (vratna), lumbalis (ledvena); **zadebeljèn** hipertrofičen, verdickt: **prst, ud**

zadélati, zadélam vermachen, verstopfen: **trebušno votlino** = tamponirati; **zadélan nos**

zadéti, -dénem 1. treffen: **v sredo, pravo,** 2. **ob kaj; zadétek,** -tka der Treffer (pri streljanju, v loteriji)

zádnjica *ž.* = rit

zadréti, -dérem aufreißen: **si kožo, nohet;** - **se** aufschreien: **otrok v spanju**

zadŕgniti, -nem 1. zuschnüren: **vrat** = strangulirati, 2. zuknüpfen: **vozel, nit,** 3. **zadŕgnjeno črevo** ileus; **zadŕgnjena kila** hernia incarcerata, eingeklemmter Bruch; **zádrga** die Schlinge, der Knoten; **zadrgnína** die Schnürfurche (pri obešencu na vratu, na jetrih zaradi opasovanja, na črevesu zaradi kile)

zagátiti, -tim verstopfen; - **se: uho z ušesnim maslom**

zaglávje *s.* regio occipitalis, das Hinterhaupt; **kost zaglávnica** os occipitale, das Hinterhauptbein

zagnída *ž.* paronychia, das Nagelgeschwür: **sifilitična**

zagnojíti se, -jím se in Eiterung übergehen: **vnetje, bezgávka, rana**

zagózda *ž.* der Keil; **zagózdast** keilförmig; **zagózdna kost = zagózdnica** das Keilbein, os sphenoidale (v lobanji), os cuneiforme (v stopalu); **zagózdnik = zagózdnica** (pri kakem orodju); **zagózditi** verkeilen; **zlomljene kosti se zagozdijo** die Knochenbruchstücke verkeilen sich; **zagozdèn kostni prelom** fractura impacta, eingekeilter Bruch

zagŕljen = hripav; **zagŕljenost** = hripavost

zagúljek, -ljka *m.* clavus, die Verhärtung der Haut: **na dlani; zaguliti si roke** schwielig machen

zajebavati, -am **koga** = dražiti ga (z besedami), zafrkovati ga

zajedávec, -vca *m.*, **zajedávka** = parazit, der Schmarotzer; **zajedálen; zajésti se** sich einbeißen: **zanka v kožo, bolezen v človeka; zajedávica** *ž.* = kolika

zakacáti, -ám = zamazati, onesnažiti, verschmieren: **zakacáno oko** = vneto, gnojno z zalepljenimi trepalnicami

zakléščiti se, -im se incarcerare, sich einklemmen: **žolčni, sečni kamen**

zaklópnica *ž.* valvula, die Klappe: **srčna, vénska; zaklópiti,** -pim zuklappen: **oči** die Augen zumachen

zákon *m.* 1. lex, das Gesetz: **zakonít** gesetzlich, 2. matrimonium, die Ehe: **zakónski** ehelich, **nezakónski** unehelich; **zákon konsumírati** = v zakonu izvršiti spolno združenje

zakópčati, -čam verhaken; - **se** stecken bleiben; **kópčica** die kleine Schnalle, die Heftel

zakotíti se, -ím se sich einnisten: **bolezen, uš; zakótje** *s.* der Schlupfwinkel

zakostenéti, -ím osificirati se, verknöchern: **zakostenel hrustanec; zakostenéla mišica** myositis ossificans; **zakostenénje** ossificatio (proces), **zakostenélost** der Verknöcherungszustand

zakríviti, -im 1. verkrümmen: **nož, prst; zakrivljen nos, kljun,** 2. verschulden: **smrt**

zakŕkniti, -em erstarren, gerinnen: **na masti zakŕknjeno jajce** = das Ochsenauge; **zakŕknjeno mleko** geronnene Milch; **zakŕknjen grešnik**

zakrnéti, zakrním degenerirati, einschrumpfen: **zakrnéla jetra** die Schrumpfleber; **ledvíca** die -niere; **zakrnel** = nerazvit zurückgeblieben: **zob** = rudimentaren; **príželjc zakrní** = degenerira, das Bröschen (Bries) schrumpft ein

zakržljáti, -ám zur Verödung bringen, veröden: **krčne žile z injekcijo**

zakváčiti se, -im se sich verhaken

zaláčniti se, -im se hungrig werden

zaléči se, -žem se die Brut anlegen, sich einnisten: **črvi, uši, bolezen; zaléga** *ž.* die Brut: **kačja, stenična, bólšja**

zalépiti, -im verkleben: **zalépljena gnojávica** abscessus saccatus, eingekapselter Abszeß; **rana se zalépi** die Wunde schließt sich; **zalepílo = zalépek** emplastrum adhaesivum, das Heftpflaster

zaletéti se, -ím se: 1. einen Anlauf nehmen, 2. anrennen: **v zid,** 3. sich verlaufen, irregehen; **zaletélo se mi je** ich habe mich verkutzt

zaléžáti se, -ležím se zu lange liegen bleiben; **zaležánec, zaležánka** 1. die Schlafhaube, 2. bolnik, ki ostane predolgo v postelji ali bolnici

zalíti, -íjem begießen: **vrt, solze oči; zobe** = plom-

birati; **kri ga je zalila** er starb an einem Blutsturz; **s krvjo zalít** mit Blut unterlaufen; **zalít človek** wohlgenährt; **zalívanček** ein künstlich genährtes Kind

zalogáj *m.* der Bissen: **mastni** der fette Bissen

založíti, -ím 1. einen Imbiß nehmen, 2. **založiti se z živežem** sich mit Nahrung versorgen

zálust, zalústi *ž.* = kavelj na trnku ali sidru

zamaščénost *ž.* adipositas, die Fettleibigkeit; **zamastíti se** Fett ansetzen; **zamaščèn** adiposus, fettleibig: **srce** cor adiposum, das Fettherz; **jetra** adipositas hepatis, die Fettleber

zamašíti, zamaším verstopfen, zustopfen: **stekleníco; zamašéno črevo** obstipatio, ileus abturatorius; **zamášek** der Stöpsel

zamehúriti, -im **koga** jemanden bestrafen; **zamehúriti se** sich abkapseln: **zamehurjena gnojávica** abscessus saccatus, abgekapselter Abszeß

zamétek, -tka *m.* embryo, die ungeborene Leibesfrucht (pri človeku do drugega meseca, pozneje »fétus«); **zamétati se,** -métam se ali -méčem se sich bilden: **mehurčki, turi**

zamísel *ž.* = ideja; **zamísliti nekaj** eine Idee entwerfen; **zamísliti se** in Gedanken versinken; **zamíšljen človek; zamíšljenost**

zamotáti, -ám 1. verwickeln: **zamotáno črevo** = **črevesni zamótek** volvulus (volvo valim), 2. sich verwirren: **nit se zamóta**

zamótiti, -im die Aufmerksamkeit ablenken, zerstreuen: **bolnika s pripovedovanjem, otroka z igračami; zamótiti se z delom; zamotílo** = igrača

zamračénost *ž.* der Dämmerzustand: **epiléptična, psihogéna**

zamréti, -mrèm 1. absterben: **ljubezen,** 2. abfrieren: **údje komu**

zanemáriti, -im vernachlässigen: **otroka, bolezen, zdravljenje**

zanésti, -em 1. verschleppen: **bolezen,** 2. hinreißen: **navdušenje koga zanese; zanesenják** der Extasesüchtige, Schwärmer; **zanesenjáštvo** die Extasesucht; **zanos** die Extase, die Begeisterung

zaníkrn, -rna, -o nichtsnutzig; **zaníkrnost; zaníkrnež** = **zaníkrnik; zaníkrnica**

zánka *ž.* die Schlinge, die Masche; **zánkati** schlingen

zanóhtnica *ž.* paronychia (παρά + ὄνυξ nohet), die Nagelfalzentzündung; **zanóhten** hinter dem Nagel befindlich; **zanohtíti se: zanohtílo se mu je** er hat ein Nagelgeschwür

zanosíti, zanósim schwanger werden; **zanosítev** conceptio, die Empfängnis; **zanósek** embryo

zaostati, -anem zurückbleiben: **v rasti, dušévno; perilo zaostaja** die Menstruation pflegt zu spät zu kommen: **zaostálec** *m.*, **zaostálka** *ž.* der, die Zurückge-

bliebene; **zaostánek** = **zaostalína** der Rest

zapàh *m.* der Riegel; **zapáhnica** die Schieberpinzette; **zapahníti** verriegeln; **zapahníti si želodec** den Magen vollstopfen; **zapahnílo se mi je** ich kann nicht mehr essen

zapéči, -em 1. ausbacken; **zapečèn kruh,** 2. **jed zapeče** die Speise stopft; **biti zapečen** verstopft sein; **zapečéno blato** harter Stuhl; **zapéka** die Stuhlverstopfung

zapéstje *s.* carpus, die Handwurzel; **zapéstne kosti** ossa carpalia, die Handwurzelknochen; **zapéstnica** = manšeta, das Armband; **ura zapéstnica** die Armbanduhr; **mávčeva** die Gipslongette

zapéti, zapnèm zuknöpfen: **srajco; zapéti se** sich verhaken, hangen bleiben: **pri izpahnjenem prelomu se kostni zlomki zapnó** die Knochenbruchstücke verkeilen sich

zapíčiti, -čim hineinstoßen; - **se** stecken bleiben: **šivanka komu v prst**

zapísati, zapíšem aufschreiben: **ime;** verschreiben: **zdravilo; bolézenski zapiski** die Krankengeschichte

zapíti, -íjem vertrinken; **zapíti se** sich versaufen; **zapít** versoffen; **zapítost** die Versoffenheit

zapléčje *s.* regio scapularis, die Schulterblattgegend

zaplésti, -tem **koga v kaj** jemanden in etwas verwikkeln; **zapletèn** verwickelt: **stvar, bolezen** = nejasna ali huda; **zaplétati se: jezik se pijanemu zapleta; noga** unsicherer Gang; **črevesni zaplet** volvulus, die Darmverwicklung

zaplodíti, -ím die Brut ansetzen: **muha v mesu črve; zaplodíti se: bolezen, glista; zaplódek** 1. die Brut: **mušji,** 2. embryo; **zaplòd** *m.* 1. die Vermehrung durch Fortpflanzung, 2. die Nachkommenschaft

zapógniti, -nem umbiegen: **nož, škarje** (ploskoma usločim — če po robu, tedaj ukrivim); **upógnjenec** der Bogen: **rumenjákov** der Anisbogen

zapómniti si, -pómnim si sich merken; **zapomljívost** die Merkfähigkeit

zapónka *ž.* die Sicherheitsnadel (čr. 16)

zapóra *ž.* der Verschluß, die Sperre: 1. **prijemalka na zaporo** = **zaporna prijemalka** die Sperfaßzange; **držálo na zapóro** = **zapórno držalo** der Nadelhalter mit Sperre, 2. **zapóra séča** ischuria, die Harenverhaltung; **vetrov in blata** ileus, der Darmverschluß; **míšica zapórnica** musculus sphinkter, der Schließmuskel

zapórnica *ž.* valvula, die Klappe: **srčna, vénska, črevésna**

zapoznéti, -ím sich verspäten: **zapoznéla bolezen** = zanemarjena; **zapoznéli bolnik** je tisti, ki se dá prepozno zdraviti

zapréti, -èm schließen: **oči, usta, rano s sponkami, s**

šivi, z obvezo; zapréti se: voda komu ischuria (*ἴσχω* držim, *οὖρον* scalína), **blato se zapre = zapŕt** verstopft; **vetróvi se zapró** verschlagene Winde; **zaprtija** kontumac

zarásti se, -stem se vernarben, zuheilen: **rana; zarásla = zaráščena rana; zaráščen obraz** = kosmat, neobrit; **zarástek,** -tka *m.* = brazgotina, **zarastlína,** adhaesio, die Vernarbung: **trákasta** bandförmig; **vŕvasta** strangförmig, **plóskasta** flächenförmig, **zaraslo srce** concretio cordis

zarésen wirklich, wahrhaftig; **zarésnost** die Wirklichkeit

zarézati, -žem incidere, einschneiden; **zarézana gaza** der Gazereiter (pri obvezah okoli cevke); **zaréza** 1. incisio, der chirurgische Schnitt: **vzdolžna, prečna, pošévna, ovrátna** der Kragenschnitt, 2. **na puškini kobilici,** die Visierkimme

zarípel, -la, -o: **v obraz** hochrot im Gesichte

zaróbiti, -im einsäumen: **platno, povój; zaróbljen človek** ein ungeschliffener Mensch

zarodíti, -ím eine Nachkommenschaft erzeugen; **zaródek** *m.* 1. embryo, 2. **zaródki bolezni** die Krankheitskeime; **zaródnik** der Stammvater; **žleza zaródnica** die Keimdrüse; **zárod** 1. die Fortpflanzung durch Zeugung, 2. die Nachkommenschaft; **zárodna živ** das Keimplasma; **žleza** die -drüse; **póla** das -blatt

zasejáti se, -em se: **bolezen se zaseje** 1. metastazira (po telesu), 2. se razpase (po kraju); **bolézenski zasévek** = metastaza

zasíriti se, -im se 1. verkäsen; **zasírjena bezgávka** lymphonodus caseosus, der verkäste Lymphknoten; **zasírjenje** caseositas (caseus sir), tyrosis (*τυρός* sir), die Verkäsung; 2. gerinnen: **kri**

zaskáliti, -im einen Holzsplitter hineintreiben; **zaskaliti si nogo = zaskáliti se** v **nogo** sich mit einem Splitter den Fuß verletzen

zaslíziti se, -im se = **zaslúziti se** verschleimen; **zaslíženost = zaslúzenost** die Verschleimung

zasloníti, -im verdecken, abblenden; **záslon = zaslonílo** der Schirm: **rentgenski** (ž njim se ščitimo), **lovski** (pri lovu na ruševca); **zaslónka** die Blende (pri fotografskem aparatu, na mikroskopu)

zasnováti, -snújem 1. anlegen: **narava,** 2. entwerfen: **načrt; zasnóva** 1. die Anlage: **dédna** das Erbgut, 2. der Entwurf

zaspáti, -ím 1. einschlafen, 2. umréti: **mirno; zaspán** schläfrig; **zaspánec** *m.*, **zaspánka** *ž.*; **zaspánost** (pri otrocih: **zaspánček, zaspáncati**)

zastájati, zastájam: **srce** der Pulsschlag setzt aus; **sapa komu** er ist ohne Atem; **noga** der Fuß bleibt zurück; **rast, razvoj** im Wachsen, in der Entwicklung

tritt der Stillstand ein; **zastálo perilo** die ausgebliebene Menstruation; **zastòj** stasis, die Stockung, die Stauung: **scalíne** retentio urinae, die Harnverhaltung; **krvi** die Blutstauung

zastáran = **zastarel** veraltet: **bolezen** ein eingewurzeltes Leiden

zastrániti, -im abirren, abschweifen; **zastranítev** aberratio, die Abweichung; **zastránek** das Abgewichene

zastrupíti, -im vergiften; **strupljénje** = **zastrupítev** intoxicatio (*τόξον* lok, puščica, s kemikalijami), infectio (inficio cepiti, z bakterijami); **krvi** = sepsa (*σῆψις* gnitje) die Blutvergiftung; **mrliško zastrupljenje** (pri ranah, ki jih dobimo pri raztelesovanju mrličev) 1. z bakterijami, 2. s ptomaini (*πτῶμα* mrlič, *πίπτω* padem) = s tvarinami, ki nastajajo pri gnitju organičnih snovi

zaščítiti, -im beschützen; **zaščita** der Schutz: **pred plinskimi napadi; zaščítno cepljenje** die Schutzimpfung

zašíti, -íjem 1. vernähen: **rano, trebuh,** 2. **koga** bestrafen

zatakníti, -nem 1. hinter etwas stecken: **kaj za pas,** 2. zamašiti: **cev; zatakníti se** stecken bleiben; **zatikáč** der Riegel, die Sperre; **zatikálna precépka** die Arterienklemme mit Sperre; **zatikálna pincéta** die Schieberpinzette

zatéči, -em anschwellen: **čeljust, roka; zatékel** angeschwollen: **prst; zateklína** tumor inflammatorius, die Schwellung; **zateči se kam** Zuflucht suchen: **k zdravniku**

zatíka *ž.* die Arretiervorrichtung: **na nožu**

zatílje *s.* nucha, der Nacken; **kost zatílnica** os occipitale, das Hinterhauptbein; **zatílna lina** foramen occipitale magnum, das Hinterhauptsloch

zatírati, -ram 1. vertilgen: **mrčes,** 2. bekämpfen: **bolezen**

zatrdína *ž.* die Verhärtung, die Schwarte: **pljučna** die Brustfellschwarte

zatrósiti, -sim verstreuen: **bolezen v kraju; bolezenski zatrosek** der neue Krankheitsherd

zátvor *m.* der Verschluß: **črevésni** ileus; **zatvórnica** *ž.* valvula, die Klappe

zaudárjati, -am **po čem** = dišati, oziroma smrdéti; **komu zaudárja iz ust** foetor ex ore, übler Mundgeruch; **rana, mrlič zaudarja**

zaušíviti, -im verlausen: **zaušiviti se** Läuse bekommen; **zaúšice** mn. *ž.* der Ausschlag hinter den Ohren bei Kindern (pri ušivosti, skrofulozi)

zavaljèn, -a, -o stark belèibt, plump: **človek; zavaljénost** die starke Beleibtheit

zavdáti, zavdám komu 1. jemanden vergiften, betäuben, 2. antun, verursachen: **smrt komu; zavdánje** die Vergiftung; **zavdájavec** *m.*, **zavdajávka** *ž.*

zavést *ž.* sensorium (sensus čut, čutilo) das Bewußtsein; **zavésten — nezavesten** bei Bewußtsein — bewußtlos; **bolnik je zavesten** das Sensorium ist frei; **zavéstnost**

zavézati, zavéžem zubinden: 1. **vrečo, zavitek,** 2. **nit** = zavozlati, napraviti vozel, 3. verbinden: **oči, rano, ud**; **zavezálnik** *m.* tourniquet (fr.), die Aderpresse; **zavozljáj** der Knoten

zavíhati, -am aufschlagen: **rokav, hlače, rob**; **zavíhan nos** die Stülpnase; **zavíhana noga** pes valgus, der Knickfuß; **zavihljáj** der Aufschlag

zavítek, -tka *m.* 1. **zavòj** das Paket, 2. **jábolčni** der Apfelstrudel; **zavíti,** zavíjem 1. **otroka** einwickeln, 2. **oči** die Augen verdrehen

zavóra *ž.* 1. die Arretiervorrichtung, die Sperre: **prijemalka na zavoro** die Sperrklemme; **zavórni lanec** die Sperrkette, 2. die Hemmung: **dušévna; brez duševne zavore** hemmungslos

zavozláti,- ám knoten, knüpfen; **šiv, podvežna; zavozljáj** *m.* 1. vozel, 2. die Knüpfung

zavráten, -tna, -o 1. tückisch: **bolezen,** 2. hinterlistig: **kolega,** bestia collegialis

zavréti, -èm 1. aufsieden, abkochen: **mleko, vodo,** 2. aufbrausen; **kri je komu zavréla** er ist an hohem Fieber erkrankt, 3. hemmen, bremsen; **zavrélek,** -lka *m.* decoctum, der Absud (absieden); **zavrélica** = pokvarjeno vino; **zavítost** die Hemmung: **depresivna**

zazlorit je človek, ki jemlje vse za zlo

zaznamováti, zaznamújem bezeichnen; **zaznamovánec** *m.*, **zaznamovánka** *ž.* der, die Bezeichnete: **vegetatívni zaznamovánec** simpatiko- in vagotonik

zaznáti, zaznám wahrnehmen; **zaznáven** wahrnehmbar, erkennbar: **šum, znak, bolezen**

zazóbica *ž.* parúlis (*παρά*+ *οὖλις* dlesno) der Zahnfleischabszeß

zažéti, zažámem ali zažmèm schnüren; **zádrga** die Schlinge; **zažét** 1. **človek** von starkem Körperbau, 2. **črevo** eingeschnürt; **zažetína** die Strangfurche (pri obešencu), die Einschnürung (na črevesu pri kili, na jetrih vsled opasovanja)

zbádati, -am stechen: **zbada koga v prsih** er hat Bruststechen

zbesnéti, -sním wütend werden

zbírati se, zbiram se eitern: **pod nohtom, za zobom**

zblaznéti, -zním wahnsinnig werden; **zblaznél človek; zblaznélost**

zboléti, -ím erkranken: **naglo, hudo; zboleti za pljučnico, za rakom na želodcu**

zbránost *ž.* concentratio, die Aufmerksamkeit: **zbránega duha** geistig konzentriert

zbríhtati, zbrihtam zur Besinnung bringen: **zaspánca, omámljenca, nezavestnega; zbrihtati se** zur Besinnung kommen

zdélati, -am hernehmen: **bolezen bolnika; zdelan človek** ein ausgemergelter Mensch

zdrav, -a, -o sanus, gesund 1. **človek**, 2. **voda, kraj, podnebje; zdravje** die Gesundheit: **trdnega, rahlega zdravja; zdráviti**, zdrávim curare, behandeln; **zdrávljenje** die Kur: **zdravilno = medikamentozno = z zdravili; operatívno; ležálno** die Liegekur; **planínsko** die Höhenkur; **grozdno; sadno; debelílno** die Mastkur; **shujševálno** die Abmagerungskur; **zdravílo** medicamentum, die Arznei, **zdravílni vrelec** die Heilquelle; **zdravílnost** die Heilkraft; **zdravilíšče** 1. der Kurort, 2. sanatorium, die Heilstätte; **zdravílar** = lekarnar; **zdravílstvo** pharmakologia, die Heilmittellehre; **zdravilska steklenica** die Arzneiflasche, **trgovina** der Medikamentenhandel, **zdravílski izpuščáj** das Arzneiexanthem; **zdravník** medicus, der Arzt; **zdravnica** medica, die Ärztin; **zdravníštvo** der Ärztestand; **zdravniški plašč, izpričevalo; bólnični zdravnik** der Spitalsarzt: **šef, šéfinja; primárij, primárka; asisténta, asisténtka; sekundárij, sekundárka; stažíst, stažístka; volontér, volontérka; zdravnína** das ärztliche Honorar; **zdrávstvo** 1. medicina na splòh, das Gesundheitswesen, 2. higiena; **zdrávstvene razmere, dom, osébje, politika; zdravilno zdravstvo** die kurative Medizin, **preprečevalno zdravstvo** = preventivna medicina; **otroško zdravstvo** paediatria, die Kinderheilkunde

zdŕkniti, -nem: **glávica iz sklepne pónvice** luxatio, die Verrenkung; **zdŕknjena ledvíca** ren mobilis, die Wanderniere; **máternica** prolapsus uteri, der Gebärmuttervorfall; **péčica** prolapsus omenti; **kila** hernie par glissement, der Gleitbruch; **popkóvnica** der Nabelschnurvorfall; **zdrkljíva noga** ein unsicherer Fuß

zdrob *m.*: **pšeníčni** der Weizengrieß, **ovséni** die Hafergrütze, **senéni** der Heustaub; **zdrobíti**, -ím zerbröckeln: **steklo, kost, kruh; zdrobljéna kost** fractura comminutiva, der Splitterbruch

zdrúzniti, -nem durch Druck zerquetschen: **sádež; zdruzniti si hrbtenico; zdrúznjeno vreténce** compressio vertebrae, die Zusammendrückung des Wirbels; **zdrúznjeno modo** compressio testis, die Hodenquetschung; **zdrúzek**, -zka *m.* das Zerquetschte: **vreténčni** vertebra compressa

zdržáti, -ím aushalten: **bolečino; zdržati se** abstinieren, sich enthalten: **alkohola, spolnega občevanja, pri zavesti** sich bei Bewustsein erhalten; **vzdržnostni pojav** die Abstinenzerscheinung

zdrúžiti, -im vereinigen; **združiti se telesno** ali **spolno** =

koitirati, den geschlechtlichen Verkehr ausüben; **zdrúženje** = **združítev** die Vereinigung: **telesno, spolno**

zébsti: zebe me v noge es ist mir kalt in den Füßen

zel, zelí *ž.* = **zelíšče** *s.* herba, das Kraut: **zdravílna, strupéna**

zéhati, -am = **zéha se mi** gähnen; **zéhavec** *m.*, **zéhavka** *ž.* der, die Gähnende; **zéhavica** die Gähnsucht: **me ima, me lomi**

zenica *ž.* pupilla, das Sehloch: **otŕpla** die Pupillenstarre; **toga** pupillotonia, die Pupillenträgheit; **razokróžena** die Entrundung der Pupille; **neenake zenice** anisokoria (*ἀ+ἴσος* neenak, *κόρη* zenica); **zénična reakcija**

zévati, -am den Mund offen halten, offen sein: **rana, žila, črevo**; **zev**, zeví *ž.* lumen, die Öffnung: **žilna, črevésna**; **šivati črevo zev na zev** die Darmnaht End zu End

zgága *ž.* (pyrosis; *πῦρ* ogenj) das Sodbrennen: **zgaga me dere, peče** ich habe Sodbrennen

zgaráti, zgarám hernehmen, ausmergeln; **zgarán človek**

zgib *m.* fossa, regio, die Beuge, die Grube; **komólčni** fossa cubiti, die Ellbogenbeuge; **dímeljski** regio inguinalis, die Leistenbeuge; **kolénski** fossa poplitea, die Kniekehle

zgláditi, -im glätten, ausstreichen: **rjuho** (da nima gub, ki tišče bolnika); **zglájeno máternično ústje** = izravnano, zabrisano die Portio ist verstrichen

zgódnji, -nja, -nje frühzeitig: **sočivje, diagnoza** die Frühdiagnose

zgostíti se, -ím se sich eindicken; **mleko, kri**

zgrádba *ž.* der Bau: **anatomska, histološka, kemična**

zgrbáńčiti, -čim falten, runzeln: **čelo**; - **se** runzelig werden: **koža, lice**; **zgrbánčen** zusammengeschrumpft: **prst**

zgŕbiti, -bim 1. runzeln: **čelo**; - **se** schrumpfen, 2. krümmen; **zgŕbljen** gebückt: **hrbet**, höckerig: **jetra, ledvice**; **gŕba** der Höcker; **zgŕba** die Runzel

zgrúditi se, -im se kolabirati, zusammenstürzen: **od slabosti**

zijáti, -ám 1. den Mund offen halten, 2. offen sein: **rana, žila, črevo**; **zijávka** 1. die Gafferin, 2. die Kluft, die Grotte: **zatílna** foramen occipitale magnum, das Hinterhauptsloch

zíniti, -em 1. den Mund aufmachen: **zini, da pogledam v usta**, 2. spregovoriti

zízati, -am die Mutterbrust saugen; **zízek** *m.* = **zíza** *ž.* papilla mammae, mamilla, die Brustwarze; **zízen otrok** der Säugling

zlaténica *ž.* icterus, die Gelbsucht: **zlaténičen** ikteričen, gelbsüchtig; **zlaténičar** = zlateníčnik, **zlaténičarka** = zlateníčnica

zlékniti, zleknem strecken: **križ**

zlépiti se, zlepim se verkleben: **robovi rane, trepalnice, vneto črevje se zlepi,** nastane **zlépek** = **zlepína**

zlóčest, -sta, -o malignus, boshaft: **človek;** bösartig: **bula, bolézen; nézločest** non malignus = benignus; **zlóčestost** malignitas, die Bösartigkeit

zločín *m.* = **zločínstvo** *s.* crimen, die Übeltat; **zločínec** der Übeltäter, **zločínka; zločínsko** = **zločínstveno dejanje; zločínstvenost** die Übeltätigkeit

zlom *m.* fractura, der Bruch; **zlomiti si kost; zlómek** fragmentum, das Bruchstück

zmakníti, -nem 1. stehlen, 2. verrücken; **zmakniti se** ausgleiten, wankelig werden: **glávica v sklepu; zob; zmáknjena ledvíca** ren mobilis, die Wanderniere

zmečkáti, -ám contundere, zerquetschen; **zmečkanína** = **zmečkána rana** vulnus contusum, die Quetschwunde

zmehčáti se, -ám se weich werden: **vnetína se zmehčá** die Phlegmone geht in Eiterung über

zmẽšati, -šam 1. mischen: **vino z vodo; zmẽšanica** mixtum compositum, 2. **komu glavo; zmeša se komu** er wird irrsinnig; **zmẽšan** irrsinnig; **zmešnjáva** confusio, die Verwirrung

zmlínčiti, -im conquassare, zermalmen; **zmlinčnína** conquassatio; **zmlínčena rana** vulnus conquassatum

zmotíti se, -im se sich irren; **zmóta** *ž.* die Verirrung, der Fehler; **zmotljív,** -ljíva, -o: kdor se rad zmoti

zmŕzniti, -nem erfrieren: **potnik v snegu; zmŕzel,** -zla, -lo erfroren: **prst, človek** = **zmŕzlež,** der Fröstler; **zmrzlína** pernio, die Frostbeule

značáj *m.* der Charakter; **značájen človek; nèznačajen človek** = **nèznačájnež; značájnost** die Charakterfestigkeit

znáčiti, -im bedeuten; **znak** das Kennzeichen, das Symptom; **bolézenski; znákovno** (nekega znaka), **znáčno** (znakov na sploh) **zdrávljenje** symptomatische Behandlung; **značílen** = karakterističen; **znáčka** die Marke (ki ž njo kaj označimo)

známenje *s.* das Kennzeichen. **máterino** naevus, das Muttermal

znániti, -im 1. pomeniti: **slast do jedi znáni zdravje,** 2. oznanjati; **znanílen** = **oznanjeválen; znanílec** der Künder, **znanílka** die Künderin

znáti, -am 1. können, fähig sein: **znam mavcati,** 2. wissen: **na pamet**

znížati, -am niederer machen, fallen lassen: **glas; znížati se** sich senken; **znížan želodec** ptosis ventriculi, die Magensenkung; **máternica** descensus uteri, die Gebärmuttersenkung; **znížano črévje** enteroptosis

znojíti se, -ím se schwitzen; **znoj** sudor, der Schweiß;

žleza znójnica glandula sudorífera, die Schweißdrüse; **znójna lúknjica** porus sudórifer, die Schweißpore; **znojílo** diaphoreticum (remedium) schweißtreibendes Mittel

zob *m.* dens, der Zahn; **zobóvje** das Gebiß; **mléčno** dentes decidui, das Milchgebiß (ima 20 zob); **stálno** dentes permanentes, die Ersatzzähne (32 zob); **sekálec** dens incisivus, der Schneidezahn; **podóčnik** caninus, Eck-; **vrzelják** praemolaris, Backen-; **kóčnik** molaris, Mahl-; **modróstni** ali **stárostni zob** der Weisheitszahn; **zob strúpnik** der Giftzahn; **zóbna fórmula:**

$$\frac{3, 2, 1, 2 \mid 2, 1, 2, 3}{3, 2, 1, 2 \mid 2, 1, 2, 3}$$

zóbna klíca der Zahnkeim, **pasta**; **gnilóba** caries dentis; **zóbova** (določenega zoba), **zóbna korenína** (zoba nasploh); **zóbova** in **zobna škrbina**; **zobé dréti, púkati, púliti, pípati** die Zähne reißen; **zobodèr** der Zahnzieher, der Zahnbrecher; **zobíšče** alveolus dentalis, das Zahnfach; **zobíščni izrástek** (čeljustnice) processus alveolaris; **zobáta čeljust** (ima žive zobe); **brezzób** zahnlos; **zóbec** (neživ zob): **na brani, na žagi**; **zóbčast: žaga**; **zóbovec** der Zahnstein: **zobovec se nabira** der Zahnstein setzt sich an. Sestavine zoba: **krona** corona dentis, die Zahnkrone; **vrat** collum, der -hals; **korenína** radix, die -wurzel; **koreníka** ramus radicis, der Ast der Zahnwurzel; **koníca** apex radicis, die Wurzelspitze; **votlína** cavum, die Zahnhöhle; **zobni drob** pulpa dentis, das Zahnmark; **zobni zdravnik** = **zobozdravnik**; **zóbna zdravníca** = **zobozdravnica**; **zóbiti se** Zähne bekommen: **otrok se zóbi**; **zoboból** der Zahnschmerz; **nazóbčan** gezähnt; **zobovína** dentin, substantia eburnea, das Zahn-, Elfenbein; **zobna sklenína** = emajl, substantia adamantina, der Zahnschmelz

zoréti, zorím reif werden; **vnetje, vnetína zori** = se mehča in zbira; **vnetína je zrela za operacíjo** = se je ognojila in zbrala

zóžiti, -im verengern; **zožína** stenosis, die Verengerung; **črevésna, vratárjeva** stenosis pylori

zračnják *m.* pneumothorax: **vodéni** hydro-, **gnojni** pyopneumothorax

zrásti, -em emporwachsen: 1. **otrok,** 2. **tur,** 3. razburiti se: **kar zrasel je pri tej vesti; zrásti se** vernarben: **rana, zlomljena kost; zráščen** 1. **lepo** von schöner Gestalt, 2. zusammengewachsen: **siamska dvojčka, prsti** syndaktylia; **zrast** *ž.* 1. die Gestalt, 2. die Narbe: **kostna,** 3. **srámična** symphysis ossium pubis; **zrastílo** callus, die Knochenschwiele: **divje** callus luxurians; **zrástek** das Zusammengewachsene

zréti, -em blicken, schauen; **zrelíšče** die Sehstelle: **s tega zrelišča** von diesem Gesichtpunkt aus

zŕklo *s.* bulbus oculi, der Augapfel

zrnéti, zrním = gránulirati: **rana zrní**; **zŕno** das Korn: **pšenično, ledéno** = toča, **svinčéno** das Schrotkorn

zrúšiti se, -im se kolabirati, zusammenfallen; **zrušiti se od kapi** vom Schlage gerührt werden

zúnaj draußen; **zunánje** äusserlich: **zravilo** für äußerlichen Gebrauch

zváljek = svaljek; **zváljati,** -am = z roko delati svaljke

zvárek, -rka *m.* decoctum, die Abkochung

zvenéti, -ním tönen: **zveni po ušesih** das Ohrensausen

zvéniti, zvénem verwelken: **obraz**

zvérati se, -am se den Körper unanständig strecken: **otrok se zvera** = se obrača nemirno sem pa tje; **zvérjavka** chorea, Veitstanz

zvézda *ž.* stella, der Stern; **zvezdni krak** die Sternzacke; **zvézdnat** = poln zvezd: **nebo, noč**; **zvézdast** = zvezdi podoben: **rana, brazgotína, poka**

zvíjavica *ž.* 1. kolika, 2. convulsio, die Zuckung

zvin *m.* distorsio, die Gelenksverstauchung, die Zerrung der Gelenksbänder; **zvíniti si, zvinem si nogo** ich verstauche mir der Fuß

zviti, -jem zusammenwinden, -rollen: **zavòj; krč me zvija** ich habe Krämpfe; **zvítek** die Rolle: **zalépka** eine Rolle Pflaster

zvok *m.* der Ton, der Schall; **pljučni, srčni**

zvŕhan, -a, -o gehäuft voll: žlica, posoda

Ž

žágati, -am 1. sägen: **kost,** 2. pumpen, schnarchen: **operiranec v omami žaga** (kadar mu poklopec pritisne na sapnik)

žájbelj, -blja in -beljna *m.* der Salbei, salvia officinalis; **žájbeljnov čaj**

žáltav, -a, -o ranzig: **mast, olje**; **žáltavost** die Ranzigkeit; **žáltavina** der ranzige Geschmack; **žáltavo govorjenje** = kosmato; **žaltavéti,** -vím ranzig werden, - sein

žar *m.* die Glut: **na žaru pečeno meso**; **žar,** -a, -o glutrot: **žara osípa** urticaria, der Brennesselausschlag; **žárek** -rka *m.* der Strahl: **sončni, svetlóbni**; **žárkovje** die Strahlen: **žárkovna toplota** die strahlende Wärme; **žaríšče** focus, der Brennpunkt; **žarkovít** = **žárnat** strahlenförmig; **žarljív** ausstrahlend; **žáren** glühend: **sonce, lice**; **žárek,** -rka, o 1. glühend: **sonce, nebo, barva, boleči-**

na brennender Schmerz, 2. ranzig: **mast; žaréti,** ím 1. glühen: **žareče oko, lice, železo** = belo, das Glüheisen, 2. brennen: **kopriva žari,** 3. **žaréč okus** = **žárek; žarénje** die Strahlung; **žarína** die Glut; **žárnica** die Glühlampe; **žerjavica** die Glut

žděti, žděm brütend dasitzen

žéja *ž.* sitis der Durst; **žéjen človek** = **žéjavec; žéjava jed** (dela žejo); **žejo gasiti** den Durst löschen; **žéjati po čem: žeja me po studenčnici**

železovít, -ta, -to eisenhaltig: **slátina**

žélo *s.* der Stachel: **čebélino**

želódec, -dca *m.* ventriculus, der Magen. Deli želodca: **ustje** ali **vhod,** kardia, der Magenmund; **glavína** corpus ventriculi, der Magenkörper; **vratár** pylorus, der Magenausgang; **cev** der Magenschlauch. **Razširjeni želodec** dilatatio ventriculi, **povéšeni** ptosis ventriculi, **zadebeljéni** hypertrophia ventriculi; **želodčna kriviína** curvatura ventriculi; **kislína, sok, rak** = **rak na želodcu**

žena *ž.* uxor, die Frau (poročéna ženska); **virginelna ali deviška žena** = poročena, pri kateri zakon ni konsumiran

žénska *ž.* mulier, das Weib (žensko bitje nasplóh); **ženska zanosi** = **postane noséča** ali **široka s kom**

žep *m.* die Tasche; **žepni robec** das Taschentuch; **žépast** taschenförmig; **žépar** der Taschendieb

žgálo *s.* das Brenn-, Glüheisen

žgáravica *ž.* das Sodbrennen: **imam žgaravico** = **žgaravica me dere**

žgečkáti, -kám kitzeln; **žgečkljív** kitzelig

žica *ž.* der Draht: **bodéča** der Stacheldraht; **žična podlága** die Drahtschiene; **žična mreža** = **žičnica** das Drahtnetz (pri posteljnjaku); **žičnát** = iz žice; **žíčast** drahtartig

žíla *ž.* 1. vas, das Gefäß: **krvna, mézgovna, zláta** nodulus haemorrhoidalis; **žila odvódnica** = utripalnica, arterija; **žíla dovódnica** = vena; **žila lásnica** vas capillare, das Haargefäß; **kŕčna žila** = varix, die Krampfader; **mlečna** ductus láctifer, der Milchgang, 2. penis pri večjih živalih: **bikova žila,** 3. kita: **žilava roka** = kitava; **žila bije** der Puls schlägt; **za žilo koga prijeti** = **žilo pošlatati** = **žilo tipati komu; žílni utrip** pulsus, der Aderschlag; **žilna stena; žílav** = kitav (z mnogimi žilami, kitami, pa tudi širokih žil, močnih kit); **žílast** = žili podoben; **podplutba: žílica** = majhna žila; **žilje** = ožilje, systema vasorum, das Gefäßsystem; **žílnjak** 1. haemangioma (*αἷμα* kri, *ἀγγεῖοι* posoda) die Blutadergeschwulst, 2. penis večjih živali; **žílnica** tunica

oculi chorioídes, die Aderhaut des Auges

žíma *ž.* das Roßhaar; **žímnica** die Roßhaarmatratze: **na vzmetéh = na peresih = prožna** die Federmatratze

živ, -a, -o 1. vivus, lebend: **človek, voda** fließendes Wasser; **plod, bolezenski proces**, 2. activus, lebendig: **živ dečko** ein lebhafter Knabe; **vse živo** = polno živíh bitij (mrčesa, perjadi, rib); **živo čutiti**; to **mi gre do živega** das geht mir auf die Nerven; **živ, živí** *ž.* das Lebewesen; **življenje** vita, das Leben; **živost** activitas, die Lebendigkeit; **živa rana** die offene Wunde; **v živo zarézati** empfindlich einschneiden

živad *ž.* das Vieh (dlákava, pérnata = perjád, golázen)

živec, -vca nervus, der Nerv: **možgánski** nervus capitalis, der Hirnnerv; **živec hrbtnega mozga** nervus spinalis, der Rückenmarksnerv; **gibni** motorius, Bewegungs-, **čutni** sensorius, Gefühlsnerv; **živčna stánica** die Nervenzelle; **vlákence** -faser; **pletež** -geflecht; **proga** - bahn; **povésno** - bündel; **ovójnica** perineurium, - scheide; **živčnína** die Nervensubstanz; **živčevje** systema nervorum, das Nervensystem: **osrednje ali centralno, obódno ali periferno, simpatično**; **živčnják** neuroma, die Nervengeschwulst; **živčna slabóst** = šok (fr. choc) der Wundschlag; **živčen človek** ein nervöser Mensch; **živčnost** nervositas

živéti, -ím leben: **dobro, slabo, komaj še**

živílo *s.* der Nahrungstoff; **živež** *m.* die Nahrung; **živíti**, -im ernähren, erhalten; **živílen** nahrhaft

živòt *m.* 1. corpus, der Körper: **močen v život** körperstark, 2. vita, das Leben; **življóten** 1. **moč** die Lebenskraft, 2. **perílo** die Leibwäsche, 3. korpulenten: **močnega života**; **življótec** das Mieder; **življótnost** 1. die Lebenskraft, 2. die Beleibtheit; **življótinja** das Lebewesen

žláhta *ž.* sorodstvo: **bližnja, daljna = mrzla; v žlahti si biti** = biti si v rodu po krvi (po očetu), po mleku (po materi); **žláhtnik** *m.*; **žláhtnica** *ž.* der, die Anverwandte; **žláhten** = imeniten, plemenit: **žlahtnega rodu; žlahtno kamenje, sadje, kapljica**

žlàk *m.* 1. apoplexia: **božji žlak ga je** der Schlag hat ihn getroffen, 2. rana, brazgotina

žleb *m.* die Rinne; **žlebíca**: 1. **žlebáta sonda**, die Hohlsonde, 2. **zapestna mavčeva žlebica** die dorsale Gipslongette; **žlebíč** = majhen žleb: **ústnični** philtrum, die Rinne in der Mitte der Oberlippe; **žlébčast** rinnenförmig: **strelna rana** die Tangentialschußrinne; **žlebíti**, -ím napraviti žleb

žlem *m.* mucus, der Schleim; **žlemat** schleimig, voll von

Schleim; **žlémast** schleimartig; **žlémati** entschleimen: **črevo**

žléza *ž.* glandula, die Drüse: **slínavka** glandula oris, die Speicheldrüse; **znójnica** sudorífera, die Schweiß-; **lójnica** sebacea, Talg-; **zaródnica** die Keimdrüse; **žleza z notranjim izločevanjem** die inkretorische Drüse (oddaja svoje izločke brez posebnega voda naravnost v kri, radi tega tudi »krvna žila«, die Blutdrüse); **žlezat** drüsig: **organ**; **žlézast** schleimig: **tekočina**; **žleznína** die Drüsensubstanz; **žleznják** adenoma, die Drüsengeschwulst

žlíca *ž.* der Löffel: **za juho** der Suppenlöffel (drži približno 15 g); **otroška** der Kinderlöffel (10 g), **kávina** der Kaffeelöffel (5 g); **žlica zajemálka** der Schöpflöffel. Deli žlice: **držáj ali ročáj, zajemálo z izdolbino in izboklino**

žlíčka *ž.* 1. majhna žlica, 2. kraj nad želodcem, pars medialis regionis abdominis cranialis, **imam bolečine v žlički = v žlički me boli**, 3. spatula, die Spatel, čr. 11

žlíčnik *m.* das Nockerl: **zdrobov** Grieß-; **jétrni, vránični**, 2. der Löffelbehälter

žmúla *ž.* = hrga, grča; **žmúlav** = poln žmul; **žmúlavost**; **žmúlast** = žmuli podoben

žolč *m.* fel, die Galle; **žólčna kislina** die Gallensäure; **žolčni kamen**, der Gallenstein; **žolčni mehur = žolčnik**, vesica fellea, die Gallenblase; **žolčni vod = žolčevod** der Gallengang; **žolčna bolezen** die Gallenkrankheit; **žolčen človek = žolčljív** = jezljiv; **žólčast** gallenartig: **izcedek**; **žólčnica** = zlatenica, icterus, die Gallsucht; **žólčiti se** = jeziti se, togotiti se

žólica *ž.* die Gallerte, die Sulze, aspik; **žóličen** sulzig; **žoličast** gallertartig: **bohota** gallertartige Wucherung

žolt, -a, -o gelb; **žolténica** icterus, die Gelbsucht; **žolténičen** = ikteričen; **žolténičnik, žolténičnica**; **žóltiti**, -im = gelb färben; **žoltenéti**, -im gelb werden; **žoltílo** das gelbe Färbemittel; **žóltkast** gelblich

žrélo *s.* 1. pharynx, der Rachen, der Schlund; **žleza žrélnica** tonsilla pharyngica, die Rachenmandel, 2. der Krater; **žrélnat** = poln žrel; **žrélast** = žrelu podoben, kraterförmig

žúliti, -im 1. drücken: **nekaj me žuli** (duševno); **čevelj koga**; **žulj** *m.*, tyloma, die Schwiele (zatrdína na roki od dela ali na nogi od čevlja); če čevelj dolgo žuli, se napravijo na nogi vodéni mehurčki, ti se razpočijo, nastane odprtina z rdečimi robovi — vse to smo na dunajski kliniki imenovali »stieflitis« (der Stiefel škorenj) — po naše bi temu rekli »**žuljitis**« ali

»**žuljavina**«; **žuljav** schwielig: **dlan, roka,** 2. pušiti: **pipo**

žvéčiti, -im kauen: **jed, tobak; žvekávka** (mišica), musculus masseter, der Kaumuskel

žvéplo *s.* sulfur, der Schwefel: **žvepléna kislina** die Schwefelsaüre; **žveplénka** das Schwefelzündhölzchen; **žveplenát** schwefelig

žvrkljáti, -ám quirlen; **žvrklja** *ž.* der Sprudler

Pojasnilo konzorcija Zdravniškega vestnika

Razmere so krive, da ni mogel opraviti zadnje korekture avtor sam. Tako si je treba razlagati nekatere stvarne napake. Z akcentom je avtor hotel označiti samo naglašeni vokal, ne pa tudi njegove izgovarjave.

Pozivu avtorja (na strani 5) se pridružujemo ter prosimo, da nam čitatelji javijo vse pomanjkljivosti. Morda jih bomo mogli s posebno prilogo priobčiti vsem naročnikom.

KONZORCIJ ZDRAVNIŠKEGA VESTNIKA

* Biblioteca della R. Università di Lubiana *
* Knjižnica kr. univerze v Ljubljani *

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA
COBISS
00000242322